

ผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย
ต่อความรู้ พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย
และพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่สงสัยล่าช้า

จตุรภัทร ไชยทักษิณ

วิทยานิพนธ์เสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน
ปีการศึกษา 2568
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

ผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย
ต่อความรู้ พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย
และพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่สงสัยล่าช้า

วิทยานิพนธ์เสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน
ปีการศึกษา 2568
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

วิทยานิพนธ์ เรื่อง “ผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจ ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย
ต่อความรู้ พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย และพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่สงสัยล่าช้า”

ของ จุริภรณ์ ไชยทักษิณ

ได้รับการพิจารณาให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชุลีกร ตำนายุทธศิลป์)

..... ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร.วรวรรณ ทิพย์วาริรัมย์)

..... คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุวรงค์ จันทรวิจิตร)

..... กรรมการสอบวิทยานิพนธ์
(นายแพทย์สาโรจน์ สันตยากร)

อนุมัติ

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชมนาด อินทจามรรักษ์)

หัวหน้าภาควิชาภาษาศาสตร์ คติชนวิทยา ปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์

รักษาราชการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ชื่อเรื่อง	ผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้ดูแลเด็ก ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ต่อความรู้ พฤติกรรมการส่งเสริม พัฒนาการเด็กปฐมวัย และพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่สงสัยล่าช้า
ผู้วิจัย	จรีภรณ์ ไชยทักษิณ
ประธานที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.วรวรรณ ทิพย์วาริรมย์
กรรมการที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุยงค์ จันทรวิจิตร
ประเภทสารนิพนธ์	วิทยานิพนธ์ พย.ม. การพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน, มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2568
คำสำคัญ	การเสริมสร้างพลังอำนาจ ผู้ดูแลเด็ก ความรู้การส่งเสริมพัฒนาการ เด็กปฐมวัย พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย พัฒนาการเด็กปฐมวัยที่สงสัยล่าช้า

บทคัดย่อ

การวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research design) มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจ ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ต่อความรู้ พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย และพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่สงสัยล่าช้า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้า แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 50 คน คือ ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย จำนวน 25 คน และเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้า จำนวน 25 คน เครื่องมือดำเนินการวิจัย คือ โปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ระยะเวลาในการทดลอง 4 สัปดาห์ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การค้นพบสภาพจริง การสะท้อนคิดอย่างมีวิจารณญาณ การตัดสินใจเลือกวิธีปฏิบัติ และการคงไว้ซึ่งการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบประเมินความรู้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย แบบสอบถามพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่สงสัยล่าช้า และแบบสอบถามข้อมูลเด็กปฐมวัย ซึ่งได้รับการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน หาค่าสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC: item objective congruence) ของแบบประเมินความรู้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ได้เท่ากับ 0.86 หาค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (CVI: content validity index) ของแบบสอบถามพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่สงสัยล่าช้า ได้เท่ากับ 0.93 และแบบสอบถามข้อมูลของเด็ก ได้เท่ากับ 0.95 จากนั้นนำเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ มาปรับแก้ไขร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา ให้มีความสมบูรณ์ และนำไปตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือ (Reliability)

แบบประเมินความรู้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.87 และแบบสอบถามพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่สงสัยล่าช้า ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาค เท่ากับ 0.94

การวิจัยครั้งนี้ใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ Paired t-test, Independent t-test, Chi-square test และ McNemar test เพื่อทดสอบความแตกต่างของข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่สงสัยล่าช้า และสัดส่วนเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสมวัย สูงกว่าก่อนการทดลอง และสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) ผลการศึกษาสรุปได้ว่าโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย มีประสิทธิผลในการพัฒนาความรู้ พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่สงสัยล่าช้าของผู้ดูแลเด็ก และส่งผลให้เด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้า มีพัฒนาการสมวัยเพิ่มขึ้น

Title THE EFFECTS OF AN EMPOWERMENT PROGRAM FOR EARLY CHILDHOOD CAREGIVERS ON KNOWLEDGE, DEVELOPMENT – PROMOTING BEHAVIORS AND DEVELOPMENTAL STATUS OF CHILDREN WITH SUSPECTED DEVELOPMENTAL DELAY

Author JUREEPON CHAITAKSIN

Advisor Associate Professor Worawan Tipwareerom, Ph.D.

Co-Advisor Assistant Professor Yuwayong Juntarawijit, Dr.P.H.

Academic Paper M.N.S. Thesis in Community Nurse Practitioner, Naresuan University, 2025

Keywords Empowerment, Early Childhood Caregiver, Knowledge of Early Childhood Development Promotion, Development-Promoting Behaviors, Children with Suspected Developmental Delay

ABSTRACT

This quasi-experimental study aimed to examine the effects of an empowerment program for early childhood caregivers on knowledge, development-promoting behaviors, and the developmental status of children with suspected developmental delay. The sample consisted of caregivers in early childhood development centers and children with suspected developmental delay, who were assigned to an experimental group and a control group, with 50 participants in each group (25 caregivers and 25 children with suspected developmental delay).

The intervention was an empowerment program for early childhood caregivers conducted over a period of four weeks. The program consisted of four steps: reality discovery, critical reflection, decision-making for practice, and maintaining effective practice. Data were collected using a knowledge assessment on early childhood development promotion, a questionnaire on development-promoting behaviors for children with suspected developmental delay, and a child information questionnaire.

Content validity was evaluated by five experts. The item objective congruence (IOC) index for the knowledge assessment was 0.86. The content validity index (CVI) for the development-promoting behavior questionnaire was 0.93, and for the child information questionnaire was 0.95. The instruments were revised based on expert recommendations and consultation with the thesis advisor prior to reliability testing. The knowledge assessment yielded a reliability coefficient of 0.87, and the development-promoting behavior questionnaire demonstrated a Cronbach's alpha coefficient of 0.94.

Data were analyzed using descriptive statistics (mean and standard deviation), and differences were tested using paired t-test, independent t-test, chi-square test, and McNemar test. The results showed that, after the intervention, the experimental group had significantly higher mean scores in knowledge and development-promoting behaviors, as well as a higher proportion of children with age-appropriate development, compared to both pre-intervention scores and the control group ($p < .001$). The findings indicate that the empowerment program for early childhood caregivers is effective in improving caregivers' knowledge and development-promoting behaviors and contributes to improved developmental outcomes in children with suspected developmental delay.

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความรู้และการสนับสนุนจากหลายท่าน ข้าพเจ้าขอกราบแสดงความขอบพระคุณจากใจจริงต่อทุกท่านที่มีส่วนเกื้อหนุนให้การศึกษาวิจัยครั้งนี้สำเร็จตามวัตถุประสงค์

ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.วรวรรณ ทิพย์วาริรัมย์ อาจารย์ที่ปรึกษาผู้ให้คำแนะนำ ชี้นะ และดูแลเอาใจใส่ด้วยความเมตตาตลอดระยะเวลาที่ดำเนินงานวิจัย ความรักความห่วงใย และกำลังใจที่ท่านมอบให้เป็นพลังสำคัญที่ทำให้ข้าพเจ้าก้าวผ่านอุปสรรคต่าง ๆ ได้ จึงขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ด้วยความรักและเคารพอย่างสูงสุดมา ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุวรงค์ จันทรวิจิตร อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมผู้ซึ่งให้คำปรึกษาชี้แนะ แนวทางที่เป็นประโยชน์ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเมตตา และให้กำลังใจแก่ข้าพเจ้าอย่างสม่ำเสมอ ข้าพเจ้ารู้สึกซาบซึ้งและประทับใจในความกรุณาของท่านอาจารย์เป็นอย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สุสิทธิ์ ด้านยุทธศิลป์ ประธานสอบวิทยานิพนธ์ และนายแพทย์สาโรจน์ สันตยา กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะและแนวทางอันมีคุณค่า อันช่วยส่งเสริมให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ และประสบการณ์อันทรงคุณค่าแก่ข้าพเจ้าตลอดระยะเวลาการศึกษา

ขอกราบขอบพระคุณ คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ที่กรุณาให้การรับรองโครงการวิจัย ตลอดจน ผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ทุกท่าน ที่สละเวลาให้ข้อเสนอแนะและตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาเครื่องมือและคุณภาพงานวิจัย

ขอขอบคุณผู้บริหาร คณาจารย์ และบุคลากรสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือ และเอื้ออำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล ตลอดจน ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยกลุ่มตัวอย่าง ที่ให้ความร่วมมืออย่างดียิ่ง

ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณ บิดาและมารดา ผู้เป็นที่พึ่งและแบบอย่างในชีวิต ที่คอยสนับสนุน ให้กำลังใจ และดูแลข้าพเจ้าด้วยความรักและความห่วงใยมาโดยตลอด

ท้ายที่สุดนี้ คุณค่าและประโยชน์ทั้งปวงที่เกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ข้าพเจ้าขอน้อมมอบแด่ผู้มีพระคุณทุกท่านที่กล่าวมา ขอให้ท่านประสบแต่ความสุขกาย สุขใจ และความเจริญในทุกประการ

จรีภรณ์ ไชยทักษิณ

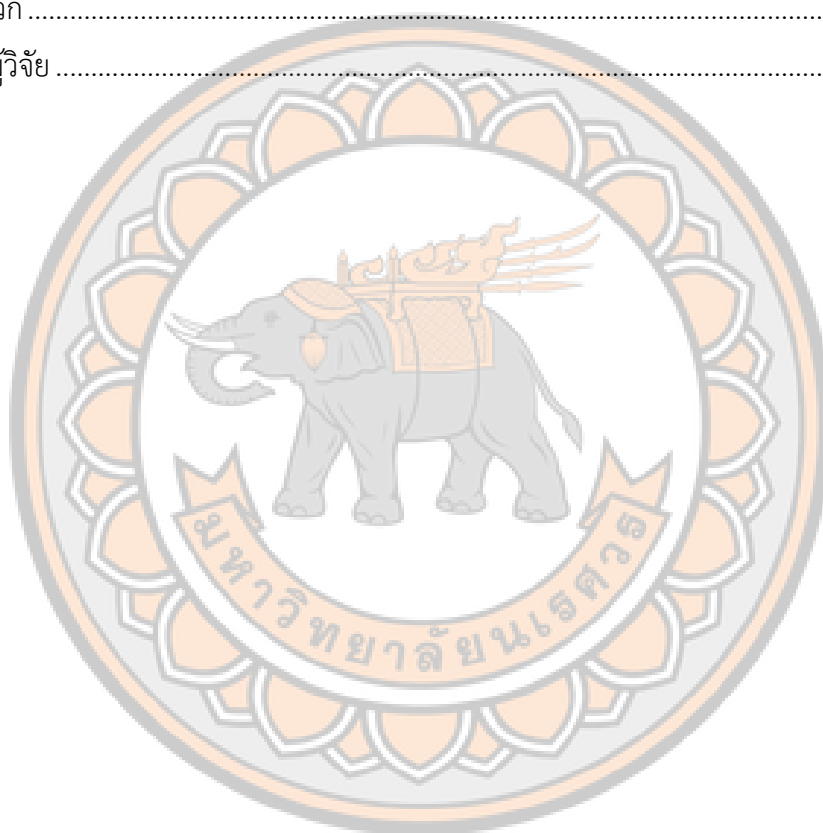
สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
ประกาศคุุณูปการ	ช
สารบัญ	ซ
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาของปัญหา	1
คำถามการวิจัย	8
จุดมุ่งหมายของการวิจัย	8
สมมติฐานของการวิจัย	8
ขอบเขตของงานวิจัย	9
นิยามศัพท์เฉพาะ	9
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
พัฒนาการเด็กปฐมวัย	12
1. ความรู้เกี่ยวกับเด็กปฐมวัย	12
2. พัฒนาการทางประสาทวิทยาและการเชื่อมต่อของเซลล์ประสาท (Synaptogenesis) ใน เด็กปฐมวัย	13
3. พัฒนาการของเด็กปฐมวัย	14
4. พัฒนาการสมวัย	16
5. พัฒนาการส่งสัยล่าช้า	17
6. สาเหตุของพัฒนาการเด็กปฐมวัยส่งสัยล่าช้า	18
7. ผลกระทบของการมีพัฒนาการล่าช้า	21
8. วิธีประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย	21
9. ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (Piaget)	25
10. ทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพของอิริคสัน (Erikson)	26

11. การเฝ้าระวังติดตาม และคัดกรองพัฒนาการเด็กปฐมวัย	29
การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย	31
ทฤษฎีการเสริมสร้างพลังอำนาจ.....	40
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	43
กรอบแนวคิดการวิจัย	50
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	52
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	54
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	57
การตรวจสอบเครื่องมือ	61
การรวบรวมข้อมูล.....	64
การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง	69
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	69
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	71
ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลผู้ดูแลเด็กปฐมวัย ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย.....	72
ส่วนที่ 2 ข้อมูลส่วนบุคคลเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้า	75
ส่วนที่ 3 ผลเปรียบเทียบความรู้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ก่อนการทดลองและหลังการ ทดลอง ของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย กลุ่มทดลอง	76
ส่วนที่ 4 ผลเปรียบเทียบพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ก่อนการทดลองและหลังการ ทดลอง ของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย กลุ่มทดลอง	77
ส่วนที่ 5 ผลเปรียบเทียบสัดส่วนเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสมวัย ก่อนการทดลองและหลังการ ทดลอง ของเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลอง	78
ส่วนที่ 6 ผลเปรียบเทียบสัดส่วนเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสมวัย ก่อนการทดลองและหลังการ ทดลอง ของเด็กปฐมวัยกลุ่มควบคุม	79
ส่วนที่ 7 ผลเปรียบเทียบความรู้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย หลังทดลอง ของผู้ดูแลเด็กใน สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	80
ส่วนที่ 8 ผลเปรียบเทียบพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย หลังการทดลองของผู้ดูแล เด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	81
ส่วนที่ 9 ผลเปรียบเทียบสัดส่วนเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสมวัย หลังทดลองของเด็กปฐมวัย ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	82
ส่วนที่ 10 ผลเปรียบเทียบสัดส่วนเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการไม่สมวัย ก่อนและหลังการทดลอง กลุ่มทดลอง	83

ส่วนที่ 11 ผลเปรียบเทียบสัดส่วนเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการไม่สมวัย ก่อนและหลังการทดลอง	
กลุ่มควบคุม.....	84
บทที่ 5 บทสรุป.....	86
สรุปผลการวิจัย	87
อภิปรายผล	89
ข้อเสนอแนะ	97
บรรณานุกรม	99
ภาคผนวก	106
ประวัติผู้วิจัย	220

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จำแนกตามลักษณะของข้อมูลทั่วไปของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย.....	72
ตาราง 2 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จำแนกตามลักษณะของข้อมูลทั่วไปของเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้า.....	75
ตาราง 3 แสดงการเปรียบเทียบความรู้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง ของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย กลุ่มทดลอง.....	76
ตาราง 4 แสดงการเปรียบเทียบพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย กลุ่มทดลอง.....	77
ตาราง 5 แสดงข้อมูลเปรียบเทียบสัดส่วนเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสมวัย ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ของเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลอง.....	78
ตาราง 6 แสดงข้อมูลเปรียบเทียบสัดส่วนเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสมวัย ก่อนการทดลองและหลังทดลอง ของเด็กปฐมวัยกลุ่มควบคุม.....	79
ตาราง 7 แสดงข้อมูลเปรียบเทียบความรู้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย หลังการทดลอง ของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	80
ตาราง 8 แสดงข้อมูลเปรียบเทียบพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย หลังการทดลองของ ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	81
ตาราง 9 แสดงข้อมูลเปรียบเทียบสัดส่วนเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสมวัย หลังทดลองของเด็กปฐมวัย ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	82
ตาราง 10 แสดงข้อมูลเปรียบเทียบสัดส่วนเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการไม่สมวัย ก่อนและหลังการทดลอง กลุ่มทดลอง.....	83
ตาราง 11 แสดงข้อมูลเปรียบเทียบสัดส่วนเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการไม่สมวัย ก่อนและหลังการทดลอง กลุ่มควบคุม.....	84

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพ 1 ตัวอย่างตารางการคำนวณอายุเด็ก.....	24
ภาพ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	51
ภาพ 3 รูปแบบการวิจัย	52

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

เด็กปฐมวัย เป็นวัยเริ่มต้นของชีวิต และเป็นช่วงที่สมองมีการเจริญเติบโตมากกว่าช่วงวัยอื่น เป็นช่วงเวลาของหน้าต่างแห่งโอกาส หรือ window of opportunity เพราะเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการพัฒนาการทำงานเฉพาะด้านของเด็ก เป็นช่วงเวลาที่ทักษะเฉพาะต่าง ๆ ได้รับการพัฒนาอย่างรวดเร็ว หากเด็กขาดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในช่วงเวลาที่สำคัญเช่นนี้ มักจะประสบปัญหาพัฒนาการในแต่ละด้านไปตลอดชีวิต (ประภาพรพรณ จูเจริญ, 2560) การที่เด็กได้รับการดูแลที่ดีในช่วงปฐมวัย จะส่งผลให้เด็กมีพัฒนาการสมวัย เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ การลงทุนในเด็กปฐมวัย ถือเป็นการลงทุนที่คุ้มค่าที่สุดในทางเศรษฐศาสตร์ เนื่องจากจะได้รับผลตอบแทนจากการลงทุนสูงที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับการลงทุนในคนช่วงวัยอื่น ๆ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องให้ความสำคัญในการดูแล และเลี้ยงดูเด็กในช่วงนี้ องค์การอนามัยโลก และ UNICEF ได้กำหนดกรอบการดูแลและการเลี้ยงดูเด็กให้มีคุณภาพ 5 ข้อ ได้แก่ การมีสุขภาพดี โภชนาการที่เพียงพอ การปกป้องคุ้มครองความปลอดภัย และ โอกาสเข้าถึงการเรียนรู้ ทั้งที่บ้านและสถานพัฒนาเด็ก ซึ่งการมีสุขภาพที่ดียังรวมไปถึงการที่เด็กมีพัฒนาการที่สมวัย จากข้อมูล Global Burden of Disease Study 2016 รายงานว่า มีเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปีทั่วโลก จำนวน 52.9 ล้านคน หรือประมาณ 8.4% มีภาวะพัฒนาการผิดปกติ (Draper et al., 2024; Olusanya et al., 2018)

จากข้อมูลสถานการณ์ เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการสมวัย ในประเทศไทย ปี 2564-2567 (มาจากพัฒนาการสมวัยที่มีการคัดกรองครั้งแรก และพัฒนาการสมวัยครั้งที่สอง หลังจากเด็กได้รับส่งเสริมพัฒนาการครบ 1 เดือน) พบร้อยละ 82.71, 85.32, 79.56 และ 78.02 ตามลำดับ (เป้าหมายมากกว่าร้อยละ 86) มีแนวโน้มลดลง และไม่ผ่านค่าเป้าหมาย เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการสงสัยล่าช้า พบร้อยละ 27.31, 24.26, 22.46, 21.98 ตามลำดับ (เป้าหมายร้อยละ 20) สำหรับเขตสุขภาพที่ 8 เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการสมวัย น้อยที่สุด ได้แก่ เขตสุขภาพที่ 4,5,1 และ 8 ตามลำดับ สำหรับเขตสุขภาพที่ 8 พบเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการสมวัย ร้อยละ 85.39, 91.75, 79.35 และ 77.10 ตามลำดับ (เป้าหมายร้อยละ 86) เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการสงสัยล่าช้า ร้อยละ 28.20, 26.41, 25.29, 24.87 ตามลำดับ (ไม่ผ่านค่าเป้าหมาย) และในปี 2567 พบว่าเด็ก 1 ใน 4 มีพัฒนาการสงสัยล่าช้า พบมากในกลุ่มอายุ 42 เดือน ซึ่งจังหวัดที่มีพัฒนาการสมวัยน้อยที่สุด ได้แก่ จังหวัด หนองบัวลำภู จังหวัดสกลนคร และ จังหวัดนครพนม ตามลำดับ (กระทรวงสาธารณสุข, 2567)

จังหวัดสกลนคร ปี 2564-2567 เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการสมวัย (มาจากพัฒนาการสมวัยที่มีการคัดกรองครั้งแรก และพัฒนาการสมวัยครั้งที่สอง หลังจากเด็กได้รับส่งเสริมพัฒนาการครบ 1 เดือน) พบร้อยละ 56.75, 77.79, 74.68, และ 49.85 ตามลำดับ ไม่ผ่านค่าเป้าหมาย เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการสงสัยล่าช้า ร้อยละ 12.5, 23.62, 20.64, 18.20, 13.86 ตามลำดับ จะเห็นว่าใน 4 ปีที่ผ่านมา ไม่ผ่านค่าเป้าหมาย และยังพบว่า การติดตามเด็กที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้ามาตรวจพัฒนาการซ้ำ ไม่ผ่านค่าเป้าหมายการติดตามเด็ก คือ ร้อยละ 86.05, 81.17, 77.20, 65.56 ตามลำดับ (เป้าหมายร้อยละ 90) (กระทรวงสาธารณสุข, 2567) ซึ่งช่วงอายุเด็กที่คัดกรองแล้วมีพัฒนาการสงสัยล่าช้ามากที่สุดของจังหวัดสกลนครคือช่วงอายุ 42 เดือน ซึ่งเด็กในวัยนี้ช่วงกลางวันเด็กจะอาศัยอยู่ที่สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นหลัก และช่วงเย็นจะอาศัยอยู่ที่บ้านกับผู้ปกครอง

สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย มีบทบาทหน้าที่ในการดูแล ค้ำครอง และส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ตั้งแต่อายุแรกเกิดถึง 6 ปีบริบูรณ์ โดยจัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย และเอื้อต่อการเรียนรู้ จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัย ผ่านการเล่นเพื่อพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา ดำเนินการคัดกรอง และติดตามพัฒนาการเด็กอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เด็กได้รับการดูแลตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยและเติบโตอย่างสมวัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562)

พัฒนาการล่าช้า คือการที่เด็กปฏิบัติกิจกรรมได้ช้ากว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในแต่ละช่วงวัย โดยอาจจะล่าช้าด้านใดด้านหนึ่ง หรือหลายด้านพร้อมกันได้ ปกติแล้วเด็กบางคนอาจเริ่มทักษะบางอย่างเร็ว หรือช้ากว่าเด็กในช่วงวัยเดียวกันเล็กน้อย การกระตุ้นหรือแก้ปัญหาอย่างทันท่วงทีจะสามารถช่วยให้เด็กมีพัฒนาการตามเด็กในช่วงวัยเดียวกันได้ทัน โดยสาเหตุหลัก พัฒนาการของเด็กปฐมวัยไม่สมวัย คือ ด้านมารดา ได้แก่ อายุของมารดาขณะตั้งครรภ์ น้อยกว่า 20 ปี และ 35 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นกลุ่มที่ไม่พร้อมสำหรับการตั้งครรภ์ และถือว่าเป็นมารดากลุ่มเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ จะมีโอกาสที่ลูกจะมีพัฒนาการล่าช้าได้ ระดับการศึกษาของมารดา และการดื่มแอลกอฮอล์ขณะตั้งครรภ์ (นิชกุล พิชชาชาญ, กิตติพงษ์ สอนล้อม, และคณะ, 2566) ด้านเด็ก ได้แก่ เด็กที่เกิดก่อนกำหนด เด็กที่มีน้ำหนักแรกคลอดน้อยกว่า 2,500 กรัม เด็กที่มีภาวะพร่องออกซิเจนแรกเกิด (ประดับ ศรีหมื่นไวย และคณะ, 2567) โรคประจำตัวเด็ก เนื่องจากเด็กต้องเผชิญกับความเจ็บป่วย และความไม่สุขสบายทางร่างกายต่าง ๆ เด็กที่มีปัญหาช่องปาก ฟันผุ เนื่องจากทำให้เด็กปวดฟัน และรับประทานอาหารได้น้อยลง ส่งผลต่อการเจริญเติบโต เด็กที่มีน้ำหนักอ้วน หรือ ผอม (นิชกุล พิชชาชาญ, กิตติพงษ์ สอนล้อม, และคณะ, 2566; ประภาภรณ์ จังพานิช และ วสุรัตน์ พลอยล้วน, 2566; สิริรัตน์ จิตกุล, 2564) ด้านสิ่งแวดล้อมและการเลี้ยงดู เนื่องจากสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กจะเปลี่ยนไปตามช่วงวัย คือ เมื่อแรกเกิดจนถึง อายุ 2 ปีครึ่ง ถึง 3 ปี เด็กจะอยู่ที่บ้านกับผู้ปกครอง อีกบางส่วนจะอยู่ที่ สถานรับเลี้ยงเด็ก และหลังจากนั้น เด็กจะเริ่มเข้าสู่สถานศึกษา ดังนั้น พ่อแม่ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลเด็ก และครู บ้านและ

สถานศึกษาที่เด็กอาศัยอยู่ จึงมีความสำคัญต่อเด็ก โดยสาเหตุด้านนี้พบว่า ขณะที่เด็กอยู่บ้านเด็กขาดโอกาสในการกระตุ้นพัฒนาการจากผู้ดูแล และการเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสม เนื่องจากพ่อแม่ต้องไปทำงานนอกบ้าน อาจปล่อยให้เด็กดูโทรทัศน์ หรือใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ผ่านจอตามลำพัง ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นการใช้สื่อเหล่านี้ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยง หรือผู้เลี้ยงดูเด็กแทนพ่อแม่ ทำให้เด็กขาดการดูแลเอาใจใส่ที่เหมาะสม จึงอาจเกิดภาวะเสี่ยงต่อการได้รับผลกระทบต่าง ๆ ทั้งด้านพัฒนาการ พฤติกรรม และสุขภาพ ตั้งแต่อายุน้อย (รุ่งทิวา จันทรงาม และรุ่งนภา พรหมสาขา ณ สกลนคร, 2566; ฤติมน สกุลคู, 2565) การที่มีผู้ดูแลหลักไม่ใช่บิดา มารดา เนื่องจากอาศัยอยู่กับ ปู่ย่า ตายาย หรือผู้ดูแลหลักที่เป็นผู้สูงอายุ และมีโรคประจำตัว เด็กเหล่านี้มีโอกาสด้านพัฒนาการจะล่าช้า 1.2 เท่า (หนึ่งฤทัย เกื้อเอียด และคณะ, 2561) การปล่อยให้เด็กใช้สื่อหน้าจอเป็นเวลานาน หรือดูโทรทัศน์ตามลำพัง อาจส่งผลกระทบต่อพัฒนาการด้านภาษา สมาธิ และพฤติกรรม เนื่องจากลดโอกาสในการมีปฏิสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้ดูแล และการเล่นอย่างเหมาะสมตามวัย (World Health Organization: WHO, 2019) (ดลจรัส ทิพย์มโนสิงห์, 2565) นอกจากนี้ยังพบว่า เด็กที่ผู้ปกครองหรือผู้เลี้ยงดูหลักได้รับคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย Developmental Surveillance Promotion Manual (DSPM) และได้อ่านคู่มือ แต่ไม่ได้ใช้คู่มือเพื่อนำวิธีส่งเสริมพัฒนาการมาฝึกหรือเล่นกับเด็ก ซึ่งมีความเสี่ยงต่อการมีพัฒนาการสงสัยล่าช้า 1.15 เท่า ของเด็กที่ผู้เลี้ยงดูหลักที่ได้รับคู่มือ ได้อ่านและใช้คู่มือ ส่วนเด็กที่ผู้เลี้ยงดูหลักไม่ได้รับคู่มือ DSPM มีความเสี่ยงต่อการมีพัฒนาการสงสัยล่าช้า 1.27 เท่า ของเด็กที่ผู้เลี้ยงดูหลักที่ได้รับคู่มือ DSPM ได้อ่านและได้ใช้คู่มือ DSPM (ประภาภรณ์ จังพานิช และ วสุรัตน์ พลอยล้วน, 2566) สำหรับเด็กที่อยู่ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ที่มีพัฒนาการล่าช้า พบสาเหตุว่า ครูปฐมวัยมีจำนวนน้อย ต่อสัดส่วนที่รับผิดชอบเด็ก และการจัดการเรียนในห้องเดียวกันทุกช่วงอายุมีผลต่อพัฒนาการเด็ก เนื่องจากการเรียนร่วมระหว่างต่างช่วงชั้นทำให้การสอนและการกระตุ้นพัฒนาการทำได้ลำบาก (สิตา ฤทธิ์ธำธรรม และคณะ, 2563) ครูผู้ดูแลเด็กมีความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการเด็กและการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยตามคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย Developmental Surveillance Promotion Manual (DSPM) อยู่ในระดับน้อย (วิจิตร จันดาบุตร และคณะ, 2561) ครูผู้ดูแลเด็กขาดความตระหนัก และทักษะการประเมินและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก และขาดการส่งต่อข้อมูลพัฒนาการเด็กรายบุคคลจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข (ทิพย์ภารัตน์ ไชยชนะแสง และคณะ, 2564) นอกจากนี้ยังพบว่า ครูผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กปฐมวัยอย่างเป็นรูปธรรม มีเพียงการส่งตัวแทนครูปีละ 1 ครั้ง ครั้งละ 1 คน ไปอบรมการใช้คู่มือ DSPM และขาดความมั่นใจในการนำความรู้มาถ่ายทอดให้ครูคนอื่น ๆ (รัตนภรณ์ แบ่งทิศ และ หยาตพิรุณ เสาร์เป็ง, 2566)

เมื่อเด็กมีพัฒนาการล่าช้า ส่งผลต่อทั้ง ตัวเด็ก ผู้ดูแลเด็ก ชุมชนและสังคม สำหรับผลกระทบต่อตัวเด็ก ได้แก่ ทำให้เด็กช่วยเหลือตนเองได้น้อย โดยเฉพาะเด็กที่มีพัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว ร่างกายล่าช้าจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของเด็ก ทำให้เกิดอุปสรรคในการดำเนินชีวิตด้วยตนเอง จำเป็นต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษ และต้องรับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยกระบวนการทางการแพทย์ต่าง ๆ เนื่องจากมีความพร้อมของพัฒนาการ ในกรณีที่เด็กที่มีปัญหาแล้ว ไม่ได้รับการวินิจฉัยและการช่วยเหลืออย่างถูกวิธี เด็กอาจเสียโอกาสที่จะมีพัฒนาการให้ได้เต็มศักยภาพ ซึ่งส่งผลต่อการเจริญเติบโตทางร่างกาย สติปัญญา และการเรียนรู้ (หนึ่งฤทัย เกื้อเอียด และคณะ, 2561) และผลกระทบต่อผู้ดูแลหลัก ได้แก่ คุณภาพชีวิตของผู้ดูแลหลัก ที่จะต้องดูแลเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็ก และยังต้องดูแล ภาระในครัวเรือนร่วมด้วย โดยเฉพาะผู้ดูแลหลักที่มีโรคประจำตัวเรื้อรังจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต มากกว่า ผู้ดูแลหลักที่ไม่มีโรคประจำตัวเรื้อรัง และส่งผลให้เกิดความเครียดแก่ผู้ปกครองของเด็ก จากการที่บุตรมีพัฒนาการช้ากว่าปกติ มีความวิตกกังวลในเรื่องการรักษา การเจริญเติบโตหรือความเป็นอยู่ของเด็กในอนาคต (เบญจมาศ สลิลปราโมทย์, 2565) ผู้ดูแลต้องทุ่มเทแรงกายและแรงใจ ในการดูแลและกระตุ้นพัฒนาการ และเมื่อเด็กมีพัฒนาการล่าช้า ทำให้ต้องได้รับการกระตุ้นที่โรงพยาบาล เมื่อผู้ปกครองต้องพาเด็กมาตรวจรักษาที่โรงพยาบาล ซึ่งมีค่าใช้จ่าย ทั้งค่าการเดินทาง และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เพิ่มขึ้น (จิระวรรณ ศรีจันทร์ไชย และคณะ, 2565) ผลกระทบที่เกิดขึ้นยังส่งผลต่อชุมชน และสังคม ในเด็กที่มีพัฒนาการล่าช้า หรือบกพร่อง ทำให้ขาดแคลนทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ และปัจจัยสำคัญในการพัฒนาชุมชน นอกจากนี้ ประเทศชาติยังต้องแบกรับภาระจัดสรรงบประมาณในการดูแลช่วยเหลือ สนับสนุนบุคคลที่มีความผิดปกติในสังคม เพื่อประคับประคองให้บุคคล และครอบครัวเหล่านั้นมีคุณภาพชีวิตที่ดี และสามารถอยู่รอดได้ (หนึ่งฤทัย เกื้อเอียด และคณะ, 2561)

ประเทศไทยได้กำหนดแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ในประเด็นที่ 11 การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต (พ.ศ. 2561-2580) มุ่งเน้นการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมตั้งแต่ ระดับครอบครัว ชุมชน และประเทศ ให้เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพคนไทยตลอดช่วงชีวิต โดยเริ่มตั้งแต่ช่วงการตั้งครรภ์ จนถึงวัยผู้สูงอายุ เพื่อสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพ ให้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป ซึ่งในช่วงปฐมวัย จะมุ่งเน้นการส่งเสริมการให้สารอาหารที่จำเป็นต่อสมองเด็ก และให้มีการลงทุนเพื่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย ให้มีพัฒนาการที่สมวัยในทุกด้าน ปัจจัยสำคัญ คือ การพัฒนาศักยภาพ และความรอบรู้แก่พ่อแม่ผู้ปกครอง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลเด็กให้มีความรู้ในการดูแลเด็กปฐมวัย มีเป้าหมายตัวชี้วัดคือ พัฒนาการเด็กสมวัย (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2566)

กระทรวงสาธารณสุขกำหนดแนวทางการดูแลเฝ้าระวัง คัดกรอง และส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยแรกเกิด - 5 ปี ตามคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย Developmental Surveillance Promotion Manual (DSPM) โดยให้คัดกรองพัฒนา 5 ด้าน ได้แก่ พัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว พัฒนาการด้านกล้ามเนื้อเล็กและสติปัญญา พัฒนาการด้านการเข้าใจภาษา พัฒนาการด้านการใช้ภาษา และพัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม ในช่วงอายุ 9 18 30 42 และ 60 เดือน เมื่อพบว่าเด็กผ่านทุกด้านถือว่าเด็กมีพัฒนาการสมวัย แต่หากประเมินพัฒนาการเด็กแล้วพบว่ายังไม่ผ่าน อย่างน้อย 1 ด้าน ถือว่าเด็กมีพัฒนาการสงสัยล่าช้า แนะนำให้พ่อแม่ผู้ปกครอง ในการส่งเสริมพัฒนาการตามวัยในคู่มือ DSPM เป็นเวลา 30 วัน และนัดกลับมาประเมินซ้ำอีกครั้ง หากยังไม่ผ่าน ส่งต่อไปยังหน่วยบริการระดับทุติยภูมิขึ้นไป เพื่อรักษาพัฒนาการล่าช้าต่อไป ดังนั้นหากเด็กที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้าแล้ว พ่อแม่ผู้ปกครอง และครูผู้ดูแลเด็ก ส่งเสริมพัฒนาการเด็กตามคู่มือการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย Developmental Surveillance Promotion Manual (DSPM) จะทำให้เด็กกลับมาพัฒนาการสมวัยได้ การที่เด็กจะมีพัฒนาการสมวัยในแต่ละด้านได้นั้น เด็กจะต้องได้รับการส่งเสริมพัฒนาการทุกช่วงวัยตามคู่มือการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย โดยผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมและกระตุ้นพัฒนาการเด็กด้วยคู่มือการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย Developmental Surveillance Promotion Manual (DSPM) ได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง และครูผู้ดูแลเด็ก (กรมอนามัย, 2567)

จากปัญหาพัฒนาการของเด็กปฐมวัยที่สงสัยล่าช้า เกิดจากหลายสาเหตุ และส่งผลกระทบต่อหลายด้าน (พิมพ์ชนก จันทราทิพย์ และคณะ, 2563) นอกจากพ่อแม่ผู้ปกครองที่มีบทบาทหน้าที่ต้องดูแลเด็กปฐมวัยที่บ้านแล้ว ยังพบว่าผู้ที่มีอิทธิพลเป็นอย่างมากต่อเด็ก ในขณะที่เด็กอยู่สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ต่อจากพ่อแม่ คือ ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย เพราะต้องทำหน้าที่รับช่วงต่อในการดูแลเด็กระหว่างวัน (สถาบันพัฒนานามัยเด็กแห่งชาติ, 2559) ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย นับเป็นบุคคลที่มีความสำคัญรองจากผู้ปกครองของเด็ก ในฐานะบุคคล ผู้วางรากฐานการพัฒนาของเด็กให้เป็นไปอย่างเต็มศักยภาพ รวมถึงเป็นผู้ที่ปูพื้นฐานความรู้ เชิงวิชาการแก่เด็กเป็นด่านแรกตลอดจนเป็นแบบอย่างที่ดี อันเป็นประโยชน์ต่อชีวิตของเด็ก หากผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยขาดความรู้ความเข้าใจ และทักษะเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย และขาดความมั่นใจในการดูแลเด็กที่มีพัฒนาการล่าช้า ขาดการอ่าน ค้นคว้าวิจัย พัฒนาตนเอง และขาดความมุ่งมั่นในการพัฒนาเด็ก ย่อมก่อให้เกิดผลเสียแก่เด็ก ทั้งในระยะต้น และระยะยาว รวมทั้งสร้างผลกระทบต่อสังคมในอนาคต ในทางกลับกันหากผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะ และความมั่นใจในศักยภาพของตนเองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย จะผลทางบวกต่อการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ย่อมส่งผลให้เด็กในช่วงวัยนี้มีโอกาสที่จะมีพัฒนาการสมวัยได้ (วรรณสิทธิ์ งามเลิศ และ ธิติรัตน์ ราศิริ, 2567)

แนวคิดทฤษฎีการเสริมสร้างพลังอำนาจ (Gibson, C.H., 1995 อ้างถึงใน อารียวรรณ อ่วมตานี, 2554) การเสริมสร้างพลังอำนาจนั้นพิจารณาได้ว่าเป็นทั้งกระบวนการ (Process) และ/หรือ ผลลัพธ์ (Outcome) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพ และเอกลักษณ์ของบุคคล จะช่วยส่งเสริมให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ภายในตนเอง รับรู้ว่าตนมีพลังอำนาจ สามารถควบคุมความเป็นอยู่ หรือชีวิตของตนเองได้ เป็นการเพิ่มพูนความมีคุณค่าแห่งตน (Self-esteem) และเชื่อในความสามารถของตน (self-efficacy) พร้อมเปลี่ยนแปลงตนเอง ให้มีความสามารถในการเผชิญปัญหาที่เหมาะสม และดำรงไว้ซึ่งการตัดสินใจ รวมทั้งยังเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ยังกล่าวว่าการเสริมสร้างพลังอำนาจเป็นแนวคิดแบบพลวัต (Dynamic concepts) ที่มีทั้งการให้ และการรับ มีการแลกเปลี่ยน และมีการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น สร้างความเข้มแข็งให้กับบุคคล เพื่อมุ่งเน้นการแก้ปัญหาโดยมีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ ด้านผู้รับบริการ ด้านผู้ให้พยาบาล และด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้รับบริการกับพยาบาล จากองค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน จะเห็นได้ว่าพยาบาลมีบทบาทในการเสริมสร้างพลังอำนาจ โดยการ ดึงเอาแหล่งประโยชน์ทั้งภายในตนเอง และแหล่งประโยชน์ในสิ่งแวดล้อม ของผู้ป่วยมาใช้ในการสร้างเสริมให้ผู้รับบริการ สามารถปรับตัวเองได้ และเห็นคุณค่าในตนเอง กับสัน ได้สรุปรูปแบบกระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การค้นพบสภาพการณ์จริง (Discovering Reality) ขั้นตอนที่ 2 การสะท้อนคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Reflection) ขั้นตอนที่ 3 การตัดสินใจเลือกวิธีปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมและลงมือปฏิบัติ (Taking Charge) และ ขั้นตอนที่ 4 การคงไว้ซึ่งการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ (Holding on)

การทบทวนงานวิจัยพบว่า มีการศึกษา ผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจสำหรับผู้ดูแลต่อการสร้างวินัยเชิงบวกในเด็กวัยก่อนเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ดูแลเด็กวัยก่อนเรียน จำนวน 38 ราย พบว่าหลังการทดลอง ผู้ดูแลเด็กมีค่าเฉลี่ยคะแนนการสร้างวินัยเชิงบวกมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับโปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจ (สุวรรณ หนูจูน, 2565) การศึกษาผลของโปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้ดูแลร่วมกับการใช้เว็บแอปพลิเคชัน ต่อทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกวัยก่อนเรียน พบว่าหลังการทดลอง ช่วยให้เกิดคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกก่อนวัยเรียนสูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรม (ภัทรบดีนทร์ โรจนวิศิษฐ์ฤใชา, 2566) และการศึกษาผลของโปรแกรมเสริมพลังอำนาจผู้ดูแลต่อความรู้ความสามารถในการดูแลเด็กโรคปอดเรื้อรัง กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 14 คน พบว่าหลังการทดลอง ค่าเฉลี่ยความรู้และความสามารถของผู้ดูแลเด็กก่อนได้รับโปรแกรม เพิ่มขึ้นหลังการได้โปรแกรมเสริมพลังอำนาจ (ศิริมา สาระนันท์, 2563) และการศึกษาผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้ดูแลเด็กต่อความสามารถ และความรู้สึกเป็นภาระในการดูแลเด็กสมองพิการ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 ราย พบว่าภายหลังได้รับโปรแกรมผู้ดูแลเด็ก มีความสามารถในการดูแลเด็กเพิ่มขึ้น และมีความรู้สึกเป็นภาระลดลง (สิริมา ชุ่มศรี และคณะ, 2557) จากการได้ทบทวนวรรณกรรม แสดงให้เห็นว่าการนำแนวคิดการเสริมพลังอำนาจของ Gibson มาประยุกต์ใช้ ทำให้

ผู้ดูแลเด็กมีความมั่นใจในความสามารถที่จะทำกิจกรรมต่อเด็กได้ดีขึ้น ซึ่งเป็นการส่งเสริมประสิทธิภาพในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้ดียิ่งขึ้น และยังส่งเสริมคุณภาพชีวิตของเด็ก และผู้ดูแลเด็ก ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า หากผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย มีความมั่นใจในศักยภาพของตนเองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่อยู่ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยเฉพาะเด็กที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้า จะสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการดูแล และการจัดกิจกรรมได้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กแต่ละด้าน ซึ่งจะส่งผลให้พัฒนาการของเด็กกลุ่มดังกล่าวดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยอายุ 42 เดือน ที่อยู่ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างผู้ปกครอง ครูผู้ดูแลเด็ก และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข หากเด็กได้รับการกระตุ้นพัฒนาการอย่างเหมาะสมตั้งแต่ระยะแรก จะช่วยเพิ่มโอกาสให้กลับมามีพัฒนาการสมวัยได้ (กรมอนามัย, 2567) เด็กปฐมวัยอายุ 42 เดือน เป็นวัยที่ใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ตลอดช่วงเวลากลางวัน โดยเฉลี่ย 5 วันต่อสัปดาห์ ซึ่งเป็นช่วงวัยที่มีพัฒนาการอย่างรวดเร็วทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา ภาษา และสังคมอารมณ์ ซึ่งถือเป็นช่วงเวลาสำคัญในการวางรากฐานของการเรียนรู้และพฤติกรรมในระยะยาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการพัฒนาทักษะทางสังคม และการสื่อสารที่มีความจำเป็นต่อการเข้าสู่ระบบการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น หากเด็กในช่วงวัยดังกล่าวไม่ได้รับการส่งเสริมพัฒนาการอย่างเหมาะสมและทันเวลา อาจส่งผลให้เกิดพัฒนาการล่าช้า และนำไปสู่ปัญหาด้านการเรียนรู้และการปรับตัวในอนาคตได้ จากข้อมูลและสถานการณ์ที่พบ สะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาศักยภาพของครูผู้ดูแลเด็กยังขาดความเป็นระบบ ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กเป็นรายบุคคลอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดช่องว่างระหว่างแนวทางตามคู่มือการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) กับการปฏิบัติจริงในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ซึ่งอาจเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เด็กในช่วงวัยดังกล่าวยังคงมีส่วนของภาวะพัฒนาการสงสัยล่าช้าในระดับสูง ดังนั้น การพัฒนาศักยภาพครูผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีความรู้ ความมั่นใจ และทักษะในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กอย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง จึงเป็นประเด็นสำคัญที่ควรได้รับการแก้ไข เพื่อเพิ่มโอกาสให้เด็กสามารถกลับมามีพัฒนาการสมวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้วิจัยในฐานะพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน มีบทบาทสำคัญในการสร้างเสริมสุขภาพ เฝ้าระวังพัฒนาการ และเสริมสร้างพลังอำนาจให้แก่บุคคล ครอบครัว และชุมชน รวมทั้งมีบทบาทในการสอนฝึก และเป็นพี่เลี้ยงในการดูแลเด็กปฐมวัยตามแนวทางวิชาชีพ ในทางปฏิบัติยังไม่พบการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจ ที่มุ่งเน้นผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเป็นระบบ เพื่อเพิ่มความรู้และพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการ โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กอายุ 42 เดือน (3 ปี 6 เดือน) ที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้า ซึ่งเป็นวัยที่ใช้เวลาอยู่ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นจึงเกิดช่องว่างระหว่างบทบาทวิชาชีพของพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน กับการนำแนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจไปประยุกต์ใช้กับผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อส่งผลต่อพัฒนาการ

ของเด็กโดยตรง อันเป็นที่มาของการพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ในงานวิจัยครั้งนี้ โดยได้นำแนวคิดทฤษฎีการเสริมสร้างพลังอำนาจ (Gibson, C.H., 1995 อ้างถึงใน อารีย์วรรณ อ่วมตานี, 2554) มาประยุกต์ใช้เพื่อเป็นข้อมูลและแนวทางในการจัดการปัญหาพัฒนาการเด็กปฐมวัยต่อไป

คำถามการวิจัย

ผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจ ของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย มีผลต่อความรู้ พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย และพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่สงสัยล่าช้าหรือไม่

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ และพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง ในกลุ่มทดลอง
2. เพื่อเปรียบเทียบสัดส่วนเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสมวัย ก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง ในกลุ่มทดลอง
3. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ และพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย หลังทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
4. เพื่อเปรียบเทียบสัดส่วนเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสมวัย หลังทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

สมมติฐานของการวิจัย

1. ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ และพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ในกลุ่มทดลอง ภายหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง
2. สัดส่วนเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสมวัยในกลุ่มทดลอง ภายหลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง
3. ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ และพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ภายหลังการทดลอง ในกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม
4. สัดส่วนเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสมวัย ภายหลังการทดลองในกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม

ขอบเขตของงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) งานวิจัยนี้ผู้วิจัยแบ่งขอบเขตของการศึกษาเป็น 3 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้ดูแลเด็กประจำสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ในจังหวัดสกลนคร ที่ดูแลเด็กปฐมวัย ที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้า จำนวน 152 คน และเด็กปฐมวัยปีการศึกษา 2568 ที่มีอายุ 42 เดือน ถึง 42 เดือน 29 วัน ที่ได้รับการคัดกรองพัฒนาการด้วยคู่มือ DSPM ในเดือนกันยายน 2568 แล้วมีพัฒนาการสงสัยล่าช้าอย่างน้อย 1 ด้าน และกำลังศึกษาในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ที่ตั้งอยู่ในเขต จังหวัดสกลนคร จำนวน 152 คน (กระทรวงสาธารณสุข, 2568)

2. ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยเวลา 4 สัปดาห์ คือ เดือนตุลาคม- พฤศจิกายน 2568

3. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น คือ โปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจ ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย
ตัวแปรตาม คือ ความรู้ พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่สงสัยล่าช้า

นิยามศัพท์เฉพาะ

เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กอายุ 42 เดือน ถึง 42 เดือน 29 วัน ที่ได้รับการดูแลในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

เด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้า หมายถึง เด็กอายุ 42 เดือน ถึง 42 เดือน 29 วัน ที่ได้รับตรวจคัดกรองพัฒนาการโดยใช้คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย Developmental Surveillance Promotion Manual (DSPM) และผลการตรวจคัดกรองพัฒนาการตามอายุ ไม่ผ่านอย่างน้อย 1 ด้าน จาก 5 ด้าน ประเมินโดยผู้วิจัย

โปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจ ของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย หมายถึง ชุดกิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อให้ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย มีพลังอำนาจและใช้ศักยภาพที่มีอยู่ ปฏิบัติพฤติกรรม ดูแลเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้า เป็นเวลา 4 สัปดาห์ โดยสร้างตามแนวคิดทฤษฎีการเสริมสร้างพลังอำนาจ (Gibson, C.H., 1995 อ้างถึงใน อารีย์วรรณ อ่วมตานี, 2554) ที่ประกอบ 4 ขั้นตอน ได้แก่

1. การค้นพบสภาพจริง หมายถึง กิจกรรมทบทวนผลการคัดกรองพัฒนาการของเด็กรายบุคคล แก่ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย กิจกรรมให้ความรู้ เรื่อง ความสำคัญของ

การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการเด็ก ลักษณะพัฒนาการเด็กปฐมวัยตามช่วงวัย และ Red Flag หรือสัญญาณเตือนพัฒนาการล่าช้า ของเด็กอายุ 42 เดือน และกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทบทวนประสบการณ์การส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่ผ่านมาของแต่ละคน

2. การสะท้อนคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง กิจกรรมการศึกษาตัวแบบ จากวิดีโอ เรื่อง “อิม่อน” และกิจกรรมกระตุ้นให้ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย คิดวิเคราะห์จากโจทย์ สถานการณ์จำลองที่กำหนดให้ และวิเคราะห์ความสามารถในการกระตุ้นส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ความต้องการพัฒนาความสามารถของตนเอง

3. การตัดสินใจเลือกวิธีปฏิบัติ หมายถึง กิจกรรมการสาธิต วิธีฝึกทักษะการส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่สงสัยล่าช้า และให้ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ตัดสินใจ และเลือกวิธีการปฏิบัติในการกระตุ้นส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในด้านที่สงสัยล่าช้า

4. การคงไว้ซึ่งการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ หมายถึง กิจกรรมผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ส่งคลิปวิดีโอ การส่งเสริมพัฒนาการเด็กในด้านที่สงสัยล่าช้า ผ่าน application Line ส่วนตัวถึงผู้วิจัย และกิจกรรมผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย บันทึกผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กรายวัน พร้อมประเมินผลหลังทำกิจกรรม กิจกรรมติดตามเยี่ยมผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยและเด็ก ที่สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และเยี่ยมผ่านทางโทรศัพท์ และผู้วิจัยให้กำลังใจผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ในการปฏิบัติพฤติกรรมที่มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง ผ่าน application Lineกลุ่ม ทดลอง รายบุคคล ทุกเย็นวันศุกร์ เวลาประมาณ 18.00 น.

พฤติกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้าของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย หมายถึง การกระทำของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ที่กระทำต่อเด็กที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้า โดยทำให้เด็กมีความสามารถตามศักยภาพเหมาะสมกับวัยหรืออายุของเด็ก เป็นการจัดประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมสำหรับเด็ก อย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ ขณะที่ใช้ชีวิตอยู่ที่สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กปฏิบัติกิจกรรมประจำวันได้ ได้แก่ พัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว พัฒนาการด้านกล้ามเนื้อเล็กและสติปัญญา พัฒนาการด้านการเข้าใจภาษา พัฒนาการด้านการใช้ภาษา พัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม ซึ่งประเมินได้จาก แบบสอบถามพฤติกรรมกรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่สงสัยล่าช้า ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ความรู้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้าของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย หมายถึง ความตระหนักหรือความเข้าใจของครูผู้ดูแลเด็ก เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้า เพื่อเป็นแนวทางในการฝึกทักษะพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในด้านที่สงสัยล่าช้า ซึ่งประเมินได้จาก แบบประเมินความรู้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย หมายถึง ผู้ที่มีประสบการณ์ในการดูแลเด็กปฐมวัยที่สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ทำหน้าที่ดูแลเด็กอย่างต่อเนื่องอย่างน้อย 3 เดือน ขึ้นไป สังกัดกระทรวงมหาดไทย ในจังหวัดสกลนคร

พัฒนาการสมวัย หมายถึง เด็กอายุ 42 เดือน ถึง 42 เดือน 29 วัน ได้รับตรวจคัดกรองพัฒนาการโดยใช้คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) โดยผู้วิจัยเป็นผู้ประเมิน แล้วผลการตรวจคัดกรอง ผ่านครบทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ พัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว พัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา พัฒนาการด้านการเข้าใจภาษา พัฒนาการด้านการใช้ภาษา พัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม

พัฒนาการสงสัยล่าช้า หมายถึง เด็กอายุ 42 เดือน ถึง 42 เดือน 29 วัน ได้รับตรวจคัดกรองพัฒนาการโดยใช้คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (Developmental Surveillance and Promotion Manual: DSPM) ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการประเมิน และมีผลการคัดกรองพัฒนาการครั้งที่ 1 ไม่ผ่านเกณฑ์ อย่างน้อย 1 ด้าน จากทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการเคลื่อนไหว ด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา ด้านการเข้าใจภาษา ด้านการใช้ภาษา และด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม โดยบันทึกผลการประเมินตามแบบบันทึกผลการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย

สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย หมายถึง สถานที่รับดูแล พัฒนา และจัดประสบการณ์เรียนรู้ และการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย สังกัดกระทรวงมหาดไทย จังหวัดสกลนคร

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้ดูแลเด็ก ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ต่อความรู้ พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย และพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่สงสัยล่าช้า ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าตำรา เอกสาร แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้นำมาใช้เป็นข้อมูลและแนวทางในการศึกษา ดังนี้

1. พัฒนาการเด็กปฐมวัย
2. การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย
3. ทฤษฎีการเสริมสร้างพลังอำนาจ
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. กรอบแนวคิดการวิจัย

พัฒนาการเด็กปฐมวัย

1. ความรู้เกี่ยวกับเด็กปฐมวัย

จากการทบทวนวรรณกรรม และการศึกษา ได้มีผู้ให้ความหมาย ของเด็กปฐมวัยไว้ ดังนี้ เด็กปฐมวัย หมายถึง ช่วงเวลาตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 6 ปี ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่สำคัญอย่างมากต่อพัฒนาการ และอนาคตของเด็ก เด็กต้องได้รับความรัก การดูแลเอาใจใส่ในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ จึงจะสามารถพัฒนาทักษะที่จำเป็นในชีวิต และการเจริญเติบโตอย่างเข้มแข็ง คุณภาพของประสบการณ์ในช่วงขวบปีแรก ๆ คือ ปัจจัยที่สร้างความแตกต่างได้อย่างมีนัยสำคัญต่อพัฒนาการของสมอง การเรียนรู้ สุขภาพ และพฤติกรรมตลอดช่วงชีวิตของเด็ก (UNICEF ประเทศไทย, 2562)

เด็กปฐมวัย หมายความว่า เด็กซึ่งมีอายุต่ำกว่าหกปีบริบูรณ์ รวมถึง เด็กซึ่งต้องได้รับการพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษาในระดับประถมศึกษา (พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562, 2562)

เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กซึ่งมีอายุต่ำกว่า หกปีบริบูรณ์ รวมถึงเด็กซึ่งต้องได้รับการพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษาในระดับประถมศึกษา (กรมอนามัย, 2567)

สรุป เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กที่มีอายุแรกเกิดถึง 5 ปี 11 เดือน 29 วัน หรือแรกเกิดไม่เกิน 6 ปี ถือเป็นช่วงเวลาสำคัญที่สุดของพัฒนาการเด็ก เด็กจึงมีความจำเป็นต้องได้รับความรักความเอาใจใส่ จัดสิ่งแวดล้อมให้รู้สึกปลอดภัย และเหมาะสมต่อการเรียนรู้ และกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อเด็กในอนาคต

2. พัฒนาการทางประสาทวิทยาและการเชื่อมต่อของเซลล์ประสาท (Synaptogenesis) ในเด็กปฐมวัย

สมองของมนุษย์เริ่มพัฒนาตั้งแต่ระยะตัวอ่อนในครรภ์ โดยมีการสร้างเซลล์ประสาท (Neurogenesis) อย่างรวดเร็วในช่วงไตรมาสแรก และไตรมาสที่สองของการตั้งครรภ์ หลังจากนั้น เซลล์ประสาทจะมีการเคลื่อนย้าย (Neuronal migration) และจัดระเบียบตำแหน่งภายในสมอง ก่อนจะเข้าสู่กระบวนการสร้างการเชื่อมต่อระหว่างเซลล์ประสาทหรือที่เรียกว่า “ซินแนปส์” (Synapse) กระบวนการนี้เรียกว่า Synaptogenesis ซึ่งเป็นกลไกพื้นฐานของการเรียนรู้และความจำ (World Health Organization: WHO, 2020)

ในช่วงปีแรกของชีวิต จำนวน Synapse ในสมองเด็กเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วมากกว่าช่วงวัยอื่น โดยเฉพาะบริเวณสมองส่วนที่เกี่ยวข้องกับการมองเห็น การได้ยิน ภาษา และการควบคุมอารมณ์ เด็กอายุประมาณ 2-3 ปี มีจำนวน synapse มากกว่าสมองผู้ใหญ่ถึงประมาณสองเท่า แสดงถึงศักยภาพการเรียนรู้ที่สูงมากในช่วงปฐมวัย อย่างไรก็ตาม สมองจะไม่ได้คงการเชื่อมต่อทั้งหมดไว้ แต่จะเข้าสู่กระบวนการ “synaptic pruning” หรือการตัดแต่งซินแนปส์ โดยซินแนปส์ที่ถูกใช้งานบ่อยจะได้รับการเสริมความแข็งแรง (strengthening) ขณะที่ซินแนปส์ที่ไม่ได้ใช้งานจะถูกกำจัดออก กระบวนการนี้สะท้อนหลักการ “use it or lose it” ซึ่งชี้ให้เห็นว่าประสบการณ์ในวัยเด็กมีผลโดยตรงต่อการจัดระเบียบโครงสร้างสมอง (World Health Organization: WHO, 2020)

2.1 บทบาทของประสบการณ์และสิ่งแวดล้อม

การพัฒนาซินแนปส์ไม่ได้เกิดขึ้นจากพันธุกรรมเพียงอย่างเดียว แต่ได้รับอิทธิพลอย่างมากจากสิ่งแวดล้อมและปฏิสัมพันธ์ทางสังคม โดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ดูแล (serve and return interaction) เช่น การสบตา การพูดคุย การเล่น การอ่านนิทาน และการตอบสนองต่อสัญญาณอารมณ์ของเด็กอย่างเหมาะสม ปฏิสัมพันธ์ลักษณะนี้ช่วยกระตุ้นการทำงานของวงจรประสาท และเสริมสร้างความมั่นคงของเครือข่ายซินแนปส์ ส่งผลต่อพัฒนาการด้านภาษา สติปัญญา อารมณ์ และทักษะทางสังคม (Center on the Developing Child at Harvard University, 2016)

เด็กที่เติบโตในสภาพแวดล้อมที่ขาดการกระตุ้น หรือเผชิญกับความเครียดเรื้อรัง (toxic stress) เช่น ความรุนแรง ความยากจน หรือการถูกละเลย จะส่งผลกระทบต่อพัฒนาสมอง โดยเฉพาะการเชื่อมต่อของเซลล์ประสาท (synapse)

ความเครียดเรื้อรังส่งผลให้โครงสร้างและการทำงานของสมองผิดปกติ ซึ่งอาจนำไปสู่ปัญหาด้านการเรียนรู้ พฤติกรรม และสุขภาพจิตในระยะยาว (UNICEF ประเทศไทย, 2562)

2.2 ความยืดหยุ่นของสมอง (Brain Plasticity)

ช่วงปฐมวัยถือเป็นช่วงที่สมองมีความยืดหยุ่นสูง (high neural plasticity) หมายถึงความสามารถของสมองในการปรับเปลี่ยนโครงสร้าง และการทำงานตามประสบการณ์ ความยืดหยุ่นนี้เปิดโอกาสให้การส่งเสริมพัฒนาการและการแก้ไขปัญหในระยะแรก (early intervention) มีประสิทธิภาพสูง โดยเฉพาะในเด็กที่มีความเสี่ยงต่อพัฒนาการล่าช้า หากได้รับการกระตุ้นที่เหมาะสม และต่อเนื่อง จะช่วยเสริมสร้างเครือข่ายซินแนปส์ใหม่ และชดเชยการทำงานบางส่วนของสมองได้ (Center on the Developing Child at Harvard University, 2016)

2.3 ความเชื่อมโยงกับพัฒนาการ 5 ด้าน

การพัฒนาซินแนปส์มีความสัมพันธ์กับพัฒนาการทุกด้าน ได้แก่

- 1) ด้านการเคลื่อนไหว: เกี่ยวข้องกับการเชื่อมต่อใน motor cortex และ cerebellum
 - 2) ด้านภาษา: เกี่ยวข้องกับบริเวณ Broca's area และ Wernicke's area
 - 3) ด้านสติปัญญา: เกี่ยวข้องกับ prefrontal cortex
 - 4) ด้านอารมณ์และสังคม: เกี่ยวข้องกับ limbic system
- ดังนั้น คุณภาพของประสบการณ์ในช่วงปฐมวัยจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดความแข็งแรงของเครือข่ายซินแนปส์ และส่งผลต่อศักยภาพทางสติปัญญาและพฤติกรรมของเด็กในระยะยาว

สรุป

Synaptic pruning ในช่วงปฐมวัยเป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้ และพัฒนาการทุกด้าน สมองของเด็ก มีความไวต่อประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมอย่างยิ่ง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม การมีปฏิสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้ดูแล และการป้องกันปัจจัยเสี่ยงทางชีวภาพ และจิตสังคม จึงมีความสำคัญต่อการเสริมสร้างศักยภาพสมองและพัฒนาการในระยะยาว (Center on the Developing Child at Harvard University, 2016)

3. พัฒนาการของเด็กปฐมวัย

หมายถึง การเปลี่ยนแปลงด้านการทำหน้าที่ และวุฒิภาวะของอวัยวะและระบบต่าง ๆ ของร่างกาย รวมถึงความสามารถของบุคคลในการทำกิจกรรมที่มีความซับซ้อนมากขึ้น การเกิดทักษะใหม่ และความสามารถในการปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อมในบริบทของครอบครัวและสังคม (Papalia, Diane E & Martorell, Gabriela, 2021) พัฒนาการเด็ก ประกอบด้วย ด้านการเคลื่อนไหว ด้านการ

เข้าใจภาษา ด้านการใช้ภาษา ด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา และ ด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม (กรมอนามัย, 2567)

3.1 พัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว เป็นความสามารถของร่างกายที่ครอบคลุมทั้งความสามารถในการทรงตัว การเคลื่อนไหว และท่าทางของเด็ก ซึ่งเกี่ยวข้องกับพัฒนาการของระบบประสาทเป็นอย่างมาก พัฒนาการด้านนี้เกี่ยวข้องกับการทำงานของกล้ามเนื้อใหญ่ เช่น กล้ามเนื้อลำตัว และกล้ามเนื้อขา โดยมีทิศทางเป็นลำดับต่อเนื่องเหมือนกันในเด็กทุกราย จากศีรษะลงสู่เท้า และจากส่วนกลางของร่างกายไปยังส่วนปลาย แต่อาจมีอัตราเร็ว หรือช้า แตกต่างกันในเด็กแต่ละคน เช่น เด็กทุกคนจะมีลำดับของพัฒนาการ คือ เด็กเริ่มมีการเคลื่อนไหวตั้งแต่อายุ 7 เดือนในครรภ์มารดา และเคลื่อนไหวแบบตอบสนองอัตโนมัติตอนหลังคลอด ขวบปีแรกเด็กพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวอย่างมาก จากการเคลื่อนไหวในแนวนอน มาเป็นการเคลื่อนไหวแนวตั้ง และอาจมีความแตกต่างกันในความเร็วหรือช้าของแต่ละระดับ เช่น ในทุกคนจะสามารถชันคอได้ก่อนที่จะนั่ง ยืน เดิน กระโดดตามลำดับ (Papalia, Diane E & Martorell, Gabriela, 2021; กรมอนามัย, 2567)

3.2 พัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา พัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญามีลักษณะการพัฒนาจากส่วนแกนกลางของร่างกายไปสู่ส่วนปลาย (proximodistal) โดยกล้ามเนื้อบริเวณลำตัวและแขนขาจะพัฒนาก่อนกล้ามเนื้อมือและนิ้ว เด็กแรกเกิดมีการตอบสนองอัตโนมัติ เช่น palmar grasp reflex และมีความสามารถในการมองเห็นในระยะใกล้ประมาณ 8–9 นิ้ว โดยพัฒนาการด้านการมองเห็นและการใช้มือจะค่อย ๆ ดีขึ้นตามลำดับ (Papalia, Diane E & Martorell, Gabriela, 2021; กรมอนามัย, 2567) นอกจากนี้ การเปิดโอกาสให้เด็กได้ทดลอง ลงมือทำ และแก้ปัญหาด้วยตนเอง จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ และความมั่นใจในตนเอง ในขณะที่การจำกัด หรือห้ามเด็กมากเกินไปอาจส่งผลต่อความกล้าแสดงออก และการเรียนรู้ในระยะยาว (Piaget, 1952; สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2561)

3.3 พัฒนาการด้านการเข้าใจภาษา หมายถึง ความสามารถในการรู้จัก เข้าใจ และจดจำความหมาย ของคำพูดที่ได้ยิน ซึ่งพัฒนาเพิ่มขึ้นตามวัย โดยเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล และสิ่งแวดล้อม ผ่านการรับรู้ทางประสาทสัมผัส โดยเฉพาะการได้ยินร่วมกับการมองเห็น การสัมผัส และเกิดการเชื่อมโยงข้อมูลซ้ำ ๆ จนเกิดความเข้าใจ และจดจำ (Papalia, Diane E & Martorell, Gabriela, 2021; กรมอนามัย, 2567)

3.4 พัฒนาการด้านการใช้ภาษา หมายถึง ความสามารถของเด็กในการเปล่งเสียงพูดเป็นคำ และพัฒนาไปสู่การใช้ประโยคที่มีความซับซ้อนมากขึ้นตามช่วงวัย โดยเฉพาะในช่วงอายุ 2–5 ปี ซึ่งเป็นระยะที่คำศัพท์เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และโครงสร้างประโยคมีความสมบูรณ์มากขึ้น เด็กสามารถสื่อสารความต้องการและความคิดได้ดีขึ้นผ่านกระบวนการเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ และสิ่งแวดล้อม (Papalia, Diane E & Martorell, Gabriela, 2021; กรมอนามัย, 2567)

3.5 พัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม หมายถึง ความสามารถของเด็กในการเข้าใจอารมณ์ของตนเอง และผู้อื่น การควบคุมพฤติกรรม และอารมณ์ของตนเอง ตลอดจนการปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม ซึ่งพัฒนาขึ้นผ่านปฏิสัมพันธ์กับครอบครัวและสภาพแวดล้อมที่มั่นคงปลอดภัย ทั้งนี้ การส่งเสริมทักษะการควบคุมตนเองในช่วงต้นของชีวิตมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการด้านภาษา สติปัญญา และผลลัพธ์ทางพฤติกรรมในระยะยาว (Papalia, Diane E & Martorell, Gabriela, 2021; กรมอนามัย, 2567)

สรุป พัฒนาการเด็กปฐมวัย หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในเด็กที่มีอายุแรกเกิดถึง 5 ปี 11 เดือน 29 วัน โดยพัฒนาความสามารถของเด็กตามช่วงวัยให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ประกอบด้วย พัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว พัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา พัฒนาการด้านการใช้ภาษา พัฒนาการด้านการเข้าใจภาษา และพัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม

4. พัฒนาการสมวัย

หมายถึง ระดับความสามารถของเด็กที่แสดงออกได้สอดคล้องกับช่วงอายุ โดยพิจารณาจากเกณฑ์พัฒนาการในแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านการเคลื่อนไหว ด้านภาษา ด้านสติปัญญา และด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม ซึ่งสะท้อนถึงความเจริญเติบโตและวุฒิภาวะของระบบต่าง ๆ ของร่างกาย รวมถึงการทำงานของสมองและระบบประสาทที่เป็นไปตามลำดับขั้นตามธรรมชาติของพัฒนาการ (Papalia, Diane E & Martorell, Gabriela, 2021; กรมอนามัย, 2567) แบ่งออกเป็น 5 ด้านหลัก ได้แก่ ในด้านการเคลื่อนไหว ด้านการใช้ภาษา ด้านการเข้าใจภาษา ด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา และด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม มีลักษณะดังต่อไปนี้

สำหรับลักษณะของเด็กอายุ 42 เดือน ถึง 42 เดือน 29 วัน ที่พัฒนาการสมวัยตามคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย Developmental Surveillance and Promotion Manual (DSPM) (กรมอนามัย, 2567)

4.1 พัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว Gross motor (GM) ได้แก่ เด็กสามารถยืนขาเดียว 5 วินาที เด็กสามารถยืนแขนขาและถือลูกบอลไว้ได้

4.2 พัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา Fine Motor (FM) ได้แก่ เด็กสามารถแยกรูปทรงชนิดเดียวกัน เป็นกลุ่มได้ถูกต้องทั้ง 3 แบบ เด็กสามารถต่อชิ้นส่วนของภาพเข้าด้วยกันได้เองถูกต้อง โดยต่อลงในกรอบ เด็กสามารถวาดรูปร่างกลมที่บรรจบ กันตามแบบได้ โดยไม่มีเหลี่ยม ไม่เว้า เกยกันไม่เกิน 2 ซม. (ไม่จำกัดเส้น ผ่านศูนย์กลาง)

4.3 พัฒนาการด้านการใช้ภาษา Expressive Language (EL) ได้แก่ เด็กสามารถพูดถึงเหตุการณ์ที่เพิ่งผ่านไป ใหม่ ๆ ได้ สามารถ พูด “ขอ” หรือ “ขอบคุณ” หรือ “ให้” ได้เอง

4.4 พัฒนาการด้านการเข้าใจภาษา Receptive Language (RL) ได้แก่ เด็กสามารถวางได้ถูกตำแหน่ง เด็กสามารถเลือกจัดกลุ่มวัตถุตามประเภทภาพเสื้อผ้าได้ (กระทรวงสาธารณสุข, 2567) พัฒนาการด้านการใช้ภาษา Expressive Language (EL) ได้แก่ เด็กสามารถเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่ผ่านมาให้ผู้ใหญ่หรือเด็กด้วยกันฟังได้ เด็กสามารถพูด “ขอ” หรือ “ขอบคุณ” หรือ “ให้” ได้เอง

4.5 พัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม Personal and Social (PS) ได้แก่ เด็กสามารถบอกเพศของตนเองได้ถูกต้อง เด็กสามารถใส่เสื้อผ้าหน้าได้เองโดยไม่ต้อง ติดกระดุม

สรุป พัฒนาการสมวัย หมายถึง เด็กปฐมวัยที่ได้รับตรวจคัดกรองพัฒนาการโดยใช้คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) แล้วผลการตรวจคัดกรอง ผ่านครบ 5 ด้าน ได้แก่ พัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว พัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา พัฒนาการด้านการใช้ภาษา พัฒนาการด้านการเข้าใจภาษา พัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเองและ

5. พัฒนาการสงสัยล่าช้า

หมายถึง การที่เด็กมีความสามารถในการทำกิจกรรมบางอย่างช้ากว่าเกณฑ์ที่กำหนดตามช่วงวัย โดยเด็กแต่ละคนอาจมีความแตกต่างกันเล็กน้อยในด้านความเร็วของพัฒนาการ อย่างไรก็ตาม หากเด็กมีพัฒนาการล่าช้า หรือสงสัยล่าช้าจากการประเมินด้วยคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) อาจมีสาเหตุจากการขาดการกระตุ้นพัฒนาการ หรือการเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสม ทั้งนี้ การกระตุ้น และแก้ไขอย่างทัน่วงทีสามารถช่วยให้เด็กมีพัฒนาการใกล้เคียงกับเด็กในช่วงวัยเดียวกันได้ (กรมอนามัย, 2567; สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2561)

ลักษณะของเด็กอายุ 42 เดือน ถึง 42 เดือน 29 วัน ที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้าตามคู่มือคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย Developmental Surveillance and Promotion Manual (DSPM) (กรมอนามัย, 2567) ดังนี้

5.1 พัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว Gross motor (GM) ได้แก่ เด็กไม่สามารถยืนขาเดียว 5 วินาที เด็กไม่สามารถยืนแขนราบ และถือลูกบอลไว้ได้

5.2 พัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา Fine Motor (FM) ได้แก่ เด็กไม่สามารถแยกรูปทรงชนิดเดียวกัน เป็นกลุ่มได้ถูกต้องทั้ง 3 แบบ เด็กไม่สามารถต่อชิ้นส่วนของภาพ เข้าด้วยกันได้เองถูกต้องโดยต่อลงในกรอบ เด็กไม่สามารถวาดรูปวงกลมที่บรรจบกันตามแบบได้ โดยไม่มีเหลี่ยม ไม่เว้า เกยกันไม่เกิน 2 ซม. (ไม่จำกัดเส้น ผ่านศูนย์กลาง)

5.3 พัฒนาการด้านการใช้ภาษา Expressive Language (EL) ได้แก่ เด็กไม่สามารถเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ที่ผ่านมาให้ผู้ใหญ่หรือเด็กด้วยกันฟังได้ เด็กสามารถพูด “ขอ” หรือ “ขอบคุณ” หรือ “ให้” ได้เอง

5.4 พัฒนาการด้านการเข้าใจภาษา Receptive Language (RL) ได้แก่ เด็กไม่สามารถวางได้ถูกตำแหน่ง เด็กไม่สามารถเลือกจัดกลุ่มวัตถุตามประเภทภาพเสื้อผ้าได้

5.5 พัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม Personal and Social (PS) ได้แก่ เด็กไม่สามารถบอกเพศของตนเองได้ถูกต้อง เด็กไม่สามารถใส่เสื้อผ้าหน้าได้เองโดยไม่ต้องติดกระดุมได้

สรุป เด็กปฐมวัยที่สงสัยล่าช้า หมายถึง ได้รับตรวจคัดกรองพัฒนาการโดยใช้คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) และผลการตรวจคัดกรองพัฒนาการตามอายุ ไม่ผ่านอย่างน้อย 1 ด้าน จาก 5 ด้าน ดังนั้น

6. สาเหตุของพัฒนาการเด็กปฐมวัยสงสัยล่าช้า

พัฒนาการสงสัยล่าช้า หมายถึง ภาวะที่เด็กมีความสามารถในการทำกิจกรรมหรือแสดงพฤติกรรมบางอย่าง ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดในแต่ละช่วงวัย โดยประเมินจากการตรวจคัดกรองพัฒนาการด้วยคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) ซึ่งหากผลการประเมินครั้งแรกพบว่าเด็กไม่ผ่านเกณฑ์ครบทั้ง 5 ด้านของพัฒนาการ จะถือว่าเป็นเด็กที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้า (กรมอนามัย, 2567) อย่างไรก็ตาม เด็กแต่ละคนอาจมีความแตกต่างกันในด้านการพัฒนา โดยบางรายอาจเริ่มทักษะเร็ว หรือช้ากว่าเด็กในวัยเดียวกันเล็กน้อย ซึ่งยังถือว่าอยู่ในเกณฑ์ปกติได้ ทั้งนี้ การตรวจพบและให้การกระตุ้นหรือแก้ไขอย่างทันทั่วถึง จะช่วยให้เด็กสามารถพัฒนาทักษะได้ใกล้เคียงกับเด็กในวัยเดียวกัน (World Health Organization : WHO, 2020; กรมอนามัย, 2567) พัฒนาการไม่สมวัยหรือพัฒนาการสงสัยล่าช้าอาจเกิดจากหลายปัจจัย ทั้งด้านมารดา ด้านตัวเด็ก และด้านสิ่งแวดล้อมและการเลี้ยงดู ซึ่งมีความสัมพันธ์และส่งผลต่อกันอย่างเป็นระบบ ดังนี้

1. ปัจจัยด้านมารดา เป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีความสัมพันธ์กับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ทั้งในมิติด้านชีวภาพ สังคม และพฤติกรรมสุขภาพ โดยพบว่า อายุของมารดาขณะตั้งครรภ์มีความสัมพันธ์กับโอกาสการมีพัฒนาการสมวัยของเด็กอย่างมีนัยสำคัญ มารดาที่มีอายุระหว่าง 20–35 ปี มีโอกาสที่บุตรจะมีพัฒนาการสมวัยสูงกว่ามารดาที่มีอายุน้อยกว่า 20 ปี หรือมากกว่า 35 ปี (นิชกุล พิชาชาญ และคณะ, 2566) นอกจากนี้ ระดับการศึกษาของมารดาที่สูงขึ้น โดยเฉพาะระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีความสัมพันธ์กับโอกาสที่เด็กจะมีพัฒนาการสมวัยมากกว่ามารดาที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า เช่นเดียวกับอาชีพ และรายได้ครอบครัว ซึ่งสะท้อนถึงศักยภาพในการเข้าถึงทรัพยากรและการดูแลสุขภาพของบุตร (สิริรัตน์ จิตกุล, 2564) ในด้านสุขภาพระหว่างตั้งครรภ์ การฝากครรภ์อย่างสม่ำเสมอ การได้รับสารอาหารเสริมที่จำเป็น เช่น ธาตุเหล็กและไอโอดีน การไม่มีประวัติการดื่มแอลกอฮอล์ รวมถึงการไม่มีโรคประจำตัวหรือภาวะแทรกซ้อนระหว่างตั้งครรภ์ เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการสมวัย โดยพบว่ามารดาที่ไม่ดื่มแอลกอฮอล์ขณะตั้งครรภ์มีโอกาที่บุตรจะมีพัฒนาการสมวัยสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญเมื่อเปรียบเทียบกับมารดาที่ดื่มแอลกอฮอล์ (นิชกุล พิชาชาญ และคณะ, 2566) ขณะเดียวกัน มารดาที่มีผลตรวจธาตุสซีเมียผิดปกติ มีความเสี่ยงที่บุตรจะมีพัฒนาการล่าช้าสูงขึ้นประมาณ 6 เท่า (หนึ่งฤทัย เกื้อเอียด และคณะ, 2561) นอกจากนี้ พฤติกรรมหลังคลอด เช่น การให้นมบุตร และปัจจัยทางจิตสังคม เช่น ความกังวลของบิดามารดาต่อ

พัฒนาการของเด็ก ก็มีความสัมพันธ์กับผลลัพธ์ด้านพัฒนาการเด็ก เช่นกัน (ดลจรัส ทิพย์โนสิงห์, 2565) แสดงให้เห็นว่าปัจจัยด้านมารดามีบทบาทสำคัญต่อการส่งเสริมและคุ้มครองพัฒนาการของเด็กปฐมวัยตั้งแต่ระยะก่อนคลอดจนถึงหลังคลอด

2. ปัจจัยด้านเด็ก เป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีผลโดยตรงต่อพัฒนาการในช่วงปฐมวัย โดยเฉพาะปัจจัยด้านสุขภาพตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวัยก่อนเข้าเรียน ได้แก่ น้ำหนักแรกคลอด อายุ เพศ การคลอดก่อนกำหนด ภาวะพร่องออกซิเจนแรกเกิด (birth asphyxia) ระยะเวลาการกินนมแม่ ภาวะแทรกซ้อนหลังคลอด การได้รับธาตุเหล็กเสริม การมีโรคประจำตัว ตลอดจนลักษณะพื้นฐานทางอารมณ์ของเด็ก เช่น เด็กที่มีพื้นฐานอารมณ์เลี้ยงยาก ซึ่งล้วนมีความสัมพันธ์กับโอกาสการมีพัฒนาการสมวัย

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพัฒนาการเด็กปฐมวัยไทย ครั้งที่ 6 พ.ศ. 2560 พบว่า เด็กที่มีน้ำหนักแรกคลอดมากกว่า 2,500 กรัม มีโอกาสที่จะมีพัฒนาการสมวัยสูงกว่าเด็กที่มีน้ำหนักแรกคลอดต่ำกว่า 2,500 กรัม ประมาณ 1.38 เท่า นอกจากนี้ เด็กที่คลอดครบกำหนดมีโอกาสพัฒนาการสมวัยสูงกว่าเด็กที่คลอดเกินกำหนดและเด็กที่คลอดก่อนกำหนดเป็น 1.82 เท่า และ 1.17 เท่า ตามลำดับ (สถาบันพัฒนานามัยเด็กแห่งชาติ กรมอนามัย, 2560)

ภาวะพร่องออกซิเจนแรกเกิดเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลกระทบต่อระบบประสาทส่วนกลาง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อพัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว ภาษา และสติปัญญาในระยะยาว เนื่องจากสมองของทารกมีความไวต่อการขาดออกซิเจน โดยเฉพาะในช่วงเวลาหลังคลอดทันที เด็กที่มีประวัติภาวะพร่องออกซิเจนแรกเกิดจึงมีความเสี่ยงต่อพัฒนาการล่าช้ามากกว่าเด็กทั่วไป (Hockenberry & Wilson, 2019)

ด้านภาวะสุขภาพทั่วไป พบว่า เด็กที่ไม่มีปัญหาสุขภาพช่องปากมีโอกาสที่จะมีพัฒนาการสมวัยสูงกว่าเด็กที่มีปัญหาสุขภาพช่องปากประมาณ 1.53 เท่า สะท้อนให้เห็นว่าภาวะสุขภาพและโภชนาการมีความเชื่อมโยงกับการเจริญเติบโตและความสามารถในการเรียนรู้ของเด็ก (สถาบันพัฒนานามัยเด็กแห่งชาติ กรมอนามัย, 2560)

นอกจากนี้ ระยะเวลาการได้รับนมแม่ การได้รับธาตุเหล็กเสริม และการไม่มีโรคประจำตัวหรือภาวะแทรกซ้อนหลังคลอด ล้วนเป็นปัจจัยที่สนับสนุนการพัฒนาของสมองและระบบประสาท ขณะเดียวกัน ลักษณะพื้นฐานทางอารมณ์ของเด็ก หากสามารถปรับตัวได้ดีและตอบสนองต่อสิ่งเร้าอย่างเหมาะสม จะเอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาการมากกว่าเด็กที่มีพื้นฐานอารมณ์เลี้ยงยาก (สถาบันพัฒนานามัยเด็กแห่งชาติ กรมอนามัย, 2560)

โดยสรุป ปัจจัยด้านเด็ก ภาวะสุขภาพตั้งแต่แรกเกิดและพัฒนาการของระบบประสาทมีบทบาทสำคัญต่อโอกาสการมีพัฒนาการสมวัย ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นในการเฝ้าระวัง คัดกรอง และส่งเสริมสุขภาพเด็กอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ระยะเริ่มต้นของชีวิต

3. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมและการเลี้ยงดู มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการเด็กปฐมวัย เนื่องจากเป็นบริบทที่เด็กใช้ในการเรียนรู้ และสร้างประสบการณ์ตั้งแต่วัยแรกๆ ของชีวิต ปัจจัยสำคัญ ได้แก่ สภาพแวดล้อมในครอบครัว รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู การเล่านิทาน การอ่านหนังสือให้เด็กฟัง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การเล่นกับเด็ก ตลอดจนระยะเวลาในการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น โทรศัพท์ เกมคอมพิวเตอร์ และโทรศัพท์มือถือ (ดลจรัส ทิพย์มโนสิงห์, 2565)

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการเด็กปฐมวัยไทย ครั้งที่ 6 พ.ศ. 2560 พบว่า เด็กที่พ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูอ่านหรือเล่านิทานที่มีคุณภาพให้ฟัง มีโอกาสที่จะมีพัฒนาการสมวัยสูงกว่าเด็กที่ไม่ได้รับการอ่านเล่านิทาน หรือได้รับการอ่านเล่านิทานที่ไม่มีคุณภาพ โดยมีโอกาสเพิ่มขึ้นประมาณ 1.35 เท่า และ 1.08 เท่า ตามลำดับ นอกจากนี้ การเล่นที่มีคุณภาพระหว่างผู้เลี้ยงดูกับเด็กยังมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการสมวัย โดยเด็กที่ได้รับการเล่นเชิงคุณภาพมีโอกาสพัฒนาการสมวัยสูงกว่าเด็กที่ไม่ได้เล่นหรือเล่นอย่างไม่มีคุณภาพ (สถาบันพัฒนาอนามัยเด็กแห่งชาติ กรมอนามัย, 2560)

ในด้านการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ พบว่า การใช้สื่ออย่างเหมาะสมและมีคุณภาพภายใต้การดูแลของผู้ปกครองอาจช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ได้ แต่การใช้สื่อเป็นเวลานานหรือขาดการกำกับดูแลอาจส่งผลกระทบต่อพัฒนาการด้านภาษา สมาธิ และพฤติกรรมของเด็ก (รวี ศิริบริษายกร, 2562) นอกจากนี้ ปัจจัยด้านบรรยากาศการเรียนรู้ในครอบครัว เช่น การมีประวัติครอบครัวที่มีพัฒนาการทางภาษา การที่ผู้ดูแลมีการอ่านหนังสือ หรือศึกษาความรู้ด้านสุขภาพเด็ก ตลอดจนการจัดกิจกรรมที่กระตุ้นพัฒนาการอย่างสม่ำเสมอ ล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้และพัฒนาการในทุกด้านของเด็กปฐมวัย

โดยสรุป ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะคุณภาพของปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ดูแล และการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมตามวัย มีบทบาทสำคัญต่อโอกาสการมีพัฒนาการสมวัย และเป็นปัจจัยที่สามารถพัฒนาและปรับปรุงได้ผ่านการเสริมสร้างความรู้และทักษะแก่ผู้ปกครองและผู้ดูแลเด็ก

4. ปัจจัยด้านอื่น ๆ การขาดสารไอโอดีนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการด้านสติปัญญาและระบบประสาทของเด็ก เนื่องจากไอโอดีนเป็นองค์ประกอบที่จำเป็นต่อการสร้างฮอร์โมนไทรอยด์ ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการเจริญเติบโต และพัฒนาการของสมอง โดยเฉพาะในระยะตัวอ่อนและวัยทารก งานวิจัยในสัตว์ทดลองพบว่า การขาดฮอร์โมนไทรอยด์ส่งผลให้สมองมีขนาดเล็กลง และจำนวนเซลล์ประสาทลดลงทั้งในสมองใหญ่ (cerebrum) และสมองน้อย (cerebellum) ขณะที่การศึกษาทางพยาธิวิทยาในมนุษย์พบว่า การขาดสารไอโอดีนทำให้สมองฝ่อ ลดจำนวนเซลล์ประสาทในบริเวณ cerebral cortex และเกิดการเสื่อมของเซลล์ประสาท (UNICEF, 2019)

7. ผลกระทบของการมีพัฒนาการล่าช้า

สำหรับผลกระทบของการมีพัฒนาการล่าช้าในเด็กมีผลกระทบในวงกว้าง รวมไปถึงผลกระทบต่อตัวเด็ก ครอบครัวและชุมชน ซึ่งจำแนกออกเป็นประเด็น ดังนี้

1. ผลกระทบต่อตัวเด็ก การมีพัฒนาการล่าช้าหรือพัฒนาการไม่สมวัย ส่งผลให้เด็ก มีการช่วยเหลือตนเองหรือพัฒนาการช้าลงเมื่อเปรียบเทียบกับเด็กที่มีพัฒนาการปกติ ในกรณีที่เด็กที่มีปัญหาดังกล่าวเหล่านี้ หากไม่ได้รับการวินิจฉัย และการช่วยเหลืออย่างถูกวิธี เด็กอาจเสียโอกาสที่จะมีพัฒนาการให้ได้เต็มศักยภาพ ซึ่งส่งผลต่อการเจริญเติบโตทางร่างกาย สติปัญญา และการเรียนรู้ (หนึ่งฤทัย เกื้อเอียด และคณะ, 2561) ทำให้เกิดอุปสรรคในการดำเนินชีวิตด้วยตนเอง จำเป็นต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษ และรับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพ โดยกระบวนการทางการแพทย์ต่าง ๆ การศึกษา และรับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยกระบวนการทางการแพทย์ต่าง ๆ (พิมพ์ชนก จันทราทิพย์ และคณะ, 2563)

2. ผลกระทบต่อครอบครัว ในกรณีที่เด็กที่มีปัญหาพัฒนาการล่าช้าหรือบกพร่อง ส่งผลต่อปัญหาต่าง ๆ ของครอบครัว โดยเฉพาะปัญหาสุขภาพจิต และคุณภาพชีวิต ซึ่งพบว่าผู้ปกครองที่มีเด็ก ที่มีพัฒนาการล่าช้า มีระดับคุณภาพชีวิตต่ำ โดยเฉพาะคุณภาพชีวิตในมิติของสุขภาพกาย จิตใจ ทำให้มีค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ จากการพาเด็กมาตรวจรักษาที่ โรงพยาบาล (จิระวรรณ ศรีจันทร์ไชย และคณะ, 2565)

3. ผลกระทบต่อชุมชนและสังคม ในส่วนเด็กที่มีพัฒนาการล่าช้าหรือบกพร่อง เป็นการขาดแคลนทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ และปัจจัยสำคัญในการพัฒนาชุมชนและสังคม รวมถึงระบบเศรษฐกิจในอนาคต นอกจากนี้ ประเทศชาติต้องแบกรับภาระจัดสรรงบประมาณในการดูแลช่วยเหลือ สนับสนุนบุคคลที่มีความผิดปกติ ในสังคม เพื่อประคับประคองให้บุคคล และครอบครัวเหล่านั้นมีคุณภาพชีวิตที่ดี และสามารถอยู่รอดได้ (หนึ่งฤทัย เกื้อเอียด และคณะ, 2561)

8. วิธีประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย

การประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยในประเทศไทยปัจจุบัน กระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดให้ใช้คู่มือ เฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย : Developmental Surveillance and Promotion Manual (DSPM) ผู้ใช้ต้องทำความเข้าใจปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกันจึงจะทำให้ผลการประเมินมีความถูกต้องน่าเชื่อถือและเป็นประโยชน์ ต่อการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมี 4 ขั้นตอน (กรมอนามัย, 2567) ได้แก่

1. ขั้นตอนการเตรียมความพร้อม

1.1 การเตรียมตัวผู้ประเมินและส่งเสริมพัฒนาการ ศึกษาทบทวนความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการเด็กปฐมวัย ความสำคัญของการประเมิน และส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในประเทศไทย สถานการณ์ของเด็ก และภูมิหลังครอบครัวในเขตความรับผิดชอบ จำเป็นจะต้องศึกษาเอกสารคู่มือเฝ้า

ระวังฯ ตั้งแต่ คำนำ แผนผัง คำอธิบายแผนผัง แนวทางการใช้คู่มือฯ 4 ขั้นตอน การใช้ทักษะ วิธีการ เฝ้าระวัง วิธีการประเมิน เกณฑ์การตัดสิน และรายละเอียดของอุปกรณ์ การใช้อุปกรณ์ และควรเตรียมคำพูดที่จะใช้ในข้อคำถามไว้ล่วงหน้า ในกรณีที่ต้องใช้คำสั่ง เพื่อความรวดเร็ว ทดลองทำ หรือฝึกก่อนการประเมินจริง เพื่อให้เกิดความคุ้นเคย และมีความมั่นใจก่อนปฏิบัติจริง ซึ่งรวมถึงแนวทางการแนะนำส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย โดยพ่อแม่ผู้ปกครองด้วย (กรมอนามัย, 2567)

1.2 การเตรียมอุปกรณ์

จัดเตรียม และตรวจสอบอุปกรณ์ให้ครบตามหมวดหมู่ และเรียงตามลำดับการใช้ก่อนหลัง

อุปกรณ์เปิดใช้ครั้งละ 1 ชุด ใช้เสร็จแล้วเก็บทันที แล้วจึงเปิดชุดใหม่ เพื่อความสะดวกในการจัดเก็บ และให้เด็กมีสมาธิ หรือสนใจในอุปกรณ์เฉพาะที่ต้องการจะใช้ประเมินเท่านั้น

เมื่อประเมินเด็กในท้องถิ่นที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่าง ผู้ประเมินสามารถดัดแปลงใช้วัสดุในท้องถิ่นที่มี ทดแทนได้อย่างเหมาะสมในการประเมินเด็ก

ต้องทำความสะอาดอุปกรณ์ และตรวจสอบความปลอดภัยของอุปกรณ์หลังนำไปใช้ทุกครั้ง

1.3 การเตรียมสถานที่สำหรับประเมินพัฒนาการเด็ก ควรเป็นห้องหรือมุมที่เป็นสัดส่วน ไม่คับแคบเกินไป อากาศถ่ายเทสะดวก เพื่อให้เด็กรู้สึกสุขสบาย ไม่หงุดหงิด และให้ความร่วมมือในการประเมิน ไม่มีสิ่งอื่นที่กระตุ้น หรือเร้าความสนใจของเด็ก เช่น โทรทัศน์ วิทยุ คอมพิวเตอร์ รูปหรือวัตถุที่มีสีสันฉูดฉาด ควรเป็นห้องที่ไม่มีเสียงดังรบกวน หรือมีคนอื่นผ่านไปมา พื้นห้องสะอาดปลอดภัย ไม่ลื่น ไม่มีสิ่งของที่ไม่จำเป็นอยู่ในห้อง อุปกรณ์ต่าง ๆ ภายในห้องต้องมีความปลอดภัย ไม่แหลมคม ไม่มีเหลี่ยม หรือมุมที่อาจก่อให้เกิดอันตราย ควรมีการจัดเบาะ โต๊ะ หรือ เก้าอี้ต่าง ๆ ที่ใช้ในการประเมินในแต่ละช่วงวัยให้เหมาะสม

1.4 การเตรียมเด็ก เด็กต้องไม่ป่วยทางกาย ไม่หิว ไม่ง่วง อึดเกินไป หรือหงุดหงิด งอแง เนื่องจากจะทำให้เด็กไม่ให้ความร่วมมือในการประเมิน พาเด็กเข้าห้องน้ำขับถ่ายให้เรียบร้อยก่อนการประเมิน เพื่อไม่ให้ขาดความต่อเนื่องในการประเมิน ให้เด็กเล่น พูดคุย ทำความคุ้นเคยกับผู้ประเมิน และอุปกรณ์บางส่วน

2. ขั้นตอนการสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้ประเมินกับเด็กและพ่อแม่ผู้ปกครอง

เด็กแต่ละวัยจะมีพัฒนาการทางร่างกาย ความคิดและอารมณ์ที่แตกต่างกัน ดังนั้นผู้ประเมินควรสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเด็กก่อนที่จะทำการประเมินพัฒนาการ โดยแบ่งตามช่วงอายุได้ดังนี้

2.1 ช่วงวัยแรกเกิด – 9 เดือน

2.1.1 ผู้ประเมินยิ้มแย้มแจ่มใส พุดคุย ทักทายกับพ่อแม่ ผู้ปกครองก่อน แล้วจึง พุดคุย เล่นเสียงกับเด็กด้วยน้ำเสียงนุ่มนวล

2.1.2 ถ้าเด็กร้องไห้ ให้พ่อแม่ ผู้ปกครองอุ้มปลอบให้เด็กสงบจึงเริ่มประเมิน

2.1.3 ช่วงอายุ 6 - 9 เดือน เด็กเริ่มมีความกังวล เมื่อพบคนแปลกหน้า ควรให้ เวลากับเด็กทำความคุ้นเคยก่อนประเมิน

2.2 ช่วงอายุ 10 เดือน – 2 ปี

2.2.1 ผู้ประเมินควรเริ่มด้วยการพุดคุยกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง เกี่ยวกับ ชีวิตประจำวันพฤติกรรมและพัฒนาการของเด็ก เพื่อให้เวลาเด็กปรับตัวคุ้นเคยกับผู้ประเมิน และได้สังเกต พฤติกรรมเด็ก

2.2.2 เมื่อเด็กเริ่มสนใจ และคุ้นเคยกับผู้ประเมินให้พุดคุยกับเด็กด้วยน้ำเสียง นุ่มนวล และนำอุปกรณ์ประเมินพัฒนาการบางส่วนชวนให้เด็กเล่น หรืออาจสาธิตให้เด็กดู

2.2.3 หากเด็กร้องไห้ไม่ให้ความร่วมมือ ผู้ประเมินควรเปลี่ยนไปประเมินข้อ ทักะที่ใช้การสังเกตหรือสอบถามจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง ก่อนแล้วจึงกลับมาทำเมื่อเด็กพร้อม

2.3 ช่วงอายุ 3 – 6 ปี

2.3.1 ช่วงวัยนี้เด็กสามารถสื่อสารโต้ตอบและทำตามคำสั่งได้ดี ดังนั้นผู้ประเมิน สามารถที่จะพุดคุยกับเด็กได้โดยตรง

2.3.2 การพุดคุยกับเด็กควรใช้น้ำเสียงนุ่มนวล ระดับเสียงปกติ แต่เมื่อเด็กเริ่ม คุ้นเคยกับผู้ประเมินแล้วควรปรับสีหน้า และน้ำเสียงให้ดูน่าสนใจ เช่น พุดเสียงสูงต่ำ เพื่อสร้างความ สนใจ หรือทำสีหน้าตึงใจ ตื่นเต้น ให้ชัดเจนขึ้น เพื่อให้เด็กมีความสนใจในกิจกรรมที่จะเริ่มประเมิน โดย คำพุดที่เหมาะสมในการสร้างสัมพันธ์ภาพกับเด็กวัยนี้ ได้แก่ การชวนคุยทั่ว ๆ ไป หรือการชม เช่น

ผมเปียหนูสวยจังเลย ใครเป็นคนถักให้หนูคะ

วันนี้ใครเป็นคนมาส่งหนูที่โรงเรียนคะ

วันนี้หนูกินข้าวกับอะไรเอ่ย เป็นต้น

2.3.3 เมื่อเด็กให้ความร่วมมือในการประเมิน หรือสามารถเริ่มประเมินได้ ควร พุดชมเชยเด็กทุกครั้ง

2.4 ผู้ประเมินแนะนำตัวเอง “ชื่อเป็น วันนี้ประเมินพัฒนาการน้อง ระยะเวลาที่ใช้ทั้งหมด ประเมิน 10 - 20 นาที จะทำโดยสังเกตถามจากผู้ปกครองและให้เด็กเล่นของ เล่นหรืออุปกรณ์ที่เตรียมมาให้เด็กเล่นในขณะที่กำลังประเมินเด็ก ผู้ปกครองอยู่กับเด็กได้ตลอดเวลา แต่ไม่ต้องช่วยเด็กทำกิจกรรม บอก แนะนำ หรือทำแทนเด็ก เพราะจะทำให้ผลการประเมินไม่ตรงกับ ความเป็นจริง

3. ขั้นตอนการประเมิน

3.1 สอบถามวันเดือนปีเกิดเด็กจากผู้ปกครองแล้วคำนวณอายุเด็ก วิธีการคำนวณ โดยเริ่มจาก วัน เดือน และปีที่ทำการประเมินเป็นตัวตั้ง วัน เดือน และปีเกิดเด็ก เป็นตัวลบ ถ้าวันตัวตั้งจำนวนน้อยกว่าให้ยืมที่เดือนมา 1 เดือน (30 วัน) ถ้าตัวตั้งเดือนน้อยกว่าตัวลบให้ยืมที่ปี 1 ปี (12 เดือน) ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 1				ตัวอย่างที่ 2			
	ปี	เดือน	วัน		ปี	เดือน	วัน
วันที่ทำการประเมิน	2556	3	5	วันที่ทำการประเมิน	2557	3	15
วัน เดือน ปีเกิด	2551	8	10	วัน เดือน ปีเกิด	2554	2	27
เด็กอายุ	4	6	25	เด็กอายุ	3	0	18

ภาพ 1 ตัวอย่างตารางการคำนวณอายุเด็ก

3.2 เริ่มประเมินพัฒนาการจากด้านใดก่อนก็ได้ ที่ตรงกับช่วงอายุจริงของเด็ก

3.2.1 ใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่อง ☐ ผ่าน เมื่อเด็กประเมินผ่าน

3.2.2 ในกรณีที่เด็กประเมินไม่ผ่าน ให้ใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ไม่ผ่าน

3.2.3 ในช่วงอายุใดที่มีข้อประเมิน 2 หรือ 3 ข้อ หากเด็กไม่ผ่านข้อใดข้อหนึ่ง

ให้ถือว่าไม่ผ่านในช่วงอายุนั้น

3.3 ในกรณีที่มีการประเมินเพื่อติดตามพัฒนาการในครั้งต่อไป ให้เริ่มต้นประเมินข้อที่เด็กประเมินไม่ผ่าน ในครั้งที่ผ่านมา

หมายเหตุ: เมื่อประเมินเด็กในห้องเรียนที่ใช้ภาษาหรือวัฒนธรรมที่แตกต่าง ผู้ประเมินจะต้องทำความเข้าใจ ใช้คำพูด และ/หรือวัสดุทดแทนที่เหมาะสม ในการประเมินเด็ก

ข้อทดสอบทุกข้อได้มีการทดสอบเพื่อหาค่าเฉลี่ยความสามารถของเด็กไทยอย่างน้อยร้อยละ 75 สามารถทำได้

ข้อทดสอบที่มีเกณฑ์ผ่านเป็นจำนวนครั้ง เช่น อย่างน้อย 1 ใน 3 ครั้ง หมายถึง ให้โอกาสเด็กได้ทดสอบ 3 ครั้ง หากผ่านแล้วครั้งต่อไป ไม่ต้องทดสอบ

4. ขั้นตอนสรุป

เมื่อประเมินพัฒนาการเด็กเสร็จแล้วทุกครั้ง ผู้ประเมินจะต้องสรุปผลการประเมิน และให้ข้อมูลแก่พ่อแม่ ผู้ปกครองเด็ก ดังนี้

4.1 กรณีประเมินแล้วพบว่าสมวัย ให้แนะนำพ่อแม่ ผู้ปกครองส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ในช่วงอายุต่อไปตามคู่มือฯ

4.2 กรณีที่เด็กประเมินแล้วพบว่าไม่สมวัย ผู้ประเมินให้คำแนะนำพ่อแม่ ผู้ปกครอง ส่งเสริมพัฒนาการเด็กตามคู่มือฯ ในข้อทักษะที่เด็กไม่ผ่านการประเมินบ่อย ๆ หลังจากนั้นอีก 1 เดือน กลับมาประเมินซ้ำ

4.3 กรณีประเมินซ้ำ หลังจากการกระตุ้นแล้วยังไม่สมวัย ต้องให้ข้อมูลแก่พ่อแม่ ผู้ปกครองเด็กในการส่งต่อ เพื่อตรวจและวินิจฉัยเพิ่มเติมที่โรงพยาบาล (รพช./รพท./ รพศ./รพ.จิตเวช) พร้อมใบส่งตัว

9. ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (Piaget)

เพียเจต์ (Piaget & Inhelder, 1969) นักจิตวิทยาชาวสวิสเซอร์แลนด์ ได้เสนอทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาที่อธิบายว่า มนุษย์มีความสามารถในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองผ่านกระบวนการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม โดยความสามารถดังกล่าวมีมาตั้งแต่แรกเกิด และพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามวุฒิภาวะ และประสบการณ์ที่ได้รับ มองว่าเด็กมิใช่ผู้รับความรู้แบบเฉื่อย (passive recipient) แต่เป็นผู้แสวงหา และสร้างความรู้ (active constructor of knowledge)

หัวใจสำคัญของทฤษฎีคือกระบวนการ “การปรับตัว” (adaptation) ซึ่งเป็นกลไกที่ทำให้เด็กสามารถปรับโครงสร้างทางความคิดให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม โดยเด็กจะพัฒนา “โครงสร้างทางความคิด” หรือสคีมา (schema) ผ่านปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม กระบวนการปรับตัวประกอบด้วย 2 กลไกสำคัญ ได้แก่

การซึมซับประสบการณ์ (assimilation) หมายถึง การที่เด็กนำประสบการณ์ใหม่มาผนวกเข้ากับโครงสร้างความคิดเดิมที่มีอยู่

การปรับโครงสร้างทางความคิด (accommodation) หมายถึง การปรับเปลี่ยนหรือสร้างโครงสร้างความคิดใหม่ให้สอดคล้องกับประสบการณ์ที่แตกต่างจากเดิม

เมื่อเด็กสามารถปรับสมดุลระหว่าง assimilation และ accommodation ได้ จะเกิดภาวะสมดุลทางสติปัญญา (equilibration) ซึ่งเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้และพัฒนาการทางความคิด เพียเจต์ได้แบ่งพัฒนาการทางสติปัญญาออกเป็น 4 ขั้นตอนตามลำดับอายุ ดังนี้

1. ขั้นประสาทรับรู้และการเคลื่อนไหว (Sensorimotor Stage) อายุ 0–2 ปี

เด็กเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว พัฒนาการในช่วงนี้ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว เด็กเริ่มมีการจัดระเบียบการกระทำอย่างมีเป้าหมาย สามารถแก้ปัญหาเบื้องต้น และพัฒนาแนวคิดเรื่อง “ความคงอยู่ของวัตถุ” (object permanence) ในช่วงปลายระยะ (ประมาณ 18–24 เดือน) เด็กเริ่มสามารถเลียนแบบพฤติกรรมแม้ไม่มีตัวแบบอยู่ตรงหน้า แสดงถึงพัฒนาการด้านความจำ และการแทนสัญลักษณ์

2. ขั้นก่อนปฏิบัติการคิด (Preoperational Stage) อายุ 2-7 ปี

เด็กเริ่มใช้ภาษา สัญลักษณ์ และจินตนาการในการคิด แต่ยังมีลักษณะคิดแบบยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (egocentrism) และเข้าใจสถานการณ์จากมุมมองของตนเองเป็นหลัก ในช่วงต้น (2-4 ปี) เด็กมีข้อจำกัดในการคิดเพียงมิติเดียว (centration) ต่อมาในช่วง 5-6 ปี เด็กเริ่มเข้าสู่ระยะ intuitive thought ซึ่งเริ่มพัฒนาความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัวมากขึ้น แม้ยังไม่สามารถใช้เหตุผลเชิงตรรกะอย่างเป็นระบบได้เต็มที่

3. ขั้นปฏิบัติการคิดเชิงรูปธรรม (Concrete Operational Stage) อายุ 7-11 ปี

เด็กสามารถคิดอย่างมีเหตุผลเกี่ยวกับสิ่งที่ป็นรูปธรรม เข้าใจหลักการอนุรักษ์ (conservation) การคิดย้อนกลับ (reversibility) การจัดหมวดหมู่ (classification) และการเรียงลำดับ (seriation) ได้ เด็กเริ่มลดความคิดแบบยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง และเข้าใจมุมมองของผู้อื่นมากขึ้น อย่างไรก็ตาม การคิดยังต้องอาศัยสิ่งที่ป็นรูปธรรม และยังไม่สามารถคิดเชิงนามธรรมที่ซับซ้อนได้อย่างเต็มที่

4. ขั้นปฏิบัติการคิดเชิงนามธรรม (Formal Operational Stage) อายุ 11 ปีขึ้นไป

เด็กสามารถคิดเชิงนามธรรม ใช้เหตุผลเชิงสมมติฐาน และวิเคราะห์สถานการณ์ที่ซับซ้อนได้ สามารถตั้งสมมติฐาน ทดสอบ และสรุปผลอย่างมีระบบ พัฒนาความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลในระดับใกล้เคียงผู้ใหญ่

โดยสรุป ทฤษฎีของเพียเจต์สะท้อนให้เห็นว่า พัฒนาการทางสติปัญญาเป็นกระบวนการที่เกิดจากการสร้างองค์ความรู้ผ่านการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง สำหรับเด็กปฐมวัยซึ่งอยู่ในขั้นประสาทรับรู้และขั้นก่อนปฏิบัติการคิด การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม การเล่น การใช้สื่อรูปธรรม และการมีปฏิสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้ดูแล จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาโครงสร้างทางความคิดและศักยภาพทางสติปัญญาอย่างยิ่ง

10. ทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพของอีริกสัน (Erikson)

Erik Erikson ได้ตั้งทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาทางจิตสังคมจากทารกถึงผู้ใหญ่โดยแบ่งออกเป็น 8 ระยะ ซึ่งในแต่ละระยะ แต่ละคนจะได้พบกับวิกฤตทางจิตสังคมซึ่งอาจส่งผลลัพท์ในทางบวกหรือลบต่อการพัฒนาบุคลิกภาพภาพ Erikson ได้อธิบายว่าวิกฤตเหล่านี้เกิดจากธรรมชาติของจิตสังคมซึ่งประกอบด้วยความต้องการทางจิตของแต่ละคนซึ่งขัดแย้งกับความต้องการทางสังคม และจากทฤษฎีความสำเร็จในแต่ละระยะส่งผลให้เกิดบุคลิกภาพที่ดีและการมีลักษณะที่พึงมี (Virtue) ซึ่งก็คือลักษณะที่เป็นจุดแข็งที่ Ego สามารถแก้วิกฤตต่าง ๆ หากไม่สำเร็จจะลดความสามารถในการไปข้างหน้าต่อไปและจะเกิดบุคลิกภาพหรือตัวตนที่ไม่ดี ซึ่งสามารถแก้ไขได้ในภายหลังพัฒนาการทางจิตสังคม 8 ขั้น (Erikson, 1950; สิริมา ภิญโญนนตพงษ์, 2547; แก้วกังวาน, 2560)

ระยะที่ 1 ไว้วางใจและไม่ไว้วางใจ (Trust vs Mistrust) เป็นระยะเริ่มตั้งแต่เกิดถึงอายุประมาณ 18 เดือน ทารกรู้สึกกังวลกับโลก และต้องการหาผู้ปกครองเพื่อความมั่นคง และการดูแล ถ้าเด็กได้รับการดูแลที่ต่อเนื่อง สามารถคาดเดาได้ และวางใจได้ จะสามารถพัฒนาความไว้วางใจได้และรู้สึกปลอดภัย และในทางตรงกันข้าม หากเด็กไม่ได้การดูแลที่ต่อเนื่อง คาดเดาไม่ได้ และไม่ไว้วางใจ อาจทำให้เกิดความเกิดความไม่ไว้วางใจ ระวัง และวิตกกังวลได้ ซึ่งส่งผลให้ทารกไม่มีความมั่นใจกับโลก หรือความสามารถตนเองหากสำเร็จในระยะนี้จะทำให้เกิดลักษณะที่พึงมี (Virtue) คือความหวัง คือเมื่อเกิดวิกฤตต่าง ๆ จะรู้สึกมีความหวังว่าผู้อื่นจะมาช่วยเหลือ แต่ถ้าทารกไม่สามารถสร้างลักษณะนี้ได้ จะทำให้เกิดความกลัวแทน

ระยะที่ 2 ความเป็นอิสระกับความละอายและสงสัย (Autonomy vs Shame and doubt) เป็นระยะอายุ 18 เดือน ถึงประมาณ 3 ปี เป็นระยะที่เด็กร่างกายขยับได้มากขึ้น และมีทักษะความสามารถเพิ่มขึ้น เด็กจะให้ความสนใจกับการได้ควบคุมชีวิตตนเองมากกว่าทักษะทางกายภาพ และความเป็นอิสระ เช่นการตัดสินใจเสื้อผ้าที่จะใส่หรืออาหารที่จะทาน การเลือกของเล่น การเดินหนีพ่อแม่ ฯลฯ หากสำเร็จในระยะนี้จะสร้างลักษณะคือ ความมุ่งมั่น โดยถ้าเด็กได้รับการสนับสนุนให้มีอิสระ จะเกิดความมั่นใจเกี่ยวกับศักยภาพของตัวเอง แต่ในทางกลับกันถ้าถูกต่อว่า ถูกควบคุม หรือไม่ได้รับโอกาสที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง จะทำให้รู้สึกไม่สำเร็จ และอาจจะเกิดภาวะพึ่งพิงผู้อื่นมากเกินไป ขาดความภูมิใจในตนเอง ละอาย และสงสัยในความสามารถตนเอง

ระยะที่ 3 ความคิดริเริ่ม กับ ความรู้สึกผิด (Initiative vs Guilt) เป็นระยะอายุ 3 – 6 ปี เด็กแสดงตัวตนมากขึ้น มีชีวิตชีวา และมีการพัฒนาชีวิตที่รวดเร็ว ซึ่งผู้ปกครองอาจมองว่าต่อต้านได้ ช่วงนี้จะเกี่ยวข้องกับการสื่อสารกับผู้อื่นในโรงเรียนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะการเล่น เนื่องจากเด็กมีโอกาสได้ค้นหาทักษะการสื่อสาร เด็กจะมีการสร้างกิจกรรม สร้างเกมต่าง ๆ ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น และ ตั้งคำถามและหาความรู้มากขึ้นถ้าได้รับโอกาสตามที่ได้กล่าว เด็กจะสามารถพัฒนาทักษะความคิดริเริ่ม และมั่นใจในทักษะความเป็นผู้นำ และตัดสินใจ ในทางกลับกันหากถูกจำกัด อาจโดยการถูกต่อว่าหรือถูกควบคุม เด็กจะพัฒนาความรู้สึกผิด ซึ่งโดยธรรมชาติของเด็กที่จะไม่ยอมรับการบังคับ ผู้ปกครองมักจะลงโทษและจำกัดความคิดริเริ่มของเด็ก หรือถ้าผู้ปกครองทำให้คำถามเด็กเป็นเรื่อนำรำคาญหรือเรื่อนำอายหรือพฤติกรรมอื่น ๆ ที่อาจแสดงออกเป็นข่มขู่ เด็กจะรู้สึกผิดว่าตัวเองทำตัวน่ารำคาญ ซึ่งหากมีความรู้สึกนี้มากจะทำให้เด็กปฏิเสธกับผู้อื่นลดลง และอาจจำกัดความคิดสร้างสรรค์ แต่ความรู้สึกผิดบางอย่างก็สำคัญ ไม่อย่างนั้นเด็กจะไม่รู้จักการขอบเขตของตนเอง ความสมดุลของความคิดริเริ่มกับความรู้สึกผิดสำคัญ หากระยะนี้เกิดความสำเร็จ เด็กจะพัฒนาลักษณะที่พึงมีคือ เป้าหมาย แต่ถ้าไม่สำเร็จจะสร้างความรู้สึกผิดพลาด

ระยะที่ 4 ขยัน กับ ความมีปมด้อย (Industry vs Inferiority) เป็นระยะประมาณระหว่างอายุ 5 ถึง 12 ปี เด็กเรียนรู้ที่จะอ่านเขียน การคำนวณคณิตศาสตร์พื้นฐาน และทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง ครูเริ่มมีส่วนสำคัญในวัยนี้ เพื่อนจะมีความสำคัญมากขึ้น และเป็นส่วนสำคัญในความภูมิใจในตนเอง เด็กต้องการ การยอมรับจากสังคม และรู้สึกภูมิใจเมื่อทำเป้าหมายสำเร็จถ้าเด็กได้รับการสนับสนุนในความคิดริเริ่ม จะทำให้เกิดความขยัน และมั่นใจในความสามารถของตนเองในการทำให้ประสบความสำเร็จ ในทางตรงกันข้าม หากไม่ได้รับการสนับสนุน ถ้าจากครอบครัว หรือ ครูจำกัดความคิดริเริ่มทำให้เด็กรู้สึกต่ำต้อย ไม่มั่นใจในความสามารถของตนเอง และอาจไม่สามารถเข้าถึงศักยภาพของความสามารถของตนเอง ถ้าเด็กไม่สามารถพัฒนาทักษะบางอย่างที่สังคมต้องการ เช่น ความสามารถทางกีฬา อาจทำให้เด็กรู้สึกต่ำต้อยความล้มเหลวบางส่วนจำเป็นต่อการพัฒนาของเด็ก ด้านความอ่อนน้อมถ่อมตน ความสมดุลระหว่างความขยันกับความถ่อมตนจึงจำเป็นหากลักษณะนี้เกิดความสำเร็จจะทำให้พัฒนาลักษณะคือ ความสามารถ

ระยะที่ 5 เข้าใจอัตลักษณ์ของตนเอง กับ ไม่เข้าใจตนเอง (Identity vs Role confusion) เป็นช่วงอายุ 12 ถึง 18 ปี เด็กในวัยนี้จะหาอัตลักษณ์ตนเองผ่านการค้นหาค่านิยม ความเชื่อและเป้าหมาย เด็กจะมีอิสระมากขึ้น พยายามที่จะหาอาชีพในอนาคต ความสัมพันธ์ ครอบครัว บ้าน ฯลฯ เด็กต้องการที่จะหาสังคมที่เหมาะสมกับตนเอง ช่วงนี้เด็กจะให้ความสำคัญกับบทบาทที่เด็กจะเป็นในอนาคต จะค้นหาด้วยตนเองโดย Erikson แบ่งเป็น 2 อย่างคือ ทางเพศ และทางอาชีพ เด็กอาจรู้สึกไม่สบายใจกับร่างกายจนกว่าจะปรับตัวได้

หากสำเร็จจะทำให้เกิดลักษณะคือ ความจงรักภักดี ซึ่งเกี่ยวข้องกับการผูกมัดตัวเองกับคนอื่นบนพื้นฐานของการยอมรับผู้อื่น แม้จะมีอุดมคติที่ต่างกันก็ตาม จะมีการค้นหาความเป็นไปได้ และสร้างอัตลักษณ์หากสร้างตัวตนในสังคมไม่สำเร็จอาจทำให้สับสน คือ ไม่เข้าใจตัวเองหรือบทบาทตัวเองในสังคม ทำให้เกิดวิกฤตด้านตัวตน และอาจลอง lifestyle ต่างอัตลักษณ์อาจทำให้เกิดการต่อต้านโดยอาจสร้างอัตลักษณ์ทางลบ หรือรู้สึกไม่พอใจมากขึ้น

ระยะที่ 6 ความใกล้ชิดสนิทสนม กับ ความรู้สึกเปล่าเปลี่ยว (Intimacy vs Isolation) เป็นช่วงอายุ 18 ถึง 40 จะเกี่ยวข้องกับการสร้างความสัมพันธ์ลึกซึ้งกับผู้อื่น โดยค้นหาความสัมพันธ์ระยะยาวกับผู้อื่นที่ไม่ใช่ครอบครัว หากสำเร็จจะสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและความรู้สึกผูกมัด มั่นคง และความใส่ใจในความสัมพันธ์ หากหลีกเลี่ยงความสัมพันธ์ลึกซึ้ง กลัวความผูกมัด และความสัมพันธ์ อาจทำให้เกิดความโดดเดี่ยว เหงา และซึมเศร้าได้ความสำเร็จของระยะนี้ส่งผลต่อลักษณะพึงมีคือความรัก

ระยะที่ 7 ความเป็นส่วนรวม กับ ความคิดถึงแต่ตนเอง (Generativity vs Stagnation) ช่วงอายุ 40 ถึง 65 ปี จะต้องการดูแลผู้อื่น มักจะเป็นรูปแบบการสั่งสอน หรือ สร้างการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีที่จะเกิดผลประโยชน์ต่อผู้อื่น เป็นการตอบแทนสังคม อาจด้วยการเลี้ยงดูลูก ขยันในงานและ

ทำงานสังคม หรือ องค์กรต่าง ๆ ถ้าสำเร็จจะสร้างความรู้สึกเป็นประโยชน์ และประสบความสำเร็จ หากไม่สำเร็จ อาจรู้สึกว่าได้ให้ความส่วนร่วมทางความคิด ทำให้คิดแต่ตนเองและไม่ขยันในงาน หากสำเร็จอาจสร้างลักษณะคือ การดูแลเอาใจใส่

ระยะที่ 8 ความมั่นคงทางจิตใจ กับ ความสิ้นหวัง (Integrity vs Despair) เป็นช่วงอายุ 65 ปี ถึง บั้นปลายชีวิต เป็นระยะที่คิดถึงความสำเร็จในชีวิต และเกิดความภูมิใจหากรู้สึกประสบความสำเร็จในชีวิต ช่วงนี้จะเป็นช่วงที่ทำงานลดลง เพื่อค้นหาชีวิตวัยเกษียณ ถ้ามองว่าชีวิตที่ผ่านมาไม่ประสบความสำเร็จจะรู้สึกผิดเกี่ยวกับอดีตหรือไม่ประสบความสำเร็จในชีวิต และไม่พอใจกับชีวิต และอาจสร้างความสิ้นหวัง ซึ่งอาจส่งผลต่อการเกิดโรคซึมเศร้า หรือ ความสิ้นหวัง หากสำเร็จจะนำไปสู่ลักษณะคือ ปัญญา เพื่อให้มองย้อนหลังถึงชีวิตด้วยความรู้สึกสมบูรณ์ และยอมรับความตายโดยปราศจากความกลัวผู้ที่ฉลาดจะมีทั้งความมั่นคง และความสิ้นหวัง อย่างสมดุลกัน

ทั้งนี้ ทฤษฎีของอีริกสันเน้นให้เห็นว่าช่วงปฐมวัยเป็นระยะที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการวางรากฐานของบุคลิกภาพ โดยเฉพาะใน 3 ระยะแรก ซึ่งเกี่ยวข้องกับการพัฒนาความไว้วางใจ ความมั่นใจในตนเอง และความคิดริเริ่ม การเลี้ยงดูที่เหมาะสม การตอบสนองต่อความต้องการของเด็กอย่างสม่ำเสมอ และการเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้และทดลองด้วยตนเอง จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์และสังคม ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับพัฒนาการในด้านอื่น ๆ ของเด็กในระยะยาว

11. การเฝ้าระวังติดตาม และคัดกรองพัฒนาการเด็กปฐมวัย

การเฝ้าระวัง ติดตาม และคัดกรองพัฒนาการเด็กปฐมวัย เป็นกระบวนการสำคัญในการกำกับดูแล และประเมินความก้าวหน้าของพัฒนาการเด็กให้เป็นไปตามช่วงวัย และมาตรฐานที่ยอมรับ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาเด็กที่มีความเสี่ยง หรือมีพัฒนาการล่าช้าได้ตั้งแต่ระยะเริ่มต้น อันจะนำไปสู่การให้ความช่วยเหลือ และการส่งเสริมพัฒนาการอย่างเหมาะสมและทัน่วงที กระบวนการดังกล่าวครอบคลุมการสังเกตพฤติกรรม การประเมินตามเกณฑ์อายุ และการใช้เครื่องมือมาตรฐานในการคัดกรองพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการเคลื่อนไหว ด้านภาษา ด้านสติปัญญา และด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม ดังนี้

1. การเฝ้าระวังติดตามพัฒนาการ (Development surveillance) เป็นการกำกับดูแลสุขภาพเด็กที่มารับบริการที่คลินิกเด็กสุขภาพดี หน่วยบริการสุขภาพ จะทำการเฝ้าระวังและคัดกรองด้วยแบบประเมินพัฒนาการเด็กที่มีมาตรฐาน และให้คำแนะนำในการดูแลเด็ก (กรมอนามัย, 2567) มีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่

1.1 การสอบถามและใส่ใจถึงความกังวลของบิดามารดาเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็ก โดยการสังเกต และตั้งคำถามปลายเปิด เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีประโยชน์

1.2 การติดตามประวัติพัฒนาการ

1.3 การสังเกตพัฒนาการและพฤติกรรมเด็กที่มาใช้บริการ

1.4 การประเมินปัจจัยเสี่ยงที่จะส่งผลกระทบต่อปัญหาพัฒนาการเด็ก

1.5 การบันทึกผลการเฝ้าระวังติดตามอย่างต่อเนื่อง จะเห็นได้ว่าการเฝ้าระวังติดตาม

พัฒนาการเด็ก ถือได้ว่าเป็นการกำกับติดตามพัฒนาการอย่างต่อเนื่องและมีความยืดหยุ่นจากบิดามารดา การสังเกต การประเมินปัจจัยเสี่ยงจากบันทึกประวัติ สำหรับค้นหาเด็กที่สงสัยพัฒนาการล่าช้าในหน่วยบริการ

2. การตรวจคัดกรองพัฒนาการ (Development screening) หากพบว่าพัฒนาการเด็กมีความเสี่ยง หรือมีความกังวลที่อาจเกิดพัฒนาการสงสัยล่าช้า เด็กควรได้รับการคัดกรองพัฒนาการโดยบุคลากรสาธารณสุข ด้วยแบบคัดกรองพัฒนาการที่เป็นมาตรฐานมีลักษณะเป็นการประเมินที่ประกอบด้วยข้อทดสอบย่อยมีหลายองค์ประกอบในแบบคัดกรองนั้นในประเทศไทย ได้แก่ คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (Developmental Surveillance and Promotion Manual: DSPM) เป็นแบบคัดกรองเด็กที่กระทรวงสาธารณสุขพัฒนาขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาพัฒนาการเด็กเน้นแนวทางสำคัญ คือเปลี่ยนแปลงแนวคิดให้บิดามารดาหรือผู้เลี้ยงดู มีบทบาทเฝ้าระวัง และส่งเสริมพัฒนาการและค้นหาเด็กสงสัยพัฒนาการล่าช้าใน 5 ช่วงอายุสำคัญ โดยการสังเกตหรือการทดสอบความสามารถของเด็ก และนำผลมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ปกติตามวัย และ แบบคัดกรอง Denver Developmental Screening Test II : Denver II ลักษณะเป็นแบบประเมินเชิงพฤติกรรมที่อาศัยการสังเกตและการทดสอบโดยตรงกับเด็ก โดยผู้ประเมินจะให้เด็กทำกิจกรรมหรือสังเกตพฤติกรรมตามรายการที่กำหนด

การใช้คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) ในรายละเอียดของคู่มือประกอบด้วย แผนผังการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย คำอธิบายการใช้ วิธีการใช้คู่มือตามขั้นตอน คำแนะนำการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู และผู้ดูแลเด็ก รายละเอียดคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยตามช่วงอายุ สำหรับ พ่อแม่และ ผู้ดูแลเด็ก และครูสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย สามารถใช้ประเมิน และใช้ส่งเสริมพัฒนาการตาม ช่วงอายุเด็กได้อย่างถูกต้องโดยฝึกตามวิธีที่กำหนดในข้อพัฒนานั้น ๆ โดยมีการแปลผลการประเมิน และให้คำแนะนำดังนี้

1. กรณีมีพัฒนาการสมวัย แนะนำให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ส่งเสริม พัฒนาการตามวัยตามช่องวิธีฝึกทักษะ ในช่วงอายุต่อไป

2. กรณีมีพัฒนาการไม่สมวัย (สงสัยล่าช้า) แนะนำให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ฝึกทักษะเด็กเรื่องนั้นบ่อย ๆ เป็นเวลา 1 เดือน แล้วนัดให้มาพบผู้ประเมิน

3. หลังจาก 1 เดือน เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่หน่วยบริการตั้งแต่ปฐมภูมิ (รพ.สต./รพช./รพท./รพศ.) ประเมินพัฒนาการเด็กซ้ำด้วยคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ปฐมวัย (DSPM) ในช่องวิธีประเมินโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ของทักษะที่ไม่ผ่าน และทักษะอื่น ๆ ตามช่วงอายุ

3.1 หากเด็กผ่านทักษะที่เคยล่าช้าและทักษะอื่น ๆ ตามช่วงอายุแสดงว่ามีพัฒนาการสมวัยให้เฝ้าระวังพัฒนาการตามวัยต่อเนื่องตามปกติ

3.2 หากเด็กผ่านทักษะที่เคยล่าช้า แต่พบทักษะอื่นมีพัฒนาการไม่สมวัยผู้ประเมินแนะนำให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ฝึกพัฒนาเด็กในเรื่องนั้นบ่อย ๆ เป็นเวลา 1 เดือนแล้วนัดให้มาพบผู้ประเมิน

3.3 หากเด็กยังไม่ผ่านทักษะที่เคยล่าช้า ให้ส่งต่อไปยังหน่วยบริการทุติยภูมิที่มีแพทย์หรือกุมารแพทย์ (รพช./รพท./รพศ./รพ.จิตเวช) ที่มีคลินิกกระตุ้นพัฒนาการ

4. หน่วยบริการทุติยภูมิ ที่มีแพทย์หรือกุมารแพทย์ ใน รพช./รพท./รพศ./รพ.จิตเวช ที่มีคลินิกกระตุ้นพัฒนาการ ใช้คู่มือประเมินเพื่อช่วยเหลือเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาพัฒนาการ (TEDA4I) โดยบุคลากรที่ผ่านการอบรม โดยใช้โปรแกรมกระตุ้นพัฒนาการของสถานบริการเป็นระยะเวลา 3 เดือน

5. หลังจาก 3 เดือน สถานบริการที่มีคลินิกกระตุ้นพัฒนาการ ประเมินพัฒนาการซ้ำด้วยคู่มือประเมินเพื่อช่วยเหลือเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาพัฒนาการ (TEDA4I) โดยบุคลากรที่ผ่านการอบรม

5.1 กรณีเด็กพัฒนาการสมวัยให้ส่งเสริมพัฒนาการตามวัย ในระบบปกติ

5.2 กรณีเด็กมีพัฒนาการไม่สมวัย หรือมีปัญหาซ้ำซ้อน ส่งต่อหน่วยบริการทุติยภูมิ ที่มีแพทย์

การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย หมายถึง การกระตุ้นหรือสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการทำหน้าที่ (function) และวุฒิภาวะ (maturation) ของร่างกาย ส่งผลให้เด็กสามารถทำกิจกรรมที่มีความซับซ้อนมากขึ้น เกิดทักษะใหม่ และมีความสามารถในการปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสมตามช่วงวัย การส่งเสริมพัฒนาการดังกล่าวเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยการเลี้ยงดู การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการกระตุ้นที่เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของเด็ก (Papalia, Diane E & Martorell, Gabriela, 2021; กรมอนามัย, 2567)

1. วุฒิภาวะ

วุฒิภาวะเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการของมนุษย์ โดยหมายถึง ความพร้อมและความสมบูรณ์ของร่างกาย ระบบสรีรวิทยา และจิตใจที่เกิดขึ้นตามลำดับธรรมชาติของการเจริญเติบโต ซึ่งส่งผลให้บุคคลสามารถแสดงพฤติกรรม หรือทักษะต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมตามช่วงวัย

พัฒนาการที่เกิดขึ้นจากวุฒิภาวะจะเป็นไปตามลำดับขั้น เช่น การควบคุมการเคลื่อนไหวของร่างกาย จากศีรษะลงสู่เท้า และจากส่วนกลางไปยังส่วนปลาย ทำให้เด็กสามารถพัฒนาทักษะด้านการเคลื่อนไหวได้ตามลำดับ ได้แก่ การชันคอ การคว่ำ การคืบ การคลาน การนั่ง การยืน การเดิน และการวิ่ง (จิระวรรณ ศรีจันทร์ไชย และคณะ, 2565)

2. การเรียนรู้

การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ทุกเมื่อ เด็กสามารถที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัวจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีประสบการณ์มากยิ่งขึ้น ผลของการเรียนรู้นี้ทำให้เด็กมีพัฒนาการทางสติปัญญามากยิ่งขึ้น (จิระวรรณ ศรีจันทร์ไชย และคณะ, 2565)

สรุปได้ว่า วุฒิภาวะและการเรียนรู้ เป็นองค์ประกอบของพัฒนาการ มีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กัน เมื่อเด็กมีการเจริญเติบโตที่สมวัย มีโอกาสเรียนรู้จากการฝึกหัดและทำกิจกรรม ได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ ก็ย่อมจะส่งผลให้เด็กเจริญเติบโตและมีพัฒนาการที่ดีขึ้น

1. แนวทางการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

กระทรวงสาธารณสุขกำหนดแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้เป็นไปตามช่วงวัย ตั้งแต่ อายุ 0-6 ปี (คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (กรมอนามัย, 2567) โดยกำหนดให้ครูผู้ดูแลเด็ก และผู้ปกครองเป็นบุคคลที่ต้องฝึกทักษะของพัฒนาการเด็กทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการเคลื่อนไหว Gross Motor (GM) ด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก และสติปัญญา Fine Motor (FM) ด้านการเข้าใจภาษา Receptive Language (RL) ด้านการใช้ภาษา Expressive Language (EL) และ ด้านการช่วยเหลือตัวเองและสังคม Personal and Social (PS) ของเด็กปฐมวัยในด้านที่ยังมีพัฒนาการสงสัยล่าช้า ให้กลับมาสมวัยครบทั้ง 5 ด้าน ซึ่งในการประเมินของกระทรวงสาธารณสุขจะประเมิน 5 ช่วงอายุ ได้แก่ 9 เดือน 18 เดือน 30 เดือน 42 เดือน และ 60 เดือน โดยหากในช่วงก่อนการประเมินหากเด็กไม่ได้รับการส่งเสริมมาตั้งแต่ต้นจะทำให้เด็กมีโอกาสที่จะมีพัฒนาการไม่สมวัยได้ เมื่อถึงช่วงอายุของการคัดกรองดังกล่าว และจากปัญหาสถานการณ์พัฒนาการพบว่า เด็กที่พัฒนาการล่าช้ามากที่สุดคือเด็กช่วงอายุ 42 เดือน ซึ่งเด็กกลุ่มนี้จะอยู่ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ดังนั้นครูผู้ดูแลเด็กซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการจัดประสบการณ์ การเรียนการสอนให้แก่เด็ก ต้องมีความรู้และทักษะในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กในด้านที่ไม่ผ่าน ให้กลับมาสมวัย จากการคัดกรองพัฒนาการ อายุ 42 เดือน โดยมีการส่งเสริมทักษะทั้ง 5 ด้านดังนี้

1.1 แนวทางทางการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยช่วงอายุ 42 เดือน (กรมอนามัย, 2567)

ทักษะ: ยืนขาเดียว 5 วินาที (GM)

วิธีฝึกทักษะ

1. ยืนบนขาข้างเดียวให้เด็กดู

2. ยื่นหน้าเข้าหากัน และจับมือเด็กไว้ทั้งสองข้าง
 3. ยกขาข้างหนึ่งขึ้น แล้วบอกให้เด็กทำตาม เมื่อเด็กยืนได้ให้เปลี่ยน เป็นจับมือเด็กข้างเดียว

4. เมื่อเด็กสามารถยืนด้วยขาข้างเดียวได้ค่อย ๆ ปลอมมือให้เด็กยืน ทรงตัวได้ด้วยตนเอง เปลี่ยนเป็นยกขาอีกข้างหนึ่งโดยทำซ้ำเช่น เดียวกัน

ทักษะ: ใช้แขนรับลูกบอลได้ (GM)

วิธีฝึกทักษะ

1. เล่นโยนลูกโป่งกับเด็ก โดยโยนลูกโป่งขึ้นไปแล้วบอกให้เด็กรับ ให้ได้ เด็กก็จะรับลูกโป่งได้ง่ายเพราะมีเวลาเตรียมตัวนาน ก่อนที่ลูกโป่งจะตกลงมาถึง ทำให้สามารถปรับตัวและปรับการทำงานของ มือกับตาได้ทัน

2. จับทำรับให้เด็กโดยหงายมือ งอข้อศอก ใช้แขนโอบรับ
3. ลดการช่วยเหลือจากจับมือเป็นจับแขนจนเด็กรับได้เอง
4. เมื่อรับลูกโป่งได้คล่องแล้ว ให้เปลี่ยนเป็นลูกบอล
5. เมื่อรับลูกบอลได้คล่องแล้ว เพิ่มระยะห่างที่จะรับลูกบอลเป็น 1 – 2 เมตร

ทักษะ: แยกรูปทรงเรขาคณิตได้ 3 แบบ (FM)

วิธีฝึกทักษะ

1. สอนให้เด็กรู้จักรูปทรง โดยหยิบรูปทรงกระบอกสั้นวางไว้ในจานที่ 1 รูปทรงสามเหลี่ยมวางไว้ในจานที่ 2 รูปทรงสี่เหลี่ยมวางไว้ในจานที่ 3
 2. บอกให้เด็กหยิบรูปทรงวางไว้ในจานที่มีรูปทรงนั้น จนครบทั้งหมด
 3. ลดการช่วยเหลือจนเด็กสามารถทำได้เอง
 4. เมื่อเด็กทำได้แล้ว ให้เด็กเตรียมของก่อนที่จะทำกิจกรรมในแต่ละวัน เช่น ก่อนแปรงฟัน หยิบแปรงสีฟัน แก้วน้ำ (ฝึกแปรงฟันแบบถูไปมา) และฝึกการเก็บของให้เป็นระเบียบเข้าที่เดิมทุกครั้งที่น่าออกมาใช้ เป็นต้น

ทักษะ: ประกอบชิ้นส่วนของรูปภาพที่ ถูกตัดออกเป็น 3 ชิ้นได้ (FM)

วิธีฝึกทักษะ

1. วางรูปที่ตัดออกเป็น 3 ชิ้น ตรงหน้าเด็ก และวางอีกภาพต้นแบบไว้ ให้เด็กสังเกตรูปภาพนั้น
 2. แยกรูปภาพทั้ง 3 ชิ้น ออกจากกันโดยการขยายรอยต่อให้กว้างขึ้น ช่วยกันกับเด็กต่อเป็นภาพเหมือนเดิม
 3. เพิ่มความยากโดยคละชิ้นส่วนของภาพทั้งหมด ช่วยกันกับเด็กต่อเป็นภาพเหมือนเดิม ถ้าเด็กเริ่มทำได้แล้วปล่อยให้เด็กต่อภาพด้วยตนเอง

ทักษะ: เขียนรูปร่างกลมตามแบบได้ (FM)

วิธีฝึกทักษะ

1. วาดรูปร่างกลมให้เด็กดู
2. บอกให้เด็กวาดรูปร่างกลมตาม
3. ถ้าเด็กวาดไม่ได้ ให้ช่วยจับมือเด็กวาด
4. เมื่อเด็กเริ่มวาดรูปร่างกลมได้แล้ว พ่อแม่ ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลเด็กวาดรูปร่างกลมลงในกระดาษ โดยไม่ให้เด็กเห็น แล้วส่งกระดาษที่ พ่อแม่ ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลเด็กวาดให้เด็กและบอกว่า “หนูลองวาด รูปร่างกลมแบบนี้ซิคะ/ครับ”

ทักษะ: วางวัตถุไว้ข้างหน้าและข้าง หลังได้ตามคำสั่ง (RL)

วิธีฝึกทักษะ

1. ของเล่นหลาย ๆ ชนิด ที่สามารถวางของข้างหน้า และข้างหลังได้ เช่น แก้วโตะ ถ้วย ก้อนไม้ แสดงวิธีให้เด็กดูพร้อมอธิบาย และชวน ให้ทำตาม เช่น “ดูซิ ก้อนไม้อยู่ข้างหน้าโตะ ก้อนไม้อยู่ข้างหลังโตะ” บอกเด็กให้ “วางก้อนไม้ ไว้ข้างหน้า”
2. ถ้าเด็กไม่ทำตาม หรือทำตามไม่ถูกต้องให้แสดงให้ดูซ้ำ พร้อมทั้งช่วย จับมือเด็กทำ หรือชี้ พร้อมกับพูดเน้น “ข้างหน้า” และ “ข้างหลัง”
3. ขณะเล่นกับเด็กให้วางของเล่นที่คล้าย ๆ กันไว้ข้างหน้า 1 ชิ้น และข้างหลัง 1 ชิ้น พูดบอกให้เด็กหยิบ เช่น “หยิบรถที่อยู่ข้างหลัง แก้วซิคะ/ครับ”

ทักษะ: เลือกจัดกลุ่มวัตถุตามประเภท ภาพเสื้อผ้าได้ (RL)

วิธีฝึกทักษะ

1. วางเสื้อผ้าทั้งหมดให้เด็กดูแล้วบอกให้รู้จัก เสื้อผ้าทีละชิ้น เช่น “นี่คือเสื้อผ้า มีกางเกง เสื้อ ถุงเท้า ...”
2. บอกให้เด็กเลือกเสื้อผ้าทีละชิ้นตามคำบอก จนเด็กสามารถ เลือกได้ ทั้ง 3 ชิ้น
3. นำเสื้อผ้าไปรวมกับวัตถุประเภทอื่น โดยเริ่มจากให้เด็กเลือกวัตถุ 2 ประเภท เช่น เสื้อผ้าและสัตว์ เมื่อเด็กเลือกได้ถูกต้อง แล้วจึงเพิ่ม ประเภทวัตถุเป็น 3 ประเภท

ทักษะ: พูดถึงเหตุการณ์ที่เพิ่งผ่านไปใหม่ ๆ ได้ (EL)

วิธีฝึกทักษะ

1. ถามคำถามที่เกี่ยวข้องกับกิจวัตรประจำวันที่เกิดขึ้นไปชั่วขณะ เช่น กินข้าวเสร็จ ล้างหน้า แปรงฟัน เข้าห้องน้ำ ดื่มนม ฯลฯ ที่ระยะเวลาสักครู่หนึ่งแล้วถามเด็กว่า “เมื่อกี้หนูไปทำอะไรมาคะ”
2. ถามถึงเหตุการณ์ที่ผ่านมาระยะเวลานานขึ้น และเปิดโอกาสให้ เด็กเล่า ถ้าเด็กตอบไม่ได้ให้เชื่อมโยงเหตุการณ์ที่ทำร่วมกันกับพ่อแม่ หรือบุคคลอื่นในครอบครัว

ทักษะ: พูด “ขอ” หรือ “ขอบคุณ” หรือ “ให้” ได้เอง (EL)

วิธีฝึกทักษะ

1. พ่อแม่ ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลเด็กทำตัวอย่างการพูด “ขอ” “ขอบคุณ” “ให้” ให้เด็กได้ยินบ่อย ๆ เช่น

1.1 พ่อแม่ ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลเด็ก พูดคำว่า “ขอ.....ให้แม่/ พ่อเนะจ๊ะ” กับลูกก่อนเวลาที่จะเอาของเล่น หรือขนมจากมือลูก ไม่เอาของจากมือเด็กก่อนเด็กยินยอม

1.2 เมื่อเด็กยื่นของที่อยู่ในมือให้แล้ว พ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือ ผู้ดูแลเด็ก พูดคำว่า “ขอบใจจ๊ะ/ขอบคุณค่ะ เป็นเด็กดีมากที่รู้จัก แบ่งของให้คนอื่น”

1.3 เวลาพ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแลเด็ก มีขนมต้องการแบ่งให้ ลูกรับประทาน ให้พูดกับเด็กว่า “วันนี้แม่/พ่อซื้อขนมมาด้วย จะแบ่ง ให้หนูและพี่ ๆ กินด้วยกันนะจ๊ะ กินด้วยกันหลายคนสนุกดี”

2. สอน และกระตุ้นให้เด็กพูด “ขอ” “ขอบคุณ” “ให้” เช่น

2.1 ฝึกลูกไม่ให้แย่งของ เช่น ก่อนจะให้ของ ให้เด็กแบมือ พูด “ขอ” แล้วจึงให้ของกับเด็ก

2.2 ให้เด็กพูด “ขอบคุณ” ทุกครั้ง เมื่อมีคนให้ความช่วยเหลือ หรือให้ของ

2.3 ฝึกเด็กให้รู้จักการแบ่งปัน และการให้ เช่น แบ่งขนม ของเล่น ให้เพื่อน ๆ หรือคนรอบข้าง แล้วบอกให้เด็กพูดว่า “ให้” เวลาทำ ขนมหรืออาหารให้ชวนเด็กนำอาหารเหล่านี้ไปแบ่งปันเพื่อนบ้านชวนเด็กเข้าร่วมกิจกรรมการกุศล เป็นต้น

ทักษะ: บอกเพศของตนเองได้ถูกต้อง (PS)

วิธีฝึกทักษะ

1. สอนให้เด็กรู้ความแตกต่างของเพศชายและหญิง จากการแต่งตัว ทรงผม

2. บอกให้เด็กรู้ถึงเพศของสมาชิกในครอบครัว เช่น แม่เป็นผู้หญิง พ่อเป็นผู้ชาย หนูเป็นผู้หญิง

ทักษะ: ใส่เสื้อผ้าหน้าได้เองโดยไม่ต้อง ติดกระดุม (PS)

วิธีฝึกทักษะ

1. ใส่เสื้อผ้าหน้าให้เด็กดู

2. นำเสื้อผ้าหน้าคลุมไหล่ของเด็กไว้และจับมือขวาของเด็ก จับคอ ปกเสื้อด้านซ้าย ยกขึ้น (หากเด็กถนัดขวาใส่ด้านขวาก่อนได้)

3. ให้เด็กสอดแขนซ้ายเข้าไปในแขนเสื้อด้านซ้าย

4. จับมือซ้ายของเด็ก จับคอปกเสื้อด้านขวาแล้วยกขึ้น

5. ให้เด็กสอดแขนขาเข้าไปในแขนเสื้อด้านขวา เมื่อเด็กเริ่มทำได้ ลดการช่วยเหลือลง จนเด็กสามารถ ทำได้เองทุกขั้นตอน

ข้อควรคำนึงในการฝึกทักษะเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

การฝึกทักษะเด็กมีเป้าหมายส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้ก้าวหน้าเป็นไปตามวัย สามารถใช้ในชีวิตจริงและในสภาพแวดล้อมจริง โดยควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. คำพูดที่ใช้ควรง่าย สั้น ชัดเจน และคงเส้นคงวา
2. ใช้เวลาเด็กปฏิบัติตาม 3 - 5 วินาที ถ้าเด็กยังไม่ได้ทำ ให้พูดซ้ำ (ข้อความเหมือนเดิม) พร้อมให้การช่วยเหลือเด็กทำงานเสร็จ
3. ให้ความช่วยเหลือเด็กเท่าที่จำเป็น ลดการช่วยเหลือลงเมื่อเด็กทำได้ ซึ่งอาจช่วยเหลือโดย

ทางกาย: จับมือทำ แตะข้อศอกกระตุ้น

ทางวาจา: บอกให้เด็กลองทำดู หากจำเป็นอาจจะบอกให้เด็กทราบบวิธี

ทีละขั้น

ทางท่าทาง: ชี้ ผงกศีรษะ สายหน้า ชัดขวางไม่ให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่ต้องการ เช่น เมื่อบอกให้เด็กชี้แปรงสีฟัน แต่เด็กจะชี้แก้วน้ำ ให้ใช้มือปิดแก้วน้ำ เพื่อให้เด็กรู้ว่าจะต้อง ชี้แปรงสีฟัน เมื่อเด็กเกิดการเรียนรู้แล้ว ให้เปลี่ยนข้อความแบบต่าง ๆ แต่มีความหมายเหมือนกัน เพื่อให้เด็กรู้จักสิ่งที่แตกต่างกัน การให้แรงเสริมควรให้ทันทีเมื่อเด็กทำได้ถูกต้อง ไม่ว่าจะเป็นการช่วยเพื่อให้เด็กทำได้หรือเด็กทำได้เอง เช่น ชมเชย ยิ้ม ประทับมือ สัมผัส ให้ขนม แต่ควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. แรงเสริมควรเหมาะสมกับวัย เป็นสิ่งที่เด็กชอบแต่ทุกคนไม่เหมือนกัน
2. ควรให้แรงเสริมบ่อย ๆ เมื่อต้องการให้เกิดทักษะ หรือพฤติกรรมใหม่
3. การลดแรงเสริมลงเมื่อเด็กทำได้ สังเกตว่าเด็กมีความพอใจรู้สึกดีในสิ่งที่ตนทำได้ จึงไม่จำเป็นต้องอาศัยแรงเสริมจากภายนอก

4. การให้รางวัล เช่น การแสดงความเอาใจใส่ ยิ้ม กอด ประทับมือให้ หรือให้ของ เมื่อเด็กตั้งใจทำ หรือทำสำเร็จจะเป็นประโยชน์ต่อพัฒนาการของเด็กในระยะยาว ต่างกับการให้สินบนและการขู่ขู่บังคับให้ทำ ควรใช้การสอนโดยอธิบายอย่างนุ่มนวลแต่หนักแน่น

ดังนั้น การส่งเสริมพัฒนาการเป็นกิจกรรมสำคัญที่ครูผู้ดูแลเด็กของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยสามารถดำเนินการร่วมกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แก่เด็กทุกราย โดยเริ่มต้นหลังจากเมื่อเด็กได้รับการคัดกรอง/ประเมินพัฒนาการเด็กแล้ว ในรายที่พบพัฒนาการของเด็กล่าช้า สงสัยว่าล่าช้า หรือพบพัฒนาการด้านที่ควรส่งเสริมทักษะพัฒนาการแก่เด็ก ครูผู้ดูแลเด็กควรส่งเสริม/กระตุ้นพัฒนาการ โดยในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัย ได้ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยเด็กอายุ 42 เดือน ถึง 42 เดือน 29 วัน ซึ่งเป็นช่วงอายุที่เด็กอยู่ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

2. พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกของผู้ดูแลเด็กหรือครูผู้ดูแลเด็กที่มุ่งกระตุ้น สนับสนุน และเอื้ออำนวยให้เด็กเกิดการพัฒนาศักยภาพอย่างเหมาะสมตามวัย ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยอาศัยการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ การมีปฏิสัมพันธ์เชิงบวก และการจัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562)

พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการของผู้ดูแลมีพื้นฐานอยู่บนแนวคิดพัฒนาการเด็กที่มองว่า เด็กเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ การเล่น และการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบตัว โดยเฉพาะผู้ดูแลหลัก ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเป็นแบบอย่าง การตอบสนองต่อความต้องการของเด็กอย่างเหมาะสม และการสร้างบรรยากาศทางอารมณ์ที่มั่นคงปลอดภัย งานวิจัยด้านพัฒนาการสมองชี้ให้เห็นว่า ปฏิสัมพันธ์เชิงบวกและประสบการณ์ที่มีคุณภาพในช่วงปฐมวัย ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายใยประสาทและศักยภาพทางการเรียนรู้ในระยะยาว (Piaget, 1952; Center on the Developing Child at Harvard University, 2016; UNICEF, 2019)

องค์ประกอบของพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยสามารถจำแนกได้เป็นหลายด้าน ได้แก่

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมตามวัย เช่น การเล่นอย่างมีเป้าหมาย การใช้สื่อและของเล่นที่สอดคล้องกับพัฒนาการ
2. การมีปฏิสัมพันธ์เชิงบวกกับเด็ก เช่น การพูดคุย สอบถาม รับฟัง และเสริมแรงทางบวกการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น การจัดมุมกิจกรรมที่หลากหลายและปลอดภัย
3. การติดตามและประเมินพัฒนาการรายบุคคล รวมถึงการให้คำแนะนำผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการที่บ้าน

ดังนั้น พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยจึงเป็นตัวแปรสำคัญที่สะท้อนคุณภาพการดูแล และการจัดการเรียนรู้ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และเป็นปัจจัยที่สามารถพัฒนาได้ผ่านการอบรมหรือโปรแกรมเสริมสร้างศักยภาพผู้ดูแลเด็ก

2.1 บทบาทครูผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

การดำเนินงานในศูนย์เด็ก ผู้ที่มีบทบาทสำคัญ คือครูผู้ดูแลเด็ก ซึ่งเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อเด็กในศูนย์เด็กเล็กเป็นอย่างมากต่อจากพ่อแม่ เพราะต้องทำหน้าที่รับช่วงต่อในการดูแลเด็กระหว่างวัน การที่จะให้เด็กเล็กมีการพัฒนาการเรียนรู้เพื่อเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต อยู่ที่การปลูกฝังของครูผู้ดูแลเด็ก ครูผู้ดูแลเด็กมีบทบาทสำคัญที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของเด็ก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) ดังนี้

1. ส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกาย ครูต้องจัดกิจกรรมที่让孩子ได้รับการพัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อใหญ่การประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อเล็ก รวมถึงการปฏิบัติตามสุขอนามัยการรักษาความปลอดภัยของตนเอง และผู้อื่นในกิจวัตรประจำวัน

2. ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ ครูต้องจัดกิจกรรมที่让孩子ได้ชื่นชมสร้างสรรค์สิ่งสวยงาม 让孩子ได้เล่นอย่างอิสระ เล่นเป็นกลุ่ม เล่นในห้องเรียน และนอกห้องเรียน ร้องเพลง เล่นเครื่องดนตรีง่าย ๆ มีปฏิริยาโต้ตอบกับเสียงดนตรี และมีคุณธรรมจริยธรรม

3. ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม ครูต้องจัดกิจกรรมที่让孩子เกิดการเรียนรู้ทางสังคม การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตน การเล่น การทำงานร่วมกับผู้อื่น การแก้ปัญหาในการเล่น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นการเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น การปฏิบัติตามวัฒนธรรมท้องถิ่นที่อยู่อาศัยอยู่ และความเป็นไทย

4. ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา ครูต้องจัดกิจกรรมที่让孩子รู้จักการคิด การสังเกต การจำแนก การเปรียบเทียบจำนวนมิติสัมพันธ์ เวลา และการให้เด็กรู้จักใช้ภาษาแสดงความรู้สึกร่วมด้วยคำพูด การพูดกับผู้อื่น การอธิบายเรื่องราว การอ่านในหลายรูปแบบผ่านประสบการณ์ที่สื่อความหมายต่อเด็ก อ่านภาพ หรือสัญลักษณ์จากหนังสือนิทาน/เรื่องราวที่สนใจ ซึ่งจะเห็นได้ว่าครูผู้ดูแลเด็กเป็นบุคคลที่มีบทบาทความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการมีพัฒนาการที่ดีของเด็ก

2.2 พฤติกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของครูผู้ดูแลเด็ก

ครูผู้ดูแลเด็ก ซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็ก และมีอิทธิพลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กมากที่สุดในช่วงที่เด็กอยู่ในศูนย์ จะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถ รู้จักรับผิดชอบ รักเด็ก อุทิศตนอย่างเต็มที่ จิตใจอบอุ่นอารี มีความยุติธรรม มีลักษณะเป็นผู้นำเพื่อจะเป็นผู้ที่ให้การดูแลเด็ก นอกจากนี้ยังมีบทบาทในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและจัดกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ และพัฒนาทั้งด้านอารมณ์ สังคม และร่างกาย เช่น การส่งเสริมให้เด็กสามารถจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้ ซึ่งทั้งหมดนี้จะทำให้เด็กมีพัฒนาการที่สมวัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562)

พฤติกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กของครู หมายถึง การแสดงออกของครูที่เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ และพัฒนาการของเด็ก มีการเอาใจใส่ดูแลเด็กอย่างเหมาะสม และมีการจัดการเรียนสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กมีองค์ประกอบ 4 ด้าน ดังนี้

1. การเป็นแบบอย่าง หมายถึง การที่ครูแสดงออกทางพฤติกรรม หรือทางอารมณ์อย่างเหมาะสมโดยตั้งใจแสดงออก เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีในการปฏิบัติให้แก่เด็ก ดังนี้ ครูมีการแต่งกายสะอาดเหมาะสมกับกาลเทศะ มีการจัดอุปกรณ์ของใช้ต่าง ๆ อย่างเป็นระเบียบ รู้จักกล่าวคำขอโทษ

และขอบคุณแก่เด็ก พุดกับเด็กด้วยน้ำเสียงที่นุ่มนวลสุภาพ ใช้เสียงในระดับที่พอดี สื่อสารกับเด็กได้อย่างชัดเจนมีสติ และรู้จักควบคุมอารมณ์ตนเอง

2. การจัดประสบการณ์เรียนรู้ หมายถึง การกระทำที่ครูกระตุ้น ส่งเสริมเด็กให้เกิดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ที่หลากหลายตามหลักสูตรกำหนดโดยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ กิจกรรมเสรีกิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเคลื่อนไหว และจังหวะ เกม การศึกษากิจกรรมกลางแจ้ง และกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ที่พัฒนาให้เด็กมีพัฒนาการครบทุกด้าน ทางด้านร่างกายอารมณ์ จิตใจสังคม และสติปัญญา ฝึกให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีมารยาท และระเบียบวินัย รู้จักวัฒนธรรมประเพณี มีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักคิดแก้ไขปัญหา คิดอย่างมีเหตุผล รู้จักรับฟังและมีความเข้าใจผู้อื่น สามารถทำงาน และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ในชีวิตประจำวัน อย่างมีความสุข

3. การดูแลเด็ก หมายถึง การสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับเด็ก โดยการให้คำตักเตือน แก่เด็ก การปฏิบัติต่อเด็กด้วยความยอมรับนับถือ ได้แก่การรับฟังความคิดเห็นของเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กได้มีทางเลือก และตัดสินใจ สร้างข้อตกลงที่มีความหมายต่อเด็ก และตอบสนองต่อเด็กอย่างเหมาะสมต่อพฤติกรรมของเด็ก เช่น การให้กำลังใจแก่เด็ก การให้ความสำคัญกับเหตุผล สอนให้เด็กแก้ไขข้อผิดพลาดของตนเอง

4. การจัดการชั้นเรียน หมายถึง การที่ครูผู้สอนมีการจัดเตรียมสภาพห้องเรียนที่สะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย และเอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก มีการจัดเตรียมอุปกรณ์วัสดุ และพื้นที่ให้เพียงพอในการจัดกิจกรรมของเด็ก รวมถึงการสร้างระเบียบวินัยในชั้นเรียน ครูและเด็กมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันเพื่อรักษาสภาพบรรยากาศในชั้นเรียน และป้องกันการเกิดปัญหาพฤติกรรม รวมถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูโดยคำนึงถึง ความแตกต่างระหว่างบุคคล และสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้สนับสนุนให้เด็กกล้าแสดงออก และมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม เพื่อให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของครู มีอิทธิพลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กมากที่สุดในช่วงที่เด็กอยู่ในศูนย์เด็กเล็ก โดยการแสดงออกของครูที่เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ และพัฒนาการของเด็ก มีการเอาใจใส่ดูแลเด็กอย่างเหมาะสม และมีการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการแก่เด็ก

ทฤษฎีการเสริมสร้างพลังอำนาจ

การเสริมสร้างพลังอำนาจ (empowerment) ตามแนวคิดของกิบสัน (Gibson, C.H., 1995 อ้างถึงใน อารีย์วรรณ อ่วมธานี, 2554) เป็นแนวคิดแบบพลวัตมีการให้ การรับ การแลกเปลี่ยน การมีปฏิสัมพันธ์กัน วางเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน ช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ เกิดความตระหนัก เป็นการสร้างความเข้มแข็งให้บุคคล มุ่งเน้นการแก้ปัญหา การเสริมสร้างพลังอำนาจเป็น กระบวนการพัฒนาคน และกลุ่มบุคคล โดยใช้กระบวนการที่เน้นให้กลุ่มเป้าหมายมีส่วนร่วมในการ ดำเนินการ ใช้วิธีการสนทนาแลกเปลี่ยนความรู้ และความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ร่วมกันระบุปัญหาของ ตนเองวิเคราะห์หาสาเหตุ และความเป็นมาของปัญหาโดยใช้วิจารณญาณในการมองภาพที่ต้องการจะ เป็นและร่วมกันพัฒนา

ขั้นตอนที่ 1 การค้นพบสภาพการณ์จริง (Discovering Reality) เป็นการรับรู้ และทำ ความเข้าใจ และยอมรับเหตุการณ์ สภาพการณ์ที่เกิดขึ้นกับบุคคลตามสภาพที่เป็นจริง ทำความเข้าใจ ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง ในขั้นนี้จะมีการตอบสนองของบุคคล 3 ด้าน คือ

การตอบสนองด้านอารมณ์ (Emotional Responses) เมื่อบุคคลรับรู้ และตระหนักถึง ปัญหาที่เกิดขึ้น ก็จะเกิดความรู้สึกสับสน ไม่แน่ใจ ต้อตัน วิดกกังวล ภาระจนกระวาย กลัว โกรธ ซึ่งอาการทั้งหมด เกิดจากการที่บุคคลไม่สามารถยอมรับกับปัญหาที่เกิดขึ้น ในสภาพของความเป็นจริง ความรู้สึกเจ็บปวด ที่ต้องเผชิญ ประกอบกับความไม่เข้าใจในสภาพ และความยุ่งยากซับซ้อน ของ ปัญหา ความไม่สามารถคาดเดาเหตุการณ์ล่วงหน้าได้ รวมทั้งการขาดความรู้ ความเข้าใจในการดูแล ตนเองที่จะเกิดขึ้นต่อไป ในระยะนี้บุคคลจะรู้สึกคับข้องใจ ที่จะคิดว่าตนเองไม่สามารถกลับคืนสู่ภาวะ สุขภาพที่ดีได้ แต่บุคคลจะรู้สึกดีขึ้นหากเปลี่ยนวิธีคิด และมีความหวังว่าตนเองมีโอกาส ที่จะดีขึ้นได้แต่ อาจจะต้อง อาศัยระยะเวลาเป็นตัวช่วย ซึ่งการคิดในลักษณะนี้ จะช่วยให้บุคคลมีกำลังใจดีขึ้น พยายาม ค้นหาสาเหตุที่เกิดขึ้นตามสภาพที่เป็นจริง เพื่อสามารถดูแล ตนเองได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสม

การตอบสนองทางสติปัญญาการรับรู้ (Cognitive Responses) เมื่อบุคคลรู้สึกสูญเสีย ความสามารถ หรือไม่มั่นใจในการดูแลตนเอง ระยะนี้บุคคลจะแสวงหาความช่วยเหลือจากสิ่งรอบข้าง โดยการหาข้อมูลความรู้ให้ได้มากที่สุด เท่าที่จะเป็นไปได้ ไม่ว่าจะเป็นการอ่านหนังสือวารสารทาง วิชาการ การถามจากแพทย์ พยาบาล บุคคลคนอื่น ๆ ซึ่งประสบกับเหตุการณ์ที่คล้ายคลึงกัน เพื่อช่วย ให้เกิดความเข้าใจเหตุการณ์ และสถานการณ์ทั้งหมดที่เกิดขึ้น ในระยะนี้ บุคคลจะใช้ข้อมูล ความรู้ ทั้งหมด ที่ได้จากการแสวงหาจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ประกอบการตัดสินใจในการแก้ปัญหา และ สถานการณ์ต่าง ๆ

การตอบสนองทางพฤติกรรม (Behavioral Responses) โดยบุคคลจะรับรู้ และตระหนักว่า การดูแลตนเองเป็นหน้าที่ และความรับผิดชอบของตน การที่บุคคลคิดว่า สิ่งที่ได้ทำเป็นสิ่งที่ดีที่สุด ที่สามารถทำได้ในขณะนี้ มองสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในแง่ดี และพยายามทำความเข้าใจกับปัญหา และ

สถานการณ์ที่เกิดขึ้น จนสามารถรู้ชัดเจนว่า สิ่งที่ตนเองต้องการอย่างแท้จริงคืออะไร เกิดความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของตนเอง ใช้ประสบการณ์การแก้ปัญหาที่ผ่านมา ประยุกต์กับสถานการณ์ในขั้นนี้ การกระทำของบุคคลจะได้รับข้อมูลย้อนกลับจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง ว่าการวิตกกังวลจนเกินไป จะทำให้รู้สึกสับสน คับข้องใจ และไม่มั่นใจ จนในที่สุด บุคคลจะตระหนักได้เอง และการกระทำของตน และจะเริ่มเปลี่ยนความคิดว่า ถ้าเปลี่ยนมาคิดในแง่ดี ปัญหาทุกอย่างก็จะสามารถแก้ไขได้ดีกว่า ดังนั้นบุคคลจะพยายามปรับตัว โดยจะกระทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อให้การดูแลตนเองเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น เมื่อบุคคลรับรู้ และต้องเผชิญกับปัญหาที่เกิดขึ้นจะเกิดความรู้สึกสับสน ไม่แน่ใจ ต่อต้าน วิตกกังวล กระวนกระวาย กลัว โกรธ ความรู้สึกดังกล่าวเกิดจากการที่บุคคลนั้นไม่สามารถยอมรับ กับปัญหาที่เกิดขึ้นในสภาพของความเป็นจริงได้ เนื่องจากขาดความรู้ ความเข้าใจในการดูแลที่จะเกิดขึ้น ทำให้บุคคลรู้สึกคับข้องใจ คิดว่าตนเองป่วย และไม่สามารถกลับคืนสู่สภาวะสุขภาพที่ดีได้ แต่ถ้าบุคคลมีการเปลี่ยนความคิด โดยมีความหวังว่าตนเองมีโอกาที่จะมีอาการดีขึ้นได้

ขั้นตอนที่ 2 การสะท้อนคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Reflection) การสะท้อนคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นการทบทวนเหตุการณ์ สถานการณ์อย่างรอบคอบ เพื่อการตัดสินใจ และจัดการกับปัญหาได้อย่างเหมาะสม เป็นการฝึกทักษะในการทำความเข้าใจ กับสถานการณ์ปัญหา เมื่อบุคคลเกิดความรู้สึกคับข้องใจในการดูแล สามารถค้นหาสภาพการณ์จริง แสวงหาทางเลือก การพิจารณาอย่างมีวิจารณญาณ เกิดมุมมองใหม่ จะส่งผลให้บุคคลได้พัฒนาตนเองขึ้น ช่วยให้กลับมามองปัญหา ประเมินและคิดวิเคราะห์ถึงสถานการณ์ หรือสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งหมด ในแง่มุมต่าง ๆ ทำให้เข้าใจมากขึ้น นำไปสู่การแก้ปัญหา หรือการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ในขั้นนี้จะช่วยให้เกิดการพัฒนาความรู้สึกมีพลังอำนาจในการควบคุมตนเอง (Sense of Personal Control) ถ้าบุคคล ผ่านขั้นตอนนี้ไปได้จะทำให้บุคคลรู้สึกเข้มแข็งมีความสามารถและมีพลังเพิ่มขึ้น

ขั้นตอนที่ 3 การตัดสินใจเลือกวิถีปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมและลงมือปฏิบัติ (Taking Charge) ในขั้นตอนนี้บุคคลจะตัดสินใจเลือกวิถีการปฏิบัติที่ตนเองคิดว่าเหมาะสม และดีที่สุด การที่บุคคลจะมีทางเลือกได้หลายวิธี ขึ้นกับการแสวงหาแนวทางการแก้ไขปัญหของบุคคลนั้น ถ้าบุคคลมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลกับผู้อื่น เพื่อเป็นสิ่งที่ช่วยประกอบการตัดสินใจด้วยตนเอง การตัดสินใจเลือกปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสม เพื่อควบคุมและจัดการกับปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเกิดการยอมรับตนเอง (Self-determination) การจะตัดสินใจเลือกวิถีการปฏิบัติที่ตนเองคิดว่าเหมาะสม และดีที่สุด จะอยู่ ภายใต้เงื่อนไขดังนี้ 1) เป็นวิธีที่แก้ปัญหาให้แก่ตนเอง 2) สอดคล้องกับการดูแลรักษาของทีมสุขภาพ 3) ได้รับการเอาใจใส่และสามารถตอบสนองความต้องการของตนเอง 4) ผ่านการปรึกษา และยอมรับ จากทีมสุขภาพแล้ว และ 5) เป็นวิธีที่ยอมรับได้ และเปิดกว้างให้บุคคลอื่นนำไปใช้ได้ ดังนั้นในขั้นตอนนี้ทั้งพยาบาลและผู้รับบริการต้องมีการร่วมกันหาข้อมูล มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

และร่วมอภิปรายกับทีมสุขภาพ และร่วมกันตัดสินใจหาอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้บุคคลเกิดความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น

ขั้นตอนที่ 4 การคงไว้ซึ่งการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ (Holding on) เป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจ ในระยะนี้เมื่อเกิดปัญหาพยาบาล และผู้รับบริการจะร่วมมือแก้ไขปัญหา เมื่อนำวิธีการเลือกใช้ไปปฏิบัติแล้วเกิดประสิทธิภาพ หรือประสบความสำเร็จ บุคคลจะรู้สึกมั่นใจ รู้สึกมีพลังอำนาจ มีความสามารถ และถือว่าเป็นข้อผูกพันในการปฏิบัติที่จะคงไว้ซึ่งพฤติกรรมการแก้ปัญหาสำหรับใช้ในครั้งต่อไป

1. การประยุกต์ใช้ทฤษฎีในงานวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้นำทฤษฎีการเสริมสร้างพลังอำนาจ (empowerment) ตามแนวคิดของกิบสัน (Gibson, C.H., 1995 อ้างถึงใน อารียวรรณ อ่วมตานี, 2554) เป็นกรอบแนวคิดในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย เพื่อแก้ไขปัญหาเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้า ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การค้นพบสภาพการณ์จริง (Discovering Reality) โดยมีกิจกรรม คือ กิจกรรมทบทวนผลการคัดกรองพัฒนาการของเด็กรายบุคคลแก่ ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย กิจกรรมให้ความรู้ เรื่องความสำคัญของการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการเด็ก ลักษณะพัฒนาการเด็กปฐมวัยตามช่วงวัย และกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทบทวนประสบการณ์การส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่ผ่านมาของแต่ละคน เพื่อให้ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้รับรู้และทำความเข้าใจกับสภาพการณ์พัฒนาการของเด็กปฐมวัยที่เกิดขึ้น และเป็นการตอบสนองของบุคคล 3 ด้านคือ ด้านอารมณ์ (Emotional) ด้านการคิดรู้ (Cognitive) และด้านพฤติกรรม (Behavioral) การตอบสนองด้านอารมณ์ (Emotional Responses)

ขั้นตอนที่ 2 การสะท้อนคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Reflection) โดยมีกิจกรรม คือ กิจกรรมการศึกษาตัวแบบ จากวิดีโอทัศน์ เรื่อง “อิม่อุ่น” (กรมอนามัย, 2562) กิจกรรมกระตุ้นให้ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย คิดวิเคราะห์จากโจทย์สถานการณ์จำลองที่กำหนดให้ และวิเคราะห์ความสามารถในการกระตุ้นส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ความต้องการพัฒนาความสามารถของตนเอง เพื่อการตัดสินใจและจัดการกับปัญหาได้อย่างเหมาะสม เป็นการฝึกทักษะในการทำความเข้าใจกับ สถานการณ์ปัญหา เมื่อบุคคลเกิดความรู้สึกคับข้องใจในการดูแล จะสามารถค้นหาสภาพการณ์จริง แสวงหาทางเลือก การพิจารณาอย่างมีวิจารณญาณ เกิดมุมมองใหม่ จะส่งผลให้บุคคลได้พัฒนาตนเองขึ้น

ขั้นตอนที่ 3 การตัดสินใจเลือกวิธีปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมและลงมือปฏิบัติ (Taking Charge) กิจกรรมคือ กิจกรรมการสาธิต วิธีฝึกทักษะการส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่สงสัยล่าช้า ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ตัดสินใจ และเลือกวิธีการปฏิบัติในการกระตุ้นส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

ปฐมวัยในด้านที่สงสัยล่าช้า เพื่อเป็นสิ่งที่ช่วยประกอบการตัดสินใจด้วยตนเอง เลือกปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมกับตนเอง เพื่อควบคุมและจัดการกับปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเกิดการยอมรับตนเอง (Self-determination) การจะตัดสินใจเลือกวิธีการปฏิบัติที่ตนเองคิดว่าเหมาะสมและดีที่สุดจะอยู่ ภายใต้เงื่อนไขดังนี้ 1) เป็นวิธีที่แก้ปัญหาให้แก่ตนเอง 2) สอดคล้องกับการดูแลรักษาของทีมสุขภาพ 3) ได้รับการเอาใจใส่ และสามารถตอบสนองความต้องการของตนเอง 4) ผ่านการปรึกษา และยอมรับจากทีมสุขภาพแล้ว และ 5) เป็นวิธีที่ยอมรับได้ และเปิดกว้างให้บุคคลอื่นนำไปใช้ได้

ขั้นตอนที่ 4 การคงไว้ซึ่งการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ (Holding on) มีกิจกรรมคือ กิจกรรมผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ส่งคลิปวิดีโอการส่งเสริมพัฒนาการเด็กในด้านที่สงสัยล่าช้า ผ่าน application line ส่วนตัวผู้วิจัย กิจกรรมให้ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในด้านที่สงสัยล่าช้า ที่สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และบันทึกผลการจัดกิจกรรม ส่งเสริมพัฒนาการเด็กรายวัน พร้อมประเมินผลหลังทำกิจกรรม กิจกรรมติดตามเยี่ยมผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยและเด็ก ที่สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และทางโทรศัพท์ ผู้วิจัยให้กำลังใจผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในการปฏิบัติพฤติกรรมที่มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง ผ่าน application line ส่วนตัวกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้บุคคลนำวิธีการเลือกใช้ไปปฏิบัติแล้วเกิดประสิทธิภาพผูกพันในการปฏิบัติที่จะคงไว้ซึ่งพฤติกรรมการแก้ปัญหานั้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้า

ณัชปภา กานเหียน (2567) ศึกษาผลของโปรแกรมการส่งเสริมและกระตุ้นพัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วม โรงพยาบาลเรณูนคร อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม การวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการส่งเสริมและกระตุ้นพัฒนาการเด็กปฐมวัยโดย ครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วม ในอำเภอเรณูนคร กลุ่มตัวอย่างกลุ่มละ 40 คน เป็น พ่อแม่ ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่มีบุตรพัฒนาการสงสัยล่าช้า และพัฒนาการล่าช้า อายุตั้งแต่แรกเกิด –5 ปี โดยใช้แบบสอบถามความรู้ทักษะ การส่งเสริมและกระตุ้นพัฒนาการเด็ก และแบบคัดกรองพัฒนาการเด็ก DSPM เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ระยะเวลาในการทดลอง 3 เดือน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ เชิงพรรณณา และ การทดสอบ Pair -t-test, Independent t-test และ Chi square ผลการวิจัยพบว่า ก่อนการทดลอง ความรู้ ทักษะ ของพ่อแม่ผู้ปกครอง เกี่ยวกับการส่งเสริมและกระตุ้นพัฒนาการเด็กปฐมวัย ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ไม่มีความแตกต่างกัน ($p\text{-value} > 0.05$) หลังการทดลอง พ่อแม่ ผู้ปกครอง ในกลุ่มทดลองมีความรู้ ทักษะเกี่ยวกับการส่งเสริม และกระตุ้นพัฒนาการเด็กปฐมวัย สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) และพัฒนาการเด็กปฐมวัย หลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและ

กลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติ (p -value < 0.05) อย่างไรก็ตามพบว่า พ่อแม่ ผู้ปกครองกลุ่มควบคุมมีความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติ (p -value < 0.05)

ภรรษา พิมาลัย และกาญจนา ลือมงคล (2567) ได้ศึกษาประสิทธิผลของการส่งเสริม พัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยทีมพัฒนาเด็กและครอบครัวเมืองชัยภูมิ มีวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบ พัฒนาการเด็ก ระหว่างก่อนและหลังได้รับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยทีมพัฒนาเด็ก และ ครอบครัวเมืองชัยภูมิ วิธีการศึกษาการวิจัย เป็นกึ่งทดลองแบบกลุ่มเดียววัดผลก่อนและหลัง การทดลอง (One-group with pretest-posttest design) กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กปฐมวัยอายุ 24-60 เดือน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเขตอำเภอเมืองจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 49 คน เครื่องมือที่ใช้ทดลอง คือ โปรแกรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยตามคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (Developmental surveillance and promotion manual; DSPM) และวัดประสิทธิผลของการ ส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย โดยการเปรียบเทียบอัตราพัฒนาการตามเกณฑ์ประเมินตามคู่มือ DSPM ระหว่างก่อนและหลังการทดลองเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา และการวิเคราะห์ Binomial exact probability test กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีอัตราพัฒนาการเด็กที่ผ่านเกณฑ์การประเมินตามคู่มือ DSPM เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p -value < 0.05) คือ พัฒนาการรวมทุกด้าน (28.5% : 65.3%) และ พัฒนาการแยกรายด้าน คือ พัฒนาการด้านการเข้าใจภาษา (63.2% : 93.8%) พัฒนาการด้านการใช้ ภาษา (75.5% : 93.8%) พัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเอง (65.3% : 85.7%)

สุกัลยา โพธาราม (2567) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยต่อ ความรู้และพฤติกรรมส่งเสริมพัฒนาการ เด็กปฐมวัยของผู้ดูแลเด็กในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดยโสธร การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ปฐมวัยต่อความรู้ และพฤติกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ดูแลเด็กในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดยโสธร กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ดูแลเด็กกลุ่มอายุ 9 18 30 42 และ 60 เดือน ที่มีพัฒนาการสงสัย ล่าช้า ผู้ดูแลเด็กประกอบด้วย ญาติและไม่ใช่ญาติ จำนวนทั้งหมด 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ โปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการ คือ ชุดความรู้ กิน กอด เล่น เล่า นอน เฝ้าดูฟัน คู่มือการเฝ้าระวังและ ส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย และชุดประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) ดำเนินการอบรม ให้ความรู้แก่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 2 ครั้ง ใช้เวลาครั้งละ 3 ชั่วโมง และเยี่ยมบ้านโดยอาสาสมัคร สาธารณสุขประจำหมู่บ้านสัปดาห์ละ 2 วัน และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขสัปดาห์ละ 1 ครั้ง เป็นเวลา 4 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไป แบบสัมภาษณ์ ความรู้เกี่ยวกับการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย และแบบสัมภาษณ์พฤติกรรม การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และเชิงอนุมาน paired t-test

ผลการวิจัย พบว่าหลังเข้าโปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยผู้ดูแลเด็กปฐมวัยกลุ่มตัวอย่าง มีคะแนนเฉลี่ยความรู้ เรื่องการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมากกว่า ก่อนเข้าโปรแกรม (mean difference=4.87) ($p<.001$) และมีพฤติกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมากกว่าก่อนเข้าโปรแกรม (mean difference=4.93) ($p<.001$)

นิยะดา บุญอภัย และรณฎวัน อุเทศ (2565) ได้ศึกษาผลของการพัฒนารูปแบบการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้า โรงพยาบาลสกลนคร การวิจัยเชิงปฏิบัติการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงวิธีปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และศึกษาผลของรูปแบบในเดือนกันยายน พ.ศ. 2565 การดำเนินการวิจัยมี 4 ระยะ ดังนี้ 1) การวางแผนร่วมกับพยาบาล วิชาชีพครูเด็กปฐมวัย และเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 28 ราย เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา 2) การปฏิบัติ เป็นการทดลองใช้รูปแบบ ในกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่มอย่างง่าย คือ เด็กพัฒนาการสงสัยล่าช้าและผู้ดูแลเด็ก แบบ 1:1 จำนวนกลุ่มละ 30 ราย เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบรายงาน การเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการ ที่มีความไว เท่ากับ ร้อยละ 96.0 และความจำเพาะเจาะจง เท่ากับ ร้อยละ 64.7 วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และแบบทดสอบความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8 วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ Paired sample t-test 3) การสังเกตการปฏิบัติตามรูปแบบที่กำหนดไว้โดยผู้วิจัย 4) การสะท้อนผลการปฏิบัติ โดยการสรุปผลการดำเนินงานร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผลการวิจัยพบว่า 1) การวางแผน ในการปฏิบัติและกำหนดรูปแบบที่เหมาะสม ประกอบด้วย (1) เฝ้าระวัง คัดกรอง ส่งเสริมและกระตุ้นพัฒนาการ (2) อบรมให้ความรู้กับผู้ดูแลเด็ก (3) ฝึกทักษะส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ที่บ้านให้ผู้ดูแลเด็ก (4) ให้บัตรนัดและติดตามให้มาตรวจ (5) ตรวจประเมินพัฒนาการซ้ำและส่งต่อ 2) การปฏิบัติตามรูปแบบ ค่าเฉลี่ยความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมของผู้ดูแล หลังการใช้รูปแบบสูงกว่าก่อน การใช้รูปแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และพัฒนาการเด็กสงสัยล่าช้า รายชื่อหลังการใช้รูปแบบต่ำกว่าก่อนการใช้รูปแบบ การสังเกตการปฏิบัติในรายที่ไม่มาตามนัดมีการติดตามเยี่ยมบ้าน สนับสนุนของเล่น และนิทาน 4) การสะท้อนผล การค้นหาเด็กที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้าได้เพิ่มขึ้น การอบรมให้ความรู้และฝึกทักษะ การติดตามเยี่ยมบ้าน ทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

มาลี เอื้ออำนวย และคณะ (2564) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยต่อความรู้ และพฤติกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กของบิดามารดาและผู้ดูแล อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง การวิจัยกึ่งทดลอง แบบกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังการทดลอง มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ต่อความรู้ และพฤติกรรมส่งเสริมพัฒนาการ

เด็กของบิดามารดาและผู้ดูแลเด็ก อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง กลุ่มตัวอย่างคือ บิดามารดาและผู้ดูแลเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขต รับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน 44 คน ซึ่งเลือกแบบเฉพาะเจาะจงตามเกณฑ์ที่กำหนด โปรแกรมที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย การให้ความรู้แก่บิดามารดาและผู้ดูแล การฝึกทักษะในด้าน การประเมินและการส่งเสริมพัฒนาการเด็กครอบคลุม 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการเคลื่อนไหว ด้านกล้ามเนื้อเล็กและสติปัญญา ด้านการเข้าใจภาษา ด้านการใช้ภาษา และด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม และติดตามประเมินปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติโดยครูพี่เลี้ยงหรือบุคลากรสุขภาพเป็นเวลา 2 สัปดาห์ เก็บรวบรวม ข้อมูลโดยใช้แบบทดสอบความรู้และแบบสอบถามพฤติกรรมในการประเมิน และส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ของบิดามารดาและผู้ดูแล การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา และสถิติ Paired t-test ผลการวิจัย พบว่า ภายหลังสิ้นสุดโปรแกรมคะแนนเฉลี่ยความรู้ และคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการประเมินและส่งเสริม พัฒนาการเด็กปฐมวัยของบิดามารดาหรือผู้ดูแลเด็ก สูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.03$ และ $p = 0.00$ ตามลำดับ) ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าโปรแกรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาให้บิดา มารดาและผู้ดูแลเด็กมีความสามารถในการติดตามประเมินและส่งเสริมพัฒนาการเด็กได้ดีขึ้น

ชัยพล ศรีธรรวานิช และคณะ (2562) ได้ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการของเด็กอายุ 3-5 ปี วัดอุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการของเด็กก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการของเด็กอายุ 3-5 ปี 2) เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการของเด็กระหว่างกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการของเด็กอายุ 3-5 ปี และกลุ่มที่ไม่ได้รับโปรแกรม และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อโปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการของเด็กอายุ 3-5 ปี ของผู้ปกครองของเด็กหลังเข้าร่วมโปรแกรม วิธีการศึกษา: เป็นการศึกษาแบบกึ่งทดลองแบบสองกลุ่มวัดผลก่อนและหลังการทดลอง เก็บข้อมูลพัฒนาการเด็กอายุ 3-5 ปี ในพื้นที่อำเภอดำเนินสะดวก จากโรงเรียน 2 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนวันทามาริอาราขบุรีเป็นกลุ่มควบคุม กับโรงเรียนวัดอมรญาติสมาคม(อมรวิทยาคาร) เป็นกลุ่มทดลอง ระหว่างเดือนธันวาคม พ.ศ. 2561 – กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562 ขนาดตัวอย่างประชากรโดยคำนวณจากสูตรของ Bernard, R กลุ่มตัวอย่าง 100 ราย แบ่งเป็นกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองกลุ่มละ 50 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือโปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการของเด็กอายุ 3-5 ปี แบบสอบถาม และแบบบันทึกผลการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย DSPM นำเสนอข้อมูลเป็นการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอ้างอิง Independent t-test และ Chi square test ผลการศึกษา พบว่าเด็กในกลุ่มทดลอง มีพัฒนาการภาพรวมหลังการทดลองเพิ่มมากขึ้น ส่วนพัฒนาการในรายด้านพบว่า ส่วนใหญ่ก็เพิ่มขึ้นเช่นกัน ยกเว้นพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อใหญ่ และการเคลื่อนไหวซึ่งมีพัฒนาการผ่านเท่าเดิม เช่นเดียวกับเด็กในกลุ่มควบคุม มีพัฒนาการภาพรวมหลังการทดลองเพิ่มมากขึ้น ส่วนพัฒนาการในรายด้านพบว่าส่วนใหญ่ก็เพิ่มขึ้นเช่นกันยกเว้นพัฒนาการด้าน

กล้ามเนื้อมัดใหญ่และการเคลื่อนไหว กับพัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม ซึ่งมีพัฒนาการผ่านเท่าเดิม เมื่อเทียบระหว่างเด็กในกลุ่มทดลอง กับ เด็กในกลุ่มควบคุม ภายหลังการทดลอง พบว่าพัฒนาการในภาพรวมของกลุ่มทดลองมีพัฒนาการที่ดีกว่า กลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) โดยเฉพาะพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา ผลวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อ โปรแกรม พบว่า ผู้ปกครอง “พอใจมากที่สุด” ทั้งในภาพรวมและรายด้าน โดยมีความพึงพอใจมากที่สุดในเรื่อง “ความสนุกสนานเพลิดเพลิน ความบันเทิง” และน้อยที่สุดในเรื่อง “การประชาสัมพันธ์กิจกรรม/โครงการ”

กรแก้ว ทัทมาลัย (2561) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดสุพรรณบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย และศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดสุพรรณบุรี เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ รูปแบบการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย แบบสอบถาม แบบรายงานผลการประเมินพัฒนาการเด็ก และแบบบันทึกผลการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย DSPP เก็บข้อมูลใน 2 ส่วนดังนี้ ส่วนที่ 1 การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงพยาบาล เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ครูพี่เลี้ยง และผู้นำชุมชน จำนวน 30 คน ส่วนที่ 2 การประเมินประสิทธิผลรูปแบบการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย เก็บข้อมูลในกลุ่มครูพี่เลี้ยงเด็ก จำนวน 80 คน (กลุ่มทดลอง และกลุ่มเปรียบเทียบ กลุ่มละ 40 คน) และ กลุ่มเด็กที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้า จำนวน 80 คน (กลุ่มทดลอง และกลุ่มเปรียบเทียบ กลุ่มละ 40 คน) โดยกลุ่มทดลองจะใช้รูปแบบการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่พัฒนาขึ้น ส่วนกลุ่มเปรียบเทียบ ใช้รูปแบบเดิมที่ปฏิบัติกันมา ระยะเวลาเก็บข้อมูลก่อนและหลังการทดลอง 6 เดือน วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา Independent t-test และ Paired sample t-test ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจังหวัดสุพรรณบุรีประกอบด้วย 2 กลวิธีคือ 1) จัดการเรียนการสอนกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยตามหลักสูตรและแผนการสอนชุดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย โดยครูพี่เลี้ยงเป็นระยะเวลา 6 เดือนติดต่อกัน 2) เฝ้าระวังและคัดกรองพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยครูพี่เลี้ยงเด็ก และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขปีละ 2 ครั้ง และ 3) ติดตามและเยี่ยมบ้านเด็กที่สงสัยมีพัฒนาการล่าช้า ทั้งนี้จากการประเมินประสิทธิผลการใช้รูปแบบการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย พบว่า ครูพี่เลี้ยงเด็กเกิดความรู้ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย มีพฤติกรรมการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยดีขึ้น และทำให้เด็กมีพัฒนาการดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$)

สรุป จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่สงสัยล่าช้า พบว่าส่วนใหญ่เป็นรูปแบบโปรแกรมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ปกครอง ร่วมกับ สหวิชาชีพ เช่น เจ้าหน้าที่สาธารณสุข อสม. ผู้นำชุมชน ส่วนใหญ่เป็นการทดลองแบบ

one- group วัดก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมฯ รูปแบบของโปรแกรมเป็นการให้ความรู้ฝึกทักษะการส่งเสริมพัฒนาการ และติดตามเยี่ยมบ้านเด็กและผู้ปกครอง เป็นต้น โดยใช้เวลาในการวิจัย ตั้งแต่ 4 สัปดาห์ จนถึง 6 เดือน ส่วนงานวิจัยที่เกี่ยวกับผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย กลุ่มเด็กปฐมวัยที่อยู่ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย พบค่อนข้างจำกัด

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment)

ภัทรบดีนทร์ โรจนวิศิษฐ์ฤๅ (2566) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้ดูแล ร่วมกับการใช้เว็บไซต์แอปพลิเคชัน ต่อทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกวัยก่อนเรียน เป็นการวิจัยกึ่งทดลองแบบศึกษาสองกลุ่มวัดผลก่อนและหลังการทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้ดูแลร่วมกับการใช้เว็บไซต์แอปพลิเคชันต่อทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกวัยก่อนเรียน กลุ่มตัวอย่างคือ เด็กออทิสติกวัยก่อนเรียนอายุ 3-6 ปีและผู้ดูแลที่เข้ามาใช้บริการในแผนกผู้ป่วยใน สถาบันราชานุกูลซึ่งมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ โดยได้รับการจับคู่ (Matched pair) แล้วสุ่มเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมจำนวน 25 คู่ กลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้ดูแลร่วมกับการใช้เว็บไซต์แอปพลิเคชันเป็นระยะเวลา 4 สัปดาห์ ส่วน กลุ่มควบคุมได้รับการพยาบาลตามปกติ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือโปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้ดูแลร่วมกับการใช้เว็บไซต์แอปพลิเคชัน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมด้านทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกวัยก่อนเรียน และแบบประเมินพลังอำนาจของผู้ดูแลเด็กออทิสติก มีค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหาเท่ากับ .89 และ .90 ตามลำดับ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค เท่ากับ .97 และ .90 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติทดสอบที (t-test) ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้ 1) คะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกวัยก่อนเรียนหลังได้รับโปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้ดูแลร่วมกับการใช้เว็บไซต์แอปพลิเคชันมากกว่าก่อนได้รับโปรแกรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 17.143$, $df = 24$, $p < .05$) 2) คะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกวัยก่อนเรียนกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้ดูแลร่วมกับการใช้เว็บไซต์แอปพลิเคชัน มากกว่ากลุ่มที่ได้รับการพยาบาลตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = -8.933$, $df = 48$, $p < .05$)

ศิริมา สารนนท์ (2563) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมเสริมพลังอำนาจผู้ดูแลต่อความรู้ความสามารถในการดูแลเด็กโรคปอดเรื้อรัง การวิจัยนี้เป็นแบบการทดลองเบื้องต้น (Pre-experimental research) แบบ One group pretest-posttest design มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมเสริมพลังอำนาจผู้ดูแลต่อความรู้ความสามารถในการดูแลเด็กโรคปอดเรื้อรังก่อนทดลองและหลังทดลอง โดยใช้โปรแกรมเสริมพลังอำนาจผู้ดูแลตามแนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจของกิบสัน (Gibson) ซึ่งประกอบด้วย แผนการจัดกิจกรรมในโปรแกรมเสริมพลังอำนาจ แผนการสอนความรู้โรคปอดเรื้อรังรายบุคคล แผนการสอนสาธิตการฝึกปฏิบัติการดูแลเด็กโรคปอดเรื้อรัง และคู่มือการดูแลเด็กโรคปอดเรื้อรัง ส่วนเครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบความรู้ และแบบสังเกต

ความสามารถของผู้ดูแลเด็กโรค ปอดเรื้อรัง กลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 14 ราย ระยะเวลาทดลอง 4 สัปดาห์ วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปโดยใช้ ความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนใช้กับผู้ป่วยโรคปอดเรื้อรัง ความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรของคูเดอร์ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson (KR-20) ค่าความเชื่อมั่น = 0.85 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปโดยใช้ ความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความรู้ และความสามารถของผู้ดูแลเด็กโรคปอดเรื้อรังก่อนและหลังทดลอง ใช้สถิติ Paired t-test โดยใช้ระยะเวลา 5 วัน ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ทั้งหมด 14 คน เป็นเพศหญิง ร้อยละ 100 มีอายุระหว่าง 18-64 ปี (Mean 33.85, S.D. 16.53) มีความสัมพันธ์กับเด็ก คือเป็นมารดามากที่สุด ร้อยละ 78.57 ค่าเฉลี่ยความรู้และความสามารถของผู้ดูแลเด็กก่อนได้รับโปรแกรม 12.28 (S.D. 1.81) และ 9.43 (S.D. 0.43) ซึ่งเพิ่มขึ้นหลังการได้โปรแกรมเสริมพลังอำนาจเป็น 15.07 (S.D. 1.26) และ 35.94 (S.D. 0.14) ตามลำดับ เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$ และ $p < 0.001$) ตามลำดับ

สิริมา ชุ่มศรี และคณะ (2557) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้ดูแลเด็กต่อความสามารถ และความรู้สึกเป็นภาระในการดูแลเด็กสมองพิการ เป็นการวิจัยกึ่งทดลองแบบสองกลุ่มวันผลก่อน-หลัง มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้ดูแลเด็กสมองพิการ โดยเปรียบเทียบความสามารถ และความรู้สึกเป็นภาระในการดูแลเด็กสมองพิการระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ดูแลเด็กสมองพิการที่นำเด็กมารับการรักษาที่โรงพยาบาลชลบุรี จังหวัดชลบุรี จำนวน 20 ราย สุ่มเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 10 ราย กลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจที่พัฒนาตามแนวคิดของ Gibson (1995) ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการพยาบาลตามปกติของโรงพยาบาล ใช้ระยะเวลาการทดลอง 8 สัปดาห์ เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2555 ถึงวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2556 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้ดูแลเด็กแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบสอบถามความสามารถ และแบบสอบถามความรู้สึก เป็นภาระของผู้ดูแลเด็กสมองพิการ มีค่าความเชื่อมั่นของแอลฟาครอนบาคเท่ากับ .98 และ .93 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พิสัย และ Mann-Whitney U test ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังได้รับโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้ดูแลเด็กในกลุ่มทดลองมีความสามารถในการดูแลเด็กสมองพิการสูงกว่าในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งคะแนนโดยภาพรวม ($Z = -3.83, p < .001$) และคะแนนรายด้าน ได้แก่ ด้านการดูแลทั่วไป ($Z = -3.78, p < .001$) ด้านการดูแลตามระดับพัฒนาการ ($Z = -3.83, p < .001$) และด้านการดูแลเมื่อมีการเจ็บป่วย ($Z = -3.97, p < .001$) และพบว่า ความรู้สึกเป็นภาระของผู้ดูแลเด็กสมองพิการในกลุ่มทดลองต่ำกว่าในกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งคะแนนในภาพรวม ($Z = -3.78, p < .001$) และคะแนนรายด้าน ได้แก่ ด้านการใช้เวลา ($Z = -3.79, p < .001$) และด้านความยากลำบาก ($Z = -3.65, p < .001$)

สรุป จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ที่ประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) มุ่งเน้นไปที่กลุ่มผู้ดูแลเด็กที่มีปัญหาสุขภาพเฉพาะด้าน เช่น เด็กออทิสติก เด็กสมองพิการ หรือเด็กโรคเรื้อรัง โดยมีผลลัพธ์ชัดเจนว่าสามารถเพิ่มความรู้ ความสามารถ และลดภาระของผู้ดูแลได้ อย่างไรก็ตาม งานวิจัยดังกล่าวส่วนใหญ่อยู่ในบริบทของโรงพยาบาลหรือครอบครัว และเน้นกลุ่มผู้ปกครองเป็นหลัก ยังพบข้อจำกัดที่สำคัญ คือ ยังมีงานวิจัยจำกัดที่ศึกษาในบริบทสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ซึ่งครูผู้ดูแลเด็กเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการดูแลเด็กระหว่างวัน ยังไม่มีการศึกษาที่มุ่งเน้นเด็กปฐมวัย ที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้าโดยตรง ในบริบทของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ยังขาดการศึกษาที่วัดผลลัพธ์ทั้งในระดับผู้ดูแล (ความรู้และพฤติกรรม) และระดับเด็ก (พัฒนาการ) ควบคู่กันในงานวิจัยเดียวกัน แม้ว่าการเสริมสร้างพลังอำนาจจะพิสูจน์แล้วว่ามีประสิทธิภาพ แต่ ยังไม่พบการประยุกต์ใช้แนวคิดนี้กับครูผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยเพื่อส่งเสริมพัฒนาการโดยเฉพาะเด็กวัย 42 เดือน

ดังนั้น จึงเกิดช่องว่างทางองค์ความรู้ที่สำคัญเกี่ยวกับประสิทธิผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และผลต่อพัฒนาการของเด็กที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้าใน งานวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งเติมเต็มช่องว่างดังกล่าว โดยพัฒนาและทดสอบโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจที่เหมาะสมกับบริบทของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดทฤษฎีการเสริมสร้างพลังอำนาจ (empowerment) (Gibson, C.H., 1995 อ้างถึงใน อารีย์วรรณ อ่วมตานี, 2554) มาใช้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย เพื่อช่วยให้ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย เกิดการเรียนรู้ เกิดความตระหนัก เป็นการสร้างความเข้มแข็งให้ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยได้ มุ่งเน้นการแก้ปัญหาพัฒนาการเด็กปฐมวัย เนื่องจากการเสริมสร้างพลังอำนาจเป็นกระบวนการพัฒนาคน และกลุ่มบุคคล โดยใช้กระบวนการที่เน้นให้กลุ่มเป้าหมายมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ใช้วิธีการสนทนา แลกเปลี่ยนความรู้แก้ปัญหา โดยมี 4 ขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1) การค้นพบสภาพจริง (Discovering Reality) 2) การสะท้อนคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Reflection) 3) ตัดสินใจเลือกวิธีปฏิบัติ (Taking Charge) 4) การคงไว้ซึ่งการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ (Holding on) โดยมีรายละเอียดดังภาพกรอบแนวคิดการวิจัยกรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) แบบ 2 กลุ่ม วัดผล ก่อนและหลังการทดลอง (Two Group Pretest Posttest Design) เพื่อเปรียบเทียบความรู้ พฤติกรรม ส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่สงสัยล่าช้าของทั้ง 2 กลุ่ม 4 สัปดาห์ ดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง	สัปดาห์ที่				
	1	2	3	4	
กลุ่มทดลอง O1	X 1.1 X 1.2 X 1.3 X 2.1 X 2.2 X 3.1 X 4.1 X 4.4 X 4.3	 X 4.1 X 4.2 X 4.4	 X 4.1 X 4.2 X 4.4	 X 4.3	O2
กลุ่มควบคุม O3					O4

ภาพ 3 รูปแบบการวิจัย

O1 หมายถึง การรวบรวมข้อมูลก่อนการทดลอง (Pretest) ได้แก่ ความรู้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย และประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่สงสัยล่าช้า กลุ่มทดลอง

O2 หมายถึง การรวบรวมข้อมูลหลังการทดลอง (Posttest) ได้แก่ ความรู้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย และ ประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่สงสัยล่าช้า กลุ่มทดลอง

O3 หมายถึง การรวบรวมข้อมูลก่อนการทดลอง (Pretest) ได้แก่ ความรู้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย และ ประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่สงสัยล่าช้า กลุ่มควบคุม

O4 หมายถึง การรวบรวมข้อมูลหลังการทดลอง (Posttest) ได้แก่ ความรู้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย และ ประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่สงสัยล่าช้า กลุ่มควบคุม

X 1.1 หมายถึง กิจกรรมทบทวนผลการคัดกรองพัฒนาการของเด็กรายบุคคลแก่ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

X 1.2 หมายถึง กิจกรรมให้ความรู้ เรื่องความสำคัญของการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการเด็ก ลักษณะพัฒนาการเด็กปฐมวัยตามช่วงวัย และ Red Flag หรือ สัญญาณเตือนพัฒนาการล่าช้า ของเด็กอายุ 42 เดือน

X 1.3 หมายถึง กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์การส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่ผ่านมา ร่วมกันสรุปประเด็นปัญหา และสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงของผู้ดูแล และกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน

X 2.1 หมายถึง กิจกรรมการศึกษาตัวแบบ จากวิดีโอ เรื่อง “อ๋มอุ่น” ซึ่งเผยแพร่โดยกรมอนามัย ผ่านช่องทาง YouTube (กรมอนามัย, 2562) เพื่อเป็นสื่อในการสะท้อนคิดในการส่งเสริมพัฒนาการ

X 2.2 หมายถึง กิจกรรมกระตุ้นให้ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย คิดวิเคราะห์จากโจทย์สถานการณ์จำลองที่กำหนดให้ และวิเคราะห์ความสามารถในการกระตุ้นส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ความต้องการพัฒนาความสามารถของตนเอง

X 3.1 หมายถึง กิจกรรมการสาธิต วิธีฝึกทักษะการส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่สงสัยล่าช้า

X 4.1 หมายถึง กิจกรรมผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ส่งคลิปวิดีโอการส่งเสริมพัฒนาการเด็กในด้านที่สงสัยล่าช้า ผ่าน application Line ส่วนตัวถึงผู้วิจัย ทุกวันศุกร์ เวลา 17.30 น.

X 4.2 หมายถึง ติดตามเยี่ยมผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และเด็ก ที่สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และ เยี่ยมผ่านทางโทรศัพท์

X 4.3 หมายถึง ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในด้านที่สงสัยล่าช้า ที่สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และบันทึกผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กรายวัน พร้อมประเมินผลหลังทำกิจกรรม

X 4.4 หมายถึง กิจกรรมให้กำลังใจผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ในการปฏิบัติพฤติกรรมที่มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง ผ่าน application Line กลุ่มทดลอง รายบุคคล ทุกเย็นวันศุกร์ เวลาประมาณ 18.00 น.

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร คือ

1.1 ผู้ดูแลเด็กประจำสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ในจังหวัดสกลนคร ที่ดูแลเด็กปฐมวัย ที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้า จำนวน 152 คน

1.2 เด็กปฐมวัยปีการศึกษา 2568 ที่มีอายุ 42 เดือน ถึง 42 เดือน 29 วัน ที่ได้รับการคัดกรองพัฒนาการด้วยคู่มือ DSPM ในเดือน กันยายน 2568 แล้วมีพัฒนาการสงสัยล่าช้าอย่างน้อย 1 ด้าน และกำลังศึกษาในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ที่ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดสกลนคร จำนวน 152 คน (กระทรวงสาธารณสุข, 2567)

2. กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และเด็กอายุ 42 เดือน ถึง 42 เดือน 29 วัน ที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้า ที่อยู่ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยเดียวกัน ในอำเภอวานรนิวาส อำเภอสว่างแดนดิน อำเภอเมือง และอำเภอพรรณานิคม โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) กำหนดเกณฑ์คัดเข้า และเกณฑ์คัดออก ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

เกณฑ์การคัดเข้า (Inclusion Criteria)

คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์คัดเข้า ดังนี้

1. มีอายุ 20 – 59 ปี
2. ผู้ดูแลเด็กที่มีประสบการณ์ดูแลเด็ก 3 เดือนขึ้นไป ทำงานที่สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย
3. มีโทรศัพท์มือถือ หรือคอมพิวเตอร์ที่สามารถใช้สัญญาณ Internet และสามารถใช้อินเทอร์เน็ตในการสื่อสาร

4. ยินยอมเข้าร่วมการวิจัยและให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม

เกณฑ์การคัดออก (Exclusion Criteria)

1. ลาออกจากงาน
2. ย้ายสถานที่ทำงาน
3. ไม่สามารถใช้โปรแกรมไลน์ในการสื่อสารได้ ไม่ยินยอมเข้าร่วมการวิจัยและให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม

กลุ่มตัวอย่างเด็ก

เกณฑ์การคัดเลือก (Inclusion Criteria)

คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์คัดเลือก ดังนี้

1. เป็นเด็กปฐมวัยอายุ 42 เดือน ถึง 42 เดือน 29 วัน ที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้าอย่างน้อย 1 ด้าน จากทั้งหมด 5 ด้าน ผู้วิจัยซึ่งเป็นพยาบาลที่การคัดกรองพัฒนาการเด็กจากการเครื่องมือ DSPM

2. เด็กที่ไม่ได้อยู่ในช่วงการรักษาภาวะพัฒนาการการล่าช้าด้านใดด้านหนึ่ง
3. ผู้ปกครองยินยอมการเข้าร่วมโครงการวิจัย

เกณฑ์การคัดออก (Exclusion Criteria)

1. อาสาสมัครที่มีพัฒนาการล่าช้าที่เกิดจากสาเหตุการเจ็บป่วยและอื่น ๆ เช่น โรคออทิซึมในวัยเด็ก ความผิดปกติแบบอยู่ไม่นิ่งที่พบร่วมกับภาวะปัญญาอ่อนและการเคลื่อนไหวช้า ๆ ความผิดปกติของพัฒนาการที่กระจายไปทุกด้าน ไม่ระบุรายละเอียด อัมพาตสมองใหญ่ กลุ่มอาการดาวนส์
2. เด็กที่มีน้ำหนักแรกเกิด น้อยกว่า 2,500 กรัม (low birth weight)
3. เด็กที่มีภาวะขาดออกซิเจนในทารกแรกเกิด (Birth asphyxia)
4. เด็กที่อยู่ในช่วงการรักษาภาวะพัฒนาการการล่าช้าด้านใดด้านหนึ่ง
5. ผู้ปกครองไม่ยินยอมการเข้าร่วมโครงการวิจัย

เกณฑ์ถอนถอน (Withdrawal criteria)

1. เป็นโรคติดต่อ หรือเจ็บป่วยร้ายแรงในขณะดำเนินการวิจัย
2. ย้ายสถานที่ศึกษา
3. ไม่ทำตาม Protocol
4. ขาดการร่วมกิจกรรม จำนวน 1 ครั้ง จาก 4 ครั้ง
5. เกิดความเครียดที่ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าอาจจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพ และขอถอนตัวออกจากโครงการวิจัย

6. ผู้ปกครองหรือผู้แทนโดยชอบธรรมขอถอนถอนไม่เข้าร่วมโครงการวิจัย

เกณฑ์การยุติโครงการ (Termination criteria)

เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยครูผู้ดูแลเด็ก และเด็กปฐมวัยในลักษณะจับคู่ (paired sample) ดังนั้น หากเด็กหรือครูผู้ดูแลเด็ก ในคู่ใดคู่หนึ่ง ถอนตัวหรือเข้าเกณฑ์ถอนถอนจากโครงการวิจัย จะถือว่าคู่ดังกล่าวออกจากการวิจัยทั้งคู่ หากมีกลุ่มตัวอย่าง (เข้าเกณฑ์ถอน

ถอนจากโครงการวิจัย (ร้อยละ 20 ขึ้นไป) จำนวน 10 คู่ ขึ้นไป จะยุติโครงการชั่วคราว และรายงานต่อ คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ให้รับทราบ

การคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1. กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย โดยใช้โปรแกรม G *power version โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากงานวิจัยที่ผ่านมาของ นอริสา โต๊ะยุโสะ และ วิชชุดา มัคสิงห์ (2563) ศึกษาผลของโปรแกรมการส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตนของมารดาต่อพฤติกรรม การส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ช่วงอายุ 0-5 ปี ส่วนต่างค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.60 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation, SD) เท่ากับ 12.50 ค่าขนาดสถิติพลได้เท่ากับ 0.52 ซึ่งเป็นค่าอิทธิพล ขนาดปานกลางค่อนข้างสูง (Cohen, 1988) จึงกำหนดอิทธิพล (effect size) ขนาดสูงเท่ากับ .80 จากอำนาจในการทดสอบ (power) .80 ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้เท่ากับ 0.5 และใช้การทดสอบ สมมติฐานที่มีเขตการปฏิเสธเพียงทางเดียว (one – tailed test) เมื่อนำมาวิเคราะห์โปรแกรม G *power version ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างกลุ่มละ 21 ราย เพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 15 เพื่อ ป้องกันการสูญหายของกลุ่มตัวอย่างระหว่างการทดลอง (บุญใจ ศรีสถิตนรากร, 2553) ได้เท่ากับ 4 คนต่อกลุ่ม แบ่งเป็น 4 กลุ่ม รวมผู้เข้าร่วมงานวิจัยทั้งสิ้น จำนวน 100 คน คือ

- 1.1 ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลอง จำนวน 25 คน
- 1.2 เด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้ากลุ่มทดลอง จำนวน 25 คน
- 1.3 ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยกลุ่มควบคุม จำนวน 25 คน
- 1.4 เด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้ากลุ่มควบคุม จำนวน 25 คน

การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง

1. ผู้วิจัยเลือกสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในพื้นที่จังหวัดสกลนคร ด้วยวิธีการเลือกแบบ เจาะจง (Purposive sampling) เนื่องจากจังหวัดสกลนคร มีร้อยละของเด็กที่มีพัฒนาการสมวัย น้อย เป็นลำดับที่ 2 ของเขตสุขภาพที่ 8 จากปี 2564 – 2567 เท่ากับ ร้อยละ 56.75, 77.79, 74.68 และ 49.85 (กระทรวงสาธารณสุข, 2567)

2. การสุ่มเลือกอำเภอที่เป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จับฉลากมา 4 อำเภอ จากทั้งหมด 18 อำเภอ โดยสุ่มครั้งที่ 1 และ ครั้งที่ 2 สุ่มกลุ่มทดลอง ได้แก่ อำเภอดอนจาน และอำเภอวังยาง สุ่มครั้งที่ 3 และครั้งที่ 4 กลุ่มควบคุม ได้แก่ อำเภอเมือง และอำเภอพรรณานิคม

3. สุ่มกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มทดลอง ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างเข้ากลุ่มทดลอง โดยการสุ่ม อย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการจับฉลากสุ่มแบบไม่แทนที่ (sampling without replacement) นำรายชื่อของกลุ่มตัวอย่างเด็กที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้า ในอำเภอดอนจาน และ อำเภอวังยางแดนดิน มาเรียงรายชื่อ ก-ฮ พร้อมทั้งใส่เลขกำกับ ทำการจับฉลากสุ่มให้ได้กลุ่มทดลอง

จำนวน 25 คน และจับคู่กับผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ที่สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยเดียวกันกับเด็กจำนวน 25 คน

4. ดำเนินการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มควบคุมโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เพื่อให้มีคุณลักษณะพื้นฐานใกล้เคียงกับกลุ่มทดลอง (Polit & Beck, 2017) โดยกำหนดเกณฑ์ให้เด็กในกลุ่มควบคุมเป็นเด็กที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้า และมีจำนวนด้านของพัฒนาการที่ไม่ผ่านการประเมินเท่ากับเด็กในกลุ่มทดลอง จากนั้นดำเนินการจับคู่ (Matched pair) เด็กจำนวน 25 คน กับเด็กในกลุ่มทดลองที่มีจำนวนด้านที่พัฒนาการสงสัยล่าช้าเท่ากัน และจับคู่ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยเดียวกันจำนวน 25 คน เพื่อควบคุมความแตกต่างของบริบทสถานศึกษา และลักษณะพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

การจับคู่ดังกล่าวมีเหตุผลเชิงระเบียบวิธี ทั้งนี้ ความรุนแรงของปัญหาพัฒนาการเด็กสามารถพิจารณาได้จากจำนวนด้านที่ล่าช้าและระดับความบกพร่อง โดยเด็กที่มีความล่าช้าหลายด้านมักมีความเสี่ยงต่อความบกพร่องทางพัฒนาการในระยะยาวมากกว่าเด็กที่ล่าช้าเพียงด้านเดียว (World Health Organization: WHO, 2020)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบประเมินความรู้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย แบบสอบถามพฤติกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่สงสัยล่าช้า และแบบสอบถามข้อมูลเด็กปฐมวัย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม และคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (กรมอนามัย, 2567) ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แบบประเมินความรู้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการอบรม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จากการทบทวนวรรณกรรม และจากคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (กรมอนามัย, 2567) โดยใช้เป็นการประเมินความรู้ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ความรู้เกี่ยวกับการใช้คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) ความรู้เกี่ยวกับวิธีการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยตามช่วงวัยทั้ง 5 ด้าน และความรู้เกี่ยวกับ Red flag (ธงแดง) ซึ่งข้อคำถามมีจำนวน มีจำนวน 20 ข้อ เป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก โดยแต่ละข้อมีคำตอบที่ถูกต้องเพียง 1 ข้อ กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนคือ ตอบถูกให้ 1 คะแนน และตอบผิดให้ 0 คะแนน ดังนั้นคะแนนรวมมีค่าตั้งแต่ 0–20 คะแนน

ในการแปลผลคะแนน ผู้วิจัยได้แปลงคะแนนดิบ (Raw score) ให้เป็นค่าร้อยละของคะแนนเต็ม เพื่อให้สามารถตีความระดับความรู้ได้ชัดเจน และเปรียบเทียบผลได้สะดวก โดยใช้สูตร

$$\text{ร้อยละ} = (\text{คะแนนที่ได้} \div \text{คะแนนเต็ม}) \times 100$$

แบ่งเกณฑ์แปลผลคะแนนออกเป็น 3 ระดับ สำหรับเกณฑ์การแปลผลคะแนน ใช้แบบอิงเกณฑ์โดยใช้ร้อยละ (Bloom, 1986) ดังนี้

คะแนนร้อยละ 80 - 100 หมายถึง ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย มีความรู้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับมาก

คะแนนร้อยละ 60- 79 หมายถึง ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย มีความรู้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนน้อยกว่าร้อยละ 60 หมายถึง ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย มีความรู้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับน้อย

2. แบบสอบถามพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่สงสัยล่าช้า ของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ทั้งกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ประสบการณ์ในการดูแลเด็กปฐมวัย จำนวนเด็กปฐมวัยที่อยู่ในการดูแล

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่สงสัยล่าช้า ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม ซึ่งเป็นคำถามปลายปิด จำนวนทั้งหมด 20 ข้อ โดยใช้เป็นการประเมินพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ในช่วง 1 สัปดาห์ที่ผ่านมา คะแนนรวมทั้งฉบับมีค่าตั้งแต่ 0-80 คะแนน และนำคะแนนรวมมาหาค่าเฉลี่ยโดยหารด้วยจำนวนข้อคำถามทั้งหมด 20 ข้อ เพื่อแปลผลระดับพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ทั้งนี้ กรณีเด็กมีพัฒนาการสมวัยในด้านนั้นและผู้ตอบเลือก “ไม่ปฏิบัติเลย” จะปรับคะแนนในข้อนั้นเป็น 4 คะแนนก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ปฏิบัติประจำ (5 วัน/สัปดาห์)	ให้	4	คะแนน
ปฏิบัติบ่อยครั้ง (4 วัน/สัปดาห์)	ให้	3	คะแนน
ปฏิบัติปานกลาง (3 วัน/สัปดาห์)	ให้	2	คะแนน
ปฏิบัติน้อยครั้ง (1-2 วัน/สัปดาห์)	ให้	1	คะแนน
ไม่ปฏิบัติเลย	ให้	0	คะแนน

การแบ่งเกณฑ์การแปลผลคะแนน ดังนี้

คะแนนรายข้อ และโดยรวมของพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) ที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 0 ถึง 4 (บุญใจ ศรีสถิตนรากร, 2553) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 0.00-0.80 คือ ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย มีพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับต่ำมาก

ค่าเฉลี่ย 0.81-1.60 คือ ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย มีพฤติกรรมการส่งเสริม

พัฒนาการเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับต่ำ

ค่าเฉลี่ย 1.61–2.40 คือ ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย มีพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 2.41–3.20 คือ ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย มีพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับสูง

ค่าเฉลี่ย 3.21–4.00 คือ ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย มีพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับสูงมาก

3. แบบสอบถามข้อมูลของเด็กปฐมวัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้า ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม ได้แก่ วัน เดือน ปีเกิดของเด็ก เพศของเด็ก น้ำหนักแรกเกิด โรคประจำตัวของเด็ก และประวัติการได้รับนมแม่

4. แบบบันทึกผลการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยใช้ในคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (กรมอนามัย, 2567) เพื่อประเมินพัฒนาการของเด็กปฐมวัยทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม การประเมินดำเนินการ 2 ครั้ง ได้แก่ ก่อนการทดลอง เพื่อประเมินระดับพัฒนาการพื้นฐานของเด็ก และภายหลังสิ้นสุดการทดลอง เพื่อเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของพัฒนาการเด็กภายหลังได้รับโปรแกรม การประเมินพัฒนาการครอบคลุม 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการเคลื่อนไหว (Gross Motor: GM) ด้านการใช้กล้ามเนื้อเล็กและสติปัญญา (Fine Motor: FM) ด้านการเข้าใจภาษา (Receptive Language: RL) ด้านการใช้ภาษา (Expressive Language: EL) และด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม (Personal and Social: PS) โดยผู้ประเมินดำเนินการตามขั้นตอนและเกณฑ์ที่กำหนดในคู่มือ DSPM อย่างเคร่งครัด

การแปลผลการประเมินพิจารณาตามเกณฑ์ของคู่มือ DSPM ซึ่งจำแนกผลการประเมินเป็น 2 ระดับ คือ “สมวัย” หมายถึง เด็กสามารถปฏิบัติหรือทำกิจกรรมตามช่วงอายุที่กำหนดได้ทุกด้าน และ “สงสัยล่าช้า” หมายถึง เด็กไม่สามารถปฏิบัติหรือทำกิจกรรมตามช่วงอายุในด้านใดด้านหนึ่ง การพิจารณาผลรวมของพัฒนาการเด็กปฐมวัยใช้หลักการว่าหากเด็กมีพัฒนาการสงสัยล่าช้าอย่างน้อย 1 ด้าน จะจัดอยู่ในกลุ่มพัฒนาการสงสัยล่าช้า และควรได้รับการส่งเสริมพัฒนาการเพิ่มเติม

เครื่องมือดำเนินการวิจัย

1. โปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย เป็นชุดกิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้า โดยนำขั้นตอนของการเสริมสร้างพลังอำนาจทั้ง 4 ขั้นตอน ตามทฤษฎีการเสริมสร้างพลังอำนาจ (empowerment) ของกิบสัน (Gibson, 1995) มาประยุกต์ใช้

ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรม ดังนี้

1.1 การค้นพบสภาพจริง (Discovering Reality) ประกอบด้วย 3 กิจกรรม

1.1.1 กิจกรรมทบทวนผลการคัดกรองพัฒนาการของเด็กรายบุคคลแก่ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ใช้ระยะเวลา 45 นาที

1.1.2 กิจกรรมให้ความรู้ โดยผู้วิจัยเป็นผู้สอน กิจกรรมให้ความรู้ เรื่องความสำคัญของการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการเด็ก ลักษณะพัฒนาการเด็กปฐมวัยตามช่วงวัย และ Red Flag หรือสัญญาณเตือนพัฒนาการล่าช้า ของเด็กอายุ 42 เดือน ใช้ระยะเวลา 1 ชั่วโมง

1.1.3 กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินรายการ เป็นกิจกรรมกลุ่ม โดยให้ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ทบทวนประสบการณ์การส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่ผ่านมาของแต่ละคนใช้ระยะเวลา 1 ชั่วโมง

1.2 การสะท้อนคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Reflection) ประกอบด้วย 2 กิจกรรม

1.2.1 กิจกรรมการศึกษาตัวแบบ โดยชมวิดีโอ เรื่อง “อัมม่น” ซึ่งเผยแพร่โดยกรมอนามัย ผ่านช่องทาง YouTube เพื่อเป็นสื่อในการสะท้อนคิดในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก (กรมอนามัย, 2562) โดยสื่อมีเนื้อหาเกี่ยวกับ ผู้ดูแลเด็กที่มีส่วนร่วม ในการกระตุ้นพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่ล่าช้า ด้วยคู่มือ DSPM จนกระทั่งเด็กมีพัฒนาการสมวัยเพิ่มขึ้น ภายใน 30 วัน ใช้ระยะเวลา 10 นาที

1.2.2 กิจกรรมกระตุ้นให้ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย คิดวิเคราะห์ เพื่อประเมินความรู้ ความสามารถในการกระตุ้นส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ความต้องการพัฒนาความสามารถ เพื่อให้ ตนเองมีศักยภาพ และความมั่นใจในการกระตุ้นส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ได้อย่างถูกต้อง ใช้ระยะเวลา 30 นาที

1.3 การตัดสินใจเลือกวิธีปฏิบัติ (Taking Charge) ประกอบด้วย 2 กิจกรรม

1.3.1 กิจกรรมการสาธิตวิธีฝึกทักษะการส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่สงสัยล่าช้า ให้กับผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ใช้ระยะเวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที

1.3.2 ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ตัดสินใจและเลือกวิธีการปฏิบัติในการกระตุ้นส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในด้านที่สงสัยล่าช้า

1.4 การคงไว้ซึ่งการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ (Holding on) ประกอบด้วย 3 กิจกรรม

1.4.1 กิจกรรมผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ส่งคลิปวิดีโอการส่งเสริมพัฒนาการเด็กในด้านที่สงสัยล่าช้า ผ่าน application Line ส่วนตัวถึงผู้วิจัย ทุกวันศุกร์ เวลา 17.30 น.

1.4.2 กิจกรรมให้ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในด้านที่สงสัยล่าช้า ที่สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และบันทึกผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กรายวัน พร้อมประเมินผลหลังทำกิจกรรม

1.4.3 ติดตามเยี่ยม ผู้ดูแลเด็ก และเด็กปฐมวัยในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ที่สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และผ่านการโทรศัพท์

1.4.4 ผู้วิจัยให้กำลังใจผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ในการปฏิบัติพฤติกรรมที่มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง ผ่าน application Line ส่วนตัวถึงกลุ่มตัวอย่าง

2. แผนการสอน เรื่องความสำคัญของการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการเด็ก และลักษณะพัฒนาการเด็กปฐมวัยตามช่วงวัย

3. แผนการเยี่ยมผู้ดูแลเด็กและเด็กปฐมวัย ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และผ่านทางโทรศัพท์ มีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามผลการปฏิบัติกิจกรรมหลังเข้าร่วมการฝึกทักษะการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย และเพื่อติดตามปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติพฤติกรรม พร้อมให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไข ปัญหา

4. คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) (กรมอนามัย, 2567) ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้คู่มือฯ เป็นแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ในด้านที่สงสัยล่าช้า ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการเคลื่อนไหว (Gross Motor: GM) ด้านการใช้กล้ามเนื้อเล็กและสติปัญญา (Fine Motor: FM) ด้านการเข้าใจภาษา (Receptive Language: RL) ด้านการใช้ภาษา (Expressive Language: EL) และด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม (Personal and Social: PS)

การตรวจสอบเครื่องมือ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนาโปรแกรม และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายประเภท ได้แก่ โปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้ดูแลเด็ก แบบประเมินความรู้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย แบบสอบถามพฤติกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่สงสัยล่าช้า และแบบบันทึกผลการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย เพื่อให้เครื่องมือดังกล่าวมีคุณภาพ และสามารถวัดตัวแปรได้อย่างถูกต้อง สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจึงดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) และความเที่ยงของเครื่องมือ (Reliability) อย่างเป็นระบบ ก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง

1. ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาของ แบบประเมินความรู้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ไปตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา เพื่อพิจารณาถึงความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC : item objective congruence) พิจารณาเป็นรายข้อ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ได้แก่ อาจารย์พยาบาลผู้เชี่ยวชาญสาขาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน 1 ท่าน อาจารย์พยาบาลผู้เชี่ยวชาญสาขาการพยาบาลเด็ก 2 ท่าน กุมารแพทย์ ที่มีประสบการณ์การดูแลเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการล่าช้า 1 ท่าน และพยาบาลวิชาชีพสาขาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน ระดับชำนาญการขึ้นไป 1 ท่าน โดยมีเงื่อนไขให้ผู้เชี่ยวชาญ ตัดสินอย่างเป็นระบบ ซึ่งมีลักษณะการให้คะแนนดังนี้

1 หมายถึง ข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

-1 หมายถึง ข้อคำถามไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

หลังจากให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้ดูแลเด็ก แบบประเมินความรู้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ดังนั้นสูตรดังนี้

$$\text{สูตร IOC} = \Sigma R/N$$

IOC = ค่าดัชนีความสอดคล้อง

ΣR = ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

โดยผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินความตรงเชิงเนื้อหา คือข้อคำถามต้องมีค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC : item objective congruence) มากกว่า 0.5 จึงจะถือว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้อง กับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด ซึ่งได้ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC : item objective congruence) เท่ากับ 0.86

1.1 การหาความเที่ยงของเครื่องมือ (Reliability) การหาความเชื่อมั่นของแบบประเมินความรู้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยนำแบบประเมิน ไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ที่มีคุณสมบัติ เช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำแบบประเมินไปหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น ของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน 20 (KR-20) (Mehrens & Lehmann, 1983) ได้ค่าความเชื่อมั่น แบบประเมินความรู้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย เท่ากับ 0.87 โดยมีสูตรคำนวณดังนี้

$$KR - 20 = \left[\frac{k}{k-1} \right] \left[1 - \frac{\sum p_i q_i}{S_x^2} \right]$$

เมื่อ KR — 20 เป็นสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน

p_i เป็นสัดส่วนของผู้ตอบถูกในข้อที่ i

q_i เป็นสัดส่วนของผู้ตอบผิดในข้อที่ i

S_x^2 เป็นความแปรปรวนของคะแนนรวม

k เป็นจำนวนข้อสอบ

2. การทดสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity index: CVI) ของแบบสอบถาม พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่สงสัยล่าช้า และ แบบสอบถามข้อมูลเด็กปฐมวัย ทำการ ตรวจสอบเพื่อพิจารณาถึงความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับแบบทดสอบโดยพิจารณาเป็นราย ข้อ ได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ได้แก่ อาจารย์พยาบาลสาขาการพยาบาลเวช ปฏิบัติชุมชน 1 ท่าน อาจารย์สาขาการพยาบาลเด็ก 2 ท่าน กุมารแพทย์ ที่มีประสบการณ์การดูแลเด็ก ปฐมวัยที่มีพัฒนาการล่าช้า 1 ท่าน และพยาบาลวิชาชีพสาขาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน ระดับ ชำนาญการขึ้นไป 1 ท่าน เพื่อพิจารณาและตรวจสอบความตรงของเนื้อหาและความเหมาะสมของ ภาษาที่ใช้ จากนั้นนำความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิมาหาค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity Index: CVI) ของเครื่องมือวิจัย แบบสอบถามพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่ สงสัยล่าช้า ได้เท่ากับ 0.93 และ แบบสอบถามข้อมูลของเด็กปฐมวัยที่สงสัยล่าช้า ได้เท่ากับ 0.95 โดยมีวิธีคำนวณดังนี้

การหาค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา โดยสูตร

$$CVI = N_c / N$$

เมื่อ

N_c คือ จำนวนข้อคำถามที่ผู้เชี่ยวชาญทุกคนให้ความคิดเห็นระดับ 3 และ 4

N คือ จำนวนคำถามทั้งหมด

2.1 ตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) นำแบบสอบถามพฤติกรรมการส่งเสริม พัฒนาการเด็กปฐมวัยที่สงสัยล่าช้า ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้ดูแลเด็กในสถาน พัฒนาเด็กปฐมวัย จำนวน 30 คน และนำมาคำนวณหาค่าความเที่ยง ซึ่งได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา ครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (บุญใจ ศรีสถิตนรากร, 2553) ได้เท่ากับ 0.94

โดยมีวิธีการคำนวณ การหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาค ดังนี้

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left(1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right)$$

α คือ ค่าความสอดคล้องภายใน

n คือ จำนวนข้อคำถามในแบบสอบถาม

$\sum S_i^2$ คือ ผลรวมของความแปรปรวนของคะแนนรายข้อ

S_t^2 คือ ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งฉบับ

3. การทดสอบการใช้โปรแกรมก่อนการทดลองจริง

ก่อนนำโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้นำโปรแกรมไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีลักษณะ และบริบทใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 คน ซึ่งมีคุณสมบัติสอดคล้องกับเกณฑ์การคัดเลือกที่กำหนดไว้ แต่ไม่ใช่กลุ่มเดียวกับที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ หลังการทดลองใช้ (Try out) พบว่า ผู้เข้าร่วมสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนของกิจกรรมได้ และมีความเข้าใจเนื้อหาโดยรวมในระดับดี และมีข้อเสนอแนะในบางกิจกรรม ผู้วิจัยจึงได้ปรับปรุงเนื้อหา ให้เหมาะสมกับบริบทก่อนนำไปใช้ในการศึกษาจริง

การรวบรวมข้อมูล

1. ขั้นเตรียมการ มีการดำเนินงานดังนี้

1.1 การขอรับรองจริยธรรมการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการยื่นขอรับรองโครงการวิจัยในมนุษย์ ต่อคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อเป็นการพิทักษ์สิทธิ ความเป็นส่วนตัว และความเป็นส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนเริ่มดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.2 ภายหลังได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ผู้วิจัยได้ดำเนินการทำหนังสือขออนุญาตผ่านบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสกลนคร สำนักงานสาธารณสุขอำเภอวานรนิวาส สำนักงานสาธารณสุขอำเภอสว่างแดนดิน สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมือง สำนักงานสาธารณสุขอำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร สำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสกลนคร และองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร เพื่อขอความอนุเคราะห์ และขอความร่วมมือในการดำเนินการวิจัย รวมทั้งประสานงานในการเข้าพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในพื้นที่ ที่กำหนด

1.3 การสุ่มและคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างกลุ่มทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่างเข้าสู่กลุ่มทดลองโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการจับฉลากแบบไม่แทนที่ (sampling without replacement) จากรายชื่อเด็กปฐมวัยที่ได้รับการประเมินโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และมีพัฒนาการสงสัยล่าช้าอย่างน้อย 1 ด้าน จากทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการเคลื่อนไหว ด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา ด้านการเข้าใจภาษา ด้านการใช้ภาษา และด้านการช่วยเหลือตนเอง และสังคม ในพื้นที่อำเภอานนวิวาสและอำเภอสว่างแดนดิน จากนั้น ผู้วิจัยนำรายชื่อเด็กดังกล่าวมาเรียงลำดับตามตัวอักษร ก-ฮ พร้อมกำหนดหมายเลขกำกับ เพื่อทำการจับฉลากคัดเลือกให้ได้จำนวน 25 คน เป็นกลุ่มทดลอง ทั้งนี้ เด็กที่ได้รับการสุ่มคัดเลือกจะต้องได้รับการประเมินพัฒนาการซ้ำอีกครั้ง

โดยผู้วิจัย เพื่อยืนยันว่ามีภาวะพัฒนาการสงสัยล่าช้าอย่างน้อย 1 ด้าน หากผลการประเมินยังคงเข้าเกณฑ์ จึงคัดเลือกเข้ากลุ่มทดลอง ภายหลังการคัดเลือกเด็กครบจำนวน 25 คนแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการจับคู่กับผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยเดียวกันกับเด็กแต่ละราย รวมจำนวนผู้ดูแลเด็ก 25 คน เพื่อเข้าร่วมในกลุ่มทดลองต่อไป

1.4 ดำเนินการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มควบคุมโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เพื่อให้มีคุณลักษณะพื้นฐานใกล้เคียงกับกลุ่มทดลอง (Polit & Beck, 2017) โดยกำหนดเกณฑ์ให้เด็กในกลุ่มควบคุมเป็นเด็กที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้าและมีจำนวนด้านของพัฒนาการที่ไม่ผ่านการประเมิน เท่ากันกับเด็กในกลุ่มทดลอง จากนั้นดำเนินการจับคู่ (Matched pair) เด็กจำนวน 25 คน กับเด็กในกลุ่มทดลองที่มีจำนวนด้านที่พัฒนาการสงสัยล่าช้าเท่ากัน และจับคู่ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยเดียวกันจำนวน 25 คน เพื่อควบคุมความแตกต่างของบริบทสถานศึกษาและลักษณะพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

1.5 สร้างโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

2. ขั้นตอนการทดลอง (เก็บข้อมูลระหว่างเดือนตุลาคม - เดือนพฤศจิกายน 2568)

การดำเนินการวิจัยกับกลุ่มทดลอง ดังนี้

2.1 ผู้วิจัยแนะนำตนเอง และอธิบายวัตถุประสงค์ในการทำวิจัย รวมทั้งขอคำยินยอม การเก็บรวบรวมข้อมูล การรักษาความลับ ชี้แจงเรื่องการพิทักษ์สิทธิกลุ่มทดลอง เมื่อกลุ่มทดลองยินดีเข้าร่วมการวิจัย ผู้วิจัยให้ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และผู้ปกครองเด็กกลุ่มทดลอง ลงนามยินดีเข้าร่วมการวิจัย จากนั้น ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามข้อมูลเด็กปฐมวัย แก่ผู้ปกครองของเด็กกลุ่มตัวอย่าง ที่สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

2.2 ผู้วิจัยแจ้งผลการคัดกรองพัฒนาการเด็ก และอธิบายวิธีการส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่บ้านในด้านที่เด็กไม่ผ่าน ด้วยคู่มือ DSPM ให้แก่ผู้ปกครองของเด็กได้ทราบตามแนวทางการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

2.3 ก่อนเริ่มกิจกรรมการทดลอง ผู้วิจัยแจกแบบประเมินความรู้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย และแบบสอบถามพฤติกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่สงสัยล่าช้า โดยให้เวลา กลุ่มทดลอง (ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย) ตอบแบบประเมินความรู้ และแบบสอบถามพฤติกรรม ประมาณ 1 ชั่วโมง 30 นาที จัดกิจกรรม ณ ห้องประชุมสำนักงานสาธารณสุขอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสกลนคร

2.4 กิจกรรมการทดลอง

สัปดาห์ที่ 1 (วันที่ 1 ของการทดลอง โดยจัดในวันเสาร์ ใช้เวลาทั้งสิ้น 5 ชั่วโมง 5 นาที
ณ ห้องประชุมสำนักงานสาธารณสุขอำเภอวานร จังหวัดสกลนคร)

กิจกรรมที่ 1 การค้นพบสภาพจริง (Discovering Reality) ประกอบด้วย 3 กิจกรรม

1. กิจกรรมทบทวนผลการคัดกรองพัฒนาการของเด็กรายบุคคล แก่ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย (X 1.1) เพื่อให้ผู้ดูแลเด็กตระหนักและเข้าใจสภาพปัญหาพัฒนาการของเด็กแต่ละรายตามผลการคัดกรองที่แท้จริง และรับรู้ถึงความจำเป็นในการส่งเสริมพัฒนาการในด้านที่สงสัยล่าช้าโดยใช้ระยะเวลา 45 นาที

2. กิจกรรมให้ความรู้ โดยผู้วิจัยเป็นผู้สอน เรื่องความสำคัญของการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการเด็ก และลักษณะพัฒนาการเด็กปฐมวัยตามช่วงวัย (X 1.2) เพื่อเพิ่มพูนความรู้และความเข้าใจของผู้ดูแลเด็กเกี่ยวกับความสำคัญของการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ปัจจัยที่มีผลต่อพัฒนาการเด็ก และลักษณะพัฒนาการเด็กตามช่วงวัย เพื่อให้สามารถเชื่อมโยงความรู้สู่การปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง โดยใช้ระยะเวลา 1 ชั่วโมง 10 นาที

3. กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์การส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่ผ่านมา ร่วมกันสรุปประเด็นปัญหา และสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงของผู้ดูแล และกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน (X 1.3) เพื่อส่งเสริมให้ผู้ดูแลเด็กสะท้อนประสบการณ์การปฏิบัติที่ผ่านมา วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจริง และร่วมกันกำหนดแนวทางแก้ไขอย่างมีส่วนร่วม ใช้ระยะเวลา 1 ชั่วโมง

กิจกรรมที่ 2 การสะท้อนคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Reflection) ประกอบด้วย 2 กิจกรรม

1. กิจกรรมการศึกษาตัวแบบ โดยชมวิดีโอ เรื่อง “อิมฮุ่น” ซึ่งเผยแพร่โดย กรมอนามัย ผ่านช่องทาง YouTube (กรมอนามัย, 2562) เป็นสื่อในการสะท้อนคิดในการส่งเสริมพัฒนาการ ผู้ดูแลเด็กที่มีส่วนร่วม ในการกระตุ้นพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่ล่าช้า ด้วยคู่มือ DSPM จนกระทั่งเด็กมีพัฒนาการสมวัยเพิ่มขึ้น ภายใน 30 วัน (X 2.1) เพื่อสร้างแรงจูงใจและความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง โดยเรียนรู้จากตัวแบบที่ประสบความสำเร็จในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่สงสัยล่าช้า โดยใช้ระยะเวลา 10 นาที

2. กิจกรรมกระตุ้นให้ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย คิดวิเคราะห์จากโจทย์สถานการณ์จำลองที่กำหนดให้ วิเคราะห์ความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย และความต้องการพัฒนาความสามารถของตนเอง ได้อย่างถูกต้อง (X 2.2) เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ และการประเมินศักยภาพของตนเองในการกระตุ้นส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยอย่างเหมาะสม โดยใช้ระยะเวลา 30 นาที

กิจกรรมที่ 3 การตัดสินใจเลือกวิธีปฏิบัติ (Taking Charge) ประกอบด้วย 2 กิจกรรม

1. กิจกรรมการสาธิตวิธีฝึกทักษะการส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่สงสัยล่าช้า ตามคู่มือ DSPM ให้กับผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย (X 3.1) เพื่อพัฒนาทักษะเชิงปฏิบัติของผู้ดูแลเด็กในการกระตุ้นส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่สงสัยล่าช้าตามแนวทางคู่มือ DSPM อย่างถูกต้อง ใช้ระยะเวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที

2. ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ตัดสินใจและเลือกวิธีการปฏิบัติในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในด้านที่สงสัยล่าช้า เพื่อให้ผู้ดูแลเด็กสามารถตัดสินใจเลือกวิธีการส่งเสริมพัฒนาการที่เหมาะสมกับบริบทของเด็กแต่ละราย และเกิดความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติของตนเอง

วันที่ 2- 29 ของการทดลอง

กิจกรรมที่ 4 การคงไว้ซึ่งการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ (Holding on) ประกอบด้วย 1 กิจกรรม

1. ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในด้านที่สงสัยล่าช้า ที่สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และบันทึกผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กรายวัน พร้อมประเมินผลหลังทำกิจกรรม (X 4.3) ดำเนินงานในวันที่ 2- 29 ของการทดลอง เพื่อส่งเสริมความต่อเนื่องในการปฏิบัติ

สัปดาห์ที่ 1-3

กิจกรรมที่ 4 การคงไว้ซึ่งการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ (Holding on) ประกอบด้วย 2 กิจกรรม

1. กิจกรรมผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยส่งคลิปวิดีโอการส่งเสริมพัฒนาการเด็กในด้านที่สงสัยล่าช้าผ่าน ผ่าน application Line ส่วนตัวถึงผู้วิจัย (X 4.1) ในวันศุกร์ เวลาประมาณ 17.30 น. เพื่อติดตาม ประเมิน และให้ข้อเสนอแนะอย่างต่อเนื่องแก่ผู้ดูแลเด็ก พัฒนาความชำนาญ และประเมินผลลัพธ์ของการส่งเสริมพัฒนาการเด็กอย่างเป็นระบบ

2. กิจกรรมให้กำลังใจผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ในการปฏิบัติพฤติกรรมที่มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง ผ่าน application Line ส่วนตัวถึงกลุ่มตัวอย่าง (X 4.4) เพื่อเสริมแรงเชิงบวกในการปฏิบัติ

สัปดาห์ที่ 2 และ 3

กิจกรรมที่ 4 การคงไว้ซึ่งการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ (Holding on) ประกอบด้วย

1. ผู้วิจัยติดตามเยี่ยมผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และเด็กปฐมวัย ที่สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และเยี่ยมผ่านทางโทรศัพท์ (X 4.2) รวมจำนวน 2 ครั้ง

ครั้งที่ 1 ติดตามเยี่ยมผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และเด็กปฐมวัย ที่ สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

ครั้งที่ 2 ติดตามเยี่ยมผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทางโทรศัพท์

เพื่อสนับสนุนการคงไว้ซึ่งพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กอย่างต่อเนื่อง เสริมสร้างความมั่นใจและแรงจูงใจในการปฏิบัติ และช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงานกิจกรรม

หลังสัปดาห์ที่ 4

ผู้วิจัยพบกลุ่มทดลองอีกครั้ง ผู้วิจัยแจกแบบประเมินความรู้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย แบบสอบถามพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการ ให้ตอบอีกครั้ง และประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่ส่งสัปดาห์ซ้ำ ด้วยเครื่องมือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) โดยผู้วิจัย

3. การดำเนินการวิจัยกับกลุ่มควบคุม ดังนี้

3.1 ภายหลังได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์และได้รับอนุญาตจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการคัดเลือกกลุ่มควบคุมตามเกณฑ์การคัดเลือกและคัดออกที่กำหนด โดยกลุ่มควบคุมเป็นผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่ดูแลเด็กปฐมวัยซึ่งมีพัฒนาการส่งสัปดาห์ซ้ำอย่างน้อย 1 ด้าน และมีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มทดลอง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันระหว่างกลุ่ม

3.2 ผู้วิจัยพบกลุ่มควบคุม แนะนำตนเองและอธิบายวัตถุประสงค์ในการทำวิจัยให้ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และผู้ปกครองของเด็ก รวมทั้งขอคำยินยอมในการเก็บรวบรวมข้อมูล การรักษาความลับ ชี้แจงเรื่องการพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง เมื่อกลุ่มควบคุมยินดีเข้าร่วมโครงการวิจัย ผู้วิจัยให้กลุ่มควบคุม และผู้ปกครองของเด็ก ลงนามยินดีเข้าร่วมการวิจัย จากนั้น ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามข้อมูลเด็กปฐมวัย แก่ผู้ปกครองของเด็กกลุ่มตัวอย่าง ที่สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

3.3 ผู้วิจัยแจ้งผลการคัดกรองพัฒนาการเด็ก และอธิบายวิธีการส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่บ้านในด้านที่เด็กไม่ผ่าน ด้วยคู่มือ DSPM ให้แก่ผู้ปกครองของเด็กได้ทราบตามแนวทางการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

4. ผู้วิจัยขอให้กลุ่มควบคุม (ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย) ตอบแบบประเมินความรู้ส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย และแบบสอบถามพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่ส่งสัปดาห์ซ้ำ ก่อนเริ่มการทดลอง

5. หลังสัปดาห์ที่ 4 (ตรงกับหลังการวิจัยของกลุ่มทดลอง) ผู้วิจัยแจกแบบประเมินความรู้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย แบบสอบถามพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการ ให้ตอบอีกครั้ง และประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่ส่งสัปดาห์ซ้ำ ด้วยเครื่องมือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการ

เด็กปฐมวัย (DSPM) จากนั้นผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูลทั้งหมด และนำข้อมูลที่ได้นำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ต่อไป

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยดำเนินการพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง โดยโครงการวิจัยครั้งนี้ได้ผ่านการพิจารณารับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมเกี่ยวกับการวิจัยในมนุษย์ ของมหาวิทยาลัยนเรศวร รับรองคณะกรรมการเต็มชุดก่อนดำเนินการวิจัย หมายเลขโครงการ COA No. 301/2025 อนุมัติ วันที่ 25 สิงหาคม 2568 โดยกลุ่มตัวอย่าง (ผู้ดูแลเด็ก) และผู้ปกครองของเด็ก จะได้รับการอธิบายอย่างละเอียดถึงขั้นตอนการทำวิจัย ชี้แจงให้ทราบถึงสิทธิ์ที่จะตอบรับหรือปฏิเสธการเข้าร่วมการวิจัยในครั้งนี้ เมื่อยินยินรับเป็นกลุ่มตัวอย่างแล้วผู้เข้าร่วมวิจัย และผู้ปกครองของเด็ก ต้องเซ็นใบยินยอม ก่อนเข้าร่วมและสามารถถอนตัวออกจากการวิจัยได้ตลอดเวลา ผลการวิจัยจะไม่มีการเสนอชื่อของผู้เข้าร่วมวิจัย และจะแสดงผลในภาพรวมเท่านั้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลต่าง ๆ ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อน และหลังทำการวิเคราะห์ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) สำหรับคะแนนความรู้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย และคะแนนพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่สงสัยล่าช้า ก่อนและหลังการทดลอง ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม และใช้จำนวนและร้อยละสำหรับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง
2. วิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการทดลอง ของกลุ่มทดลอง (ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย) โดยใช้สถิติ Paired t-test
3. วิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย หลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม (ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย) โดยใช้สถิติ Independent t-test
4. วิเคราะห์ความแตกต่างของสัดส่วนพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสมวัย ก่อนและหลังการทดลอง ของกลุ่มทดลอง (เด็กปฐมวัย) และกลุ่มควบคุม ภายในกลุ่ม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ จำนวน และร้อยละ
5. วิเคราะห์ความแตกต่างของสัดส่วนพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสมวัย หลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม (เด็กปฐมวัย) โดยใช้สถิติ Chi square test

6. วิเคราะห์ความแตกต่างของสัดส่วนพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการไม่สมวัย ก่อนและหลังการทดลอง ของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ภายในกลุ่ม โดยใช้สถิติ McNemar test

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาแบบกึ่งทดลองครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดทำโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ระหว่างเดือนตุลาคม - พฤศจิกายน 2568 ตามขั้นตอนกิจกรรมภายในโปรแกรมฯ โดยนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ และนำเสนอผลของการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 11 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลผู้ดูแลเด็กปฐมวัย ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

ส่วนที่ 2 ข้อมูลส่วนบุคคลเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้า

ส่วนที่ 3 ผลเปรียบเทียบความรู้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย กลุ่มทดลอง

ส่วนที่ 4 ผลเปรียบเทียบพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย กลุ่มทดลอง

ส่วนที่ 5 ผลเปรียบเทียบสัดส่วนเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสมวัย ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ของเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลอง

ส่วนที่ 6 ผลเปรียบเทียบสัดส่วนเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสมวัย ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ของเด็กปฐมวัยกลุ่มควบคุม

ส่วนที่ 7 ผลเปรียบเทียบความรู้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย หลังการทดลอง ของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ส่วนที่ 8 ผลเปรียบเทียบพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย หลังการทดลองของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ส่วนที่ 9 ผลเปรียบเทียบสัดส่วนเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสมวัย หลังการทดลองของเด็กปฐมวัย ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ส่วนที่ 10 ผลเปรียบเทียบสัดส่วนเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการไม่สมวัย ก่อนและหลังการทดลองกลุ่มทดลอง

ส่วนที่ 11 ผลเปรียบเทียบสัดส่วนเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการไม่สมวัย ก่อนและหลังการทดลองกลุ่มควบคุม

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลผู้ดูแลเด็กปฐมวัย ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

จำแนกลักษณะข้อมูลทั่วไป เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการดูแลเด็กปฐมวัย จำนวนเด็กปฐมวัย ที่อยู่ในการดูแล การรู้จักคู่มือการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย การมีเล่มคู่มือการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย การมีอุปกรณ์เฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย การใช้อุปกรณ์เฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) ในการประเมิน/ส่งเสริม พัฒนาการเด็ก และการเคยอบรมพัฒนาศักยภาพการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ซึ่งรายละเอียดดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จำแนกตามลักษณะของข้อมูลทั่วไป ของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

ข้อมูลทั่วไป	กลุ่มทดลอง (n=25)		กลุ่มควบคุม (n=25)	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ				
ชาย	2	8.0	0	0.0
หญิง	23	92.0	25	100.0
ช่วงอายุ (ปี)				
20-34 ปี	4	16.0	4	16.0
35-49 ปี	13	52.0	13	52.0
50-59 ปี	8	32.0	8	32.0
ระดับการศึกษาสูงสุด				
ต่ำกว่าอนุปริญญาหรือ ปวส.	2	8.0	2	8.0
อนุปริญญาหรือ ปวส.	2	8.0	2	8.0
ปริญญาตรี	19	76.0	21	84.0
สูงกว่าปริญญาตรี	2	8.0	0	0.0
ประสบการณ์ในการดูแลเด็กปฐมวัย (ปี)				
0-5 ปี	6	24.0	6	24.0

ตาราง 1 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จำแนกตามลักษณะของข้อมูลทั่วไป ของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

ข้อมูลทั่วไป	กลุ่มทดลอง (n=25)		กลุ่มควบคุม (n=25)	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
6-10 ปี	3	12.0	3	12.0
มากกว่า 10 ปี	16	64.0	16	64.0
จำนวนเด็กปฐมวัยที่อยู่ในการดูแล (คน)				
ไม่เกิน 15 คน	21	84.0	21	84.0
มากกว่า 15 คน	4	16.0	4	16.0
รู้จักคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM)				
รู้จัก	25	100.0	25	100.0
เล่นคู่มือการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) ที่สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย				
มี	25	100.0	25	100.0
อุปกรณ์เฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) ที่สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย				
มี	25	100.0	25	100.0
การใช้อุปกรณ์เฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) ในการประเมิน/ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก				
ใช้	25	100.0	25	100.0
การอบรมพัฒนาศักยภาพการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย				
เคยอบรม	17	68.0	17	68.0
ไม่เคยอบรม	8	32.0	8	32.0

จากตาราง 1 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย กลุ่มทดลอง เป็นบุคลากรเพศหญิง ร้อยละ 92.0 และ เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 8.0 และ กลุ่มควบคุม เป็นเพศหญิง ร้อยละ 100 ด้านช่วงอายุของทั้งสองกลุ่มมีสัดส่วนเหมือนกัน โดยส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 35-49 ปี

คิดเป็นร้อยละ 52.0 รองลงมาคือช่วงอายุ 50–59 ปี คิดเป็นร้อยละ 13.0 และช่วงอายุ 20–34 ปี คิดเป็นร้อยละ 8.0 ในส่วนของระดับการศึกษาพบว่า ผู้ดูแลเด็กทั้งสองกลุ่มสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 76.0 และร้อยละ 84.0 รองลงมาคือระดับต่ำกว่าปริญญาตรี อนุปริญญา และสูงกว่าปริญญาตรี ทั้งสองกลุ่มมีสัดส่วนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 8.0 ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมตามลำดับ ด้านประสบการณ์ในการดูแลเด็กปฐมวัยพบว่า ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีสัดส่วนประสบการณ์เหมือนกัน โดยส่วนใหญ่มีประสบการณ์มากกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 64.0 รองลงมาคือประสบการณ์ 0–5 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.0 และ 6–10 ปี คิดเป็นร้อยละ 12.0 สำหรับจำนวนเด็กปฐมวัยที่อยู่ในความดูแล พบว่า ทั้งสองกลุ่มมีจำนวนเด็กที่ดูแลไม่เกิน 15 คน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 84.0 เท่ากัน โดยมีเพียงร้อยละ 16.0 ที่ดูแลเด็กมากกว่า 15 คนในทั้งสองกลุ่ม ด้านการรู้จักคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) พบว่า ผู้ดูแลในทั้งสองกลุ่ม รู้จักคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) ทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 100.0 ในด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุน พบว่า ผู้ดูแลในทั้งสองกลุ่มมี “คู่มือ DSPM” และ “อุปกรณ์สำหรับประเมินพัฒนาการ” คิดเป็นร้อยละ 100.0 เช่นเดียวกัน ทั้งยังมีการนำอุปกรณ์ DSPM ไปใช้ในการประเมินและส่งเสริมพัฒนาการเด็กครบทุกคนในทั้งสองกลุ่ม ในส่วนของการอบรมพัฒนาศักยภาพพบว่า ผู้ดูแลส่วนใหญ่ทั้งสองกลุ่มเคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยมาก่อน โดยกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมมีสัดส่วนผู้ที่เคยอบรมร้อยละ 68.0 เท่ากัน ขณะที่ผู้ที่ไม่เคยอบรมมีสัดส่วนร้อยละ 32.0

ส่วนที่ 2 ข้อมูลส่วนบุคคลเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้า

จำแนกลักษณะข้อมูลทั่วไป เพศ ผู้ดูแลหลักของเด็กที่บ้าน และโรคประจำตัวของเด็ก ซึ่งรายละเอียดดังตาราง 2

ตาราง 2 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จำแนกตามลักษณะของข้อมูลทั่วไปของเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้า

ข้อมูลทั่วไป	กลุ่มทดลอง (n=25)		กลุ่มควบคุม (n=25)	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ				
ชาย	14	56.0	12	48.0
หญิง	11	44.0	13	52.0
ผู้ดูแลหลักของเด็กที่บ้าน				
พ่อ	1	4.0	2	8.0
แม่	8	32.0	14	56.0
ปู่/ย่า	5	20.0	6	24.0
ตา/ยาย	11	44.0	3	12.0
โรคประจำตัวเด็ก				
ไม่มี	24	96.0	25	100
มี	1	4.0	0	0.0

จากตาราง 2 พบว่า เด็กปฐมวัยในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีลักษณะข้อมูลทั่วไปที่มีความใกล้เคียงกันในทุกด้าน โดยเพศของเด็กพบว่า มีเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 56.0 และร้อยละ 48.0 ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ตามลำดับ ส่วนเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 44.0 และร้อยละ 52.0 ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมตามลำดับ สำหรับข้อมูลผู้ดูแลหลักของเด็กที่บ้าน ในกลุ่มทดลอง ผู้ดูแลหลักที่เป็น ตา/ยาย คิดเป็นร้อยละ 44.0 รองลงมาคือเป็นแม่ ร้อยละ 32 และเป็น ปู่/ย่า ร้อยละ 20.0 สำหรับกลุ่มควบคุม ผู้ดูแลหลักที่เป็นแม่ คิดเป็นร้อยละ 56.0 รองลงมา เป็นปู่/ย่า ร้อยละ 24.0 และตา/ยาย ร้อยละ 12.0 ตามลำดับ ในด้านโรคประจำตัว พบว่าเด็กส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัว โดยกลุ่มทดลองมีเด็กที่ไม่มีโรคประจำตัวจำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 96.0 มีเพียง 1 คนที่มีโรคประจำตัว

คือโรคโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็ก คิดเป็นร้อยละ 4.0 ส่วนกลุ่มควบคุมไม่มีเด็กที่มีโรคประจำตัว คิดเป็นร้อยละ 100.0

ส่วนที่ 3 ผลเปรียบเทียบความรู้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย กลุ่มทดลอง

ผู้วิจัยได้เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ของกลุ่มทดลอง โดยใช้สถิติ Paired t-test เพื่อประเมินผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้ดูแลเด็กต่อความรู้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ซึ่งรายละเอียดดังตาราง 3

ตาราง 3 แสดงการเปรียบเทียบความรู้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ก่อนการทดลอง และ หลังการทดลอง ของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย กลุ่มทดลอง

คะแนนความรู้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย	$\bar{x}$	S.D.	df	t-test	p
ก่อนการทดลอง (n=25)	51.40	10.36	24	12.861	<.001***
หลังการทดลอง (n=25)	84.40	13.25			
ผลต่างของคะแนน	-33	12.82			

หมายเหตุ: ***p <.001

จากตาราง 3 พบว่าผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการทดลอง ของกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย เท่ากับ 51.40 คะแนน (S.D. = 10.36) และ 84.40 คะแนน (S.D. = 13.25) ตามลำดับ สรุปได้ว่า ก่อนการทดลอง กลุ่มทดลองมีความรู้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับน้อย และหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีความรู้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับมาก

เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับด้วยวิธีทางสถิติพบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย หลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ (p<.001)

ส่วนที่ 4 ผลเปรียบเทียบพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย กลุ่มทดลอง

ผู้วิจัยได้เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ของกลุ่มทดลอง โดยใช้สถิติ Paired t-test เพื่อประเมินผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้ดูแลเด็ก ต่อพฤติกรรม การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ซึ่งรายละเอียดดังตาราง 4

ตาราง 4 แสดงการเปรียบเทียบพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย กลุ่มทดลอง

คะแนนพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย	$\bar{x}$	S.D.	df	t-test	p
ก่อนการทดลอง (n=25)	2.81	0.27	24	-12.30	<.001***
หลังการทดลอง (n=25)	3.82	0.26			
ผลต่างของคะแนน	-1.01	0.02			

หมายเหตุ: ***p <.001

จากตาราง 4 พบว่าผลการเปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการทดลอง ของกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย เท่ากับ 2.81 (S.D.=0.27) และ 3.82 (S.D.=0.26) ตามลำดับ สรุปได้ว่า ก่อนการทดลอง กลุ่มทดลองมีพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยอยู่ระดับสูง และหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับสูงมาก

เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับวิธีทางสถิติพบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย หลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ (p<.001)

ส่วนที่ 5 ผลเปรียบเทียบสัดส่วนเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสมวัย ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ของเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลอง

ผู้วิจัยได้เปรียบเทียบสัดส่วนเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสมวัย ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ในกลุ่มทดลอง โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ จำนวน และร้อยละ เพื่อทดสอบความแตกต่างของสัดส่วนพัฒนาการสมวัยภายในกลุ่ม ทั้งนี้เพื่อประเมินผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้ดูแลเด็ก ต่อพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ซึ่งรายละเอียดดังตาราง 5

ตาราง 5 แสดงข้อมูลเปรียบเทียบสัดส่วนเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสมวัย ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ของเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลอง

สัดส่วนพัฒนาการเด็กปฐมวัย	สมวัย n (%)	ไม่สมวัย n (%)
ก่อนการทดลอง (n=25)	0 (0.0)	25 (100.0)
หลังการทดลอง (n=25)	23 (92.0)	2 (8.0)

จากตาราง 5 พบว่า ก่อนการทดลอง มีพัฒนาการไม่สมวัย จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 100.0 และเด็กที่มีพัฒนาการสมวัย คิดเป็นร้อยละ 0.0 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์การคัดเลือกรูปแบบตัวอย่างที่กำหนดให้เด็กต้องเป็นผู้ที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้าอย่างน้อย 1 ด้าน

ภายหลังการทดลอง พบว่า เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการสมวัย จำนวน 23 คน (ร้อยละ 92.0) และมีพัฒนาการไม่สมวัย จำนวน 2 คน (ร้อยละ 8.0) แสดงให้เห็นว่าสัดส่วนพัฒนาการเด็กหลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง

ส่วนที่ 6 ผลเปรียบเทียบสัดส่วนเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสมวัย ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ของเด็กปฐมวัยกลุ่มควบคุม

ผู้วิจัยได้เปรียบเทียบสัดส่วนเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสมวัย ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ในกลุ่มควบคุม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ จำนวน และร้อยละ เพื่อทดสอบความแตกต่างของสัดส่วนเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสมวัยภายในกลุ่ม ทั้งนี้เพื่อทดสอบการเปลี่ยนแปลงของพัฒนาการเด็กปฐมวัย ที่ไม่ได้รับโปรแกรม ซึ่งรายละเอียดดังตาราง 6

ตาราง 6 แสดงข้อมูลเปรียบเทียบสัดส่วนเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสมวัย ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ของเด็กปฐมวัยกลุ่มควบคุม

สัดส่วนพัฒนาการเด็กปฐมวัย	สมวัย n (%)	ไม่สมวัย n (%)
ก่อนการทดลอง (n=25)	0 (0.0)	25 (100.0)
หลังการทดลอง (n=25)	5 (20.0)	20 (80.0)

จากตาราง 6 พบว่า ก่อนการทดลอง เด็กปฐมวัยในกลุ่มควบคุม มีพัฒนาการไม่สมวัย จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 100.0 และเด็กที่มีพัฒนาการสมวัย คิดเป็นร้อยละ 0.0 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดให้เด็กต้องเป็นผู้ที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้าอย่างน้อย 1 ด้าน

ภายหลังการทดลอง พบว่า เด็กปฐมวัยในกลุ่มควบคุม มีพัฒนาการสมวัย จำนวน 5 คน (ร้อยละ 20.0) และมีพัฒนาการไม่สมวัย จำนวน 20 คน (ร้อยละ 80.0) ผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า สัดส่วนเพิ่มขึ้นของพัฒนาการสมวัยของกลุ่มควบคุมสูงกว่าก่อนการทดลอง

ส่วนที่ 7 ผลเปรียบเทียบความรู้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย หลังทดลอง ของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ผู้วิจัยได้เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ภายหลังจากทดลอง โดยใช้สถิติ Independent t-test ทั้งนี้เพื่อประเมินผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้ดูแลเด็ก ต่อพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ซึ่งรายละเอียดดังตาราง 7

ตาราง 7 แสดงข้อมูลเปรียบเทียบความรู้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย หลังการทดลอง ของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ความรู้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย	$\bar{X}$	S.D.	Independent t-test	<i>p</i>
กลุ่มทดลอง (n=25)	84.40	13.25	8.99	<.001***
กลุ่มควบคุม (n=25)	51.00	12.99		

หมายเหตุ: ****p* <.001

จากตาราง 7 ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย หลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 84.40 (SD = 13.25) และกลุ่มควบคุม เท่ากับ 51.00 (SD = 12.99) ตามลำดับสรุปได้ว่า หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีความรู้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับมาก ส่วนควบคุมมีความรู้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับน้อย

เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับวิธีทางสถิติ พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยหลังการทดลอง กลุ่มที่ได้รับโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย สูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ (*p*<.001)

ส่วนที่ 8 ผลเปรียบเทียบพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย หลังการทดลองของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ผู้วิจัยได้เปรียบเทียบพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ภายหลังจากทดลอง โดยใช้สถิติ Independent t-test ทั้งนี้เพื่อประเมินผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้ดูแลเด็ก ต่อพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ซึ่งรายละเอียดดังตาราง 8

ตาราง 8 แสดงข้อมูลเปรียบเทียบพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย หลังการทดลองของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย	$\bar{X}$	S.D.	Independent t-test	<i>p</i>
กลุ่มทดลอง	3.82	0.26	4.57	<.001**
กลุ่มควบคุม	3.34	0.45		

หมายเหตุ: ****p* <.001

จากตาราง 8 ค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย หลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่ามีคะแนนเฉลี่ยกลุ่มทดลองเท่ากับ 3.82 (SD = 0.26) และกลุ่มควบคุม เท่ากับ 3.34 (SD = 0.45) ตามลำดับสรุปได้ว่า หลังการทดลองกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับสูงมาก

เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับวิธีทางสถิติ พบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยหลังการทดลองกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย สูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ (*p*<.001)

ส่วนที่ 9 ผลเปรียบเทียบสัดส่วนเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสมวัย หลังทดลองของเด็กปฐมวัย ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ผู้วิจัยได้เปรียบเทียบสัดส่วนเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสมวัยระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมภายหลังการทดลอง โดยใช้สถิติ Chi-square test ทั้งนี้เพื่อประเมินผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้ดูแลเด็ก ต่อพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ซึ่งรายละเอียดดังตาราง 9

ตาราง 9 แสดงข้อมูลเปรียบเทียบสัดส่วนเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสมวัย หลังทดลองของเด็กปฐมวัย ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

สัดส่วนพัฒนาการเด็ก ปฐมวัย	สมวัย จำนวน (ร้อยละ)	ไม่สมวัย จำนวน (ร้อยละ)	Chi- square	df	<i>p</i>
กลุ่มทดลอง (n=25)	23 (92.0)	2 (8.0)			
กลุ่มควบคุม (n=25)	8 (32.0)	17 (68.0)			
รวม (n=50)	31 (62.0)	19 (38.0)	19.10	1	<.001***

หมายเหตุ : *** $p < .001$

จากตาราง 9 แสดงข้อมูลเปรียบเทียบสัดส่วนเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสมวัย ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง พบว่า เด็กในกลุ่มทดลองมีพัฒนาการสมวัย จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 92.0 และพัฒนาการไม่สมวัยจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 8.0 สำหรับกลุ่มควบคุม พบว่า เด็กมีพัฒนาการสมวัย จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 32.0 และมีพัฒนาการไม่สมวัยจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 68.0 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มทดลองมีสัดส่วนเด็กที่มีพัฒนาการสมวัย สูงกว่ากลุ่มควบคุม

เมื่อนำมาทดสอบความแตกต่างของสัดส่วนเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสมวัย หลังการทดลอง โดยใช้สถิติไคสแควร์ (Chi-square Test) พบว่า ค่า Chi-square เท่ากับ 19.10 มีค่า df เท่ากับ 1 และมีค่า p เท่ากับ ($p < .001$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยแปลผลได้ว่า เด็กปฐมวัยในกลุ่มทดลองมีสัดส่วนพัฒนาการสมวัย สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$)

ส่วนที่ 10 ผลเปรียบเทียบสัดส่วนเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการไม่สมวัย ก่อนและหลังการทดลอง กลุ่มทดลอง

ผู้วิจัยได้เปรียบเทียบสัดส่วนเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการไม่สมวัย ก่อนการทดลองและหลังการทดลองในกลุ่มทดลอง โดยใช้สถิติ McNemar test เพื่อทดสอบความแตกต่างของสัดส่วนพัฒนาการไม่สมวัยภายในกลุ่ม ทั้งนี้เพื่อประเมินผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้ดูแลเด็กต่อพัฒนาการเด็กปฐมวัย ซึ่งรายละเอียดดังตาราง 10

ตาราง 10 แสดงข้อมูลเปรียบเทียบสัดส่วนเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการไม่สมวัย ก่อนและหลังการทดลอง กลุ่มทดลอง

พัฒนาการเด็กปฐมวัยไม่สมวัย	ก่อนทดลอง จำนวน (ร้อยละ)	หลังทดลอง จำนวน (ร้อยละ)	<i>p</i>
ด้านการเคลื่อนไหว (n=25)	10 (40.0)	1 (4.0)	.004**
ด้านกล้ามเนื้อเล็กและสติปัญญา (n=25)	23 (92.0)	1 (4.0)	<.001***
ด้านการใช้ภาษา (n=25)	0 (0.0)	0 (0.0)	NA
ด้านการเข้าใจภาษา (n=25)	2 (8.0)	0 (0.0)	NA
ด้านการช่วยเหลือตัวเองและสังคม (n=25)	4 (16.0)	0 (0.0)	NA

หมายเหตุ: ** $p < .01$, *** $p < .001$, NA หมายถึง ไม่สามารถคำนวณทางสถิติได้

จากตาราง 10 ผลการเปรียบเทียบสัดส่วนเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการไม่สมวัย ก่อนและหลังการทดลองในกลุ่มทดลอง โดยจำแนกรายด้าน พบว่า ด้านการเคลื่อนไหว ก่อนทดลองมีเด็กไม่สมวัยร้อยละ 40.0 และหลังทดลอง ลดลงเหลือร้อยละ 4.0 โดยเมื่อทดสอบด้วยสถิติ McNemar test พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = .004$) ด้านกล้ามเนื้อเล็กและสติปัญญา ก่อนทดลองมีเด็กไม่สมวัยร้อยละ 92.0 และหลังทดลองลดลงเหลือร้อยละ 4.0 พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) ด้านการเข้าใจภาษา ก่อนทดลองมีเด็กไม่สมวัยร้อยละ 8.0 และหลังทดลองลดลงเหลือร้อยละ 0.0 ส่วนด้านการช่วยเหลือตัวเองและสังคม ก่อนทดลองมีเด็กไม่สมวัยร้อยละ 16.0 และหลังทดลองลดลงเหลือร้อยละ 0.0

ภายหลังการทดลองในกลุ่มทดลอง พบว่า พัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว และด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยสัดส่วนเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการไม่สมวัยลดลงในทุกด้าน ทั้งนี้ ด้านการเคลื่อนไหวและด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$ และ $p < .001$ ตามลำดับ)

ส่วนที่ 11 ผลเปรียบเทียบสัดส่วนเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการไม่สมวัย ก่อนและหลังการทดลอง กลุ่มควบคุม

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์จำนวนและร้อยละของเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการไม่สมวัยก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง ในกลุ่มควบคุม ซึ่งจำแนกเป็นรายด้าน โดยใช้สถิติ McNemar exact test เพื่อสะท้อนการเปลี่ยนแปลงของพัฒนาการเด็กตามธรรมชาติภายใต้บริบทการดูแลตามปกติ โดยไม่ได้รับโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้ดูแลเด็ก ทั้งนี้ข้อมูลดังกล่าวจะใช้เป็นฐานในการเปรียบเทียบกับผลที่เกิดขึ้นในกลุ่มทดลอง

ตาราง 11 แสดงข้อมูลเปรียบเทียบสัดส่วนเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการไม่สมวัย ก่อนและหลังการทดลอง กลุ่มควบคุม

พัฒนาการเด็กปฐมวัยไม่สมวัย	ก่อนทดลอง	หลังทดลอง	<i>p</i>
	ไม่สมวัย จำนวน (ร้อยละ)	ไม่สมวัย จำนวน (ร้อยละ)	
ด้านการเคลื่อนไหว (n=25)	15 (60.0)	10 (40.0)	.063
ด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา (n=25)	14 (56.0)	8 (32.0)	.031
ด้านการใช้ภาษา (n=25)	0 (0.0)	0 (0.0)	NA
ด้านการเข้าใจภาษา (n=25)	2 (8.0)	2 (8.0)	1.000
ด้านการช่วยเหลือตัวเองและสังคม (n=25)	8 (32.0)	8 (32.0)	1.000

หมายเหตุ: * $p < .05$, NA หมายถึง ไม่สามารถคำนวณทางสถิติได้

จากตาราง 11 ผลการเปรียบเทียบสัดส่วนเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการไม่สมวัย ก่อนและหลังการทดลองในกลุ่มควบคุม พบว่า ภายหลังการทดลอง สัดส่วนเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการไม่สมวัยในกลุ่มควบคุมมีแนวโน้มลดลงในบางด้าน ได้แก่ด้านการเคลื่อนไหว ลดลงจากร้อยละ 60.0 เป็นร้อยละ 40.0 และด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญาลดลง จากร้อยละ 56.0 เป็นร้อยละ 32.0 อย่างไรก็ตาม

เมื่อทดสอบด้วยสถิติ McNemar test พบว่า การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > .05$) ในทุกด้าน

ทั้งนี้ ด้านการใช้ภาษาไม่พบเด็กที่มีพัฒนาการไม่สมวัยทั้งก่อนและหลังการทดลอง ขณะที่ด้านการเข้าใจภาษา และด้านการช่วยเหลือตัวเองและสังคมไม่มีการเปลี่ยนแปลงของสัดส่วนเด็กที่มีพัฒนาการไม่สมวัย โดยมีค่า p เท่ากับ 1.000

ผลการศึกษานี้สะท้อนให้เห็นว่า แม้กลุ่มควบคุมจะมีแนวโน้มของพัฒนาการดีขึ้นในบางด้าน แต่การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวยังไม่ชัดเจนเพียงพอในเชิงสถิติ ซึ่งอาจเกิดจากพัฒนาการตามวัยตามธรรมชาติ หรือการได้รับการดูแลตามปกติในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

บทที่ 5

บทสรุป

การวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research design) มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจ ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ต่อความรู้ พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย และพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่สงสัยล่าช้า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้า แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 50 คน คือ ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย จำนวน 25 คน และเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้า จำนวน 25 คน เครื่องมือดำเนินการวิจัย คือ โปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ระยะเวลาในการทดลอง 4 สัปดาห์ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การค้นพบสภาพจริง การสะท้อนคิดอย่างมีวิจารณญาณ การตัดสินใจเลือกวิธีปฏิบัติ และการคงไว้ซึ่งการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบประเมินความรู้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย แบบสอบถามพฤติกรรมกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่สงสัยล่าช้า และแบบสอบถามข้อมูลเด็กปฐมวัย ซึ่งได้รับการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน หาค่าสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC: item objective congruence) ของแบบประเมินความรู้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ได้เท่ากับ 0.86 หาค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (CVI : content validity index) ของแบบสอบถามพฤติกรรมกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่สงสัยล่าช้า ได้เท่ากับ 0.93 และแบบสอบถามข้อมูลของเด็ก ได้เท่ากับ 0.95 จากนั้นนำข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ มาปรับแก้ไขร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา ให้มีความสมบูรณ์ และนำไปตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือ (Reliability) แบบประเมินความรู้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.87 และแบบสอบถามพฤติกรรมกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่สงสัยล่าช้า ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาค เท่ากับ 0.94

การวิจัยครั้งนี้ใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ Paired t-test, Independent t-test, Chi-square test และ McNemar test เพื่อทดสอบความแตกต่างของข้อมูล

โดยมีรายละเอียดการสรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย กลุ่มทดลองเป็นบุคลากรเพศหญิง ร้อยละ 92.0 และ เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 8.0 และ กลุ่มควบคุม เป็นเพศหญิง ร้อยละ 100 ด้านช่วงอายุของทั้งสองกลุ่มมีสัดส่วนเหมือนกัน โดยส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 35–49 ปี คิดเป็นร้อยละ 52.0 รองลงมาคือช่วงอายุ 50–59 ปี คิดเป็นร้อยละ 13.0 และช่วงอายุ 20–34 ปี คิดเป็นร้อยละ 8.0 ในส่วนของระดับการศึกษาพบว่า ผู้ดูแลเด็กทั้งสองกลุ่มสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 76.0 และร้อยละ 84.0 รองลงมาคือระดับต่ำกว่าปริญญาตรี อนุปริญญา และสูงกว่าปริญญาตรี ทั้งสองกลุ่มมีสัดส่วนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 8.0 ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมตามลำดับ ด้านประสบการณ์ในการดูแลเด็กปฐมวัยพบว่า ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีสัดส่วนประสบการณ์เหมือนกัน โดยส่วนใหญ่มีประสบการณ์มากกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 64.0 รองลงมาคือประสบการณ์ 0–5 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.0 และ 6–10 ปี คิดเป็นร้อยละ 12.0 สำหรับจำนวนเด็กปฐมวัยที่อยู่ในความดูแล พบว่า ทั้งสองกลุ่มมีจำนวนเด็กที่ดูแลไม่เกิน 15 คน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 84.0 เท่ากัน โดยมีเพียงร้อยละ 16.0 ที่ดูแลเด็กมากกว่า 15 คนในทั้งสองกลุ่ม ด้านการรู้จักคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) พบว่า ผู้ดูแลในทั้งสองกลุ่ม รู้จักคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) ทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 100.0 ในด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุน พบว่า ผู้ดูแลในทั้งสองกลุ่มมี “คู่มือ DSPM” และ “อุปกรณ์สำหรับประเมินพัฒนาการ” คิดเป็นร้อยละ 100.0 เช่นเดียวกัน ทั้งยังมีการนำอุปกรณ์ DSPM ไปใช้ในการประเมินและส่งเสริมพัฒนาการเด็กครบทุกคน ในทั้งสองกลุ่ม ในส่วนของการอบรมพัฒนาศักยภาพพบว่า ผู้ดูแลส่วนใหญ่ทั้งสองกลุ่มเคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยมาก่อน โดยกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมมีสัดส่วนผู้ที่เคยอบรมร้อยละ 68.0 เท่ากัน ขณะที่ผู้ที่ไม่เคยอบรมมีสัดส่วนร้อยละ 32.0

2. เด็กปฐมวัยในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีลักษณะข้อมูลทั่วไปที่มีความใกล้เคียงกันในทุกด้าน โดยเพศของเด็กพบว่า มีเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 56.0 และร้อยละ 48.0 ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ตามลำดับ ส่วนเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 44.0 และร้อยละ 52.0 ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมตามลำดับ สำหรับข้อมูลผู้ดูแลหลักของเด็กที่บ้าน ในกลุ่มทดลอง ผู้ดูแลหลักที่เป็นตา/ยาย คิดเป็นร้อยละ 44.0 รองลงมาคือเป็นแม่ ร้อยละ 32 และเป็น ปู่/ย่า ร้อยละ 20.0 สำหรับกลุ่มควบคุม ผู้ดูแลหลักที่เป็นแม่ คิดเป็นร้อยละ 56.0 รองลงมา เป็นปู่/ย่า ร้อยละ 24.0 และตา/ยาย ร้อยละ 12.0 ตามลำดับ ในด้านโรคประจำตัว พบว่าเด็กส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัว โดยกลุ่มทดลองมีเด็กที่ไม่มีโรคประจำตัวจำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 96.0 มีเพียง 1 คนที่มีโรคประจำตัว คือโรคโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็ก คิดเป็นร้อยละ 4.0 ส่วนกลุ่มควบคุมไม่มีเด็กที่มีโรคประจำตัว คิดเป็นร้อยละ 100.0

3. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ และพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ในกลุ่มทดลอง ภายหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

3.1 ภายหลังได้รับโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย สูงกว่าก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ($p < .001$)

3.2 ภายหลังได้รับโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย สูงกว่าก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ($p < .001$)

4. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้และพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม

4.1 ภายหลังได้รับโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยพบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยหลังการทดลอง กลุ่มที่ได้รับโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย สูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ($p < .001$)

4.2 ภายหลังได้รับโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย พบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยหลังการทดลอง กลุ่มที่ได้รับโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย สูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ($p < .001$)

5. เปรียบเทียบสัดส่วนเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสมวัย ในกลุ่มทดลองภายหลังการทดลอง สูงกว่าก่อนทดลอง

5.1 ภายหลังได้รับโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย พบว่า เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการสมวัย จำนวน 23 คน (ร้อยละ 92.0) และมีพัฒนาการไม่สมวัย 2 คน (ร้อยละ 8.0) แสดงให้เห็นว่าสัดส่วนพัฒนาการเด็กหลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง

5.2 ภายหลังได้รับโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย พบว่า เด็กปฐมวัยในกลุ่มควบคุมจำนวน 5 คน (ร้อยละ 20.0) มีพัฒนาการสมวัย และจำนวน 20 คน (ร้อยละ 80.0) มีพัฒนาการไม่สมวัย ผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า สัดส่วนเพิ่มขึ้นของพัฒนาการสมวัยของกลุ่มควบคุมสูงกว่าก่อนการทดลอง

6. สัดส่วนเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสมวัย ภายหลังการทดลองในกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม

6.1 ภายหลังได้รับโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย พบว่ากลุ่มทดลองมีสัดส่วนของเด็กที่มีพัฒนาการสมวัยสูงกว่า กลุ่มควบคุม เมื่อพิจารณาผล

การทดสอบทางสถิติโดยใช้สถิติไคสแควร์ พบว่า ค่า Chi-square เท่ากับ 19.10 เด็กปฐมวัยในกลุ่มทดลองมีสัดส่วนพัฒนาการสมวัย สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$)

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำผลที่ได้รับมาอภิปรายตามสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

- เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ และพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ในกลุ่มทดลอง ภายหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง พบว่า มีค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ และพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย สูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงสนับสนุนสมมติฐาน ข้อที่ 1 ซึ่งระบุว่ากลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจ มีคะแนนความรู้ และพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย หลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง ทั้งนี้อธิบายได้ว่า หลังจากกลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการประยุกต์ใช้แนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจของ Gibson (Gibson, 1991 อ้างถึงใน อารีย์วรรณ อ่วมตานี, 2554) ประกอบด้วย **ขั้นตอนที่ 1 การค้นพบสภาพจริง (Discovering Reality)** ในขั้นนี้มีกิจกรรมที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการกับผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้แก่ 1) การทบทวนผลการคัดกรองพัฒนาการเด็กรายบุคคล ทำให้เกิดการตระหนักถึงปัญหาจริง เมื่อผู้ดูแลเด็กได้ทบทวนผลการคัดกรองของเด็กที่ตนดูแลจริง จะทำให้เชื่อมโยงข้อมูลเชิงวิชาการกับสถานการณ์จริงได้ทันที สิ่งนี้สอดคล้องกับทฤษฎีของ Gibson ที่อธิบายว่า การสร้างความตระหนักรู้จะเกิดขึ้นได้ดีที่สุดเมื่อบุคคลเห็น “ภาพจริงในบริบทของตนเอง” ซึ่งผล คือ ผู้ดูแลเด็กเริ่มเห็นความจำเป็นของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เช่น การส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่เหมาะสม การจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับระดับพัฒนาการของเด็ก เป็นต้น 2) การให้ข้อมูลที่ถูกต้อง จะเสริมสร้างความตระหนักรู้ การให้ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ปัจจัยที่มีผลต่อพัฒนาการเด็ก ลักษณะพัฒนาการเด็กตามช่วงวัย และสัญญาณเตือนพัฒนาการล่าช้า (Red Flag) ช่วยให้ผู้ดูแลเด็ก เข้าใจสถานการณ์พัฒนาการของเด็กอย่างเป็นระบบ ตามแนวคิด Gibson การให้ข้อมูล และสร้างความเข้าใจเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเสริมสร้างพลังทางความคิด ผลลัพธ์คือ ผู้ดูแลเด็กมีพื้นฐานความรู้ที่ถูกต้อง ซึ่งเป็นรากฐานของการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในลำดับถัดไป 3) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสะท้อนประสบการณ์ เสริมพลังอารมณ์และสังคม (Emotional & Social Empowerment) กระบวนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแบ่งปันประสบการณ์ ทำให้ผู้ดูแลเด็กรู้สึกว่าได้เผชิญปัญหาเพียงลำพัง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการเสริมพลังด้านอารมณ์ (Emotional empowerment) การได้รับการยอมรับ ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม และการมีพื้นที่ในการแสดงความคิดเห็น จะช่วยให้เกิดความมั่นใจในบทบาทของตนเอง ผลลัพธ์คือ ผู้ดูแลเด็กเกิดแรงจูงใจเพิ่มขึ้นในการปรับปรุงการปฏิบัติงาน 4) การร่วมกำหนดปัญหา และ

หาแนวทางแก้ไข เสริมพลังด้านการปฏิบัติ (Behavioral Empowerment) เมื่อผู้ดูแลเด็กมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา และกำหนดทางออกด้วยตนเอง จะเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของแนวทางปฏิบัติ (Ownership) ซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญของการเสริมพลังด้านพฤติกรรม (Behavioral empowerment) ที่นำไปสู่การลงมือปฏิบัติจริง ผลลัพธ์คือ ผู้ดูแลเด็กมีแนวโน้มที่จะนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กอย่างต่อเนื่อง และ **ขั้นตอนที่ 2 การสะท้อนคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Reflection)** ในขั้นนี้ การเสริมสร้างพลังอำนาจเกิดขึ้นเมื่อบุคคลได้ทบทวนเหตุการณ์ หรือสถานการณ์อย่างลึกซึ้ง เพื่อให้สามารถตัดสินใจและจัดการกับปัญหาได้อย่างเหมาะสม กระบวนการนี้ช่วยให้เกิด ความรู้สึกควบคุมตนเอง (Sense of Personal Control) และเป็นพื้นฐานของการเพิ่มพลังอำนาจภายในบุคคล ซึ่งจะส่งผลต่อความมั่นใจและความสามารถในการปฏิบัติงานในขั้นนี้มีกิจกรรมที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการกับผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้แก่ การจัดให้มีกิจกรรมการศึกษาตัวแบบ จากวิดีโอ เรื่อง “อ๋มอุ่น” โดยให้กลุ่มทดลองได้ศึกษาตัวแบบจากวิดีโอ หลังจากนั้นได้กระตุ้นให้ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย คิดวิเคราะห์จากโจทย์สถานการณ์จำลองที่กำหนดให้ และวิเคราะห์ความสามารถในการกระตุ้นส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย และความต้องการพัฒนาความสามารถของตนเอง กิจกรรมดังกล่าวเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้ผู้ดูแลเด็กได้ใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์ เปรียบเทียบ และไตร่ตรองถึงวิธีปฏิบัติงานของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของ Gibson ที่มองว่าการสะท้อนคิดอย่างมีวิจารณญาณ จะช่วยให้บุคคล “มองเห็นทั้งจุดแข็งและข้อจำกัดของตนเอง” และนำไปสู่การปรับพฤติกรรมหรือวางแผนการปฏิบัติงานที่เหมาะสมยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้ดูแลเด็กมีความตระหนัก และมองเห็นทิศทางการพัฒนาตนเองอย่างชัดเจน ส่งผลให้เกิดความรู้สึกว่า ตนมีความสามารถ และมีพลังในการควบคุม การปฏิบัติงานของตนเองมากขึ้น ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของผู้ที่ผ่านกระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจในขั้นนี้อย่างสมบูรณ์ และ **ขั้นตอนที่ 3 การตัดสินใจเลือกวิธีปฏิบัติ (Taking Charge)** ซึ่งในขั้นนี้มีกิจกรรมที่ผู้วิจัย ได้ดำเนินการกับผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้แก่ การสาธิตวิธีฝึกทักษะการส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่สงสัยล่าช้า เพื่อให้ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย สามารถมองเห็นตัวอย่างที่ถูกต้อง และเข้าใจรูปแบบการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ที่สามารถนำไปใช้ในบริบทงานของตนเองได้ หลังจากการสาธิต ผู้ดูแลเด็กได้รับการส่งเสริมให้ ตัดสินใจเลือกกิจกรรม หรือวิธีการปฏิบัติ ที่ตนมองว่าเหมาะสมที่สุดกับเด็กในความดูแล พร้อมทั้งคำนึงถึงความพร้อมและศักยภาพของตนเอง เมื่อผู้ดูแลเด็กได้รับทั้งความรู้ การวิเคราะห์ตนเอง และการดูตัวอย่างวิธีปฏิบัติที่ถูกต้อง การตัดสินใจเลือกแนวทางปฏิบัติด้วยตนเองจะทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ (Ownership) และ ความมั่นใจในความสามารถของตนเอง (Self-efficacy) มากขึ้น ซึ่งเป็นแนวทางที่สนับสนุนให้เกิดพฤติกรรมปฏิบัติงานที่มีคุณภาพและต่อเนื่อง การตัดสินใจเลือกวิธีปฏิบัติที่เหมาะสมตามขั้น Taking Charge ของ Gibson ทำให้ผู้ดูแลเด็ก มีความ

เชื่อมั่นในการปฏิบัติงานมากขึ้น และสามารถควบคุมการทำงานของตนเองได้ดีขึ้น ส่งผลให้พฤติกรรมที่แสดงออกในการดูแลและส่งเสริมพัฒนาการเด็กมีประสิทธิภาพมากขึ้น

สรุปได้ว่า กิจกรรมที่ผู้วิจัยจัดขึ้นแก่กลุ่มทดลอง ผ่านกระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจ ทั้ง 3 ขั้นตอน ดังกล่าว ส่งผลทำให้ผู้ดูแลเด็กกลุ่มทดลอง มีความรู้ และพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญ หลังได้รับโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปีใหม่ แก่นสา และคณะ (2568) ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจในการส่งเสริมและกระตุ้นพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้าในผู้ปกครองเด็ก ตำบลโสกกะนัง อำเภอลืออำนาจ จังหวัดขอนแก่น โดยใช้ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม 4 สัปดาห์ พบว่า ภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีความรู้ และทักษะในการส่งเสริมพัฒนาการเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ($p < .001$) งานวิจัยของ ศิริมา สารนนท์ (2563) ที่ได้ศึกษาผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้ดูแลต่อความรู้ความสามารถในการดูแลเด็กโรคปอดเรื้อรัง โดยใช้ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม 4 เดือนพบว่าภายหลังการทดลอง ผู้ดูแลมีค่าเฉลี่ยความรู้ความเพิ่มขึ้นหลังได้รับโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) และงานวิจัย สิริมา ชุ่มศรี และคณะ (2557) ที่ได้ศึกษาผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้ดูแลเด็กต่อความสามารถและความรู้สึกเป็นภาระในการดูแลเด็กสมองพิการ โดยใช้ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม 8 สัปดาห์ พบว่าภายหลังได้รับโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้ดูแลเด็กในกลุ่มทดลองมีความสามารถในการดูแลเด็กสมองพิการสูงกว่าในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$)

2. เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ และพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ภายหลังการได้รับโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจ พบว่า กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ และพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย สูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อธิบายได้ว่า จากกลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการประยุกต์ใช้แนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจของ Gibson (Gibson, 1991 อ้างถึงใน อารีย์วรรณ อ่วมตานี, 2554) **ขั้นตอนที่ 1 การค้นพบสภาพจริง (Discovering Reality)** กลุ่มทดลองได้ทบทวนผลการคัดกรองพัฒนาการเด็กที่ตนดูแลจริง ได้รับข้อมูลความรู้ที่ถูกต้อง และมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน กิจกรรมเหล่านี้ทำให้ผู้ดูแลเด็กเกิดความตระหนักรู้ในปัญหาจริง เห็นความเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติ และเกิดแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ขณะที่กลุ่มควบคุมไม่ได้ผ่านกระบวนการสร้างความตระหนักรู้เชิงลึกในลักษณะนี้ **ขั้นตอนที่ 2 การสะท้อนคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ (Critical Reflection)** กลุ่มทดลองได้เรียนรู้จากตัวแบบ (วีดิทัศน์) และวิเคราะห์สถานการณ์จำลอง ทำให้เกิดการทบทวนตัวเอง และแนวทางพัฒนาตนเอง ส่งผลให้ผู้ดูแลเด็กเกิดความมั่นใจ และความรู้สึกควบคุมการปฏิบัติงานของตนเองมากขึ้น ในขณะที่กลุ่มควบคุม

ขาดโอกาสในการคิดวิเคราะห์ และสะท้อนบทบาทของตนเองอย่างเป็นระบบ และ **ขั้นตอนที่ 3 การตัดสินใจเลือกวิธีปฏิบัติ (Taking Charge)** กลุ่มทดลองได้รับการสาธิตวิธีการส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่สงสัยล่าช้า และมีโอกาสตัดสินใจเลือกแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมกับเด็ก และบริบทงานของตนเอง ส่งผลให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ ความเชื่อมั่นในความสามารถของตน และนำไปสู่การปฏิบัติจริงอย่างต่อเนื่อง สำหรับกลุ่มควบคุมถึงแม้ว่าผู้ดูแลเด็กได้ผ่านการอบรมพัฒนาศักยภาพในการคัดกรองพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้วยเครื่องมือ DSPM แต่ยังไม่เคยได้รับการอบรมฝึกทักษะการส่งเสริมพัฒนาการสำหรับเด็กที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริมา ชุ่มศรี และคณะ (2557) ที่ได้ศึกษาผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้ดูแลเด็กต่อความสามารถและความรู้สึกเป็นภาระในการดูแลเด็กสมองพิการ พบว่าภายหลังได้รับโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้ดูแลเด็กในกลุ่มทดลองมีความสามารถในการดูแลเด็กสมองพิการสูงกว่าในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$)

โดยสรุป กลุ่มทดลองมีพัฒนาการด้านความรู้ และพฤติกรรมที่ดีกว่ากลุ่มควบคุม เนื่องจากได้รับกิจกรรมที่ เน้นการมีส่วนร่วม การสะท้อนคิด และการตัดสินใจด้วยตนเอง ตามกระบวนการขณะที่กลุ่มควบคุมไม่ได้รับกระบวนการดังกล่าวอย่างเป็นระบบ จึงไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านพฤติกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในระดับเดียวกับกลุ่มทดลอง จึงส่งผลให้กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ และพฤติกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย สูงกว่ากลุ่มควบคุม

3. เมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสมวัยในกลุ่มทดลอง ภายหลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อธิบายได้ว่า หลังจากผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลอง ได้รับโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จากการประยุกต์ใช้แนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจของ Gibson (Gibson, 1991 อ้างถึงใน อารีย์วรรณ อ่วมตานี, 2554) ผ่านกิจกรรมใน **ขั้นตอนที่ 4 การคงไว้ซึ่งการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ (Holding on)** ได้แก่ กลุ่มทดลองได้จัดกิจกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในด้านที่สงสัยล่าช้า พร้อมบันทึกผลการจัดกิจกรรมและการประเมินผลหลังทำกิจกรรมรายวัน การส่งคลิปวิดีโอการส่งเสริมพัฒนาการเด็กในด้านที่สงสัยล่าช้า ผ่าน application Line ส่วนตัวถึงผู้วิจัย ทุกเย็นวันศุกร์ เวลาประมาณ 17.30 น. ของสัปดาห์ ที่ 1-3 ของการทดลอง นอกจากนี้กลุ่มทดลองยังได้รับการติดตามเยี่ยมที่สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และติดตามเยี่ยมทางโทรศัพท์ จากผู้วิจัย และได้รับกำลังใจจากการปฏิบัติพฤติกรรมที่มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง ผ่าน application Line ส่วนตัวถึงกลุ่มทดลองสามารถอธิบายได้ว่า กิจกรรมเหล่านี้ทำหน้าที่เป็น “แรงเสริมต่อเนื่อง” ที่ช่วยให้กลุ่มทดลอง คงไว้ซึ่งการปฏิบัติที่ถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในการดูแลเด็กที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้า ซึ่งต้องได้รับการติดตาม และส่งเสริมพัฒนาการเด็กอย่างต่อเนื่อง กลุ่มทดลองถูกกำหนดให้ส่งคลิปวิดีโอรายสัปดาห์ การบันทึกผลการจัดกิจกรรมพร้อมประเมินผลหลังทำกิจกรรมทุกวัน ตลอดจนการเยี่ยม

ติดตาม การได้รับกำลังใจ และ feedback จากผู้วิจัยผ่าน ทำให้ผู้ดูแลเด็กเกิดวินัยในการจัดกิจกรรม และความตั้งใจที่จะรักษาพฤติกรรมที่ถูกต้อง ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้ดูแลเด็ก สามารถตรวจสอบผลลัพธ์ของการปฏิบัติของตนเอง และแก้ไขปรับปรุงเมื่อพบปัญหา ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเสริมสร้างพลังอำนาจขั้นสุดท้ายของ Gibson เมื่อผู้ดูแลมีความมั่นใจในทักษะของตนเอง และปฏิบัติอย่างต่อเนื่องตามหลักที่ถูกต้อง ความสม่ำเสมอนี้ส่งผลโดยตรงต่อพัฒนาการของเด็กปฐมวัยที่อยู่ในความดูแล เนื่องจากเด็กได้รับการส่งเสริมพัฒนาการในด้านที่สงสัยล่าช้าอย่างเหมาะสม และต่อเนื่องทุกวัน การที่เด็กได้รับการฝึกซ้ำ ๆ จะช่วยกระตุ้นการเชื่อมโยงของเซลล์ประสาท (synaptic connections) ทำให้วงจรสมองแข็งแรง และทำงานได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น (Center on the Developing Child at Harvard University, 2016) กล่าวโดยสรุป การคงไว้ซึ่งการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ (Holding on) ช่วยสนับสนุนให้ผู้ดูแลเด็กกลุ่มทดลองปฏิบัติกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กได้อย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ ซึ่งเอื้อต่อการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก โดยเฉพาะเด็กที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้า ให้มีแนวโน้มพัฒนาการดีขึ้นตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยพล ศรีธรรมาวิธ และคณะ (2562) ได้ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการของเด็กอายุ 3-5 ปี พบว่าหลังการทดลอง เด็กปฐมวัยของกลุ่มทดลองมีพัฒนาการสมวัยเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

4. เมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสมวัย ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ภายหลังการได้รับโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจ พบว่า กลุ่มทดลองมีสัดส่วนเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสมวัย สูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อธิบายได้ว่า หลังจากผู้ดูแลเด็กกลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการประยุกต์ใช้แนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจของ Gibson (Gibson, 1991 อ้างถึงใน อารีย์วรรณ อ่วมตานี, 2554) ความแตกต่างที่สำคัญระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม อยู่ที่การจัดกิจกรรมใน **ขั้นตอนที่ 4 การคงไว้ซึ่งการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ (Holding on)** ซึ่งกลุ่มทดลองได้จัดกิจกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในด้านที่สงสัยล่าช้า พร้อมบันทึกผลการจัดกิจกรรมและการประเมินผลหลังทำกิจกรรมรายวัน การส่งคลิปวิดีโอการส่งเสริมพัฒนาการเด็กในด้านที่สงสัยล่าช้า ผ่าน application Line ส่วนตัวถึงผู้วิจัย ทุกเย็นวันศุกร์ เวลาประมาณ 17.30 น. ของสัปดาห์ ที่ 1-3 ของการทดลอง นอกจากนี้กลุ่มทดลองยังได้รับการติดตามเยี่ยมที่สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และติดตามเยี่ยมทางโทรศัพท์ จากผู้วิจัย และได้รับกำลังใจจากการปฏิบัติพฤติกรรมที่มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง ผ่าน application Line ส่วนตัวถึงกลุ่มทดลอง กิจกรรมเหล่านี้ทำหน้าที่เป็น แรงเสริมต่อเนื่อง ที่ช่วยให้ผู้ดูแลเด็กกลุ่มทดลอง คงไว้ซึ่งพฤติกรรมส่งเสริมพัฒนาการที่ถูกต้อง และสม่ำเสมอ ส่งผลให้เด็กกลุ่มทดลองได้รับการส่งเสริมพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง และเหมาะสมทุกวัน การที่เด็กได้รับการฝึกซ้ำ ๆ จะช่วยกระตุ้นการเชื่อมโยงของเซลล์ประสาท (synaptic connections) ทำให้วงจรสมอง

แข็งแรง และทำงานได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น (Center on the Developing Child at Harvard University, 2016) สำหรับกลุ่มควบคุม มีสัดส่วนเด็กที่มีพัฒนาการสมวัยเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย หรือไม่เปลี่ยนแปลง ซึ่งสามารถอธิบายได้ จากลักษณะการดูแล และการจัดกิจกรรมที่ยังคงเป็นรูปแบบปกติของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยขาดการส่งเสริมพัฒนาการแบบเฉพาะเจาะจงตามปัญหาพัฒนาการรายบุคคล โดยเฉพาะในเด็กที่มีภาวะพัฒนาการสงสัยล่าช้า ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการกระตุ้นอย่างตรงจุด และต่อเนื่อง นอกจากนี้ ผู้ดูแลเด็กในกลุ่มควบคุมยังขาดกระบวนการสำคัญ ได้แก่ การติดตามอย่างเป็นระบบ การให้แรงเสริมอย่างต่อเนื่อง และการสะท้อนผลการปฏิบัติ (feedback) ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามแนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) ส่งผลให้การดำเนินกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการไม่เกิดความสำเร็จเสมอ ขาดความต่อเนื่อง และไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะของเด็กแต่ละรายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป การจัดกิจกรรมในชั้น การคงไว้ซึ่งการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ (Holding on) เป็นกลไกสำคัญที่ทำให้การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ดูแลเด็กในกลุ่มทดลองเกิดขึ้น ส่งผลให้เด็กปฐมวัยกลุ่มทดลอง ได้รับการส่งเสริมพัฒนาการอย่างสม่ำเสมอ จนพัฒนาการของเด็กกลับมาสมวัยเพิ่มขึ้น แตกต่างจากกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยพล ศรีธรรวณิช และคณะ (2562) ได้ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการของเด็กอายุ 3-5 ปี พบว่าหลังการทดลอง พัฒนาการในภาพรวมของกลุ่มทดลองมีพัฒนาการที่ดีกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

อภิปรายเพิ่มเติม

1. เมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการไม่สมวัย ก่อนและหลังการทดลอง กลุ่มทดลอง โดยจำแนกรายด้าน พบว่า ก่อนการทดลองเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลอง มีพัฒนาการไม่สมวัย 4 ด้าน จาก 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการเคลื่อนไหว ด้านกล้ามเนื้อเล็กและสติปัญญา ด้านการเข้าใจภาษา และด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม โดยไม่พบพัฒนาการไม่สมวัยในด้านใช้ภาษาในกลุ่มทดลอง ซึ่งภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรม พบว่า เด็กปฐมวัยกลุ่มทดลอง มีพัฒนาการไม่สมวัยลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นถึงประสิทธิผลของโปรแกรม และอาจอธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงของพัฒนาการเด็กรายด้านได้ดังนี้

พัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว (Gross motor) แม้ว่าตามธรรมชาติของการเจริญเติบโต เด็กปฐมวัยจะมีแนวโน้มพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวดีขึ้นตามอายุ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Kakebeeke et al. (2012) ที่พบว่า ความสามารถในการควบคุมร่างกายและการทรงตัวของเด็กจะเพิ่มขึ้นตามอายุและประสบการณ์ อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้พบว่า กลุ่มทดลองมีการเปลี่ยนแปลงของพัฒนาการด้านการเคลื่อนไหวมากกว่ากลุ่มควบคุม ทักษะที่ได้รับการส่งเสริม ได้แก่ การยืนขาเดียวเป็นเวลา 5 วินาที และการรับลูกบอล ซึ่งเป็นทักษะที่เกี่ยวข้องกับการทรงตัว การ

ประสานงานของกล้ามเนื้อ และการควบคุมการเคลื่อนไหวของร่างกาย การที่เด็กได้รับการฝึกฝนอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่องผ่านกิจกรรมที่เหมาะสม ส่งผลให้เกิดการพัฒนาการทำงานร่วมกันของระบบประสาทและกล้ามเนื้อ (neuromuscular coordination) รวมถึงการเสริมสร้างความแม่นยำในการควบคุมการเคลื่อนไหว

ดังนั้น ผลการศึกษานี้จึงสะท้อนให้เห็นว่า โปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้ดูแลเด็ก ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย มีบทบาทสำคัญในการเร่งให้พัฒนาการด้านการเคลื่อนไหวเกิดขึ้นได้รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกเหนือจากการพัฒนาไปตามวัยเพียงอย่างเดียว ทั้งนี้เนื่องจากการได้รับโอกาสในการฝึกปฏิบัติซ้ำ การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ และการกระตุ้นอย่างเหมาะสมจากผู้ดูแล ซึ่งช่วยเสริมสร้างการเชื่อมโยงของระบบประสาท และเพิ่มความสามารถในการควบคุมร่างกายของเด็กให้ดียิ่งขึ้น

พัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา (Fine motor) ที่พบว่าสัดส่วนเด็กที่มีพัฒนาการไม่สมวัยลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สามารถอธิบายได้จากกลไกของการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ร่วมกับความยืดหยุ่นของสมอง (neuroplasticity) ในช่วงปฐมวัย ซึ่งเป็นช่วงเวลาสำคัญที่สมองมีการเจริญเติบโต และไวต่อการกระตุ้นจากสิ่งแวดล้อมอย่างมาก โดยเด็กได้รับการกระตุ้นผ่านกิจกรรมที่มีความเหมาะสมกับวัย และดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ การฝึกแยกรูปทรงเรขาคณิต การฝึกประกอบชิ้นส่วนของภาพที่ถูกตัดออกเป็น 3 ชิ้น และการฝึกเขียนรูปร่างกลมตามแบบ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าว ช่วยส่งเสริมการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก ควบคู่กับการพัฒนาทักษะด้านการรับรู้ การคิด และการแก้ปัญหา การได้รับการส่งเสริมพัฒนาการอย่างเหมาะสม จากผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย อย่างสม่ำเสมอ ส่งผลให้เกิดการเสริมสร้างและเชื่อมโยงของเซลล์ประสาทในสมอง (synaptic connections) ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาทักษะการประสานงานระหว่างมือกับตา (hand-eye coordination) และกระบวนการคิด อันนำไปสู่การพัฒนาความสามารถในการควบคุมการเคลื่อนไหวที่ละเอียดแม่นยำ และการคิดอย่างมีระบบมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้เด็กปฐมวัยในกลุ่มทดลองสามารถพัฒนาทักษะได้ดีขึ้น จนทำให้มีพัฒนาการด้านนี้กลับมาสมวัยได้

พัฒนาการด้านการเข้าใจภาษา (Receptive Language) ที่พบว่าสัดส่วนเด็กที่มีพัฒนาการไม่สมวัยลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สามารถอธิบายได้ การที่เด็กได้รับการส่งเสริมพัฒนาการผ่านกิจกรรมที่มีความหมาย และสอดคล้องกับบริบทจริงอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ การฝึกทำตามคำสั่ง เช่น การวางวัตถุไว้ “ข้างหน้า-ข้างหลัง” และการฝึกจัดกลุ่มวัตถุตามประเภท เช่น การจำแนกเสื้อผ้า ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กได้เชื่อมโยง “ภาษา” เข้ากับ “การกระทำและความหมาย” อย่างเป็นรูปธรรม กิจกรรมดังกล่าวช่วยพัฒนาทักษะการฟัง การตีความคำสั่ง และการประมวลผลข้อมูลทางภาษา ควบคู่กับการพัฒนากระบวนการคิด ด้านการจำแนกประเภท และการรับรู้เชิงมิติทัศน์ ส่งผลให้เกิดการเสริมสร้างการเชื่อมโยงของเซลล์ประสาทในสมองที่เกี่ยวข้องกับการประมวลผล

ภาษาและความเข้าใจเชิงความหมาย อีกทั้งยังช่วยพัฒนาความสามารถในการเชื่อมโยงระหว่างคำศัพท์กับตำแหน่งเชิงพื้นที่ (spatial concepts) และการจัดหมวดหมู่ (categorization) ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาการด้านการเข้าใจภาษา นอกจากนี้ การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ดูแลเด็กกับเด็กในระหว่างการทำกิจกรรม เช่น การอธิบาย การชี้แนะ และการให้คำสั่งอย่างชัดเจน ยังช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ผ่านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ส่งผลให้เด็กสามารถเข้าใจภาษาได้ดีขึ้น และพัฒนาทักษะจนพัฒนาการด้านนี้กลับมาสมวัย

พัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม (Personal and social) ที่พบว่าสัดส่วนเด็กที่มีพัฒนาการไม่สมวัยลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สามารถอธิบายได้ว่า กิจกรรมการฝึกให้เด็กบอกเพศตนเองได้ถูกต้อง ฝึกใส่เสื้อผ้าหน้าให้ตัวเองโดยไม่ต้องติดกระดุม ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาทั้งด้านการรับรู้ตนเอง (self-awareness) และทักษะการช่วยเหลือตนเอง การฝึกบอกเพศของตนเอง ช่วยส่งเสริมการรับรู้ตัวตน และการจัดหมวดหมู่ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง ซึ่งเป็นพื้นฐานของพัฒนาการด้านสังคม ขณะที่การฝึกใส่เสื้อผ้าด้วยตนเองเป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต โดยอาศัยการประสานงานระหว่างการเรียนรู้ การวางแผนลำดับขั้นตอน และการควบคุมกล้ามเนื้อเล็ก เมื่อเด็กได้รับการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง และมีการชี้แนะอย่างเหมาะสมจากผู้ดูแลเด็ก จะส่งผลให้เด็กเกิดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง และสามารถนำทักษะไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. เมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสมวัยไม่สมวัย ก่อนและหลังการทดลอง ของเด็กกลุ่มควบคุม โดยจำแนกรายด้าน พบว่า ก่อนการทดลองเด็กปฐมวัยกลุ่มควบคุม มีพัฒนาการไม่สมวัย 4 ด้าน จาก 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการเคลื่อนไหว ด้านกล้ามเนื้อเล็กและสติปัญญา ด้านการเข้าใจภาษา และด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม โดยไม่พบพัฒนาการไม่สมวัย ในด้านใช้ภาษาในกลุ่มควบคุม ซึ่งภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรม พบว่า ภายหลังการทดลอง สัดส่วนเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการไม่สมวัยในกลุ่มควบคุม มีสัดส่วนลดลงในบางด้าน แต่ยังมีสัดส่วนที่น้อยกว่ากลุ่มทดลอง และอาจอธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงของพัฒนาการเด็กรายด้านได้ดังนี้

พัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว (Gross motor) พบสัดส่วนเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการไม่สมวัยลดลง แม้ไม่ได้รับโปรแกรมอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้อาจอธิบายได้ว่าพัฒนาการของเด็กปฐมวัยโดยธรรมชาติมีแนวโน้มดีขึ้นตามอายุ อันเป็นผลจากการเจริญเติบโตของระบบประสาทและกล้ามเนื้อ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Kakebeeke et al. (2012) ที่พบว่า ความสามารถในการควบคุมร่างกายและการทรงตัวของเด็กจะเพิ่มขึ้นตามอายุและประสบการณ์รวมถึงการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ในชีวิตประจำวันอย่างต่อเนื่อง เด็กในกลุ่มควบคุมยังคงได้รับการดูแลตามปกติจากผู้ปกครอง และผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยกลุ่มควบคุม ซึ่งอาจมีการส่งเสริมพัฒนาการในระดับหนึ่ง เช่น การเล่น การสื่อสาร และการทำกิจวัตรประจำวัน ส่งผลให้เด็กมีโอกาสดำเนินกิจกรรม

และเรียนรู้จากสถานการณ์จริงอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับการได้รับประสบการณ์ซ้ำในชีวิตประจำวัน อาจช่วยให้พัฒนาการของเด็กดีขึ้นได้ในระดับหนึ่ง

พัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา (Fine motor) พบสัดส่วนเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการไม่สมวัย แม้ไม่ได้รับโปรแกรม อย่างเป็นระบบ ทั้งนี้อาจอธิบายได้จาก การที่เด็กยังคงได้รับการดูแล และการกระตุ้นพัฒนาการในรูปแบบปกติจากผู้ปกครอง และผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย เช่น การทำกิจกรรมการเรียนรู้ การเล่น และการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ซึ่งล้วนเป็นโอกาสให้เด็กได้ฝึกทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก ควบคู่กับการพัฒนากระบวนการคิดและการแก้ปัญหาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้พัฒนาการด้านดังกล่าวดีขึ้นได้ในระดับหนึ่ง

พัฒนาการด้านการเข้าใจภาษา (receptive language) พบสัดส่วนเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการไม่สมวัย ไม่ลดลง อาจอธิบายได้ว่า พัฒนาการด้านนี้เป็นทักษะที่ต้องอาศัยการกระตุ้นทางภาษาอย่างต่อเนื่อง มีคุณภาพ และสอดคล้องกับระดับพัฒนาการของเด็ก ทั้งในด้านการฟังคำสั่ง การเชื่อมโยงคำกับความหมาย และการตีความภาษาในบริบทจริง ซึ่งไม่สามารถพัฒนาได้จากการเจริญเติบโตตามวัยเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ พัฒนาการด้านการเข้าใจภาษายังขึ้นอยู่กับโอกาสในการได้รับการสื่อสารแบบมีปฏิสัมพันธ์จากผู้ดูแลอย่างสม่ำเสมอ เช่น การพูดคุย การอธิบาย การตั้งคำถาม และการเปิดโอกาสให้เด็กฝึกปฏิบัติตามคำสั่งอย่างเหมาะสม หากเด็กในกลุ่มควบคุมได้รับเพียงการดูแลตามปกติ โดยไม่ได้รับการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง อาจส่งผลให้การพัฒนาทักษะด้านการเข้าใจภาษา ไม่เพียงพอที่จะทำให้เด็กกลับมาพัฒนาการสมวัยได้

พัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม (Personal and social) พบสัดส่วนเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการไม่สมวัย ไม่ลดลง อาจอธิบายได้ว่า ทักษะการช่วยเหลือตนเองและสังคม มักพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไป และต้องอาศัยการฝึกฝนซ้ำในบริบทชีวิตประจำวัน รวมถึงแบบอย่างจากผู้ใหญ่ หากไม่มีการจัดกิจกรรมเฉพาะ หรือการฝึกอย่างมีโครงสร้าง อาจไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงในช่วงเวลาสั้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ด้านการบริหาร

การกำหนดนโยบายพัฒนาศักยภาพผู้ดูแลเด็ก ด้านการส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้าอย่างเป็นระบบ ควบคู่กับการสร้างกลไกติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานต่อเนื่อง

2. ด้านการปฏิบัติ

ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยวัย สามารถประยุกต์ใช้กิจกรรมจากโปรแกรมในกิจวัตรประจำวัน และใช้คู่มือ/สื่อ จากโปรแกรม เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้า

3. ด้านการศึกษา

นำผลการวิจัยไปใช้เป็นบรรทัดฐาน ในการพัฒนาหลักสูตรอบรม ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

ข้อจำกัดของการวิจัย

1. ข้อจำกัดด้านการดำเนินการวิจัย

ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยสามารถเข้าร่วมกิจกรรมอบรมได้เฉพาะในวันเสาร์-อาทิตย์เท่านั้น เนื่องจากในวันทำการต้องปฏิบัติหน้าที่ดูแลเด็ก ส่งผลให้ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมมีความยืดหยุ่นน้อยลง

2. ข้อจำกัดด้านเวลาในการเก็บข้อมูล

เด็กปฐมวัยมีความจำเป็นต้องพักนอนระหว่างวัน ตามตารางการนอนที่ชัดเจนของศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัย ส่งผลให้ผู้วิจัยสามารถเก็บข้อมูลได้เฉพาะในช่วงเช้ามืดก่อนที่เด็กจะนอนกลางวันเท่านั้น ทำให้เวลาในการเก็บข้อมูลมีความจำกัด

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ขยายขนาดกลุ่มตัวอย่างและหลากหลายพื้นที่มากขึ้น

ควรเพิ่มจำนวนสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และผู้ดูแลเด็กจากหลากหลายบริบท เช่น พื้นที่ชนบท เมือง และชุมชนที่มีลักษณะแตกต่างกัน เพื่อให้ผลการวิจัยสามารถสะท้อนสถานการณ์จริงได้ครอบคลุมมากขึ้น และเพิ่มความเที่ยงตรงในการสรุปอ้างอิงผลการวิจัย

2. ควรออกแบบการวิจัยให้เด็กในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมได้รับการจับคู่ (matching) ตาม “ด้านพัฒนาการที่สงสัยล่าช้าเหมือนกัน” เช่น ด้านการเคลื่อนไหว ด้านภาษา หรือด้านกล้ามเนื้อเล็กและสติปัญญา แทนการจับคู่ตามจำนวนด้านที่สงสัยล่าช้าเท่ากัน เนื่องจากการจับคู่ตามจำนวนด้านเพียงอย่างเดียวอาจทำให้ลักษณะปัญหาเชิงคุณภาพแตกต่างกัน ส่งผลให้การเปรียบเทียบประสิทธิผลของโปรแกรมในแต่ละด้านยังไม่ชัดเจน

3. ควรพัฒนาโปรแกรมเฉพาะด้านตามลักษณะพัฒนาการที่ล่าช้า

จากผลการวิจัยที่พบว่าบางด้านตอบสนองต่อโปรแกรมแตกต่างกัน การศึกษาครั้งต่อไปอาจพัฒนาโปรแกรมเฉพาะด้าน (specific intervention) เช่น โปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว โปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษา เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรแก้ว ทัทมาลัย. (2561). การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดสุพรรณบุรี. *วารสารศูนย์อนามัยที่ 9: วารสาร ส่งเสริมสุขภาพและอนามัย สิ่งแวดล้อม*, 12(29), 005–029.
- กรมอนามัย. (2562). *อิมู่อุ่น* [Video recording]. สืบค้น 20 มกราคม 2567, จาก <https://www.youtube.com/watch?v=MjMrVffkXT0>
- กรมอนามัย. (2567). *คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM)*. กรุงเทพฯ: กรมอนามัย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ
- กระทรวงสาธารณสุข. (2567). *ร้อยละของเด็กอายุ 0-5 ปี มีพัฒนาการสมวัย (DSPM)*. Health Data Center. สืบค้น 20 มกราคม 2567, จาก <https://hdc.moph.go.th/center/public/standard-report-detail/2238b7879f442749bd1804032119e824>
- แก้วกังวาน ศรีเรือน (2560). *จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จิระวรรณ ศรีจันทร์ไชย, ศิราณี อิมน้ำขาว, ปราณี ทาบึงการ, อรรถยาภรณ์ ทองม, และอัญรัตน์ อุทัยแสง. (2565). การดูแลของมารดาเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาพัฒนาการล่าช้า. *วารสารมหาจุฬานาครธรรม์*, 9(1), 318–328.
- ชัยพล ศรีธรรมาวิชัย, พัชรินทร์ สมบูรณ์, และยุพิน สุขเกษม. (2562). *ประสิทธิผลของโปรแกรม ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก อายุ 3-5 ปี*. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- ณัชปภา กานเทียน. (2567). ผลของโปรแกรมการส่งเสริมและกระตุ้นพัฒนาการเด็กปฐมวัยโดย ครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมโรง พยาบาลเรณูนคร อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม. *วารสาร อนามัย สิ่งแวดล้อม และ สุขภาพ ชุมชน*, 9(1), 408–416.
- ณิขกุล พินาชาญ, กิตติพงษ์ สอนล้อม, และ ศิริภัทรา จุฑามณี. (2566). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับ พัฒนาการเด็กปฐมวัย: การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ. *Singburi Hospital Journal*, 31(3), 128–142.
- ดลจรัส ทิพย์มโนสิงห์. (2565). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ ต่อพัฒนาการของเด็กปฐมวัยที่มารับบริการที่ ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนกรุงเทพมหานคร. *วารสารโรงพยาบาลเจริญกรุงประชารักษ์*, 18(1), 51–68.

ทิพย์ภารัตน์ ไชยชนะแสง, วิภาพร จันทะนาม, อูมาสมร หังสพฤกษ์, และ พิทักษ์ศิลป์ ศรีโซ้ง.

(2564). ศักยภาพของชุมชนในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย: การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. *วารสารพยาบาลทหารบก*, 22(2), 451–459.

นอติสา โต๊ะยูโส๊ะ และวิชชุตา มัคสิงห์. (2563). ผลของโปรแกรมส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตนของมารดาต่อพฤติกรรม การส่งเสริมพัฒนาการเด็กช่วงอายุ 0-5 ปี. *วารสารบัณฑิตศาสตร์มหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย*, 18(2), 18–18.

นิยะดา บุญอภัย, และ ธัญวัน อุเทศ. (2565). การพัฒนารูปแบบการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้า โรงพยาบาลสกลนคร. *OPEN ACCESS SAKON NAKHON PROVINCIAL PUBLIC HEALTH OFFICE*, 1–14.

บุญใจ ศรีสถิตนรากร. (2553). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางพยาบาลศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: ยูแอนด์ไออินเตอร์มีเดีย.

เบญจมาศ สลิลปราโมทย์. (2565). คุณภาพ ชีวิตของผู้ดูแลเด็กปฐมวัย ที่มีพัฒนาการล่าช้า. *วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ*, 15(3), 114–127.

ประดับ ศรีหมื่นไวย, ชัชฎา ประจตุทะเก, และอัญชลี ภูมิจันทิก. (2567). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ ต่อพัฒนาการของเด็กเขตสุขภาพที่ 9 พ. ศ. 2564. *วารสารศูนย์อนามัยที่ 9 : วารสาร ส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม*, 18(2), 635–650.

ประภาพรณ จูเจริญ. (2560). *คู่มือนักส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ประจำสถานบริการสาธารณสุข (หลักสูตรเร่งรัด)*. กรุงเทพฯ: นิเวศรรดาการพิมพ์(ประเทศไทย).

ประภาภรณ์ จังพานิช, และวสุรัตน์ พลอยล้วน. (2566). การศึกษาสถานการณ์ พัฒนาการ เด็กปฐมวัยไทย ปี 2564. *Thailand Journal of Health Promotion and Environmental Health*, 46(1), 41–53.

ปีใหม่ แก่นสา, ชนะพล ศรีฤๅชา, และวิลาวัลย์ ชมนิรัตน์. (2568). ประสิทธิผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจในการส่งเสริมและกระตุ้นพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้าในผู้ปกครองเด็ก ตำบลโสกกะนัง อำเภอเอราวัณ จังหวัดขอนแก่น. *วารสารศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่น*, 17(2), 42–55.

พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562, ราชกิจจานุเบกษา 1 (2562).

พิมพ์ชนก จันทราทิพย์, ยุรินทร์ จตุรวิทย์, และนุจรี ไชยมงคล. (2563). ปัจจัยทำนายภาระของผู้ดูแลเด็กที่มีพัฒนาการล่าช้า. *วารสารคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 28(2), 52–63.

- ภรรณ พิมาลัย และกาญจนา ลือมงคล. (2567). ประสิทธิภาพของการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย โดยทีมพัฒนาเด็กและครอบครัว เมืองชัยภูมิ. *Chaiyaphum Medical Journal*, 14(พิเศษ), 35–45.
- ภัทรบดินทร์ โรจนวิสิษฐ์ฤๅชา. (2566). ผลของโปรแกรมเสริมสร้างพลัง อำนาจของผู้ดูแลร่วมกับการใช้เว็บไซต์ แอปพลิเคชันต่อความสามารถทาง สังคมของเด็กออทิสติกวัยก่อนเรียน (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มาลี เอื้ออำนวย, อภิรัช อินทรางกูร ณ อยุธยา, กมลทิพย์ ทิพย์สังวาลย์, พรรณนิภา บุญกล้า, ศศิธร คำมี, และกรชนก หน้าขาว. (2564). ผลของโปรแกรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยต่อ ความรู้และพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการ เด็กของบิดามารดาและผู้ดูแล อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง. *APHEIT Journal of Nursing and Health*, 3(1), 48–63.
- รวี ศิริปริษากร. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพัฒนาการ ของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัด นครนายกตามการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการ. *วารสารวิจัย มสค. สาขาวิทยาศาสตร์ และ เทคโนโลยี.*, 14(1), 92–109.
- รัตนภรณ์ แบ่งทิศ, และหยาดพิรุณ เสาร์เป็ง. (2566). ผลของโปรแกรมการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ต่อ ความรู้และทักษะของครูในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย. *Journal of Thailand Nursing and Midwifery Council*, 38(2), 77–87
- รุ่งทิพา จันทรงาม และรุ่งนภา พรหม สาขา ณ สกลนคร. (2566). ผลของโปรแกรมการส่งเสริม พัฒนาการ และสร้างวินัยเชิงบวก โดยครอบครัวมีส่วนร่วมต่อความรู้ และ ทักษะของ ผู้ปกครองในการ ส่งเสริม พัฒนาการและความฉลาดทาง อารมณ์ เด็กปฐมวัย อำเภอบ้าน แวง จังหวัดนครพนม. *วารสารอนามัยสิ่งแวดล้อมและ สุขภาพชุมชน*, 8(3), 302–312.
- ฤดีมน สกุลคุ. (2565). ปัจจัยที่มีอิทธิพล ต่อพัฒนาการล่าช้าด้านภาษาในเด็ก อายุ 2-5 ปี อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย. *Journal of Health Science of Thailand*, 31(5), 788–796.
- วรรณลีรัตน์ งามเลิศ และธิดิรัตน์ ราศิริ. (2567). บทบาทและศักยภาพของครูผู้ดูแล เด็กในการ ส่งเสริม พัฒนาการเด็กปฐมวัย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารสาธารณสุขและ สุขภาพศึกษา*, 4(3), e270760–e270760.
- วิจิตร จันดาบุตร, วิทยา อยู่สุข, และวิโรจน์ เชมรัมย์. (2561). การพัฒนาแนวทางการส่งเสริม พัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลตำบลสีวิเชียร อำเภอน้ำยืน จังหวัด อุบลราชธานี. *วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 13(1), 208–219.

- ศิริมา สารนันท์. (2563). ผลของโปรแกรมเสริมพลังอำนาจผู้ดูแลต่อความรู้ความสามารถ ในการดูแลเด็กโรคปอดเรื้อรัง. *วารสารการแพทย์โรงพยาบาลอุดรธานี*, 28(3), 374–383.
- สถาบันพัฒนาอนามัยเด็กแห่งชาติ. (2559). *คู่มือการปฏิบัติงานครูผู้ดูแลเด็กสถาบันพัฒนาอนามัยเด็กแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาอนามัยเด็กแห่งชาติ.
- สถาบันพัฒนาอนามัยเด็กแห่งชาติ กรมอนามัย. (2560). *รายงานการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการเด็กปฐมวัยไทย ครั้งที่ 6 พ.ศ. 2560*. กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2561). *คู่มือพัฒนาการเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2566). *ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566–2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม)*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สิตา ฤทธิ์ธารธรรม, ยุทธนา ศิลปรัสมิ, วิณา จิตประเสริฐ, และเสาวลักษณ์ วงศ์นาถ. (2563). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาการสงสัยว่าล่าช้า บทบาทของครูและศูนย์เด็กเล็กในการกระตุ้นพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในจังหวัดนครราชสีมา. *งานประชุมวิชาการระดับชาติด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาภาคใต้ ครั้งที่ 5 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย*, 1–10.
- สิริมา ชุ่มศรี, นุจรี ไชยมงคล, และศิริยุพา สนั่นเรืองศักดิ์. (2557). ผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้ดูแลเด็กต่อความสามารถและความรู้สึกเป็นภาระในการดูแลเด็กสมองพิการ. *วารสารคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 22(4), 35–46.
- สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. (2547). *จิตวิทยาพัฒนาการ*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สิริรัตน์ จัตกุล. (2564). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาการสงสัยล่าช้า ของเด็กปฐมวัยในคลินิกสุขภาพเด็กดี โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่น. *วารสารศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่น*, 13(2), 87–102.
- สุกัลยา โพธาราม. (2567). ผลของโปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยต่อความรู้และพฤติกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ดูแลเด็กในเขตเทศบาลเมืองจังหวัด ยโสธร. *วารสารสาธารณสุขและสุขภาพศึกษา*, 4(2), e268278–e268278.
- สุวรรณ หนูจุน. (2565). *ผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจสำหรับผู้ดูแลต่อการสร้างวินัยเชิงบวกในเด็กวัยก่อนเรียน (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร)*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- หนึ่งฤทัย เกื้อเอียด, ปุญญพัฒน์ ไชยเมธ, และสมเกียรติยศ วรเดช. (2561). สถานการณ์และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการพัฒนาการของเด็กไทยอายุต่ำกว่า 5 ปี: การทบทวนวรรณกรรม. *The Southern College Network Journal of Nursing and Public Health*, 5(1), 281–296.
- อารีย์วรรณ อ่วมตานี. (2554). การพัฒนาศักยภาพระบบบริการการพยาบาล. ใน *เอกสารการ สอน ชุด วิชาการเสริมสร้างพลังอำนาจในระบบบริการพยาบาลหน่วยที่ 14*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- Bloom, B. S. (1986). *Taxonomy of Educational Objectives: The Classification of Educational Goals, Handbook I: Cognitive Domain*. David McKay.
- Center on the Developing Child at Harvard University. (2016). *From best practices to breakthrough impacts: A science-based approach to building a more promising future for young children and families* [Policy Report]. Harvard University. <https://developingchild.harvard.edu/>
- Cohen, J. (1988). *Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences* (2nd ed.). Lawrence Erlbaum Associates.
- Draper, C. E., Yousafzai, A. K., McCoy, D. C., Cuartas, J., Obradović, J., Bhopal, S., Fisher, J., Jeong, J., Klingberg, S., & Milner, K. (2024). The next 1000 days: Building on early investments for the health and development of young children. *The Lancet*, 404(10467), 2094–2116.
- Erikson, E. H. (1950). *Childhood and Society*. W. W. Norton & Company.
- Hockenberry, M. J., & Wilson, D. (2019). *Wong's Nursing Care of Infants and Children* (11th ed.). Elsevier.
- Kakebeeke, T., Locatelli, I., Rousson, V., Caflisch, I., & Jenni, O. (2012). Improvement in gross motor performance between 3 and 5 years of age. *Perceptual and Motor Skills*, 114(3), 795–806.
- Mehrens, W. A., & Lehmann, I. J. (1983). *Measurement and Evaluation in Education and Psychology* (3rd ed.). Holt, Rinehart and Winston.
- Olusanya, B. O., Davis, A. C., Wertlieb, D., Boo, N.-Y., Nair, M., Halpern, R., Kuper, H., Breinbauer, C., De Vries, P. J., & Gladstone, M. (2018). Developmental disabilities among children younger than 5 years in 195 countries and

- territories, 1990–2016: A systematic analysis for the Global Burden of Disease Study 2016. *The Lancet Global Health*, 6(10), e1100–e1121.
- Papalia, Diane E, & Martorell, Gabriela. (2021). *Experience Human Development* (14th ed.). New York: McGraw-Hill.
- Piaget, J. (1952). *The Origins of Intelligence in Children*. International Universities Press.
- Piaget, J., & Inhelder, B. (1969). *The Psychology of the Child*. Basic Books.
- Polit, D. F., & Beck, C. T. (2017). *Nursing Research: Generating and Assessing Evidence for Nursing Practice* (10th ed.). Wolters Kluwer.
- UNICEF. (2019). *The State of the World's Children*. UNICEF.
- UNICEF ประเทศไทย. (2562). *การพัฒนาเด็กปฐมวัย: รากฐานสำคัญของการพัฒนาทุนมนุษย์*. URL: <https://www.unicef.org/thailand/th/early-childhood-development>
- World Health Organization: WHO. (2019). *Guidelines on physical activity, sedentary behaviour and sleep for children under 5 years of age*. U.S.: WHO.
- World Health Organization: WHO. (2020). *Nurturing care for early childhood development: A framework for helping children survive and thrive*. World Health Organization. Retrieved November 2, 2024, from <https://www.who.int/publications/i/item/9789241514064>

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการทดลอง คือ โปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย

1.1 แผนการสอนตามโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

1.2 กิจกรรม การค้นพบสภาพจริง (Discovering Reality) ประกอบด้วย

1.2.1 สไลด์ Power Point ให้ความรู้เรื่องความสำคัญของการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการเด็ก และลักษณะพัฒนาการเด็กปฐมวัยตามช่วงวัย

1.3 กิจกรรม การสะท้อนคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Reflection) ประกอบด้วย

1.3.1 วิดีโอ เรื่อง “อิมอูน”(กรมอนามัย, 2562)

1.3.2 ใบงานการวิเคราะห์ความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่สงสัยล่าช้าและความต้องการในการพัฒนาความสามารถ

1.4 กิจกรรม การตัดสินใจเลือกวิธีปฏิบัติ (Taking Charge)

1.4.1 สไลด์ Power Point ประกอบการบรรยายเรื่อง วิธีฝึกทักษะการส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่สงสัยล่าช้าเด็กอายุ 42 เดือน - 42 เดือน 29 วัน ตามคู่มือ DSPM

1.4.2 คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย: Developmental Surveillance and Promotion Manual (DSPM) (กรมอนามัย, 2567)

1.5 กิจกรรม การคงไว้ซึ่งการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ (Holding on)

1.5.1 แบบบันทึกผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กรายวัน

1.5.2 ตัวอย่าง การส่งข้อความ “คุณครูทำได้ดีแล้วนะคะ สู้ ๆ ค่ะ” และตามด้วยสติ๊กเกอร์ถึงกลุ่มทดลองผ่านทางแอปพลิเคชันไลน์ Chat และ ข้อความ “ตอนนี้คุณครูอาจจะยังไม่คล่อง แต่เห็นความตั้งใจแล้วนะคะ เชื่อว่าพรุ่งนี้ คุณครูจะทำได้ดีขึ้นแน่นอนค่ะ หากคุณครูไม่มั่นใจขั้นตอนไหนสามารถสอบถามได้เลยนะคะ สู้ ๆ ค่ะ” ส่วนตัวของกลุ่มทดลองรายบุคคล

โปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจ ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ต่อความรู้ พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย และพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่
สงสัยล่าช้า

แผนการดำเนินงานกิจกรรมที่ 1

เรื่อง การค้นพบสภาพจริง (Discovering Reality)

กลุ่มเป้าหมาย ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย กลุ่มทดลอง จำนวน 25 คน

ระยะเวลา สัปดาห์ที่ 1 ใช้เวลา 5 ชั่วโมง 5 นาที

สถานที่ดำเนินการ ห้องประชุมสำนักงานสาธารณสุขอำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร

ผู้จัดทำโปรแกรม นางสาวจรัสรัตน์ ไชยทักษิณ

วัตถุประสงค์ทั่วไป 1. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมมีความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

2. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยได้อย่างเหมาะสม

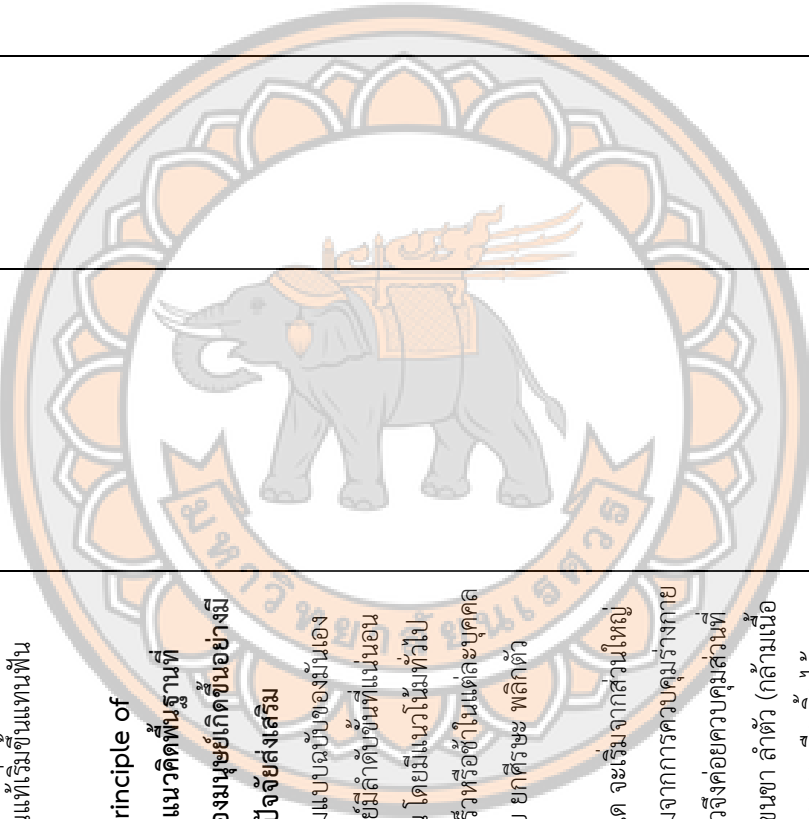
แผนการดำเนินงานกิจกรรมที่ 1

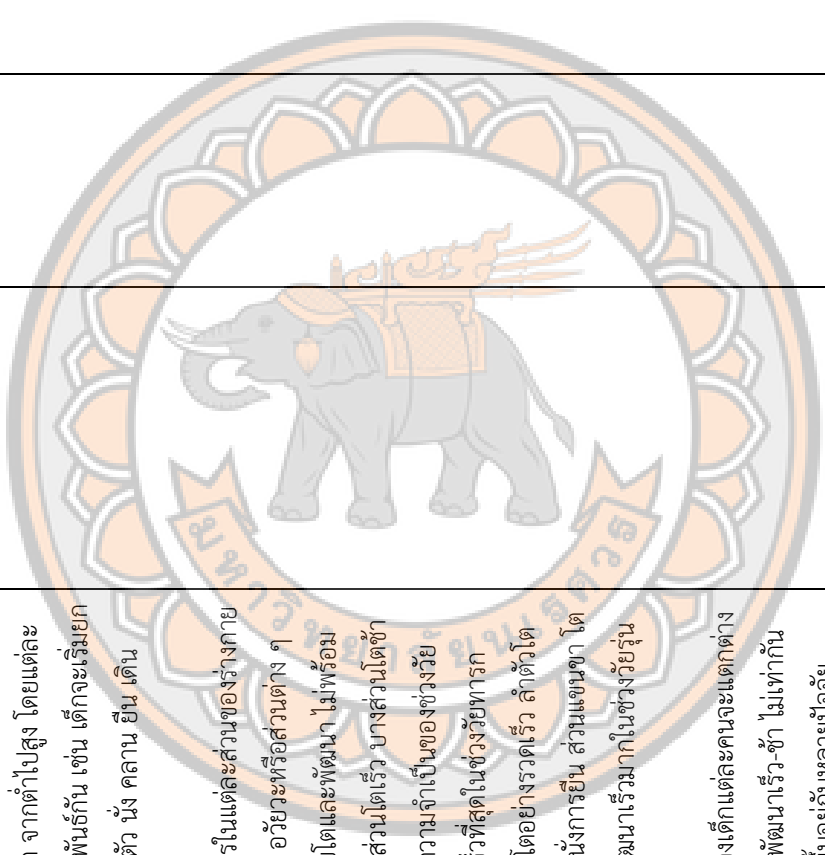
กิจกรรมที่ 1 การค้นพบสภาพจริง (Discovering Reality)

วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	เวลา	สื่อ	เกณฑ์การประเมิน
เพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้วิจัย และกลุ่มทดลอง	ผู้วิจัยกล่าวทักทายแนะนำตนเอง พูดคุยกับกลุ่มทดลองด้วยท่าทางที่เป็นมิตร	ขึ้นนำ สร้างสัมพันธ์ภาพ	ใช้เวลา 10 นาที	ผู้วิจัย	
เพื่อให้กลุ่มทดลองทราบผลการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยของแต่ละคน	กิจกรรมทบทวนผลการคัดกรองพัฒนาการของเด็กวัย 0-3 ปี เด็กปฐมวัย (X 1.1) สวัสดีค่ะ วันนี้ผู้วิจัยจะมาแจ้งผลการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่ส่งสัปดาห์ จากการพัฒนาการโดยใช้คู่มือ DSDM ประเมินโดยผู้วิจัย ซึ่งพัฒนาการเด็กปฐมวัยจะมีทั้งหมด 5 ด้าน ประกอบด้วย 1. พัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว Gross motor (GM) 2. พัฒนาการด้านกล้ามเนื้อเล็กและสติปัญญา Fine Motor (FM) 3. พัฒนาการด้านการเข้าใจภาษา Receptive Language (RL) 4. พัฒนาการด้านการใช้ภาษา Expressive Language (EL)	ขึ้นนำ - แจ้งผลการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยของแต่ละคน	ใช้เวลา 45 นาที (1-2 นาที/คน)	แบบบันทึกผลการประเมินพัฒนาการเด็ก	ผู้เข้าอบรมสามารถอธิบายผลการประเมินพัฒนาการของเด็กที่อยู่ในความดูแลของตนเองได้

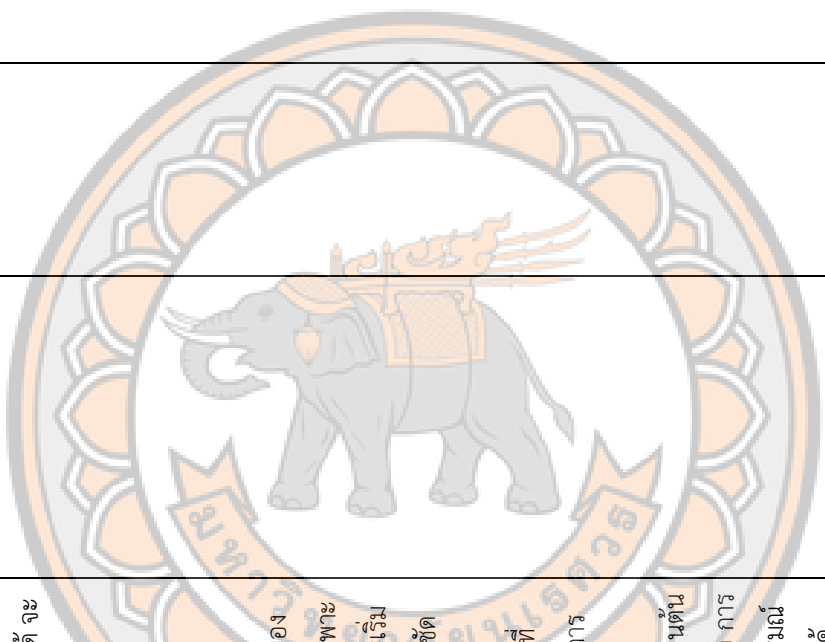
วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	เวลา	สื่อ	เกณฑ์การประเมิน
	5. พัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม Personal and Social (PS) ซึ่งเด็กต้องผ่านการประเมินครบทั้ง 5 ด้าน จึงจะเรียกว่าเด็กมีพัฒนาการสมวัย หากไม่ครบทั้ง 5 ด้าน ถือว่า สงสัยพัฒนาการล่าช้า ซึ่งการประเมินครั้งนี้ เด็กในควบคุมดูแลของท่าน มีพัฒนาการสมวัยไม่ครบ 5 ด้าน ซึ่งแปลว่า สงสัยพัฒนาการล่าช้า คือยังไม่สามารถทำอะไรได้ตามวัย ในด้าน..... ในข้อ..... ดังนั้นคุณครูจึงขอความร่วมมือคุณครูในการฝึกเด็กในด้านที่ยังไม่ผ่าน ให้ผ่านตามเกณฑ์ค่ะ ตามโปรแกรมที่ผู้วิจัยจัดทำให้				
เพื่อให้กลุ่มทดลองสามารถอธิบายความสำคัญของการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการเด็ก และลักษณะพัฒนาการเด็ก	กิจกรรมให้ความรู้ เรื่องความสำคัญของการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการเด็ก ลักษณะพัฒนาการเด็กปฐมวัยตามช่วงวัย และ Red Flag หรือสัญญาณเตือนพัฒนาการล่าช้า ของเด็กอายุ 42 เดือน (X 1.2) 1. ความสำคัญของการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย	- บรรยาย เรื่องความสำคัญของการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการเด็ก และลักษณะพัฒนาการเด็กปฐมวัยตามช่วงวัย	ใช้เวลา 1 ชั่วโมง	Power Point ให้ความรู้เรื่องความสำคัญของการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการเด็ก และลักษณะพัฒนาการ	- ผู้เข้าอบรมสามารถอธิบายความสำคัญของการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ได้ - ผู้เข้าอบรมสามารถอธิบายปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการเด็กปฐมวัยได้ ทั้ง 3 ด้าน

วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	เวลา	สื่อ	เกณฑ์การประเมิน
	หมายถึง การเปลี่ยนแปลงด้านหน้าที่การทำงาน (Function) ของอวัยวะระบบต่าง ๆ รวมทั้งตัวบุคคล และวุฒิภาวะ (Maturation) ให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำสิ่งที่ยาก สลับซับซ้อนมากขึ้น ตลอดจนการเพิ่มทักษะใหม่ ๆ และความสามารถในการปรับตัวต่อสภาวะแวดล้อมหรือภาวะใหม่ในบริบทของครอบครัวและสังคมพัฒนาการของมนุษย์ การเปลี่ยนแปลงของมนุษย์อาจจำแนกออกได้เป็น 4 กรณีคือ 1. การเปลี่ยนแปลงทางขนาด เช่น มีความยาวเพิ่มขึ้น น้ำหนักเพิ่มขึ้น ส่วนสูง เพิ่มขึ้น 2. การเปลี่ยนแปลงทางด้านสัดส่วน เช่น เด็กทารกมีขนาด ศีรษะใหญ่มากเมื่อเทียบกับลำตัว (หัวโต) แขนขาสั้น ขยับเขยื้อน ขนขาวิ่งขึ้นชัดเจน ลำตัวสมดุล ศีรษะเริ่มเล็กลงเมื่อเทียบกับลำตัว เป็นต้น 3. ลักษณะเดิมหายไป เช่น เคยร้องไห้แง แง่ โตขึ้นสามารถควบคุมอารมณ์ได้ เป็นต้น			ได้ปฐมวัยตามช่วงวัย	

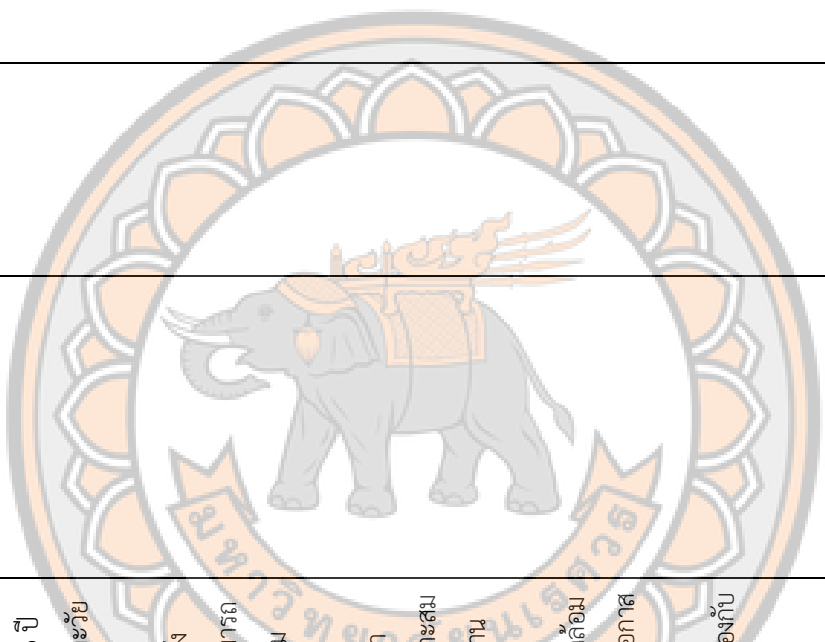
วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	เวลา	สื่อ	เกณฑ์การประเมิน
	4. มีลักษณะใหม่ ๆ เกิดขึ้น เช่น เด็กเล็ก เริ่มเดิน พูด ได้เอง และ พัฒนาการขั้นแทนฟันน้ำนม เป็นต้น หลักของพัฒนาการ (Principle of development) เป็นแนวคิดพื้นฐานที่อธิบายว่าพัฒนาการของมนุษย์เกิดขึ้นอย่างมีลำดับ มีทิศทาง และมีปัจจัยส่งเสริม 1. พัฒนาการเป็นไปตามแบบฉบับของตนเอง คือ พัฒนาการของมนุษย์มีลำดับขั้นที่แน่นอน ซึ่งเด็กทุกคนจะต้องผ่าน โดยมีแนวโน้มทั่วไปคล้ายกัน แม้จะมีความเร็วหรือช้าในแต่ละบุคคล เช่น การเคลื่อนไหว โดย ยกศีรษะ พลิกตัว คลาน เดิน เป็นต้น 2. พัฒนาการไม่ว่าด้านใด จะเริ่มจากส่วนใหญ่ ไปสู่ส่วนน้อย คือ มักเริ่มจากการควบคุมร่างกาย จากส่วนที่ใหญ่ก่อน แล้วจึงค่อยควบคุมส่วนที่เล็ก เช่น เด็ก ควบคุมแขนขา ลำตัว (กล้ามเนื้อใหญ่) ได้ก่อน ต่อมาจึงควบคุม มือ นิ้ว ได้แม่นยำ (หยิบของ เขียนหนังสือ) เป็นต้น 3. พัฒนาการเป็นสิ่งที่ดำเนินต่อเนื่องกันไปตลอดเวลาจนมีลำดับขั้นตอน คือ พัฒนาการ				

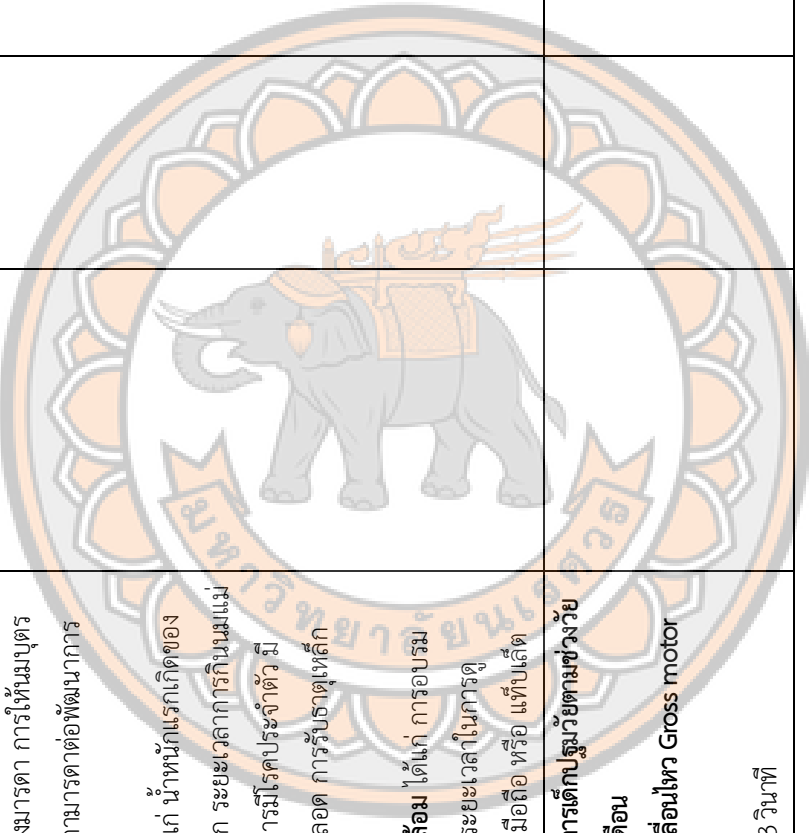
วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	เวลา	สื่อ	เกณฑ์การประเมิน
	เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ไม่หยุดนิ่ง และเป็นระบบ มีลำดับจากง่ายไปยาก จากต่ำไปสูง โดยแต่ละขั้นจะต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน เช่น เด็กจะเริ่มยกศีรษะก่อน ค่อย พลิกตัว นั่ง คลาน ยืน เดิน ตามลำดับ 4. อัตราการพัฒนาการในแต่ละส่วนของร่างกาย นั้นจะแตกต่างกัน คือ อวัยวะหรือส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เจริญเติบโตและพัฒนาไม่พร้อมกันและไม่เท่ากัน บางส่วนได้เร็ว บางส่วนได้ช้า ขึ้นอยู่กับหน้าที่ และความจำเป็นของช่วงวัย เช่น ศีรษะจะพัฒนาเร็วที่สุดในช่วงวัยทารก เพราะสมองเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ลำตัวโตต่อมา เพื่อรองรับการนั่งการยืน ส่วนแขนขา โตช้าในช่วงวัยเด็ก แต่พัฒนาเร็วมากในช่วงวัยรุ่น เป็นต้น 5. อัตราพัฒนาการของเด็กแต่ละคนจะแตกต่างกัน คือ เด็กแต่ละคน พัฒนาเร็ว-ช้า ไม่เท่ากัน แม้อายุเท่ากันก็ตาม ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย พันธุกรรม สภาพแวดล้อม การเลี้ยงดู โภชนาการ และโอกาสในการเรียนรู้ เช่น เด็ก				

วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	เวลา	สื่อ	เกณฑ์การประเมิน
	คนที่ 1 เติบโตตอน 10 เดือน เด็กคนที่ 2 เติบโตตอน 14 เดือน เป็นต้น 6. พัฒนาการของคุณสมบัติต่าง ๆ จะสัมพันธ์กัน คือ พัฒนาการของเด็ก (ด้านร่างกาย อารมณ์ สติปัญญา ภาษา) จะเกิดขึ้นไปพร้อมกันและมีผลกระทบซึ่งกันและกัน เช่น ความสัมพันธ์ด้านร่างกายและสติปัญญา เด็กที่เดินได้เร็วจะสำรวจสิ่งรอบตัว เรียนรู้ใหม่ได้เร็ว เป็นต้น 7. พัฒนาการเป็นสิ่งที่เราอาจทำนายหรือคาดคะเนได้ คือ พัฒนาการของเด็กมีลำดับขั้นที่เป็นแบบแผน และสามารถคาดการณ์ได้ว่า เด็กในแต่ละช่วงวัย ควรจะมีพฤติกรรม ทักษะ หรือความสามารถใดบ้างตามเกณฑ์พัฒนาการปกติ เช่น 6 เดือน พัฒนาการที่คาดได้คือ มองตามเสียง ยืนตอบ และ 1 ปี ยืนได้เอง พูดคำเดียว เป็นต้น 8. พัฒนาการทุกด้านเกี่ยวข้องกันแยกกันไม่ได้ คือ พัฒนาการของเด็กในแต่ละด้าน ไม่สามารถแยกออกจากกันได้อย่างเด็ดขาดเพราะทุกด้านส่งผลต่อกันและกันอย่างต่อเนื่อง เช่น				

วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	เวลา	สื่อ	เกณฑ์การประเมิน
	พัฒนาการด้านร่างกายส่งผลต่อสติปัญญา เด็กที่กล้ามเนื้อแข็งแรงจะจับของ เขียนหนังสือได้ จะส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับเด็ก 9. พัฒนาการด้านความรู้เกี่ยวกับการเสื่อม (Growth and Decline) คือ ในชีวิตมนุษย์ พัฒนาการ (การเจริญเติบโตและพัฒนาไปข้างหน้า) จะเกิดขึ้นควบคู่กับกระบวนการของการเสื่อมถอย (Decline) ตามช่วงวัยโดยเฉพาะเมื่อเข้าสู่ผู้ใหญ่และวัยชรา การพัฒนาจะเริ่มช้าลง และการเสื่อมจะเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด เช่น เด็กวัยทารก เด็กเล็ก จะมีลักษณะ พัฒนาการเริ่มมาทุกด้าน ยังไม่มีการเสื่อมที่ชัดเจน ส่วนวัยสูงอายุ จะมีลักษณะพัฒนาการหยุดนิ่งหรือช้ามาก จะมีความเสื่อมเด่นชัด ความจำลดลง กล้ามเนื้อลีบ ข้อต่อเสื่อม เป็นต้น 10. ความสมดุลพฤติกรรมต้องการเวลา คือ การปรับพฤติกรรมให้สมดุลทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาไม่สามารถเกิดขึ้นได้ในทันที แต่ต้องอาศัย เวลา การเรียนรู้ และประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เด็กหรือบุคคลสามารถควบคุม ปรับตัว และแสดง				

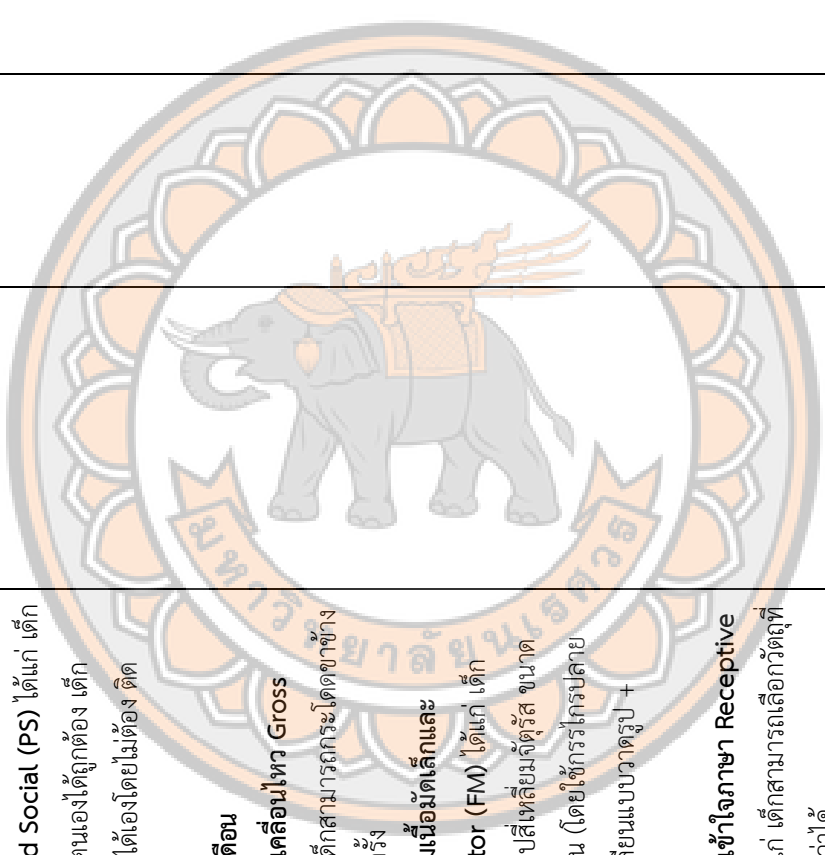
วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	เวลา	สื่อ	เกณฑ์การประเมิน
	พฤติกรรมได้เหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ เช่น เด็กเล็กอาจยัง ควบคุมอารมณ์ ไม่ได้ (ร้องไห้เมื่อผิดหวัง) แต่เมื่อโตขึ้น เรียนรู้การรอคอยและอดทน ได้ดีขึ้น เด็กบางคนยังไม่กล้าแสดงออกทางสังคม เมื่อได้ฝึกซ้ำ ๆ ในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย จะเริ่มกล้าและมีความมั่นใจมากขึ้น เป็นต้น จากหลักของพัฒนาการสามารถ สรุปได้ว่า พัฒนาการคือ การเจริญเติบโตที่ทำให้คุณลักษณะใหม่หรือความสามารถใหม่ มีการเปลี่ยนแปลงที่ดำเนินไปอย่างมีทิศทางและดำเนินไปตามเวลาสืบเนื่องกันไปตลอดเวลา ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการเจริญเติบโต หรือ พัฒนาการของมนุษย์ดำเนินการไป 2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการเด็ก คือ ช่วงปฐมวัย มีความสำคัญของชีวิตรุ่นเยาว์ เพราะการเจริญเติบโตและพัฒนาการที่เกิดขึ้นในช่วงนี้เป็นพื้นฐานสำคัญที่มีผลต่อการเรียนรู้ พฤติกรรมและภาวะสุขภาพในวัยผู้ใหญ่ โดยเฉพาะการเจริญเติบโตและพัฒนาของตนเอง ซึ่งเป็นรากฐานสำหรับการพัฒนาโครงสร้างและการทำงานของสมองตลอดชีวิตพัฒนาการเด็ก				

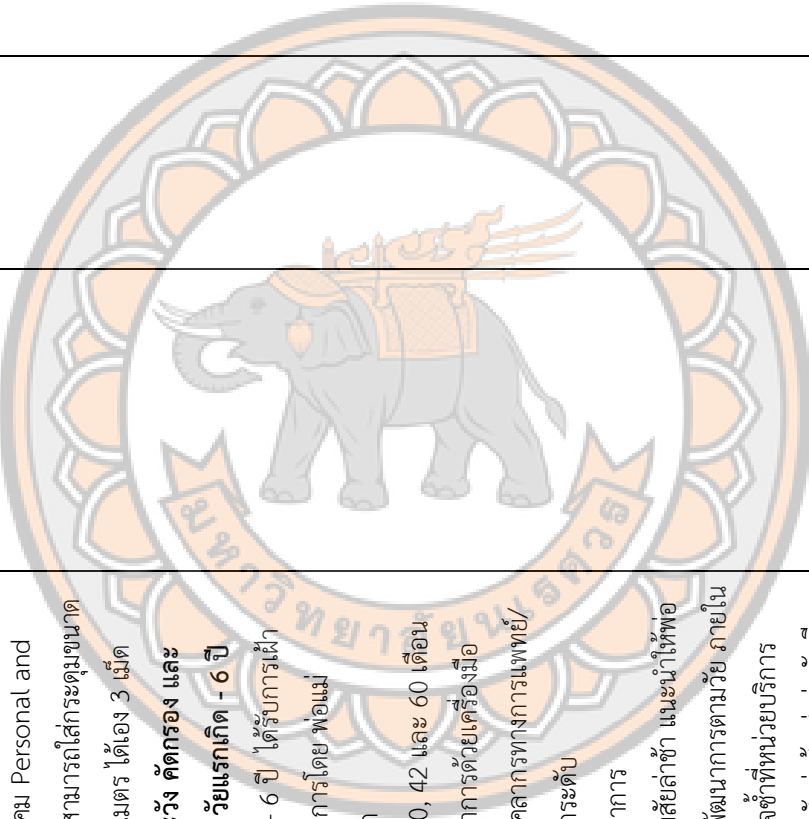
วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	เวลา	สื่อ	เกณฑ์การประเมิน
	ปฐมวัยนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันขึ้นตอนต่อเนื่อง ตั้งแต่ปฏิสนธิ จนถึงอายุ 6 ปี โดยจะเกิดความคุ้นเคยกับไปตามเกณฑ์อายุและวัยของเด็ก และต้องอาศัยปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม และการเรียนรู้ การอบรมสั่งสอน การเลี้ยงดู จนส่งผลให้เด็กมีความสามารถ และพฤติกรรมที่แตกต่างกัน และเป็นไปตามศักยภาพของตน หน้าที่ต่างแห่งโอกาส หรือ window of opportunity อธิบายช่วงเวลาสำคัญในชีวิตของเด็กซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการพัฒนา การทำงานเฉพาะด้าน คือช่วงเวลาที่เหมาะสมเฉพาะต่าง ๆ ได้รับการพัฒนาอย่างรวดเร็ว หากเด็กขาดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในช่วงเวลาที่สำคัญเช่นนี้ หรือโอกาสต่าง ๆ เหล่านี้จะบดบัง และมักจะประสบปัญหาในด้านนี้ไปตลอดชีวิต ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการเด็ก แบ่งเป็น 3 ปัจจัยหลัก คือ 1) ปัจจัยด้านมารดา ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ครอบครัว การฝากครรภ์ การได้รับยาตามหลักเสริมไอโอดีนระหว่างตั้งครรภ์ของมารดา การเจ็บป่วยหรือใช้				

วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	เวลา	สื่อ	เกณฑ์การประเมิน
	ยาระหว่างการตั้งครรภ์ โรคประจำตัว ประวัติการดื่มแอลกอฮอล์ของมารดา การให้มนูบุตร และความเสี่ยงของบิดามารดาต่อพัฒนาการของเด็ก 2) ปัจจัยด้านเด็ก ได้แก่ นำหนักแรกเกิดของทารก เพศ อายุของเด็ก ระยะเวลาก่อนการคลอด การเกิดก่อนกำหนด การมีโรคประจำตัว มีภาวะแทรกซ้อนหลังคลอด การรับธาตุเหล็กเสริม 3) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู การเล่านิทาน ระยะเวลาในการดูโทรทัศน์และการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ แท็บเล็ต				
	3. และลักษณะพัฒนาการเด็กปฐมวัยตามช่วงวัยอายุ 31 เดือน ถึง 41 เดือน - พัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว Gross motor (GM) ได้แก่ เด็กสามารถยืนขาเดียว 3 วินาที				

วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	เวลา	สื่อ	เกณฑ์การประเมิน
	-พัฒนาการด้านกล้ามเนื้อเล็กและสติปัญญา Fine Motor (FM) ได้แก่ เด็กสามารถเลียนแบบรูปร่างกลมได้ เด็กสามารถทำตามคำสั่งต่อเนื่องได้สองกิริยากับวัตถุ 2 ชนิด -พัฒนาการด้านการเข้าใจภาษา Receptive Language (RL) ได้แก่ เด็กสามารถถามคำถามได้ 4 แบบ เช่น ใคร อะไร ที่ไหน ทำอะไร -พัฒนาการด้านการใช้ภาษา Expressive Language (EL) ได้แก่ เด็กสามารถทำคำทักทายในการเล่นเป็นกลุ่มได้โดยมีผู้ใหญ่แนะนำ -พัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม Personal and Social (PS) ได้แก่ เด็กสามารถช่วยทำงานชิ้นตอนเดียวได้ อายุ 42 เดือน ถึง 42 เดือน 29 วัน -พัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว Gross motor (GM) ได้แก่ เด็กสามารถยืนขาเดียว 5 วินาที เด็กสามารถยืนเขมราบรับและถือลูกบอลไว้ได้				ผู้เข้าร่วมอบรมสามารถอธิบายลักษณะพัฒนาการเด็กปฐมวัยช่วงอายุ -31 เดือน ถึง 41 เดือน - 42 เดือน ถึง 42 เดือน 29 วัน - อายุ 43 เดือน ถึง 48 เดือน ได้อย่างน้อยด้านละ 1 ทักษะ - ผู้เข้าร่วมอบรมสามารถแบบแผนทางการดูแลผู้ป่วยรัง คัดกรอง และส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยแรกเกิด - 6 ปี

วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	เวลา	สื่อ	เกณฑ์การประเมิน
	-พัฒนาการด้านกล้ามเนื้อเล็กและสติปัญญา Fine Motor (FM) ได้แก่ เด็กสามารถแยกกรุบทรงชนิดเดียวกัน เป็นกลุ่มได้ถูกต้องทั้ง 3 แบบ เด็กสามารถต่อชิ้นส่วนของภาพ เข้าด้วยกันได้เองถูกต้องโดยต่อลงในกรอบเด็กสามารถวาดรูปร่างกลมที่บรรจบ กันตามแบบได้ โดยไม่มีเหลี่ยม ไม่ว่า เกยกันไม่เกิน 2 ซม. (ไม่จำกัดเส้น ผ่านศูนย์กลาง) -พัฒนาการด้านการเข้าใจภาษา Receptive Language (RL) ได้แก่ เด็กสามารถวางได้ถูกตำแหน่ง เด็กสามารถเลือกจัดกลุ่มวัตถุตามประเภทภาพเสื้อผ้าได้				
	-พัฒนาการด้านการใช้ภาษา Expressive Language (EL) ได้แก่ เด็กสามารถเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ที่ผ่านมาให้ผู้ใหญ่หรือเด็กด้วยกันฟังได้ เด็กสามารถพูด “ขอ” หรือ “ขอบคุณ” หรือ “ให้” ได้เอง				

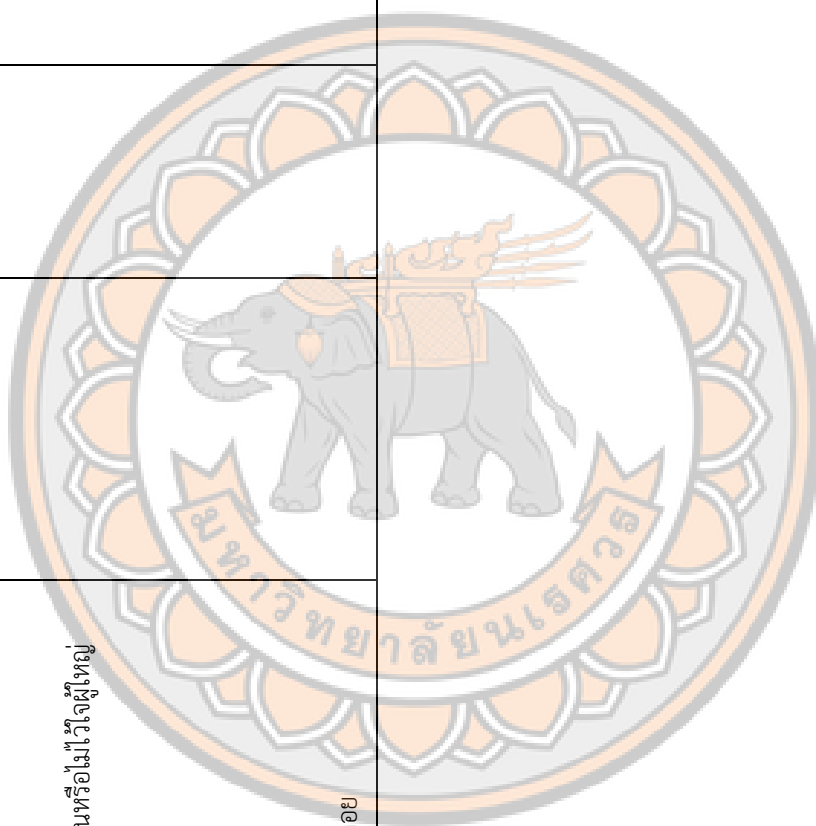
วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	เวลา	สื่อ	เกณฑ์การประเมิน
	- พัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม Personal and Social (PS) ได้แก่ เด็กสามารถบอกเพศของตนเองได้ถูกต้อง เด็กสามารถใส่เสื้อผ้าหน้าตัวเองโดยไม่ต้องติดกระดุม อายุ 43 เดือน ถึง 48 เดือน - พัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว Gross motor (GM) ได้แก่ เด็กสามารถกระโดดขาข้างเดียวได้อย่างน้อย 2 ครั้ง - พัฒนาการด้านกล้ามเนื้อเล็กและสติปัญญา Fine Motor (FM) ได้แก่ เด็กสามารถตัดกระดาษ รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ขนาด 10 ซม.ออกเป็นสองชิ้น (โดยใช้กรรไกรปลายมน) ได้ เด็กสามารถเลี่ยนแบบวาดรูป + (เครื่องหมายบวก) ได้ - พัฒนาการด้านการเข้าใจภาษา Receptive Language (RL) ได้แก่ เด็กสามารถเลือกวัตถุที่มีขนาดใหญ่และเล็กกว่าได้ - พัฒนาการด้านการใช้ภาษา Expressive Language (EL) ได้แก่ เด็กสามารถพูดเป็นประโยคติดต่อกันโดยมีความหมายและ				

วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	เวลา	สื่อ	เกณฑ์การประเมิน
	เหมาะสมกับโอกาสได้- พัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม Personal and Social (PS) ได้แก่ เด็กสามารถใส่กระดุมขนาดใหญ่อ่างน้อย 2 เซนติเมตร ได้เอง 3 เม็ด แนวทางการดูแลเฝ้าระวัง คัดกรอง และส่งเสริมพัฒนาการเด็ก วัยแรกเกิด - 6 ปี 1. เด็กอายุ วัยแรกเกิด - 6 ปี ได้รับการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการโดย พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู ผู้ดูแลเด็ก 2. เด็กที่มีอายุ 9, 18, 30, 42 และ 60 เดือน ได้รับการคัดกรองพัฒนาการด้วยเครื่องมือ DSPM (เล่มขาว) โดยบุคลากรทางการแพทย์/เจ้าหน้าที่สาธารณสุขทุกระดับ 3. ผลการคัดกรองพัฒนาการ - ผลการคัดกรองพบ สงสัยล่าช้า แนะนำให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ส่งเสริมพัฒนาการตามวัย ภายใน 30 วัน และกลับมารับตรวจซ้ำที่หน่วยบริการ - ผลการคัดกรองพบ สงสัยล่าช้า ส่งต่อทันที (คือเด็กที่มีความผิดปกติชัดเจน เช่น ดาวน์ซินโดรม ศีรษะเล็ก) ส่งต่อหน่วยบริการตั้งแต่ทุติยภูมิเพื่อตรวจวินิจฉัย และประเมินพัฒนาการ ด้วย				

วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	เวลา	สื่อ	เกณฑ์การประเมิน
	คู่มือ TEDA4I + เครื่องมือ TDAS ในกลุ่มเด็กที่สงสัย ADS หรือ ลำหัดด้าน การใช้ภาษา Expressive Language, พัฒนาการด้านการเข้าใจภาษา Receptive Language , พัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม Personal and Social - ผลการคัดกรองพบ พัฒนาการสมวัย ให้ส่งเสริมพัฒนาการตามอายุถัดไปของเด็กโดยพ่อแม่ ผู้ดูแล พี่เลี้ยงเด็ก และ อสม. โดยให้คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กประณวัย DSPM หรือ คู่มือประเมินและส่งเสริมพัฒนาการเด็กกลุ่มเสี่ยง DAIM				
เพื่อให้กลุ่มทดลอง ทราบสัญญาณเตือนพัฒนาการล่าช้า (Red Flag) เด็กอายุ 42 เดือน	Red Flag หรือสัญญาณเตือนพัฒนาการล่าช้า ของเด็กอายุ 42 เดือน เป็นสัญญาณที่แสดงถึงอาการที่ต้องรีบมาพบแพทย์ ที่ต้องนำเด็กเข้ารับการตรวจรักษา จากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่หน่วยบริการปฐมภูมิ (รพ.สต./รพช./รพท./รพศ.) อายุ 3 ปี 6 เดือน 1. เดินขึ้น-ลงบันไดแบบสลับเท้าไม่ได้	- บรรยาย หัวข้อ Red Flag หรือสัญญาณเตือนพัฒนาการล่าช้า ของเด็กวัยปฐมวัย อายุ 42 เดือน	10 นาที	- Power Point ประกอบการบรรยายเรื่อง Red Flags หรือสัญญาณเตือนพัฒนาการล่าช้าของเด็กวัยปฐมวัย อายุ 42 เดือน	ผู้เข้าอบรมสามารถบอกได้อย่างน้อย 10 ข้อ

วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	เวลา	สื่อ	เกณฑ์การประเมิน
	2. รังแกแล้วยังหลั่งง่าย 3. กระโดดสองเท้าพร้อมกันไม่ได้ 4. ยืนขาเดียวไม่ได้แม้เพียง 1–2 วินาที 5. จับดินสอไม่มั่นคง ใช้การกำแบบทรก 6. วาดรูปร่างตามแบบไม่ได้ 7. ต่อบล็อกได้ไม่เกิน 3–4 ชิ้น 8. ใส่-ถอดเสื้อตัวเองไม่ได้เลยแม้ไม่มีกระดุม 9. พุดไม่เป็นประโยค หรือพุดสั้นมาก 10. ออกเสียงไม่ชัดเจนคนแปลกหน้าฟังไม่รู้เรื่อง 11. ไม่เข้าใจคำสั่งง่าย ๆ เช่น “เก็บของเล่น” 12. ไม่สามารถเล่าเหตุการณ์ง่าย ๆ ได้ เช่น “ไปไหนมา ทำอะไรมา” 13. แยกรูปทรง สี หรือขนาดพื้นฐานไม่ได้ 14. ไม่สนใจของเล่นที่ต้องใช้ความคิดหรือเหตุผล 15. ไม่มีการเล่นสมมติ เช่น เล่นทำกับข้าวหรือเล่นหมอ 16. จำลำดับเหตุการณ์ง่าย ๆ ไม่ได้ 17. ไม่แสดงอารมณ์หรือไม่สนใจคนรอบข้าง 18. ไม่สามารถเล่นร่วมกับเด็กคนอื่นได้				

วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	เวลา	สื่อ	เกณฑ์การประเมิน
	19. ควบคุมอารมณ์ไม่ได้ เช่น โกรธรุนแรงเกินเหตุ 20. ไม่แสดงความผูกพันหรือไม่ไว้วางใจผู้ใหญ่ใกล้ชิด ทุกอายุ - ไม่ใจนิ่งหน้าสบตา - ไม่ตอบสนองต่อเสียง - ทักษะด้านต่าง ๆ ถดถอย				

วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	เวลา	สื่อ	เกณฑ์การประเมิน
เพื่อให้กลุ่มทดลอง สามารถอธิบาย ความสำคัญของการ ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ปฐมวัย ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง กับพัฒนาการเด็ก และ ลักษณะพัฒนาการเด็ก ปฐมวัยตามช่วงวัย ได้	กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์การ ส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่ผ่านมา ร่วมกันสรุป ประเด็นปัญหา และสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และ กำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาร่วมกัน (X 1.3) สำหรับกิจกรรมนี้ เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ของแต่ละคน โดยให้ผู้ดูแลเด็กใน สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ทบทวนประสบการณ์ การส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่ผ่านมาของแต่ละ คน ว่า ที่ผ่านมา ท่านส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ด้านใดบ้าง ผ่านรูปแบบไหน พบปัญหาและ อุปสรรคอะไรบ้าง ให้เวลานำเสนอท่านละ 2 นาที ให้สมาชิกท่านอื่นฟัง	กิจกรรมกลุ่ม	1 ชั่วโมง	ผู้วิจัย	ผู้เข้าร่วมอบรมสามารถ อธิบายปัญหาและ อุปสรรคที่ผ่านจากการ ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

โปรแกรมการสร้างพลังอำนาจ ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ต่อความรู้ พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย และพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่
สงสัยล่าช้า

แผนการดำเนินงานกิจกรรมที่ 2

เรื่อง การสะท้อนคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Reflection)

กลุ่มเป้าหมาย ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย กลุ่มทดลอง จำนวน 25 คน

ระยะเวลา สัปดาห์ที่ 1 ใช้เวลา 40 นาที

สถานที่ดำเนินการ ห้องประชุมสำนักงานสาธารณสุขอำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร

ผู้จัดทำโปรแกรม นางสาวจุรีภรณ์ ไชยทักษิณ

วัตถุประสงค์ทั่วไป เพื่อให้ผู้เข้าร่วมอบรมสามารถค้นหาคำถามการถกเถียง พิจารณาอย่างมีวิจารณญาณ และเกิดมุมมองและแนวความคิดการแก้ไขปัญหาใหม่

แผนการดำเนินงานกิจกรรมที่ 2

กิจกรรมที่ 2 การสะท้อนคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Reflection)

วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	เวลา	สื่อ	เกณฑ์การประเมิน
เพื่อให้กลุ่มทดลองได้เรียนรู้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยจากบุคคลต้นแบบ	กิจกรรมการศึกษาตัวแบบ (x2.1) โดยชมวิดีโอเรื่อง อิมฮุน ตัวแบบคือผู้ดูแลเด็กที่มีส่วนร่วม ในการกระตุ้นส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่ล่าช้าด้วยคู่มือ DSPM จนกระทั่งเด็กมีพัฒนาการสมวัยเพิ่มขึ้น ภายใน 30 วัน	การเรียนรู้ประสบการณ์ตัวแบบผ่านกิจกรรมวิดีโอ	ใช้เวลา 10 นาที	วิดีโอเรื่อง “อิมฮุน”	ผู้เข้าร่วมอบรมชมวิดีโอเรื่อง “อิมฮุน”
เพื่อให้กลุ่มทดลองสามารถวิเคราะห์ความสามารถของตนเองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่สงสัย	กิจกรรมกระตุ้นให้ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย คิดวิเคราะห์ ความสามารถในการกระตุ้นส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย และความต้องการพัฒนาความสามารถของตนเอง (x2.2) หลังจากกลุ่มทดลองได้รับชมวิดีโอเรื่อง “อิมฮุน” แล้ว ต่อให้ทุกท่าน วิเคราะห์ความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่สงสัยล่าช้าที่อยู่ในความดูแลของท่าน ว่าท่านสามารถทำได้มากน้อยแค่ไหน และความต้องการในการพัฒนาความสามารถของท่าน เพื่อให้ท่านมีศักยภาพและความมั่นใจในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ได้อย่างถูกต้อง ลงในใบงานที่มอบให้	การวิเคราะห์ความสามารถของตนเองในการส่งเสริมพัฒนาการ ลงในใบงาน	ใช้เวลา 30 นาที	ใบงานการวิเคราะห์ความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่สงสัยล่าช้า และความ ต้องการในการพัฒนา ความสามารถของท่าน	ผู้เข้าร่วมอบรมส่งใบงาน ร้อยละ 100

โปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจ ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ต่อความรู้อุทิศตนเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย และพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่
สงสัยล่าช้า

แผนการดำเนินงานกิจกรรมที่ 3

เรื่อง การตัดสินใจเลือกวิธีปฏิบัติ (Taking Charge)

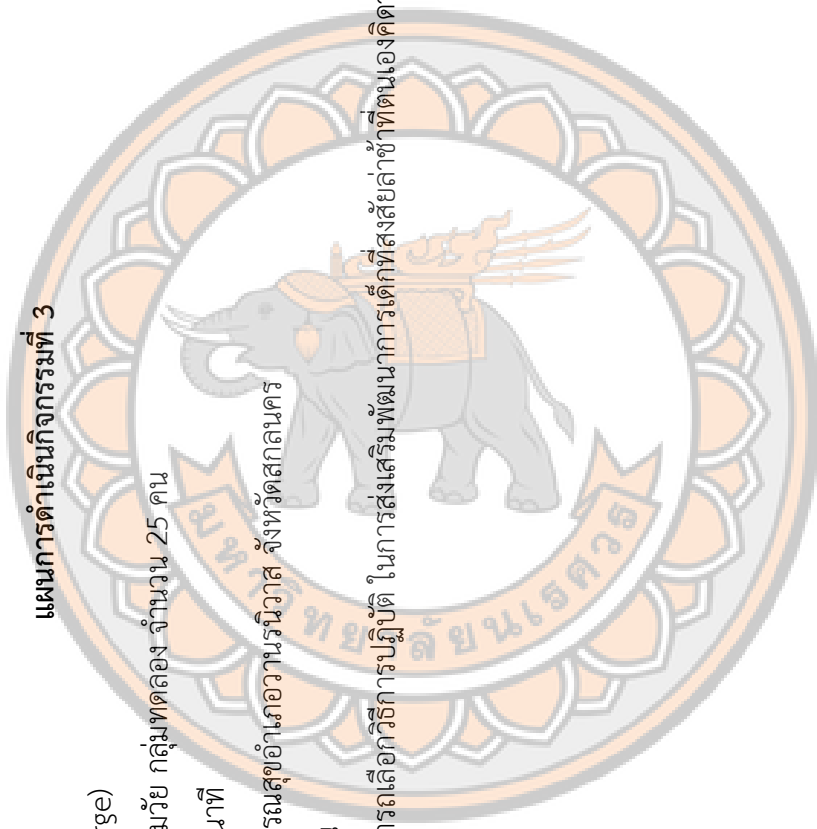
กลุ่มเป้าหมาย ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย กลุ่มทดลอง จำนวน 25 คน

ระยะเวลา สัปดาห์ที่ 1 ใช้เวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที

สถานที่ดำเนินการ ห้องประชุมสำนักงานสาธารณสุขอำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร

ผู้จัดทำโปรแกรม นางสาวจุริกรณ์ ไชยทักษิณ

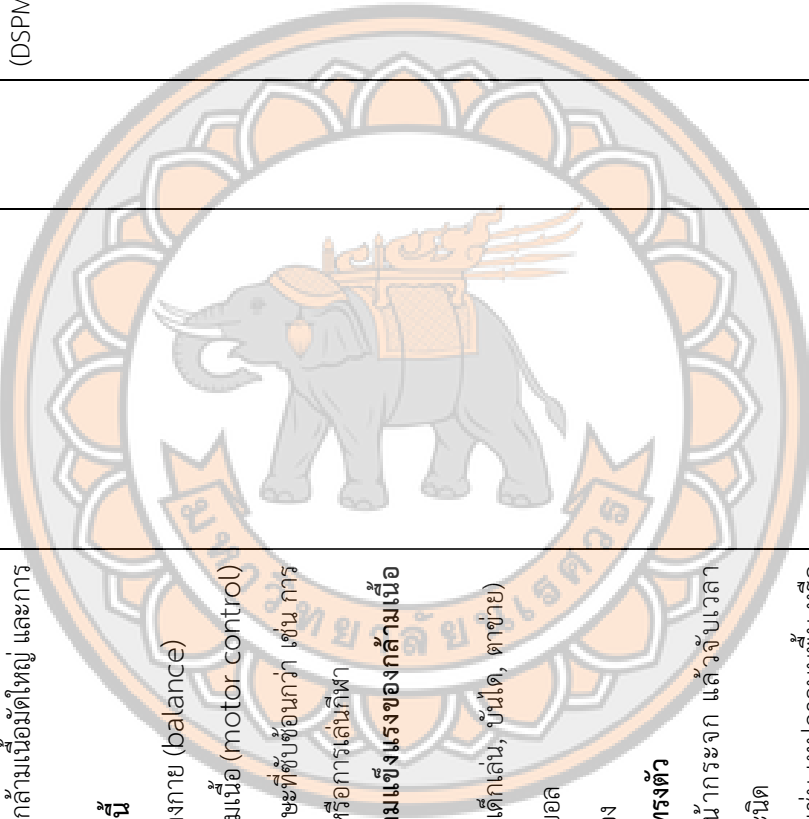
วัตถุประสงค์ทั่วไป เพื่อให้ผู้เข้าร่วมอบรมสามารถเลือกวิธีการปฏิบัติ ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่สงสัยล่าช้าที่ตนเองคิดว่าเหมาะสมและดีที่สุด

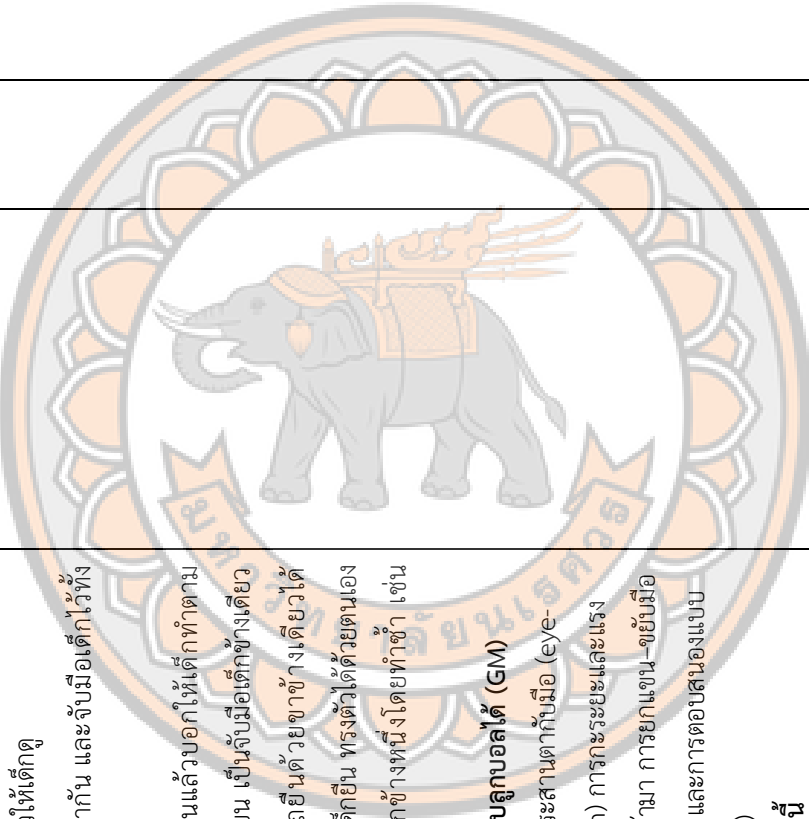

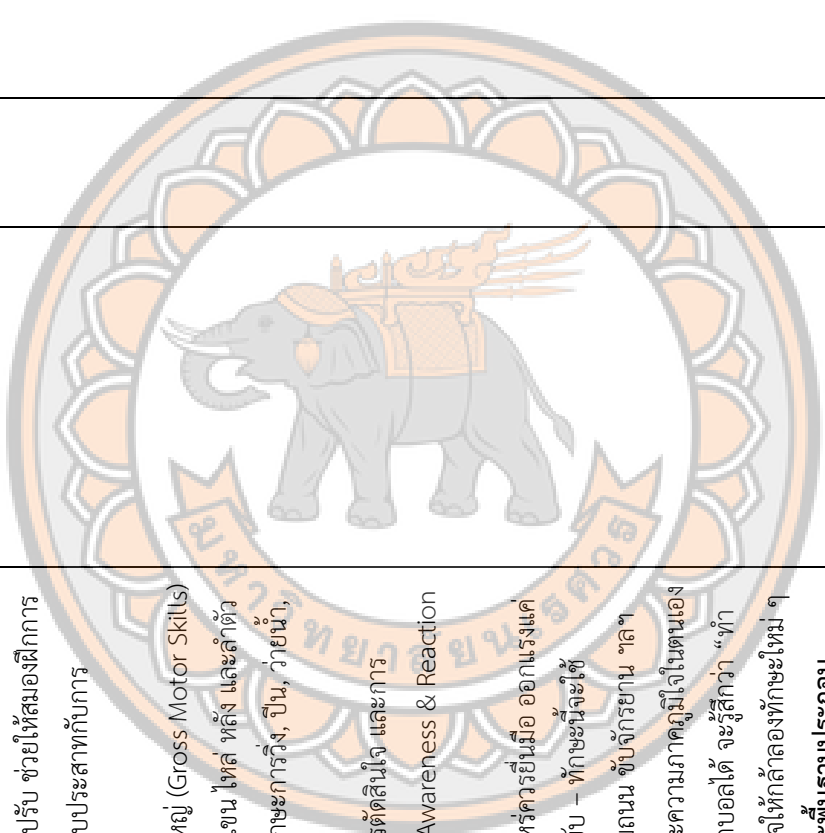
แผนการดำเนินงานกิจกรรมที่ 3

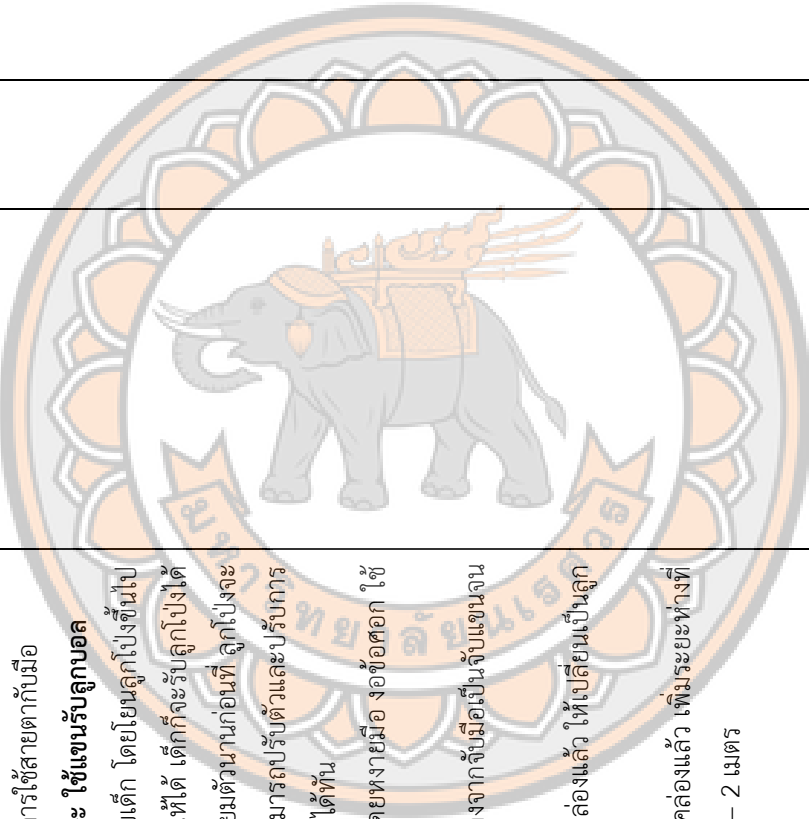
กิจกรรมที่ 3 การตัดสินใจเลือกวิธีปฏิบัติ (Taking Charge)

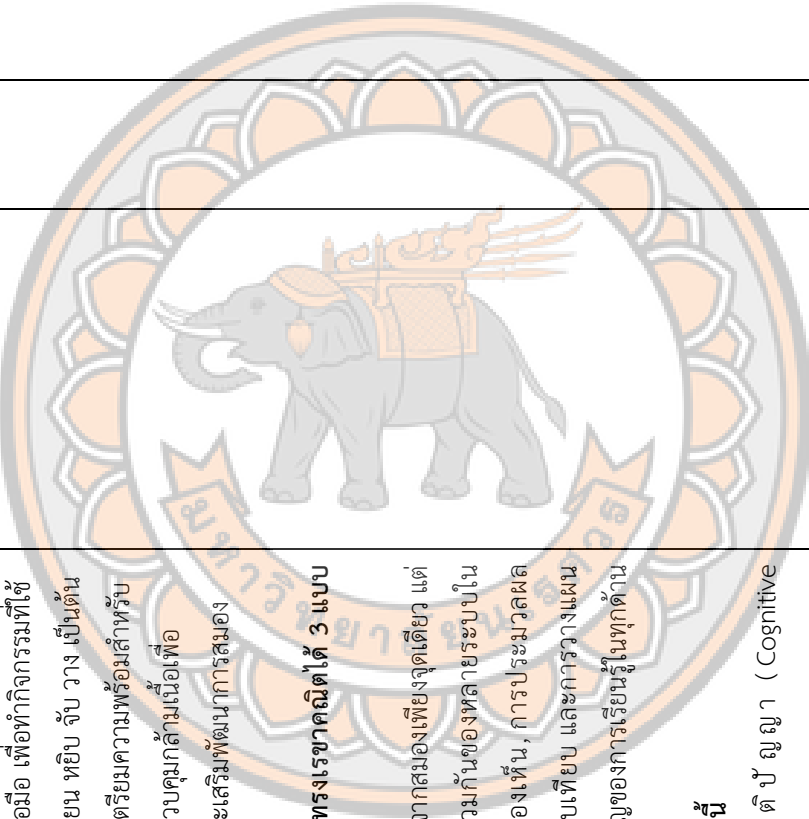
วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	เวลา	สื่อ	การประเมินผล
เพื่อให้กลุ่มทดลองสามารถ ปฏิบัติตามวิธีฝึกทักษะการ ส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่ สงสัยล่าช้า เด็กอายุ 42 เดือน ทั้ง 5 ด้าน ได้	กิจกรรมการสาธิต วิธีฝึกทักษะการส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่สงสัยล่าช้า (X 3.1) การส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่สงสัยล่าช้า อายุ 42 เดือน ถึง 42 เดือน 29 วัน พัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว Gross motor (GM) เป็นทักษะสำคัญที่สะท้อนถึงความสามารถในการควบคุมร่างกายโดยรวม ซึ่งสัมพันธ์กับการทรงตัว การเคลื่อนไหวในชีวิตประจำวัน และความมั่นใจในการเล่นกับผู้อื่น โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เด็กสามารถเคลื่อนไหวร่างกายส่วนใหญ่นได้อย่างคล่องแคล่ว มั่นคง และประสานสัมพันธ์กันได้ดี รวมถึงสามารถควบคุมการเคลื่อนไหวอย่างมีทิศทาง สอดคล้องกับสถานการณ์ และปลอดภัย 1. ทักษะ : ยืนขาเดียว 5 วินาที (GM)	- บรรยาย หัวข้อ การส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่ สงสัยล่าช้า - สาธิตวิธีฝึกทักษะการส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่สงสัยล่าช้า	ใช้เวลา 3 ชั่วโมง	- Power Point ประกอบการบรรยายเรื่อง วิธีฝึกทักษะการส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่สงสัยล่าช้า เด็กอายุ 42 เดือน ตามคู่มือ DSPM -วิดีโอ วิธีการส่งเสริมพัฒนาการ พัฒนาการเด็กที่สงสัยล่าช้าเด็กอายุ 42 - ชุดตรวจพัฒนาการเด็ก - คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย : Developmental Surveillance and	ผู้เข้าอบรมสามารถปฏิบัติตามวิธีการฝึกทักษะการส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่สงสัยล่าช้า เด็กอายุ 42 เดือน ทั้ง 5 ด้าน ได้

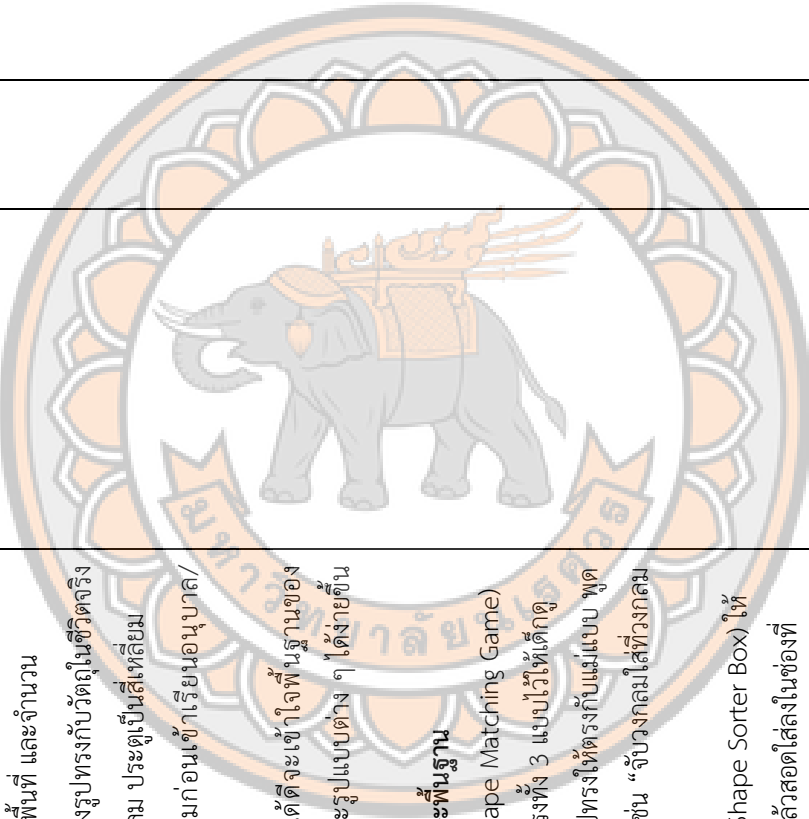
วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	เวลา	สื่อ	การประเมินผล
	เด็กวัยนี้จะสามารถยืนขาข้างเดียวได้นานขึ้นอยู่กับความแข็งแรงของกล้ามเนื้อข้อเท้า และการทรงตัว ประโยชน์ของทักษะนี้ - ช่วยพัฒนาสมดุลร่างกาย (balance) - ฝึกการควบคุมกล้ามเนื้อ (motor control) - เป็นพื้นฐานของทักษะที่ซับซ้อนกว่า เช่น การเดินข้ามสิ่งกีดขวาง หรือการเล่นกีฬา ตัวอย่างการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อข้อเท้า มัดใหญ่ - เล่นปีนป่าย (สนามเด็กเล่น, บันได, ตาข่าย) - วิ่ง, กระโดด, เตะบอล - เติบโตขึ้น-ลงบันไดเอง ตัวอย่างการฝึกการทรงตัว - ฝึกยืนขาเดียวหน้ากระจก แล้วจับเวลาค่อย ๆ เพิ่มเวลาที่ละนิด - เดินบนเส้นตรง (เช่น เทปขาวบนพื้น หรือเส้นเชือก) - ยืนบนเบาะนุ่ม / ฟองน้ำ เพิ่มความท้าทายให้ระบบทรงตัวทำงานมากขึ้น			Promotion Manual (DSPM)	

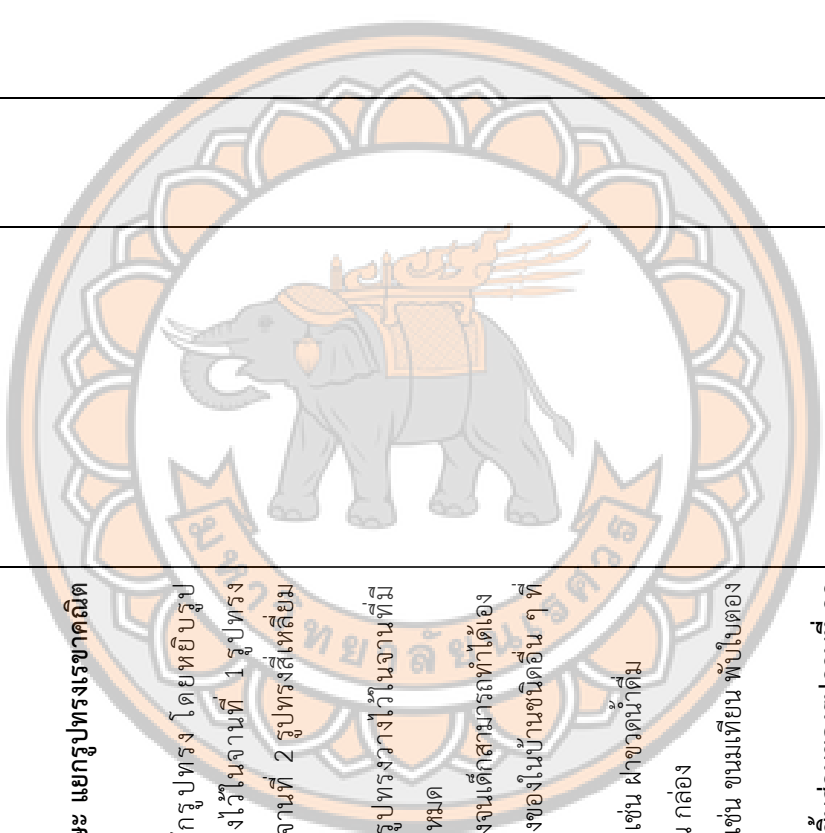
วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	เวลา	สื่อ	การประเมินผล
	ตัวอย่างการฝึกทักษะยื่นขาข้างเดียว 1. ยืนบนขาข้างเดียวให้เด็กดู 2. ยืนหันหน้าเข้าหากัน และจับมือเด็กไว้ทั้งสองข้าง 3. ยกขาข้างหนึ่งขึ้นแล้วบอกให้เด็กทำตามเมื่อเด็กยืนได้ให้เปลี่ยน เป็นจับมือเด็กข้างเดียว 4. เมื่อเด็กสามารถยืนด้วยขาข้างเดียวได้ค่อย ๆ ปล่อยมือให้เด็กยืน ทรงตัวได้ด้วยตนเอง เปลี่ยนเป็นยกขาอีกข้างหนึ่ง โดยทำซ้ำ เช่นเดียวกัน 2. ทักษะ : ใช้แขนรับลูกบอลได้ (GM) เป็นทักษะที่ใช้การประสานตากับมือ (eye-hand coordination) การกระดกและแรงของวัตถุที่เคลื่อนที่เข้ามา การยกแขน-ขยับมือ สอดคล้องกับสายตา และการตอบสนองแบบเร็ว (reaction time) ประโยชน์ของทักษะนี้ - พัฒนาการประสานงานระหว่างตากับมือ (Eye-Hand Coordination)				

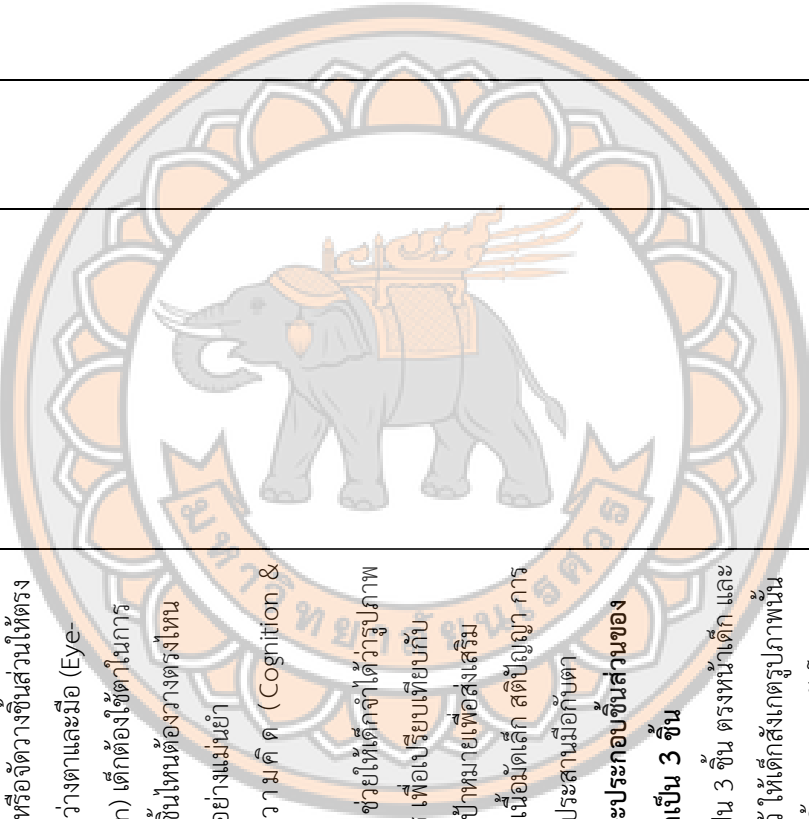
วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	เวลา	สื่อ	การประเมินผล
	- เด็กต้องใช้สายตาเพื่อติดตามลูกบอล และออกคำสั่งให้มือซ้ายไปจับ ช่วยให้สมองฝึกการเชื่อมโยงระหว่างระบบประสาทกับการเคลื่อนไหว - เสริมกล้ามเนื้อใหญ่ (Gross Motor Skills) โดยเฉพาะกล้ามเนื้อแขน ไหล่ หลัง และลำตัว ซึ่งเป็นรากฐานของทักษะการวิ่ง, ปีน, ว่ายน้ำ, ซี่จักรยาน ฯลฯ - ฝึกการกระเษ การตัดสินใจ และการตอบสนอง (Spatial Awareness & Reaction Time) เด็กจะเรียนรู้ว่าเมื่อไหร่ควรยื่นมือ ออกแรงแคไหน จึงหว่าดิดรยัย – ทักษะนี้จะใช้ต่อเนื่องไปถึงการข้ามถนน ขับจักรยาน ฯลฯ - เสริมความมั่นใจและความภาคภูมิใจในตนเอง เมื่อเด็กสามารถรับลูกบอลได้ จะรู้สึกว่ “ทำสำเร็จ” สร้างแรงจูงใจให้ทดลองทักษะใหม่ ๆ ตัวอย่างการฝึกทักษะพื้นฐานประกอบ - เกมขว้าง-จับด้วยลูกบอลเล็กกล - เล่นโยนลูกบอลใส่ตะกร้า เพื่อฝึกความแม่นยำ				

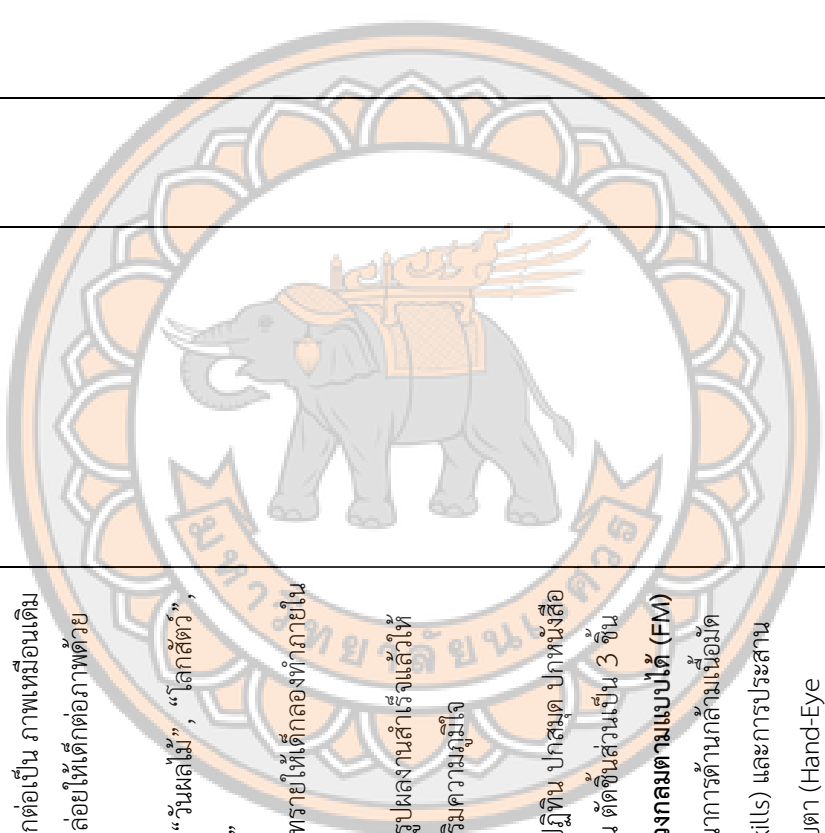
วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	เวลา	สื่อ	การประเมินผล
	- ใช้กิจกรรมฝึกสมาธิ เช่น ดอบล็อก จับคู่ เสริมความแม่นยำของการใช้สายตากับมือ ตัวอย่างการฝึกทักษะ ใช้แขนรับลูกบอล 1. เล่นโยนลูกโป่งกับเด็ก โดยโยนลูกโป่งขึ้นไป แล้วบอกให้เด็กรับ ให้ได้ เด็กก็จะรับลูกโป่งได้ง่าย เพราะมีเวลาเตรียมตัวนานก่อนที่ ลูกโป่งจะตกลงมาถึง ทำให้สามารถปรับตัวและปรับการทำงานของ มือกับตาได้ทัน 2. จับทำรับให้เด็กโดยหยามือจ่อข้อศอก ใช้แขนโอบรับ 3. ลดการช่วยเหลือลงจากจับมือเป็นจับแขนจนเด็กทำได้เอง 4. เมื่อรับลูกโป่งได้คล่องแล้ว ให้เปลี่ยนเป็นลูกบอล 5. เมื่อรับลูกบอลได้คล่องแล้ว เพิ่มระยะห่างที่จะรับลูกบอลเป็น 1 – 2 เมตร วัสดุที่ใช้แทนได้ - ลูกโป่ง หรือผ้าผืนเป็นก้อน พัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา Fine Motor (FM)				

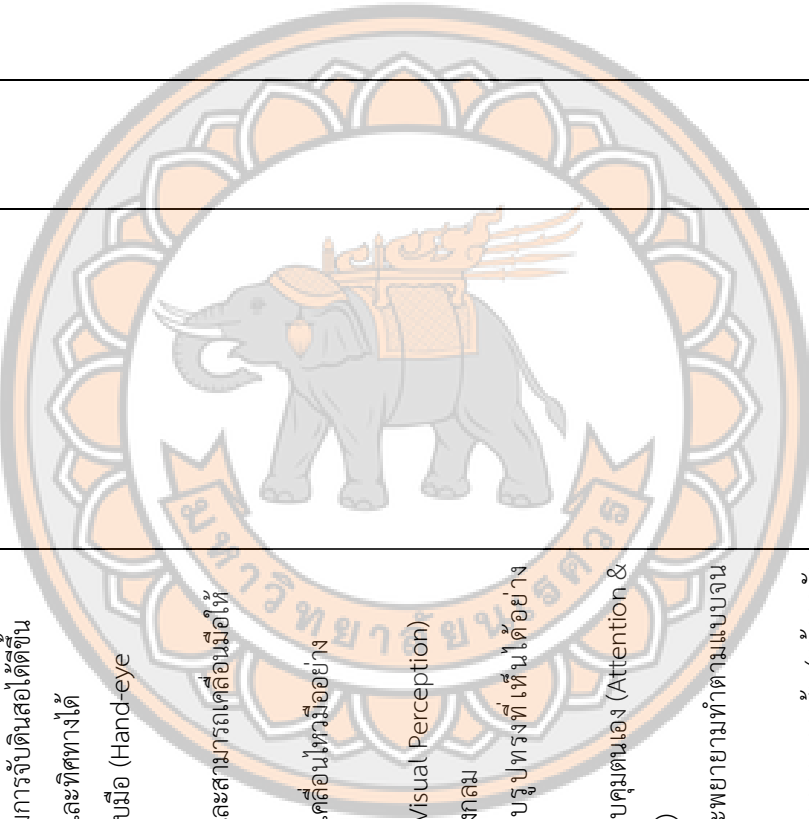
วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	เวลา	สื่อ	การประเมินผล
	เป็นความสามารถในการควบคุมการเคลื่อนไหวของนิ้วมือ มือ และข้อมือ เพื่อทำกิจกรรมที่ใช้ความแม่นยำ เช่น เขียน หยิบ จับ วาง เป็นต้น โดยมีเป้าหมาย เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับ การเรียนเขียน การควบคุมกล้ามเนื้อเพื่อ กิจกรรมประจำวัน และเสริมพัฒนาการสมอง ผ่านการใช้นิ้วมือ 1. ทักษะ : แยกรูปทรงเรขาคณิตได้ 3 แบบ (FM) ทักษะนี้ไม่ได้พัฒนาจากสมองเพียงจุดเดียว แต่เป็น “การทำงานร่วมกันของหลายระบบในสมอง” เช่น การมองเห็น, การประมวลผลพื้นที่, การคิดเปรียบเทียบ และการวางแผน ถือเป็น พื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้ในทุกด้านของเด็กปฐมวัย ประโยชน์ของทักษะนี้ - พัฒนาด้านสติปัญญา (Cognitive Development) - ส่งเสริมการสังเกต การจำแนกความแตกต่าง/เหมือนกัน				

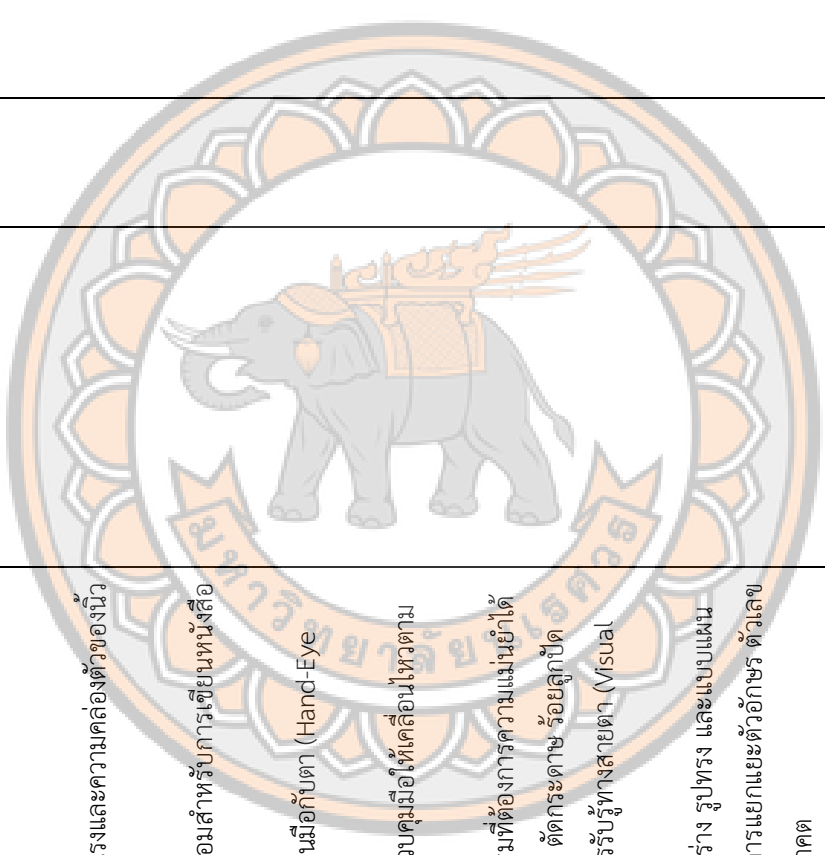
วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	เวลา	สื่อ	การประเมินผล
	- วางพื้นฐานการเรียนรู้เรื่อง คณิตศาสตร์พื้นฐาน เช่น รูปร่าง พื้นที่ และจำนวน - ช่วยให้เด็กเชื่อมโยงรูปทรงกับวัตถุในชีวิตจริง เช่น “ล้อรถเป็นวงกลม ประตูเป็นสี่เหลี่ยม” - เติบโตความพร้อมก่อนเข้าเรียนอนุบาล/ประถม เด็กที่แยกรูปทรงได้จะเข้าใจพื้นฐานของตัวอักษร ตัวเลข และรูปแบบต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้นในระดับต่อไป ตัวอย่างการฝึกทักษะพื้นฐาน - เกมจับคู่รูปทรง (Shape Matching Game) วางแม่แบบของรูปทรงทั้ง 3 แบบไว้ให้เด็กดูดู แล้วให้เด็กจับคู่รูปทรงให้ตรงกับแม่แบบ พูดยชื่อรูปทรงขณะเล่น เช่น “จับวงกลมใส่ที่วงกลมนะคะ” - เกมใส่ช่องบล็อก (Shape Sorter Box) ให้เด็กเลือกชิ้นรูปทรงแล้วสอดใส่ลงในช่องที่ตรงกัน ถ้าใส่ผิดช่อง ให้บอกคำแนะนำ เช่น “ลองหมุนดูอีกด้านสิ”				

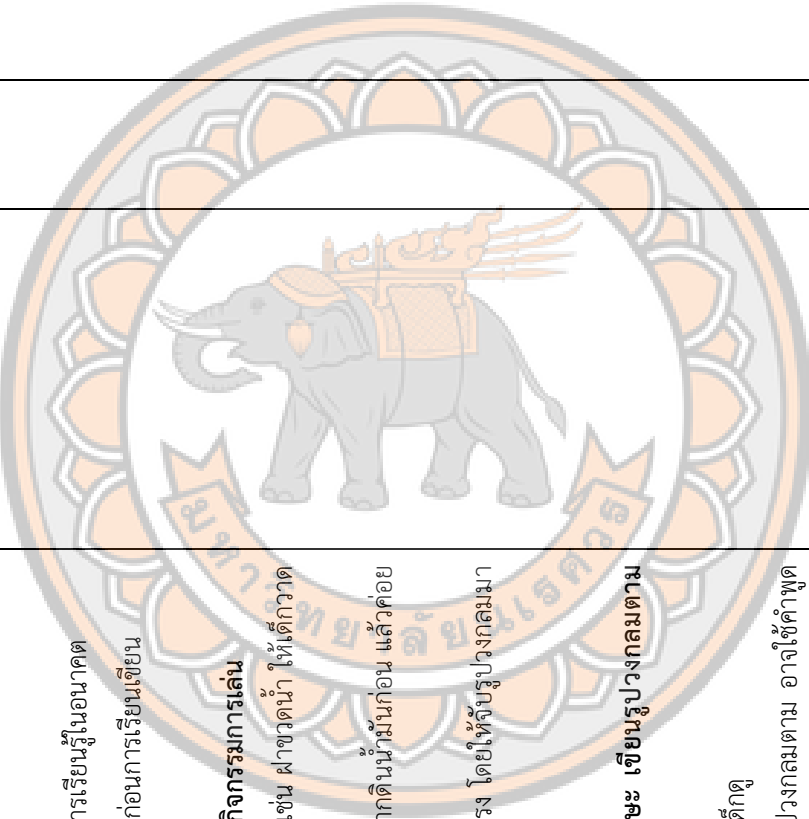
วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	เวลา	สื่อ	การประเมินผล
	-ระบายสีตามรูปร่าง (Shape Coloring Activity) ตัวอย่างการฝึกทักษะ แยกรูปร่างเรขาคณิต 3 แบบ 1. สอนให้เด็กจากรูปร่าง โดยหยิบรูปทรงกระบอกสีวางไว้ในจานที่ 1 รูปทรงสามเหลี่ยมวางไว้ในจานที่ 2 รูปทรงสี่เหลี่ยมวางไว้ในจานที่ 3 2. บอกให้เด็กหยิบรูปทรงวางไว้ในจานที่มีรูปทรงนั้น จนครบทั้งหมด 3. ลดการช่วยเหลือลงจนเด็กสามารถทำตัวเอง วัสดุที่ใช้แทนได้ : สิ่งของในบ้านชนิดอื่น ๆ ที่ไม่เป็นอันตราย - รูปทรงกระบอกสี เช่น ฝาขวดน้ำดื่ม - รูปทรงสี่เหลี่ยม เช่น กล่อง - รูปทรงสามเหลี่ยม เช่น ขนมเทียน พับใบตองเป็นสามเหลี่ยม 2. ทักษะ : ประกอบชิ้นส่วนของรูปภาพที่ถูกต้องออกเป็น 3 ชิ้นได้ (FM) เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยการทำงานร่วมกันของหลายระบบในสมองและร่างกาย				

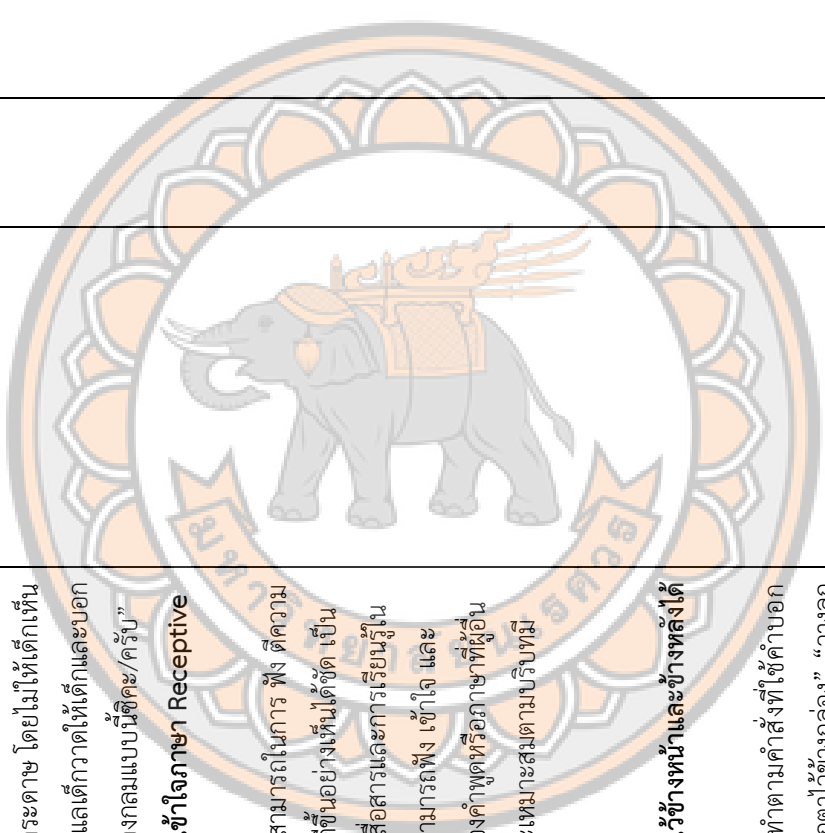
วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	เวลา	สื่อ	การประเมินผล
	กล้ามเนื้อเล็ก (Fine Motor Skills) ช่วยในการหยิบ จับ หย่อน หรือจัดวางชิ้นส่วนให้ตรง การประสานงานระหว่างตาและมือ (Eye-Hand Coordination) เด็กต้องใช้ตาในการมองและวิเคราะห์ว่าชิ้นไหนต้องวางตรงไหน แล้วสั่งการมือให้วางอย่างแม่นยำ - ความจำ และ คณิต (Cognition & Memory) Working Memory ช่วยให้เด็กจำได้ว่ารูปภาพเดิมมีลักษณะอย่างไร เพื่อเปรียบเทียบกับชิ้นส่วนที่มี มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อเล็ก สติปัญญา การคิดเชิงภาพ และการประสานมือกับตา ตัวอย่างการฝึกทักษะประกอบชิ้นส่วนของรูปภาพที่ ถูกตัดออกเป็น 3 ชิ้น 1. วาดรูปที่ตัดออกเป็น 3 ชิ้น ตรงหน้าเด็ก และวางอีกภาพต้นแบบไว้ ให้เด็กสังเกตรูปภาพนั้น 2. แยกรูปภาพทั้ง 3 ชิ้น ออกจากกันโดยการขยายรอยต่อให้กว้างขึ้น ช่วยกันกับเด็กต่อเป็นภาพเหมือนเดิม				

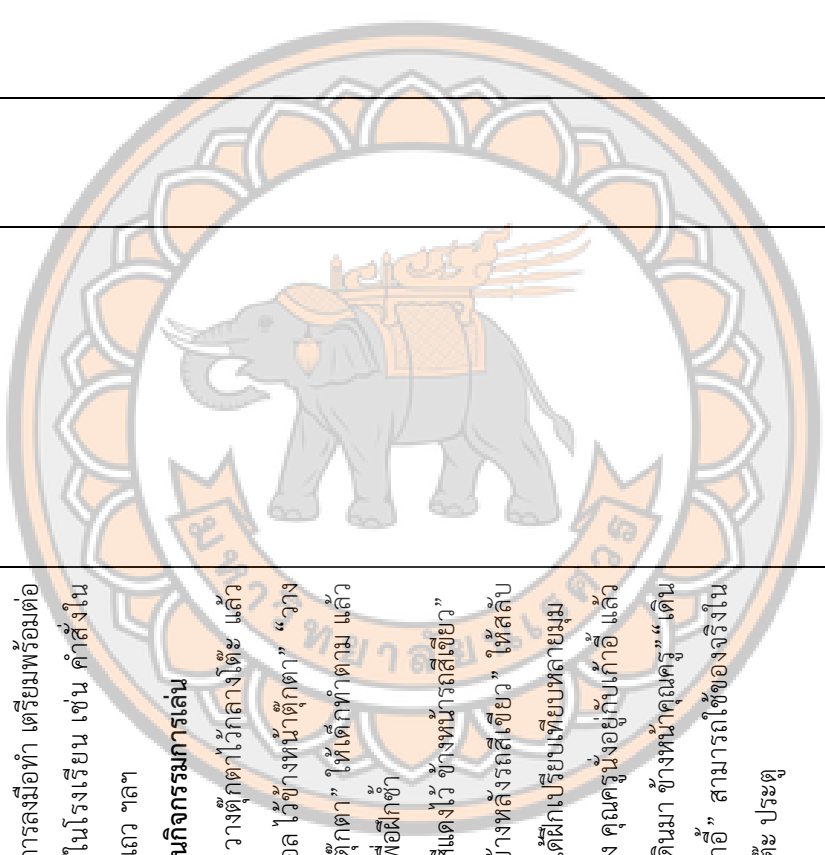
วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	เวลา	สื่อ	การประเมินผล
	3. เพิ่มความยากโดยละชิ้นส่วนของภาพทั้งหมด ช่วยกันกับเด็กต่อเป็น ภาพเหมือนเดิม ถ้าเด็กเริ่มทำได้แล้วปล่อยให้เด็กต่อภาพด้วยตนเอง - อาจทำเป็นนิมิต: เช่น “วันผลไม้”, “โลกสัตว์”, “ยานพาหนะของฉัน” - ให้เวลา: ใช้นาฬิกาทรายให้เด็กลองทำภายในเวลาที่กำหนด - บันทึกผลงาน: ถ่ายรูปผลงานสำเร็จแล้วให้เด็กดูภายหลัง เพื่อเสริมความภูมิใจ วัสดุที่ใช้แทนได้ รูปภาพ รูปการ์ตูน ปฏิทิน ปกสมุด ปากหมงสี ที่เหมือนกันทั้งสองชิ้น ตัดชิ้นส่วนเป็น 3 ชิ้น 3. ทักษะ : เขียนรูปร่างกลมตามแบบได้ (FM) อยู่ในกลุ่มทักษะพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อเล็ก (Fine Motor Skills) และการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา (Hand-Eye Coordination) ซึ่งพัฒนาขึ้นตามวัย โดยทักษะนี้สะท้อนพัฒนาการหลายด้านดังนี้: พื้นฐานพัฒนาการที่เกี่ยวข้อง:				

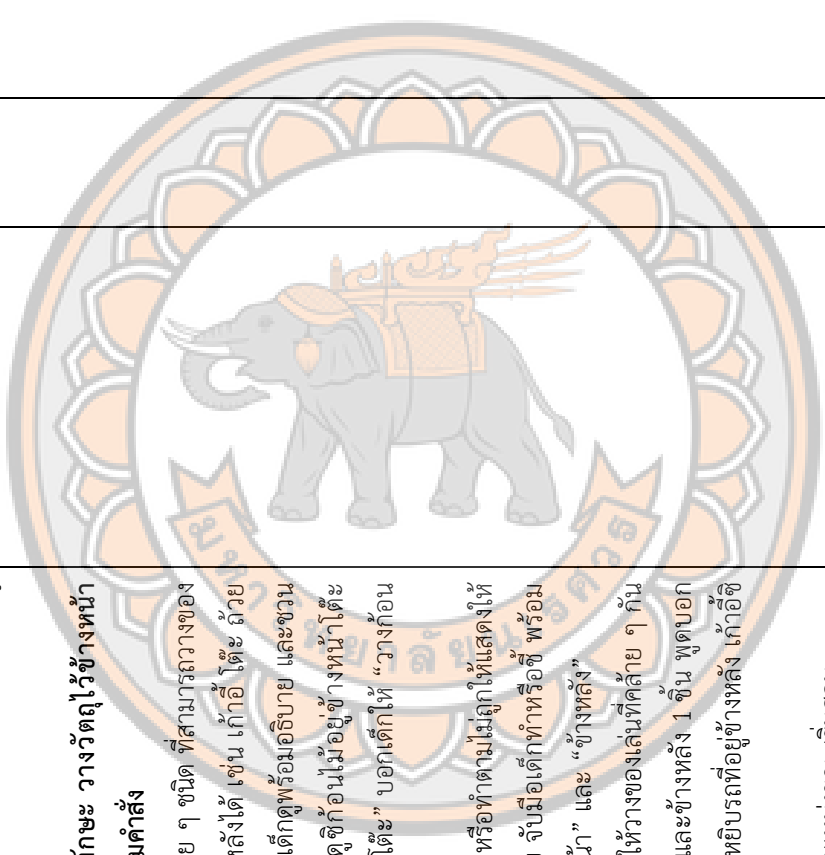
วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	เวลา	สื่อ	การประเมินผล
	1. กล้ามเนื้อมือและนิ้ว (Fine motor) - เด็กสามารถควบคุมการจับดินสอได้ดีขึ้น - เริ่มควบคุมแรงกดและทิศทางได้ 2. การประสานตากับมือ (Hand-eye coordination) - เด็กมองเห็นแบบและสามารถเคลื่อนไหวตามได้ - จับคู่สายตากับการเคลื่อนไหวได้อย่างสอดคล้อง 3. การรับรู้รูปทรง (Visual Perception) - เข้าใจรูปร่างของวงกลม - สามารถเลียนแบบรูปทรงที่เห็นได้อย่างแม่นยำขึ้น 4. สมาธิและการควบคุมตนเอง (Attention & Inhibitory Control) - สามารถจดจ่อและพยายามทำตามแบบจนเสร็จ - ควบคุมไม่ให้ออกนอกเส้น (แม้จะยังไม่เป็นนัก) ประโยชน์ของทักษะนี้				

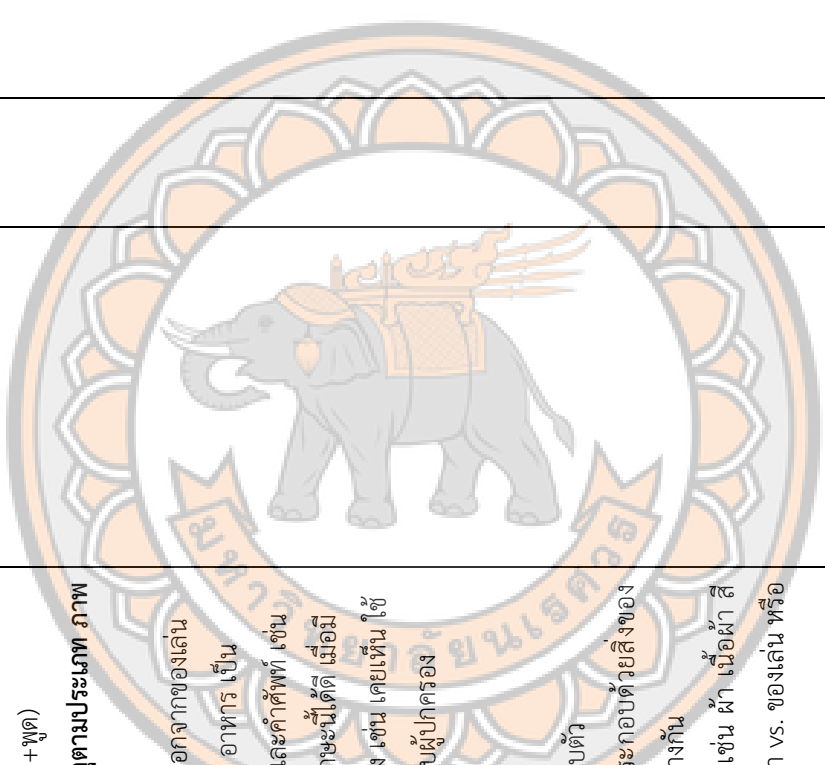
วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	เวลา	สื่อ	การประเมินผล
	1. พัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็ก (Fine Motor Skills) - เสริมความแข็งแรงและความคล่องตัวของนิ้วมือและข้อมือ - เตรียมความพร้อมสำหรับการเขียนหนังสือในวัยเรียน 2. เสริมการประสานมือกับตา (Hand-Eye Coordination) - เด็กเรียนรู้การควบคุมมือให้เคลื่อนไหวตามสิ่งที่ตาเห็น - ช่วยให้ทำกิจกรรมที่ต้องการความแม่นยำได้ดีขึ้น เช่น วาดภาพ ตัดกระดาษ ร้อยลูกปัด 3. พัฒนาศักยภาพการรับรู้ทางสายตา (Visual Perception) - เด็กเริ่มเข้าใจรูปร่าง รูปทรง และแบบแผน - เป็นพื้นฐานต่อการแยกแยะตัวอักษร ตัวเลข และการอ่านในอนาคต 4. เสริมสมาธิ ความตั้งใจ และวินัย - เด็กต้องตั้งใจและควบคุมตัวเองเพื่อทำให้เสร็จตามแบบ				

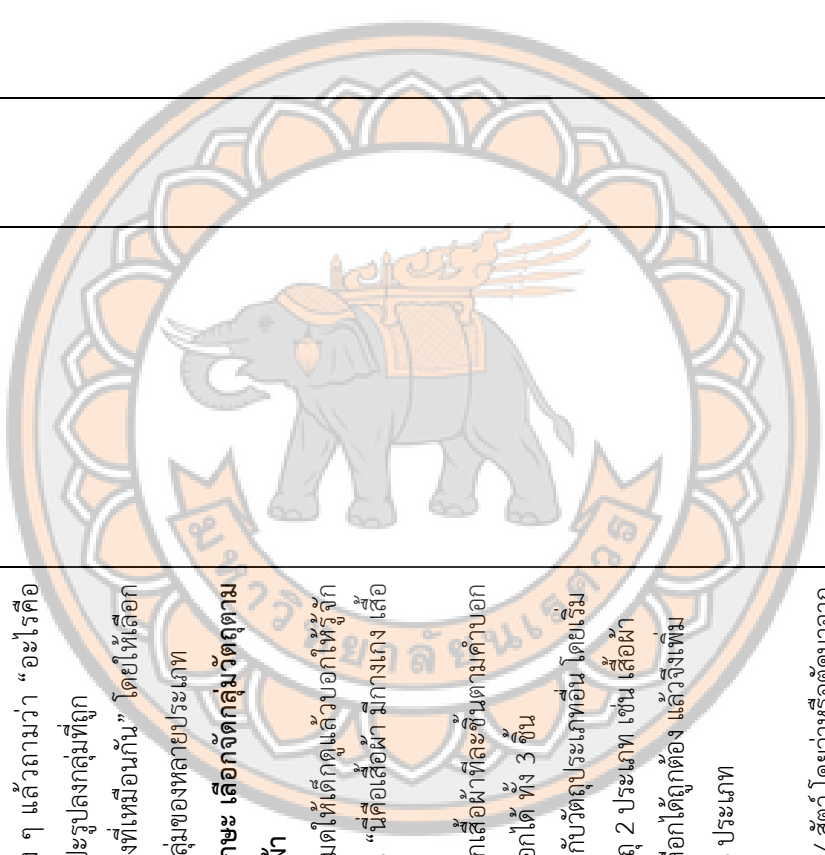
วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	เวลา	สื่อ	การประเมินผล
	- ช่วยให้ความอดทน ฝึกทำงานอย่างมีขั้นตอน 5. วางรากฐานด้านการเรียนรู้ในอนาคต - เป็นขั้นตอนสำคัญก่อนการเรียนรู้เขียนตัวอักษรและคำ ตัวอย่างการฝึกผ่านกิจกรรมการเล่น - ใช้วงกลมของจริง เช่น ฝาขวดน้ำ ให้เด็กวาดตามรอบ - ให้เด็กปั้นวงกลมจากดินน้ำมันก่อน แล้วค่อยวาดลงกระดาษ - เล่นเกมส์จับคู่รูปทรง โดยให้จับรูปวงกลมมาเทียบกับแบบ ตัวอย่างการฝึกทักษะ เขียนรูปวงกลมตามแบบ 1. วาดรูปวงกลมให้เด็กดู 2. บอกให้เด็กวาดรูปวงกลมตาม อาจใช้คำพูดชี้แนะ เช่น “วาดให้เหมือนวงล้อรถ” เพื่อเชื่อมโยงกับของจริง 3. ถ้าเด็กวาดไม่ได้ ให้ช่วยจับมือเด็กวาด				

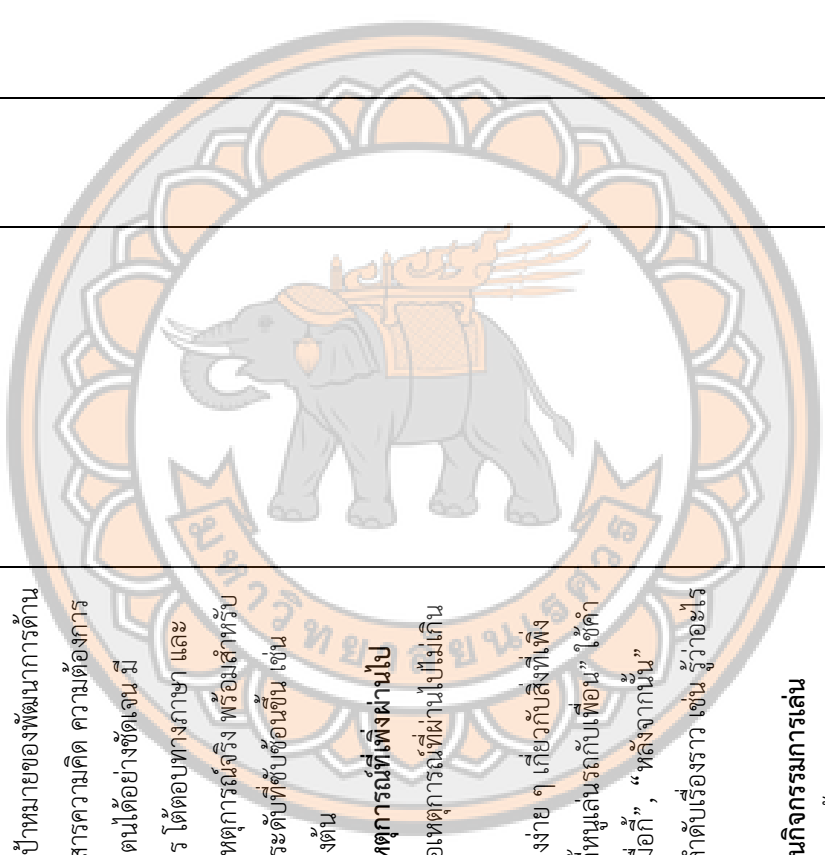
วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	เวลา	สื่อ	การประเมินผล
	4. เมื่อเด็กเริ่มวาดรูปวงกลมได้แล้ว ผู้ดูแลเด็กวาดรูปวงกลมลงในกระดาษ โดยไม่ให้เด็กเห็น แล้วส่งกระดาษที่ ผู้ดูแลเด็กวาดให้เด็กและบอกว่า “หนูลองวาด รูปวงกลมแบบนี้สิคะ/ครับ” พัฒนาการด้านการเข้าใจภาษา Receptive Language (RL) เป็นช่วงที่เด็กมีความสามารถในการ ฟัง ตีความ และทำตามคำสั่ง ได้ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด เป็นพื้นฐานสำคัญต่อการสื่อสารและการเรียนรู้ในวัยต่อไป เพื่อให้เด็กสามารถฟัง เข้าใจ และตีความความหมายของคำพูดหรือภาษาที่ผู้อื่นใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสมตามบริบทมีเป้าหมาย 1. ทักษะ: วาดวงดูไว้ข้างหน้าและข้างหลังได้ตามคำสั่ง (RL) เด็กสามารถฟังและทำตามคำสั่งที่ใช้คำบอกตำแหน่ง เช่น “วางตุ๊กตาไว้ข้างหลัง” “วางลูกบอลไว้ข้างหน้า” และสามารถจัดตำแหน่งได้ถูกต้องตามที่ได้ยิน เป้าหมายของทักษะนี้เพื่อเสริมความเข้าใจคำศัพท์ตำแหน่ง (ข้างหน้า, ข้างหลัง)				

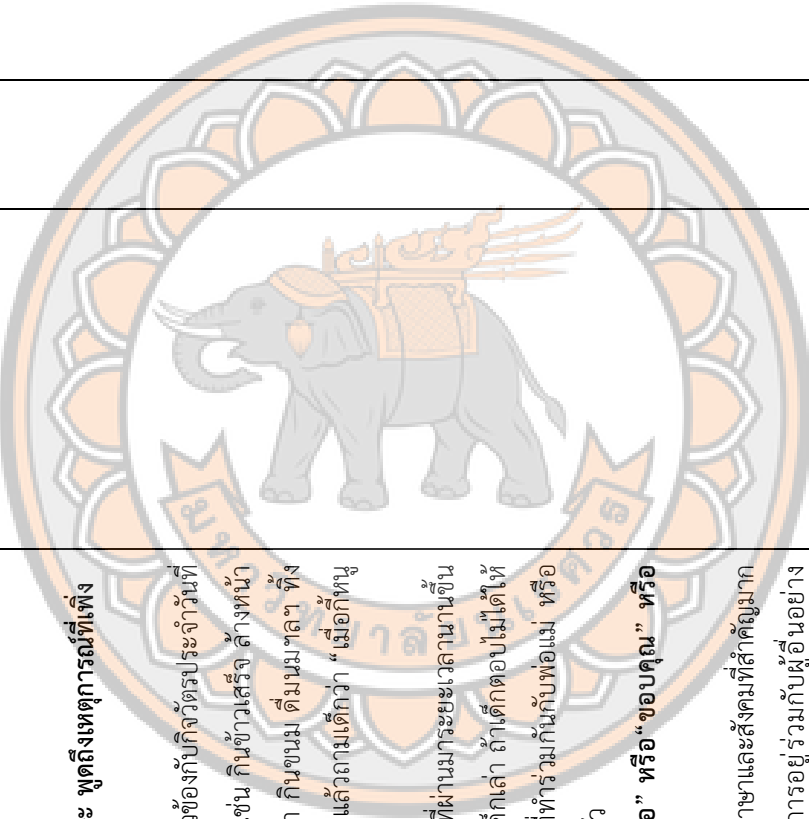
วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	เวลา	สื่อ	การประเมินผล
	ช้างหลัง, ช้าง ๆ ฯลฯ) พัฒนาทักษะฟังและเชื่อมโยงคำพูดกับการลงมือทำ เตรียมพร้อมต่อยอดสู่การเรียนรู้ในโรงเรียน เช่น คำสั่งในห้องเรียน, การเข้าแถว ฯลฯ ตัวอย่างการฝึกผ่านกิจกรรมการเล่น - เกมวางของเล่น วางตุ๊กตาไว้กลางโต๊ะ แล้วพูดว่า: “วางลูกบอลไว้ข้างหน้าตุ๊กตา” “วางกล่องไว้ข้างหลังตุ๊กตา” ให้เด็กทำตาม แล้วสลับตำแหน่งใหม่เพื่อฝึกซ้ำ - เกมกริ่ง วางธงสีแดงไว้ข้างหน้ารถสีขาว “วางธงสีฟ้าไว้ข้างหลังรถสีขาว” ให้สลับคำสั่งไปมา เด็กจะได้ฝึกเปรียบเทียบหลายมุม - เกมเดินตามคำสั่ง คุณครูนั่งอยู่กับเก้าอี้แล้วพูดคำสั่งให้เด็ก “เดินมา ข้างหน้าคุณครู” “เดินไปอยู่ ข้างหลังเก้าอี้” สามารถใช้ของจริงในห้องเรียน เช่น ตู้ โต๊ะ ประตู - เกมหาของซ่อน ซ่อนของเล่นไว้ “ข้างหน้า” หรือ “ข้างหลัง” วัตถุใด ๆ เช่น กล่อง, หมอน, หนังสือ แล้วให้				

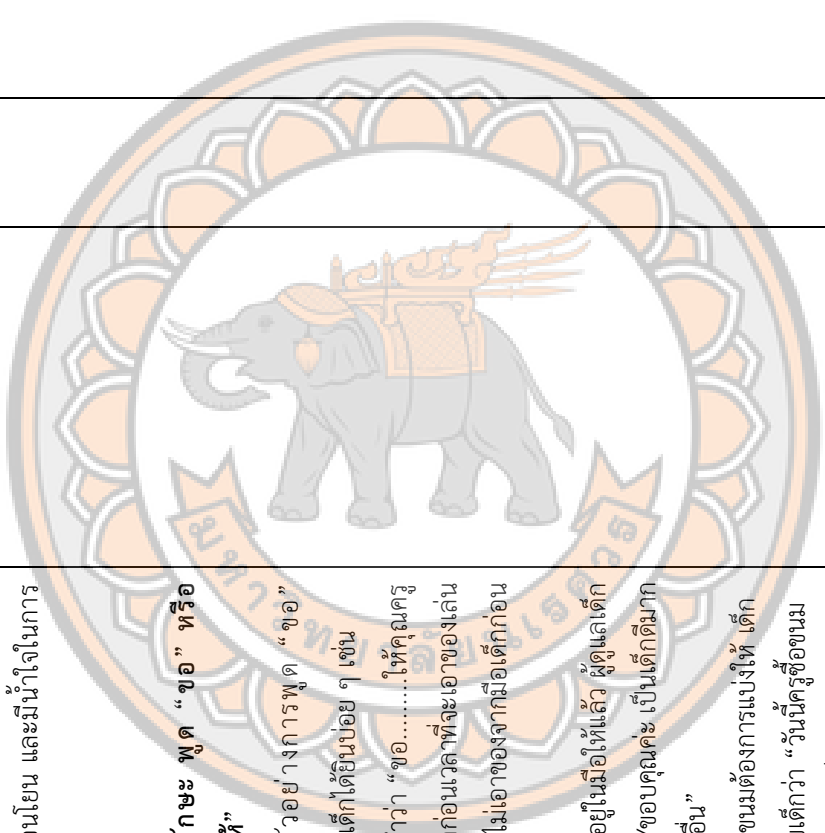
วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	เวลา	สื่อ	การประเมินผล
	เด็กทำตามคำสั่ง เช่น “ไปหยิบของเล่นที่อยู่ข้างหลังกล่อง” ตัวอย่างการฝึกทักษะ วางวัตถุไว้ข้างหน้า และข้างหลังได้ตามคำสั่ง 1. วางของเล่นหลาย ๆ ชนิด ที่สามารถวางของข้างหน้าและข้างหลังได้ เช่น แก้ว ไม้เต้า ถ้วย ก้อนไม้ แสดงวิธีให้เด็กพร้อมอธิบาย และชวนให้ทำตาม เช่น “ดูซิก้อนไม้อยู่ข้างหน้าโต๊ะ ก้อนไม้อยู่ข้างหลังโต๊ะ” บอกเด็กให้ “วางก้อนไม้ไว้ข้างหน้า” 2. ถ้าเด็กไม่ทำตามหรือทำตามไม่ถูกต้องแสดงให้ดูซ้ำ พร้อมทั้งช่วย จับมือเด็กทำหรือชี้ พร้อมกับพูดเน้น “ข้างหน้า” และ “ข้างหลัง” 3. ชวนเล่นกับเด็กให้วางของเล่นที่คล้าย ๆ กันไว้ข้างหน้า 1 ชิ้น และข้างหลัง 1 ชิ้น พูดบอกให้เด็กหยิบ เช่น “หยิบรถที่อยู่ข้างหลัง แก้วสีเขียว/ครีม” - ใช้ทำทางช่วยชี้ตำแหน่งขณะเริ่มสอน - พูดคำว่า “ข้างหน้า” และ “ข้างหลัง” เน้นชัด ๆ				

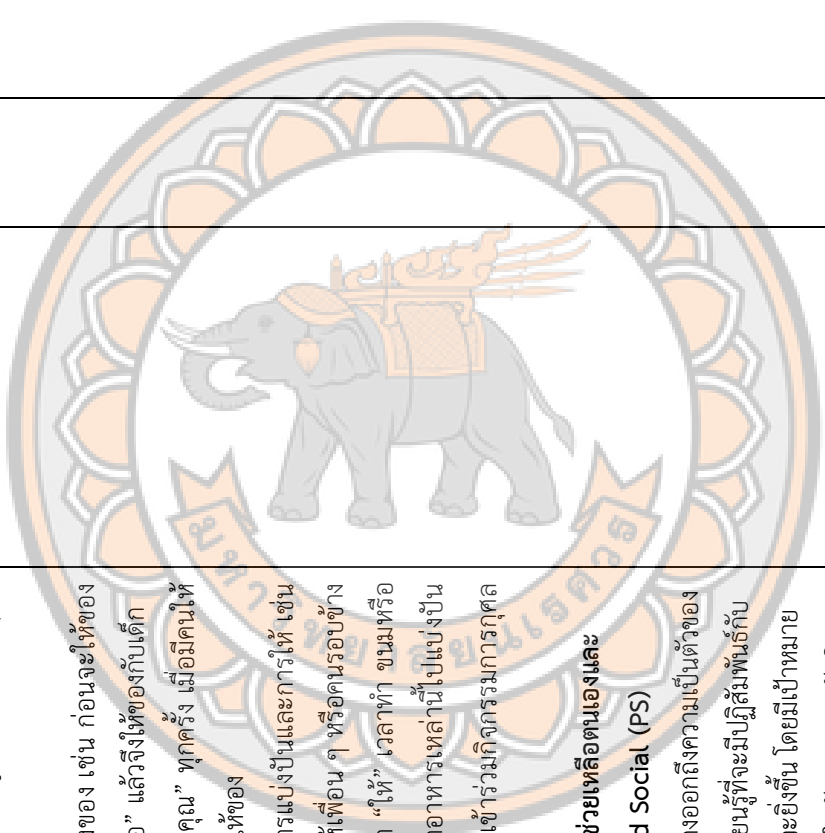
วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	เวลา	สื่อ	การประเมินผล
	- เล่นซ้ำหลายรอบ แล้วให้เด็กเป็นคนออกคำสั่งกลับบ้าง (ฝึกการเข้าใจ+พูด) 2. ทักษะ: เลือกจัดกลุ่มวัตถุตามประเภท ภาพเสื้อผ้าได้ (RL) ทักษะนี้เป็นการแยกเสื้อผ้าออกจากของเล่นหรือประเภทอื่น ๆ เช่น สัตว์ อาหาร เป็นพื้นฐานของการเข้าใจภาษาและคำศัพท์ เช่น คำว่า “เสื้อผ้า” เด็กจะทำการทักษะนี้ได้ดี เมื่อมีพื้นฐานจากประสบการณ์จริง เช่น เคยเห็น ใช้ หรือช่วยพับเก็บเสื้อผ้าร่วมกับผู้ปกครอง เป็นต้น ประโยชน์ของทักษะนี้ 1. เสริมสร้างความเข้าใจรอบตัว - เด็กจะเริ่มเข้าใจว่าโลกประกอบด้วยสิ่งของหลายชนิดที่มีลักษณะแตกต่างกัน - ฝึกให้สังเกตรายละเอียด เช่น ผ้า เนื้อผ้า สี รูปแบบการใช้งานของเสื้อผ้า vs. ของเล่น หรือเครื่องใช้ 2. พัฒนาทักษะการสังเกตและความสนใจในสิ่งแวดล้อมรอบตัว				

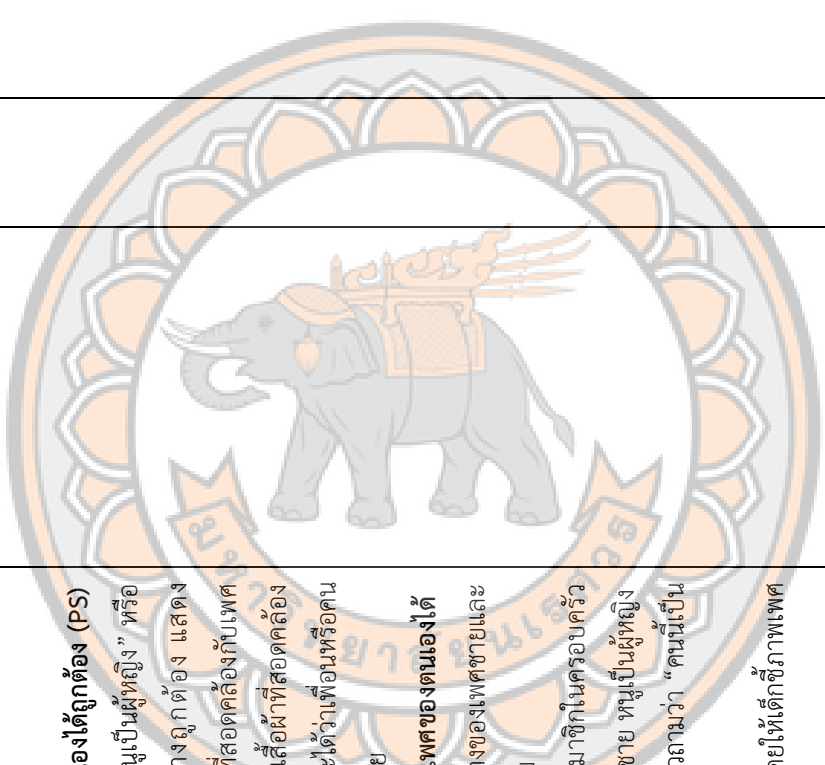
วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	เวลา	สื่อ	การประเมินผล
	ตัวอย่างกิจกรรมฝึกผ่านการเล่น - ให้อาหารสัตว์ต่าง ๆ แล้วถามว่า “อะไรคือเสื้อผ้า?” ให้เด็กแบ่งรูปลงกลุ่มที่ถูกต้อง - เล่นเกม “หาของที่เหมือนกัน” โดยให้เลือกเฉพาะเสื้อผ้าจากกลุ่มของหลายประเภท ตัวอย่างการฝึกทักษะ เลือกจัดกลุ่มวัตถุตามประเภท ภาพเสื้อผ้า 1. วางเสื้อผ้าทั้งหมดให้เด็กดูแล้วบอกให้รู้จักเสื้อผ้าที่ละชิ้น เช่น “นี่คือเสื้อผ้ามิกางเกง เสื้อผ้าทำ ...” 2. บอกให้เด็กเลือกเสื้อผ้าที่ละชิ้นตามคำบอกจนเด็กสามารถเลือกได้ ทั้ง 3 ชิ้น 3. นำเสื้อผ้าไปรวมกับวัตถุประเภทอื่น โดยเริ่มจากให้เด็กเลือกวัตถุ 2 ประเภท เช่น เสื้อผ้าและสัตว์ เมื่อเด็กเลือกได้ถูกต้อง แล้วจึงเพิ่มประเภทวัตถุเป็น 3 ประเภท วัสดุที่ใช้แทนได้ - รูปเสื้อผ้า/อาหาร/สัตว์ โดยว่าหรือตัดมาจากหนังสือนิตยสาร แผ่นพับ - สอนจากของจริง				

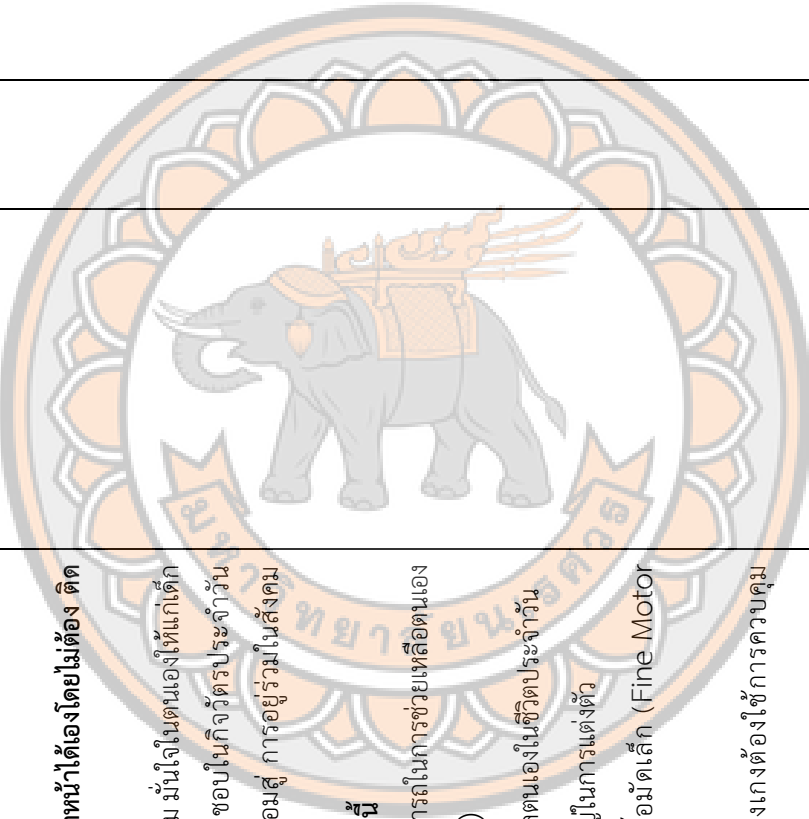
วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	เวลา	สื่อ	การประเมินผล
	พัฒนาการด้านการใช้ภาษา Expressive Language (EL) เป้าหมายของพัฒนาการด้านนี้ เด็กสามารถ สื่อสารความคิด ความต้องการ และความรู้สึก ของตนเองได้อย่างชัดเจน มีความสามารถในการ ตอบทางภาษา และเชื่อมโยงคำพูดกับเหตุการณ์จริง พร้อมสำหรับ การเรียนรู้ภาษาในระดับที่ซับซ้อนขึ้น เช่น การอ่าน-เขียนเบื้องต้น 1. ทักษะ: พูดถึงเหตุการณ์ที่เพิ่งผ่านไปใหม่ ๆ ได้ (EL) คือเหตุการณ์ที่ผ่านมาไปไม่เกิน 10 นาที เด็กสามารถเล่าเรื่องง่าย ๆ เกี่ยวกับสิ่งที่เพิ่งเกิดขึ้น เช่น “เมื่อก็หนูเล่นรถกับเพื่อน” ใช้คำแสดงเวลา เช่น “เมื่อก็”, “หลังจากนั้น” เป็นต้น โดย เริ่มมีลำดับเรื่องราว เช่น รู้ว่าอะไรเกิดก่อน-หลัง ตัวอย่างการฝึกผ่านกิจกรรมการเล่น กิจกรรม “เล่าเรื่องหลังมื้ออาหาร” หลังรับประทานอาหารเสร็จ ถามเด็กว่า “เมื่อก็หนูกินอะไร?”				

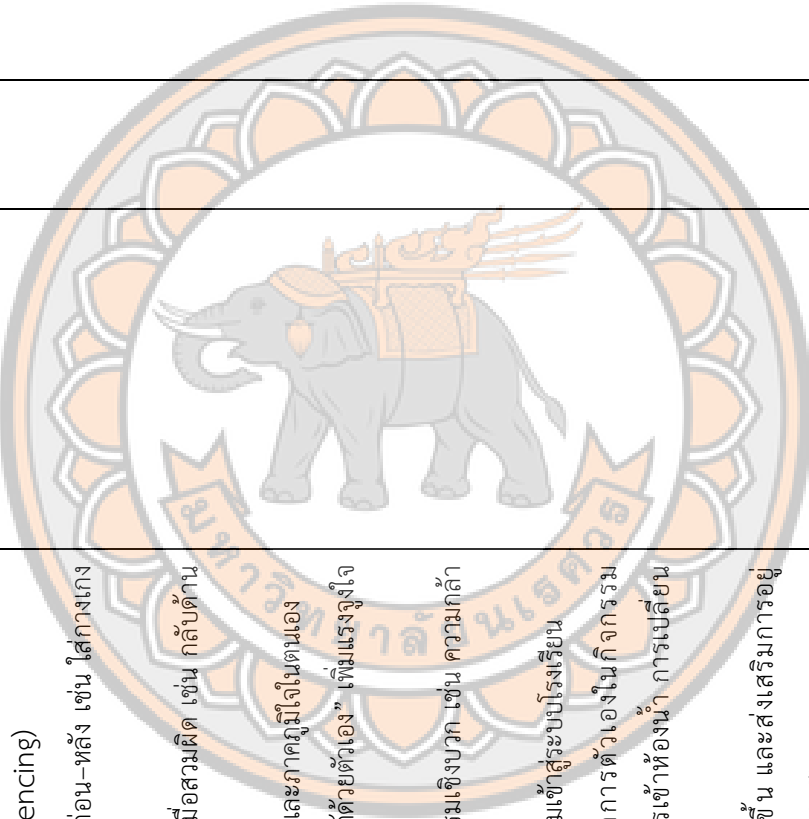
วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	เวลา	สื่อ	การประเมินผล
	“หนูชอบเมนูไหนที่สุด?” “ใครนั่งข้างหนู?” ตัวอย่างการฝึกทักษะ พูดถึงเหตุการณ์ที่เพิ่งผ่านไปใหม่ ๆ 1. ถามคำถามที่เกี่ยวข้องกับกิจวัตรประจำวันที่เพิ่งผ่านไปช่วงขณะ เช่น กินข้าวเสร็จ ล้างหน้า แปรงฟัน เข้าห้องน้ำ ตื่นนอน ฯลฯ ทั้งระยะเวลาสักครู่นึงแล้วถามเด็กว่า “เมื่อสักครู่นี้ทำอะไรมาคะ” 2. ถามถึงเหตุการณ์ที่ผ่านมาระยะเวลานานขึ้น และเปิดโอกาสให้ เด็กเล่า ถ้าเด็กตอบไม่ได้ให้เชื่อมโยงเหตุการณ์ที่ทำร่วมกับพ่อแม่ หรือ บุคคลอื่นในครอบครัว 2. ทักษะ : พูด “ขอ” หรือ “ขอบคุณ” หรือ “ให้” ได้เอง (EL) เป็นพัฒนาการด้านภาษาและสังคมที่สำคัญมากในการวางรากฐานการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเหมาะสม ซึ่งเด็กวัยนี้สามารถเรียนรู้และแสดงพฤติกรรมทางภาษาที่สุภาพและเหมาะสมได้แล้ว เด็กสามารถใช้คำพูดสุภาพในการ ขอ,				

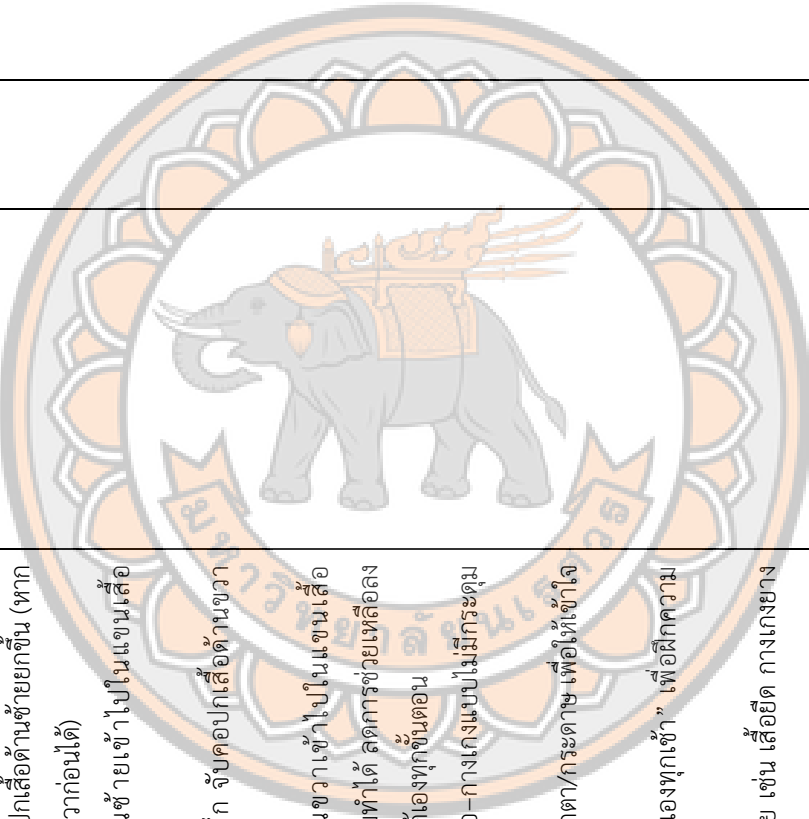
วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	เวลา	สื่อ	การประเมินผล
	ขอบคุณ, และ ให้ออก กับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม มีหน้าที่เป็นมิตร อ่อนโยน และมีน้ำใจในการสื่อสาร ตัวอย่างการฝึกทักษะ พูด “ขอ” หรือ “ขอบคุณ” หรือ “ให้” 1. ผู้ดูแลเด็กทำตัวอย่างการพูด “ขอ” “ขอบคุณ” “ให้” ให้เด็กได้ยินบ่อย ๆ เช่น 1.1 ผู้ดูแลเด็ก พูดคำว่า “ขอ.....ให้คุณครูหน่อยนะจ๊ะ” กับเด็กก่อนเวลาที่จะเอาของเล่นหรือขนมจากมือเด็ก ไม่เอาของจากมือเด็กก่อนเด็กยินยอม 1.2 เมื่อเด็กยื่นของที่อยู่มือให้แล้ว ผู้ดูแลเด็ก พูดคำว่า “ขอใจจะ/ขอบคุณค่ะ เป็นเด็กดีมาก ที่รู้จัก แบ่งของให้คนอื่น” 1.3 เวลาผู้ดูแลเด็ก มีขนมต้องการแบ่งให้เด็ก รับประทาน ให้พูดกับเด็กว่า “วันนี้ครูซื้อขนมมาด้วย จะแบ่ง ให้นูและเพื่อน ๆ กินด้วยกันนะจ๊ะ กินด้วยกันหลายคนสนุกดี”				

วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	เวลา	สื่อ	การประเมินผล
	2. สอนและกระตุ้นให้เด็กพูด “ขอ” “ขอบคุณ” “ให้” เช่น 2.1 ฝึกเด็กไม่แย่งของ เช่น ก่อนจะให้ของให้เด็กแบมือ พูด “ขอ” แล้วจึงให้ของกับเด็ก 2.2 ให้เด็กพูด “ขอบคุณ” ทุกครั้ง เมื่อมีคนให้ความช่วยเหลือ หรือให้ของ 2.3 ฝึกเด็กให้รู้จักการแบ่งปันและการให้ เช่น แบ่งขนม ของเล่น ให้เพื่อน ๆ หรือคนรอบข้าง แล้วบอกให้เด็กพูดว่า “ให้” เวลาทำ ขนมหรืออาหารให้คนอื่นก็นำอาหารเหล่านี้ไปแบ่งปันเพื่อนบ้าน, ชวนเด็กเข้าร่วมกิจกรรมการกุศล เป็นต้น พัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคมPersonal and Social (PS) เป็นช่วงที่ได้เริ่มแสดงออกถึงความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น และเรียนรู้ที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างมีวุฒิภาวะยิ่งขึ้น โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้าง ความมั่นใจในตัวเอง ความรับผิดชอบเบื้องต้น และรู้จักดูแลตนเองในชีวิตประจำวัน และเพื่อวางรากฐานของ ทักษะการเข้าสังคม				

วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	เวลา	สื่อ	การประเมินผล
	การสื่อสาร และความเข้าใจผู้อื่น ที่ดีในระยะยาว 1. ทักษะ: บอกเพศของตนเองได้ถูกต้อง (PS) เด็กสามารถ พูดบอกว่า “หนูเป็นผู้หญิง” หรือ “ผมเป็นผู้ชาย” ได้อย่างถูกต้อง แสดงพฤติกรรมหรือเลือกสิ่งของที่สอดคล้องกับเพศของตน เช่น เลือกของเล่น เสื้อผ้าที่สอดคล้องกับบทบาทเพศ และแยกแยะได้ว่าเพื่อนหรือคนรอบตัวเป็นผู้หญิง หรือชาย ตัวอย่างการฝึกทักษะ บอกเพศของตนเองได้ 1. สอนให้เด็กรู้ความแตกต่างของเพศชายและหญิง จากการแต่งตัว ทรงผม 2. บอกให้เด็กรู้ถึงเพศของสมาชิกในครอบครัว เช่น แม่เป็นผู้หญิง พ่อเป็นผู้ชาย หนูเป็นผู้หญิง 3. ให้เด็ก เลือกภาพคน แล้วถามว่า “คนนี้เป็นผู้หญิงหรือผู้ชาย?” 4. เล่นเกม “ใครคือเรา?” โดยให้เด็กชี้ภาพเพศเดียวกันกับตน 5. ให้เด็ก สวมเสื้อผ้าหรือบทบาทสมมติ เช่น เล่นเป็นพ่อ-แม่ ลูกชาย-ลูกสาว				

วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	เวลา	สื่อ	การประเมินผล
	6. ฝึกให้เด็ก บอกเพศของตนเอง เมื่อมีคนถาม “หนูเป็นเพศอะไร 2. ทักษะ : ใส่เสื้อผ้าหน้าตัวเองโดยไม่ต้อง ติด กระตุ้ม (PS) ทักษะนี้จะสร้างความมั่นใจในตนเองให้แก่เด็ก ส่งเสริมความรับผิดชอบในกิจวัตรประจำวัน และเตรียมความพร้อมสู่ การอยู่ร่วมในสังคม โรงเรียน ประโยชน์ของทักษะนี้ - ส่งเสริมความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง (Self-Help Skills) - เด็กเรียนรู้การดูแลตนเองในชีวิตประจำวัน - ลดการพึ่งพาผู้ใหญ่ในการแต่งตัว - พัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็ก (Fine Motor Skills) - การสวมเสื้อ-กางเกงต้องใช้การควบคุม กล้ามเนื้อมือและนิ้ว - เป็นพื้นฐานต่อการเขียน จับช้อน และใช้ของใช้ประจำวันได้				

วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	เวลา	สื่อ	การประเมินผล
	3. พัฒนาทักษะการวางแผนและลำดับขั้นตอน (Cognitive Sequencing) - เด็กต้องคิดลำดับก่อน-หลัง เช่น ใส่กางเกงก่อน ใส่เสื้อทีหลัง - เรียนรู้การแก้ไขเมื่อสับสนผิด เช่น กลับด้านหรือสับสนผิดซ้ำ 4. เสริมความมั่นใจและภาคภูมิใจในตนเอง - เด็กจะรู้สึก “ทำได้ด้วยตัวเอง” เพิ่มแรงภูมิใจในการทำสิ่งอื่น - ช่วยสร้างพฤติกรรมเชิงบวก เช่น ความกล้าและความตั้งใจ 5. เตรียมความพร้อมเข้าสู่ระบบโรงเรียน - เด็กสามารถจัดการตัวเองในกิจกรรมประจำวัน เช่น การเข้าห้องน้ำ การเปลี่ยนเสื้อผ้าหลังเล่นกีฬา - ครูดูแลเด็กง่ายขึ้น และส่งเสริมการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเหมาะสม ตัวอย่างการฝึกทักษะ ใส่เสื้อผ้าหน้าตัวเองโดยไม่ต้อง ดุดกระดุม 1. ใส่เสื้อผ้าหน้าให้เด็กดู				

วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	เวลา	สื่อ	การประเมินผล
	2. นำเสื้อผ้าห่มาคู่ไม่หล่นของเด็กไว้และจับมือ ของเด็ก จับคอ ปกเสื้อด้านซ้ายยกขึ้น (หาก เด็กถนัดขวาใส่ด้านขวาก่อนได้) 3. ให้เด็กสอดแขนซ้ายเข้าไปในแขนเสื้อ ด้านซ้าย 4. จับมือซ้ายของเด็ก จับคอปกเสื้อด้านขวา แล้วยกขึ้น 5. ให้เด็กสอดแขนขวาเข้าไปในแขนเสื้อ ด้านขวา เมื่อเด็กเริ่มทำได้ ลดการช่วยเหลือลง จนเด็กสามารถ ทำได้เองทุกขั้นตอน 6. ให้เด็ก แข่งใส่เสื้อ-กางเกงแบบไม่มีกระดุม กับเพื่อนหรือผู้ใหญ่ 7. เล่นเกม แต่งตัวตุ๊กตา/กระดาษ เพื่อให้เข้าใจ ลำดับการแต่งตัว 8. ตั้งเป้า “ใส่เสื้อเองทุกเช้า” เพื่อฝึกความ รับผิดชอบในกิจวัตร 9. ใช้เสื้อผ้าแบบง่าย เช่น เสื้อยืด กางเกงยาง ยืด ไม่มีซิป				

โปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ต่อความรู้ พฤติกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย และพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่
สงสัยล่าช้า

แผนการดำเนินงานกิจกรรมที่ 4

เรื่อง การคงไว้ซึ่งการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ (Holding on)

กลุ่มเป้าหมาย ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย กลุ่มทดลอง จำนวน 25 คน

ระยะเวลา ทุกวันศุกร์ เย็น เวลาประมาณ 17.30 น. ในสัปดาห์ที่ 1 – 3

สถานที่ดำเนินการ ออนไลน์

ผู้จัดทำโปรแกรม นางสาวจूरินทร์ ไชยทักษิณ

วัตถุประสงค์ทั่วไป เพื่อให้กลุ่มทดลองรู้สึกมั่นใจ และรู้สึกมีพลังอำนาจ มีความสามารถและคงไว้ซึ่งพฤติกรรมแก้ปัญหาเด็กที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้า

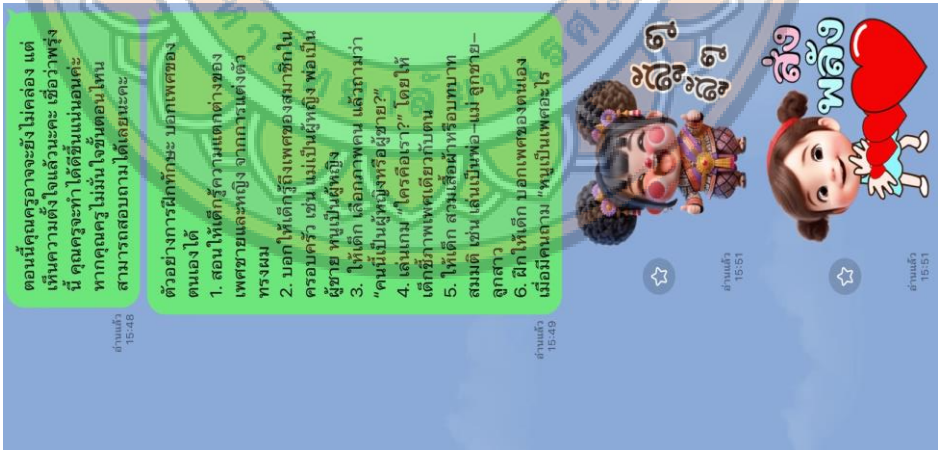
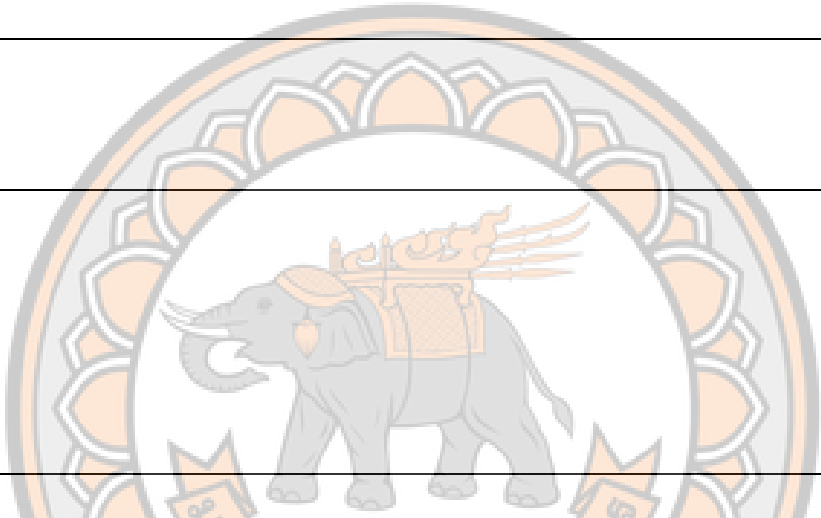

แผนการดำเนินงานกิจกรรมที่ 4

กิจกรรมที่ 4 การคงไว้ซึ่งการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ (Holding on)

วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	เวลา	สื่อ	การประเมินผล
เพื่อให้กลุ่มทดลองเกิดการส่งเสริมพัฒนาการส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่สงสัยล่าช้า อย่างต่อเนื่อง	กิจกรรมผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ส่งเสริมวิถีโอกาสส่งเสริมพัฒนาการเด็กในด้านที่สงสัยล่าช้า (X 4.1) โดยให้กลุ่มทดลองส่งคลิปวิดีโอขณะส่งเสริมพัฒนาการเด็กในด้านที่สงสัยล่าช้า มาให้ผู้วิจัยผ่านทางช่องทางแอปพลิเคชัน Chat ส่วนตัว	ส่งคลิปวิดีโอการส่งเสริมพัฒนาการเด็กในด้านที่สงสัยล่าช้ามาให้ผู้วิจัยผ่านทางช่องทาง แอปพลิเคชัน Chat ส่วนตัว	ทุกวันศุกร์ เย็น เวลาประมาณ 17.30 น. ในสัปดาห์ที่ 1 - 3	- แอปพลิเคชันไลน์	กลุ่มทดลองส่งคลิปวิดีโอการส่งเสริมพัฒนาการเด็กในด้านที่สงสัยล่าช้า ร้อยละ 100
เพื่อให้กลุ่มทดลองเกิดความมั่นใจ และรู้สึกมีพลังอำนาจในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย	กิจกรรมให้กำลังใจผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ในการปฏิบัติตามกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่องผ่าน application Line (X 4.3) โดยผู้วิจัยส่งข้อความ “ คุณครูทำได้แล้วนะค่ะ” “ ดีๆ ค่ะ” และตามด้วยสติ๊กเกอร์ถึงกลุ่มทดลองผ่านทางแอปพลิเคชันไลน์ Chat ส่วนตัวของรายบุคคล ทุกเย็น ทั้ง 25 คน ทุกเย็นวันศุกร์ เวลาประมาณ 18.00 น. ของสัปดาห์ ที่ 1-3	ผู้วิจัยการส่งข้อความ “คุณครูทำได้แล้วนะค่ะ” “ ดีๆ ค่ะ” และตามด้วย สติ๊กเกอร์ถึงกลุ่มทดลอง ผ่านทางแอปพลิเคชันไลน์ Chat ส่วนตัวของกลุ่มทดลองรายบุคคล ทุกเย็น วันศุกร์ เวลาประมาณ 18.00 น. ของสัปดาห์ ที่ 1-3	ทุกเย็นวันศุกร์ เวลาประมาณ 18.00 น. ในสัปดาห์ที่ 1 - 3	- แอปพลิเคชันไลน์	กลุ่มทดลองมีการ response ร้อยละ 100 ทางแอปพลิเคชัน Chat

วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	เวลา	สื่อ	การประเมินผล
	ตัวอย่างภาพ ของข้อความและสติ๊กเกอร์ หากกลุ่มตัวอย่าง ยังทำไม่ถูกต้อง ผู้วิจัยจะให้กำลังใจ และ พบทวนวิธีการส่งเสริมพัฒนาการรายด้านให้แก่ครูผู้ดูแล เด็ก และ โดยการส่งข้อความ “ ตอนนี้คุณครูอาจจะยังไม่ คล่อง แต่เห็นความตั้งใจแล้วนะคะ เชื่อว่าพุงนี้ คุณครูจะ ทำได้ดีขึ้นแน่นอนค่ะ หากคุณครูไม่มั่นใจขั้นตอนไหน สามารถสอบถามได้เลยนะคะ สู้ๆค่ะ”				

วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	เวลา	สื่อ	การประเมินผล
	ตัวอย่างภาพ ของข้อความและสติ๊กเกอร์ 				ขั้นสรุป

วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	เวลา	สื่อ	การประเมินผล
	บทสรุป การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่สงสัยล่าช้า ในเด็กอายุ 42 เดือน นอกจากพ่อแม่ผู้ปกครองที่มีบทบาทหน้าที่ต้องดูแลเด็กปฐมวัยแล้ว ยังพบว่าผู้ที่มีอิทธิพลเป็นอย่างมากต่อเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ต่อจากพ่อแม่ คือครูผู้ดูแลเด็ก เพราะต้องทำหน้าที่รับช่วงต่อการดูแลเด็กระหว่างวัน การที่จะให้เด็กปฐมวัยมีการพัฒนาการเรียนรู้เพื่อเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต ครูผู้ดูแลเด็กเป็นผู้ที่พบพื้นฐานความรู้เชิงวิชาการเด็กเป็นด้านแรก ตลอดจนเป็นผู้ดูแลเด็กด้วยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเด็กปฐมวัย ขาดการอ่าน ค้นคว้าวิจัย พัฒนาการเอง ทั้งในด้านความรู้และทักษะการสอน ขาดความมุ่งมั่นในการพัฒนาเด็ก ย่อมก่อให้เกิดผลเสียแก่เด็กทั้งในระยะต้นและระยะยาว รวมทั้งสร้างผลกระทบต่อสังคมในอนาคต ดังนั้นครูผู้ดูแลเด็กจึงต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กทั้ง 5 ด้านตามแนวทางคู่มือ DSPM เพื่อฝึกให้เด็กให้เด็กให้ทักษะตามวัยในด้านที่ยังไม่ผ่านต่อไป	ผู้สอน: 1. ทบทวนความรู้ย่อย 2. เปิดโอกาสให้ผู้ฟังได้ซักถาม 3. ตอบคำถามประเด็นสงสัยของผู้ฟัง ผู้ฟัง: 1. ซักถาม 2. ร่วมแสดงความรู้สึกรับความประทับใจในการรับฟัง			

ตัวอย่างสื่อการสอน

1.2 กิจกรรม การค้นพบสภาพจริง (Discovering Reality)

1.2.1. สไลด์ Power Point ให้ความรู้เรื่องความสำคัญของการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการเด็ก และลักษณะพัฒนาการเด็กปฐมวัยตามช่วงวัย

การเปลี่ยนแปลงของมนุษย์จำแนกออกได้ เป็น 4 กรณีคือ

1. การเปลี่ยนแปลงทางขนาด

- มีความยาวเพิ่มขึ้น
- น้ำหนักเพิ่มขึ้น
- ส่วนสูง เพิ่มขึ้น

2. การเปลี่ยนแปลงทางด้านสัดส่วน

- เด็กทารกมีขนาดศีรษะใหญ่มากเมื่อเทียบกับลำตัว (หัวโต) แขนขาสั้น

3. ลักษณะเดิมหายไป

- เคยร้องไห้ จอแง โตขึ้นสามารถควบคุมอารมณ์ได้

4. มีลักษณะใหม่ๆเกิดขึ้น

- เด็กเล็ก เริ่มเดิน พุด ได้เอง และ ฟันแท้เริ่มขึ้นแทนฟันน้ำนม เป็นต้น

หลักของการพัฒนาการ (Principle of development)

1. พัฒนาการเป็นไปตามแบบฉบับของมันเอง

- การเคลื่อนไหว จาก เริ่มยกศีรษะ พลิกตัว คลาน เดิน

2. พัฒนาการไม่ว่าด้านใด จะเริ่มจากส่วนใหญ่ไปสู่ส่วนน้อย

- เด็กควบคุมแขนขา ลำตัว (กล้ามเนื้อใหญ่) ได้ก่อน ต่อมาจึงควบคุม มือ นิ้ว ได้แม่นยำ (หยิบของ เขียนหนังสือ)

3. พัฒนาการเป็นสิ่งที่ดำเนินต่อเนื่องกันไป

- เด็กจะเริ่มยกศีรษะก่อน ค่อย พลิกตัว นั่ง คลาน ยืน เดิน ตามลำดับ

4. อัตราการพัฒนาการในแต่ละส่วนของร่างกายนั้นจะแตกต่างกัน

- ศีรษะจะพัฒนาเร็วที่สุดในช่วงวัยทารก

5. อัตราพัฒนาการของเด็กแต่ละคนจะแตกต่างกัน

- เด็กคนที่ 1 เดินได้ตอน 10 เดือน เด็กคนที่ 2 เดินได้ตอน 14 เดือน

หลักของพัฒนาการ (Principle of development)

6. พัฒนาการของคุณสมบัติต่างๆจะสัมพันธ์กัน

- ความสัมพันธ์ด้านร่างกายและสติปัญญา เด็กที่เดินได้เร็วจะสำรวจสิ่งรอบตัว เรียนรู้ใหม่ได้เร็ว

7. พัฒนาการเป็นสิ่งที่เราอาจทำนายหรือคาดคะเนได้

- 6 เดือน พัฒนาการที่คาดได้คือ มองตามเสียง ยิ้มตอบ และ 1 ปี ยืนได้เอง พูดคำเดียว

8. พัฒนาการทุกด้านเกี่ยวข้องกันแยกกันไม่ได้

- พัฒนาการด้านร่างกายส่งผลต่อสติปัญญา เด็กที่กล้ามเนื้อแข็งแรงจะจับของ เขียนหนังสือได้ จะส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับเด็ก

9. พัฒนาการดำเนินควบคู่ไปกับการเสื่อม

- เด็กวัยทารก จะมีลักษณะพัฒนาการเร็วมากทุกด้าน ยังไม่มีการเสื่อมที่ชัดเจน ส่วนวัยสูงอายุ จะมีลักษณะพัฒนาการหยุดนิ่งหรือช้ามาก จะมีความเสื่อมเด่นชัด

10. ความสมดุลพฤติกรรมต้องการเวลา

- เด็กเล็กอาจยัง ควบคุมอารมณ์ ไม่ได้ (ร้องไห้เมื่อผิดหวัง) แต่เมื่อโตขึ้น เรียนรู้การรอคอย และอดทน ได้ดีขึ้น

หน้าต่างแห่งโอกาส หรือ window of opportunity

ในครรภ์	แรกเกิด	1 ปี	2 ปี	3 ปี	4 ปี	5 ปี	6 ปี	7-10 ปี	11-23 ปี
กล้ามเนื้อ									
การมองเห็น									
พัฒนาการด้านสังคม									
การควบคุมอารมณ์									
ภาษา									
ภาษาที่สับสน									
คณิตศาสตร์และความคิดเชิงเหตุผล									
ดนตรี									

อธิบายช่วงเวลาสำคัญในชีวิตของเด็กซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการพัฒนา การทำงานเฉพาะด้าน คือช่วงเวลาที่ทักษะเฉพาะต่างๆ ได้รับการพัฒนาอย่างรวดเร็ว หากเด็กขาดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในช่วงเวลาที่สำคัญเช่นนี้ หรือโอกาสต่างๆ เหล่านี้ก็จะปิดลง และมักจะประสบปัญหาในด้านนี้ไปตลอดชีวิต

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการเด็ก

ปัจจัยด้านมารดา

- อายุ (น้อยกว่า 20 ปี และ 35 ปีขึ้นไป)
- ระดับการศึกษา
- อาชีพ
- รายได้ครอบครัว
- การฝากครรภ์
- การได้รับยาธาตุเหล็กเสริมไอโอดีนระหว่างตั้งครรภ์ของมารดา
- โรคประจำตัว
- ประวัติการดื่มแอลกอฮอล์ของมารดา
- ความกังวลของบิดามารดาต่อพัฒนาการของเด็ก

(นิชกุล พิชชาญ, 2566)

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการเด็ก

ปัจจัยด้านเด็ก

- น้ำหนักแรกของการก
- เพศ
- อายุของเด็ก
- ระยะเวลาการกินนมแม่ (Zheng et al., 2023)
- การเกิดก่อนกำหนด
- การมีโรคประจำตัว
- มีภาวะแทรกซ้อนหลังคลอด
- การรับธาตุเหล็กเสริม

(ประชากรณ จังพานิช และวสุรัตน์ พลอยล้วน, 2566)

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการเด็ก

ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม

- การอบรมเลี้ยงดู
- การเล่นกีฬา
- ระยะเวลาในการดูโทรทัศน์ และ ipad

(ฤตมณ สกุลคุ, 2565)

การดูแลเด็กปฐมวัยในปัจจุบัน

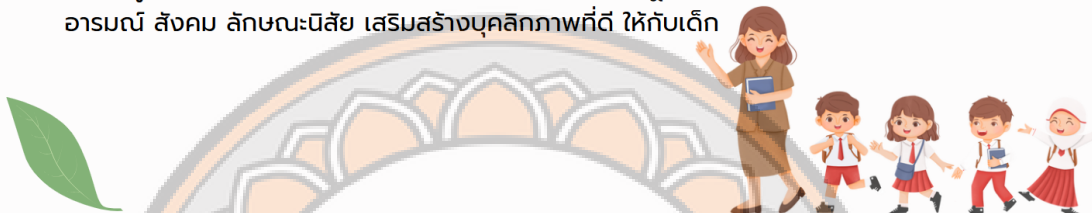

unicef | for every child

การดูแลเด็กปฐมวัย อายุ 42 เดือน ในปัจจุบัน

เป็นช่วงอายุที่เด็กต้องเข้าศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามแนวทางของการดูแลเด็ก ดังนั้น สิ่งแวดล้อมของเด็กจะเป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ที่ดูแลเด็กจึงเป็นบทบาทของครูผู้ดูแลเด็ก เนื่องจากช่วงกลางวันครูถือเป็นบุคคลที่ใกล้ชิด และอยู่กับเด็กตลอดเวลา ดังนั้น เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญาและลักษณะนิสัยที่ดี ครูผู้ดูแลเด็กมีบทบาทสำคัญต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การพัฒนาต่าง ๆ ของเด็กเนื่องจากเป็นผู้ใกล้ชิดเด็ก

ดังนั้นครูจึงต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ รู้จักรับผิดชอบรักเด็ก อุทิศตน อ่อนโยน จิตใจโอบอ้อมอารี เป็นแบบอย่างที่ดีของเด็ก มีความยุติธรรม และมีลักษณะเป็นผู้นำเพื่อให้การดูแลเด็กเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการวางรากฐานความคิด สติปัญญา อารมณ์ สังคม ลักษณะนิสัย เสริมสร้างบุคลิกภาพที่ดี ให้กับเด็ก

พัฒนาการ 5 ด้าน

- Gross motor (GM) พัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว
- Fine Motor (FM) พัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา
- Receptive Language (RL) พัฒนาการด้านการเข้าใจภาษา
- Expressive Language (EL) พัฒนาการด้านการใช้ภาษา
- Personal and Social (PS) พัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม

การเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้วยคู่มือ (DSPM)

ใช้สำหรับ พ่อแม่ ผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่ ครู และผู้ดูแลเด็ก ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

คู่มือ DSPM
หน้า 1

การประเมินและส่งเสริมพัฒนาการเด็กกลุ่มเสี่ยง (DAIM)

ใช้สำหรับ พ่อแม่ ผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่ ครู และผู้ดูแลเด็ก ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

คู่มือ DAIM
หน้า 1

เด็กกลุ่มเสี่ยง

- น้ำหนักแรกเกิด < 2,500 กรัม
- เด็กขาดออกซิเจนตั้งแต่แรกเกิด

วัตถุประสงค์การใช้คู่มือ DSPM

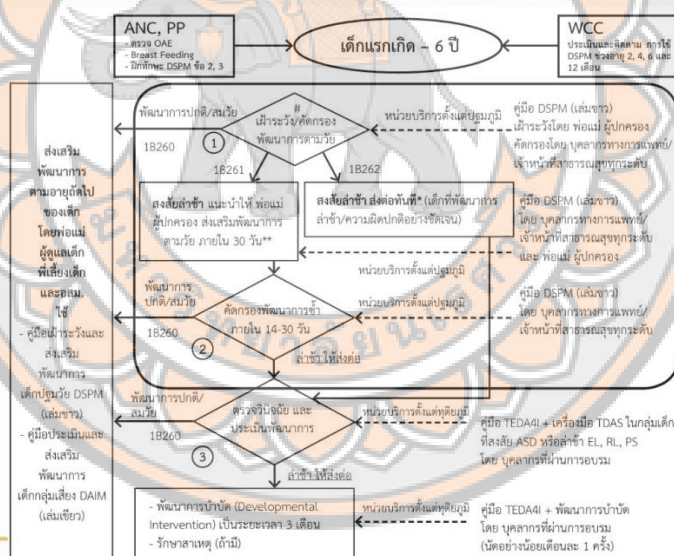
1

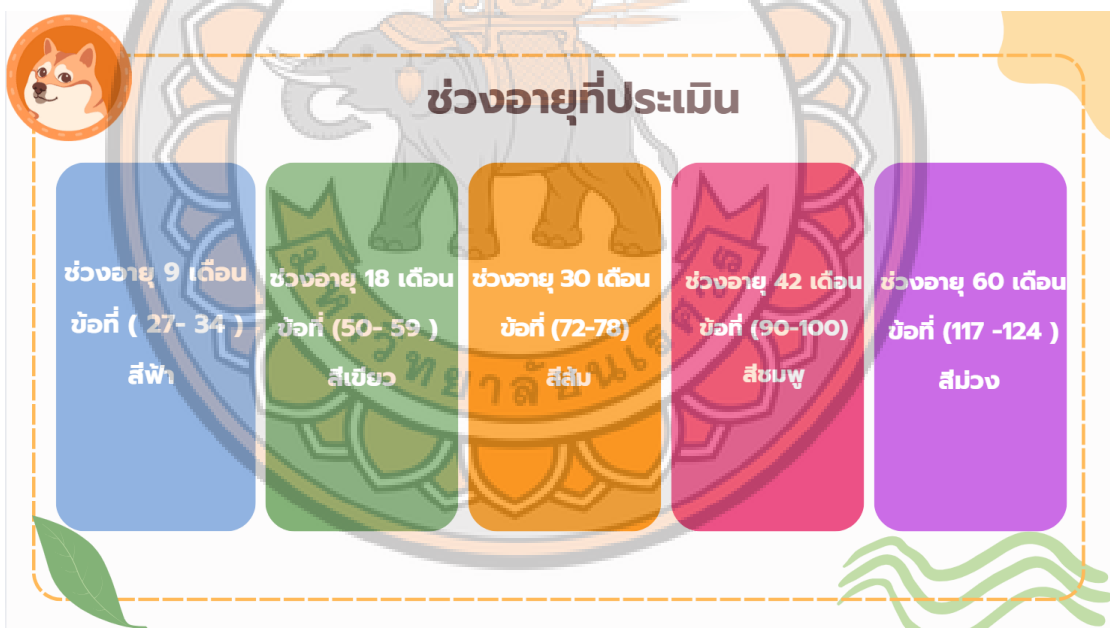
การเฝ้าระวังและส่งเสริม
พัฒนาการเด็กปฐมวัยตาม
ช่วงอายุ โดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง
หรือผู้ดูแลเด็ก

2

การคัดกรอง พัฒนาการ
เด็กปฐมวัย ตามช่วงอายุ โดย
เจ้าหน้าที่สาธารณสุข

แผนผังการดูแลเฝ้าระวัง คัดกรอง และส่งเสริมพัฒนาการ วัยแรกเกิด - 6 ปี

การคำนวณอายุเด็ก

ตัวอย่างที่ 1

	ปี	เดือน	วัน
วันที่ทำการประเมิน	2556	3	5
วัน เดือน ปีเกิด	2551	8	10
เด็กอายุ	4	6	25

ตัวอย่างที่ 2

	ปี	เดือน	วัน
วันที่ทำการประเมิน	2557	3	15
วัน เดือน ปีเกิด	2554	2	27
เด็กอายุ	3	0	18

วิธีการคำนวณ

1. เริ่มจากวันเดือนปีที่ทำการประเมินเป็นตัวตั้งและวันเดือนปีเกิดเด็กเป็นตัวลบ
2. ถ้าวันตัวตั้งจำนวนน้อยกว่าให้ยืมที่เดือนมา 1 เดือน (30 วัน)
3. ถ้าตัวตั้งเดือนน้อยกว่าตัวลบให้ยืมที่ปี 1 ปี (12 เดือน)

ตัวอย่าง

เด็กหญิงเอ เกิดวันที่ 25 ตุลาคม 2563 วันที่ทำการประเมินพัฒนาการ
30 พฤษภาคม 2567

	ปี	เดือน	วัน
วันที่ทำการประเมิน	2567	5	30
วันเดือนปีเกิด	2563	10	25
เด็กอายุ	?	?	?

ตัวอย่าง

เด็กหญิงเอ เกิดวันที่ 25 ตุลาคม 2563 วันที่ทำการประเมินพัฒนาการ
30 พฤษภาคม 2567

	ปี	เดือน	วัน
วันที่ทำการประเมิน	2567	5	30
วันเดือนปีเกิด	2563	10	25
เด็กอายุ	3	7	5

ตัวอย่าง

เด็กหญิงบี เกิดวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2564 วันที่ทำการประเมินพัฒนาการ
5 มีนาคม 2567

	ปี	เดือน	วัน
วันที่ทำการประเมิน	2567	3	5
วันเดือนปีเกิด	2564	2	20
เด็กอายุ	?	?	?

ตัวอย่าง

เด็กหญิงบี เกิดวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2564 วันที่ทำการประเมินพัฒนาการ
5 มีนาคม 2567

	ปี	เดือน	วัน
วันที่ทำการประเมิน	2567	3	5
วันเดือนปีเกิด	2564	2	20
เด็กอายุ	3	0	15

ลักษณะพัฒนาการเด็กปฐมวัยตามช่วงวัย

พัฒนาการ	37-41 เดือน	42 เดือน	43-48 เดือน
พัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว	☐ เด็กสามารถยืนขาเดียว 3 วินาที	☐ เด็กสามารถยืนขาเดียว 5 วินาที ☐ เด็กสามารถขึ้นเขามารังและถือลูกบอลไว้ได้	☐ เด็กสามารถกระโดดขาข้างเดียวได้อย่างน้อย 2 ครั้ง
พัฒนาการด้านกล้ามเนื้อเล็กและสติปัญญา	☐ เด็กสามารถเลียนแบบรูปร่างวงกลมได้ ☐ เด็กสามารถทำตามคำสั่งต่อเนื่องได้สองกิริยากับวัตถุ 2 ชนิด	☐ เด็กสามารถแยกรูปร่างชนิดเดียวกัน เป็นกลุ่มได้ถูกต้องทั้ง 3 แบบ ☐ เด็กสามารถต่อชิ้นส่วนของภาพ เข้าด้วยกันได้เองถูกต้องโดยต้องลงในกรอบ ☐ เด็กสามารถวาดรูปร่างวงกลมที่บรรจบ กันตามแบบได้ โดยไม่มีเหลี่ยม ไม่เรียว เกยกันไม่เกิน 2 ซม. (ไม่จำกัดเส้น ผ่านศูนย์กลาง)	☐ เด็กสามารถตัดกระดาษ รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ขนาด 10 ซม. ออกเป็นสองชิ้น (โดยใช้กรรไกรปลายมน) ได้ ☐ เด็กสามารถเลียนแบบวาดรูป + (เครื่องหมายบวก) ได้
พัฒนาการด้านการเข้าใจภาษา	☐ เด็กสามารถตามคำตามได้ 4 แบบ เช่น โสร อะโอะ ที่ไหนทำไม	☐ เด็กสามารถวางได้ถูกต้องแบ่ง เด็กสามารถเลือกจัดกลุ่มวัตถุตามประเภทภาพเพื่อเข้าได้	☐ เด็กสามารถเลือกวัตถุที่มีขนาดใหญ่และเล็กกว่าได้
พัฒนาการด้านการใช้ภาษา	☐ เด็กสามารถทำตามกฎในการเล่น เป็นกลุ่มได้โดยมีผู้ใหญ่แนะนำ	☐ เด็กสามารถเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ที่ผ่านมาให้ผู้ใหญ่หรือเด็กด้วยกันฟังได้ ☐ เด็กสามารถพูด "ขอ" หรือ "ขอบคุณ" หรือ "ให้" ได้เอง	☐ เด็กสามารถพูดเป็นประโยคติดต่อกันโดยมีความหมายและเหมาะสมกับโอกาสได้
พัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม	☐ เด็กสามารถช่วยทำงานชิ้นตอนเดียวได้	☐ เด็กสามารถบอกเพศของตนเองได้ถูกต้อง ☐ เด็กสามารถใส่เสื้อผ้าหน้าตัวเองโดยไม่ต้อง ติดกระดุม	☐ เด็กสามารถใส่กระดุมขนาดใหญ่อย่างน้อย 2 เซนติเมตร ได้เอง 3 เม็ด

RED FLAG (ธงแดง)

สัญญาณเตือนพัฒนาการล่าช้า ของเด็ก อายุ 42 เดือน (3 ปี 6 เดือน)

- เป็นสัญญาณเตือนหรือสัญญาณอันตราย
- ต้องมีการเฝ้าระวังอย่างใกล้ชิด
- รับส่งต่อเพื่อการตรวจประเมิน วินิจฉัย และบำบัด

RED FLAG (ธงแดง)

สัญญาณเตือนพัฒนาการล่าช้า ของเด็ก อายุ 42 เดือน (3 ปี 6 เดือน)

1. เดินขึ้น-ลงบันไดแบบสลับเท้าไม่ได้
2. ร้องแล้วยังหกล้มง่าย
3. กระโดดสองเท้าพร้อมกันไม่ได้
4. ยืนขาเดียวไม่ได้แม้เพียง 1-2 วินาที
5. จับดินสอไม่มั่นคง ใช้การกำแบบถาวร
6. วาดรูปวงกลมตามแบบไม่ได้
7. ต่อบล็อกได้ไม่เกิน 3-4 ชิ้น
8. ใส่-ถอดเสื้อผ้าเองไม่ได้เลยแม้ไม่มีกระดุม
9. พูดไม่เป็นประโยค หรือพูดสั้นมาก
10. ออกเสียงไม่ชัดเจนคนแปลกหน้าฟังไม่รู้เรื่อง
11. ไม่เข้าใจคำสั่งง่าย ๆ เช่น “เก็บของเล่น”
12. ไม่สามารถเล่าเหตุการณ์ง่าย ๆ ได้ เช่น “ไปไหนมา ทำอะไรมา”
13. แยกรูปทรง สี หรือขนาดพื้นฐานไม่ได้
14. ไม่สนใจของเล่นที่ต้องใช้ความคิดหรือเหตุผล
15. ไม่มีการเล่นสมมุติ เช่น เล่นทำกับข้าวหรือเล่นหมอ
16. จำลำดับเหตุการณ์ง่าย ๆ ไม่ได้
17. ไม่แสดงอารมณ์หรือไม่สนใจคนรอบข้าง
18. ไม่สามารถเล่นร่วมกับเด็กคนอื่นได้
19. ควบคุมอารมณ์ไม่ได้ เช่น โหมโหรงเกรงเกินเหตุ
20. ไม่แสดงความผูกพันหรือไม่ไว้วางใจผู้ใหญ่ใกล้ชิด

1.3 กิจกรรม การสะท้อนคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Reflection)

1.3.1 วิดีโอ หนังสือเรื่อง “อิมอุ่น” (กรมอนามัย, 2562)

โดยมีเนื้อหาของวิดีโอนี้ เป็นการนำเสนอชีวิตของเด็กหญิงคนหนึ่งที่เคยโตมาในครอบครัวที่ผู้ปกครองมีความเชื่อว่า “พัฒนาการของเด็กจะเกิดขึ้นเองตามวัย” พ่อแม่ของเธอจึงไม่ได้ให้ความสำคัญกับการพูดคุย เล่น หรือกระตุ้นพัฒนาการของลูกอย่างเหมาะสม ผลที่ตามมาคือเด็กมีพัฒนาการล่าช้าในด้านต่าง ๆ เช่น การพูด การเข้าสังคม และการควบคุมอารมณ์

เหตุการณ์ในเรื่องสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง หรือผู้ดูแลเด็กในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในช่วงวัย 0-6 ปี ซึ่งเป็นช่วงเวลาทองของการพัฒนา การละเลยหรือขาดการกระตุ้นที่เหมาะสมอาจส่งผลกระทบต่อ การเรียนรู้และพฤติกรรมของเด็ก

ข้อคิด

1. พัฒนาการของเด็กไม่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ: เด็กต้องการการกระตุ้นและการมีส่วนร่วมจากผู้ปกครองเพื่อพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ
2. การสื่อสารและการเล่นร่วมกันเป็นสิ่งสำคัญ: การพูดคุยและเล่นกับลูกช่วยเสริมสร้างทักษะทางภาษา สังคม และอารมณ์
3. การละเลยอาจนำไปสู่ปัญหาพัฒนาการ: ขาดการเอาใจใส่อาจทำให้เด็กมีพัฒนาการล่าช้าและส่งผลกระทบต่อความสามารถในการเรียนรู้ในอนาคต

QR code วิดีโอ หนังสือ เรื่อง อิมอุ่น

1.3.2 ใบงานการวิเคราะห์ความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่สงสัยล่าช้า

กรณีศึกษา: เด็กในความดูแลของท่าน ชื่อเด็กหญิงมณีนรัตน์ (นามสมมติ) อายุ: 42 เดือน (3 ปี 6 เดือน) เด็กอาศัยอยู่กับแม่และยาย พ่อไปทำงานต่างจังหวัด เด็กได้รับการตรวจคัดกรองพัฒนาการ ด้วยคู่มือ DSPM โดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข พบกว่า เด็กมีพัฒนาการสงสัยล่าช้า ด้านการใช้ภาษา Expressive Language (EL) คือ ไม่สามารถ พูดถึงเหตุการณ์ที่เพิ่งผ่านมาใหม่ ๆ ได้

คำแนะนำจาก เจ้าหน้าที่สาธารณสุข: ให้กลับไปส่งเสริมพัฒนาการตามคู่มือ DSPM 1 เดือน แล้วกลับมาตรวจซ้ำ

ประวัติการเลี้ยงดู: ปล่อยให้เด็กเล่น I pad เนื่องจากผู้ปกครองต้องขายของ จึงไม่มีเวลาพาเล่นอย่างอื่น

1. จงเขียนแผนการส่งเสริมพัฒนาการเด็กรายนี้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. วิเคราะห์ความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่สงสัยล่าช้าของท่าน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1.4 กิจกรรม การตัดสินใจเลือกวิธีปฏิบัติ (Taking Charge)

1.4.1 สไลด์ Power Point ประกอบการบรรยายเรื่อง วิธีฝึกทักษะการส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่ส่งสัยล่าช้าเด็กอายุ 42 เดือน - 42 เดือน 29 วัน ตามคู่มือ DSPM

พัฒนาการเด็กอายุ 42 เดือน

1. พัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว Gross motor (GM) ประกอบด้วย 2 ทักษะ
2. พัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา Fine Motor (FM) ประกอบด้วย 3 ทักษะ
3. พัฒนาการด้านการเข้าใจภาษา Receptive Language (RL) ประกอบด้วย 2 ทักษะ
4. พัฒนาการด้านการใช้ภาษา Expressive Language (EL) ประกอบด้วย 2 ทักษะ
5. พัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม Personal and Social (PS) ประกอบด้วย 2 ทักษะ

1. พัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว Gross motor (GM)

เป็นทักษะสำคัญที่สะท้อนถึงความสามารถในการควบคุมร่างกายโดยรวม ซึ่งสัมพันธ์กับการทรงตัว การเคลื่อนไหวในชีวิตประจำวัน และความมั่นใจในการเล่นกับผู้อื่น โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เด็กสามารถเคลื่อนไหวร่างกายส่วนใหญ่ได้อย่างคล่องแคล่ว มั่นคง และประสานสัมพันธ์กันได้ดี รวมถึงสามารถควบคุมการเคลื่อนไหวอย่างมีทิศทาง สอดคล้องกับสถานการณ์ และปลอดภัย

พัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว Gross motor (GM)

เด็กวัยนี้จะสามารถยืนขาข้างเดียวได้นานขึ้นอยู่กับความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาใหญ่ และการทรงตัวของเด็ก

ทักษะ : ยืนขาเดียว 5 วินาที (GM)

ตัวอย่างการฝึกทักษะ ยืนขาข้างเดียว

1 ยืนบนขาข้างเดียวให้เด็กดู

2 ยืนหันหน้าเข้าหากัน และจับมือเด็กไว้ทั้งสองข้าง

3 ยกขาข้างหนึ่งขึ้นแล้วบอกให้เด็กทำตาม เมื่อเด็กยืนได้ให้เปลี่ยนเป็นจับมือเด็กข้างเดียว

4 เมื่อเด็กสามารถยืนด้วยขาข้างเดียวได้ค่อย ๆ ปล่อยมือให้เด็กยืนทรงตัวได้ด้วยตนเอง เปลี่ยนเป็นยกขาอีกข้างหนึ่งโดยทำซ้ำเช่นเดียวกัน

พัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว Gross motor (GM)

เป็นทักษะที่ใช้การประสานตากับมือ (eye-hand coordination) การกระเด้งและแรงของวัตถุที่เคลื่อนที่เข้ามา การยกแขน-ขยับมือสอดคล้องกับสายตา และการตอบสนองแบบเร็ว (reaction time)

ทักษะ : ใช้แขนรับลูกบอลได้ (GM)

ตัวอย่างการฝึกทักษะ ใช้แขนรับลูกบอล

1 เล่นโยนลูกโป่งกับเด็ก โดยโยนลูกโป่งขึ้นไปแล้วบอกให้เด็กรับ ให้ได้เด็กก็จะรับลูกโป่งได้ง่ายเพราะมีเวลาเตรียมตัวนานก่อนที่ ลูกโป่งจะตกลงมาถึงทำให้สามารถปรับตัวและปรับการทำงานของ มือกับตาได้ทัน

2 จับท่ารับให้เด็กโดยหงายมือ งอข้อศอก ใช้แขนโอบรับ

3 ลดการช่วยเหลือลงจากจับมือเป็นจับแขนจนเด็กทำได้เอง

4 เมื่อรับลูกบอลได้คล่องแล้ว เพิ่มระยะห่างที่จะรับลูกบอลเป็น 1 – 2 เมตร

วัสดุที่ใช้แทนได้
ลูกโป่ง หรือ ผ้ามีดเป็นก้อน

เมื่อรับลูกโป่งได้คล่องแล้ว ให้เปลี่ยนเป็นลูกบอล

2. พัฒนาการด้านกล้ามเนื้อเล็ก และสติปัญญา Fine Motor (FM)

เป็นความสามารถในการควบคุมการเคลื่อนไหวของนิ้วมือ มือ และข้อมือ เพื่อทำกิจกรรมที่ใช้ความแม่นยำ เช่น เขียน หยิบ จับ วาง เป็นต้น โดยมีเป้าหมาย เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการเรียนเขียน การควบคุมกล้ามเนื้อเพื่อกิจวัตรประจำวัน และเสริมพัฒนาการสมองผ่านการใช้นิ้วมือ

พัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็ก และสติปัญญา Fine Motor (FM)

ทักษะนี้ไม่ได้พัฒนาจากสมองเพียงจุดเดียว แต่เป็น “การทำงานร่วมกันของหลายระบบในสมอง” เช่น การมองเห็น, การประมวลผลพื้นที่, การคิดเปรียบเทียบ และการวางแผน ถือเป็น พื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้ในทุกด้านของเด็กปฐมวัย

ทักษะ : แยกรูปทรงเรขาคณิตได้ 3 แบบ (FM)

ตัวอย่างการฝึกทักษะ แยกรูปทรงเรขาคณิต 3 แบบ

สอนให้เด็กรู้จักรูปทรง โดยหยิบรูปทรงกระบอกสีวางไว้ในจานที่ 1 รูปทรงสามเหลี่ยมวางไว้ในจานที่ 2 รูปทรงสี่เหลี่ยมวางไว้ในจานที่ 3

บอกให้เด็กหยิบรูปทรงวางไว้ในจานที่มีรูปทรงนั้น จนครบทั้งหมด

ลดการช่วยเหลือลง จนเด็กสามารถทำได้เอง

วัสดุที่ใช้แทนได้

- สิ่งของในบ้านชนิดอื่นๆ ที่ไม่เป็นอันตราย
- รูปทรงกระบอกสีเช่น ฝาขวดน้ำดื่ม
 - รูปทรงสี่เหลี่ยมเช่น กสอ
 - รูปทรงสามเหลี่ยม เช่น ขนมหัดเขียนพับใบตองเป็นสามเหลี่ยม

พัฒนาการด้านกล้ามเนื้อเล็ก และสติปัญญา Fine Motor (FM)

เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยการทำงานร่วมกันของหลายระบบในสมองและร่างกาย กล้ามเนื้อเล็ก (Fine Motor Skills) ช่วยในการหยิบ จับ หย่อน หรือจัดวางชิ้นส่วนให้ตรง การประสานงานระหว่างตาและมือ (Eye-Hand Coordination) เด็กต้องใช้ตาในการมองและวิเคราะห์ว่าชิ้นไหนต้องวางตรงไหน แล้วสั่งการมือให้วางอย่างแม่นยำ

ทักษะ : ประกอบชิ้นส่วนของรูปภาพ ที่ถูกตัดออกเป็น 3 ชิ้นได้ (FM)

ตัวอย่างการฝึกทักษะ ประกอบชิ้นส่วนของรูปภาพ ที่ถูกตัดออกเป็น 3 ชิ้น

วางรูปที่ตัดออกเป็น 3 ชิ้น ตรงหน้าเด็ก และวางอีกภาพต้นแบบไว้ให้เด็กสังเกตรูปภาพนั้น

แยกภาพทั้ง 3 ชิ้น ออกจากกัน โดยการขยายรอยต่อให้กว้างขึ้น ช่วยกับเด็กต่อเป็นภาพเหมือนเดิม

เพิ่มความยากโดยละชิ้นส่วนของภาพทั้งหมด ช่วยกับเด็กต่อเป็น ภาพเหมือนเดิม ถ้าเด็กเริ่มทำได้แล้วปล่อยให้เด็กต่อภาพด้วยตนเอง

วัสดุที่ใช้แทนได้

รูปภาพ รูปการ์ตูน ปฏิกัน ปกสมุด ปกหนังสือ ที่เหมือนกันทั้ง 2 แผ่น นำมาตัดชิ้นส่วนเป็น 3 ชิ้น

พัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็ก และสติปัญญา Fine Motor (FM)

อยู่ในกลุ่มทักษะพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็ก (Fine Motor Skills) และการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา (Hand-Eye Coordination) ซึ่งพัฒนาขึ้นตามวัย
พื้นฐานพัฒนาการที่เกี่ยวข้อง:

1. กล้ามเนื้อมือและนิ้ว (Fine motor)
 - เด็กสามารถควบคุมการจับดินสอได้ดีขึ้น
 - เริ่มควบคุมแรงกดและทิศทางได้
2. การประสานตากับมือ (Hand-eye coordination)

ทักษะ : เขียนรูปร่างกลมตามแบบได้ (FM)

ตัวอย่างการฝึกทักษะ เขียนรูปร่างกลมตามแบบ

วาดรูปร่างกลมให้เด็กดู

บอกให้เด็กวาดรูปร่างกลมตาม อาจใช้คำพูดชี้แนะ เช่น "วาดให้มือบวงล้อนะลูก" เพื่อเชื่อมโยงกับของจริง

ถ้าเด็กวาดไม่ได้ ให้ช่วยจับมือเด็กวาด

เมื่อเด็กเริ่มวาดรูปร่างกลมได้แล้ว ผู้ดูแลเด็กวาดรูปร่างกลมลงในกระดาษ โดยไม่ให้เด็กเห็น แล้วส่งกระดาษที่ ผู้ดูแลเด็กวาดให้เด็ก และบอกว่า "หนูลองวาด รูปร่างกลมแบบนี้สิคะ/ครับ"

3. พัฒนาการด้านการเข้าใจภาษา Receptive Language (RL)

เป็นช่วงที่เด็กมีความสามารถในการ ฟัง ตีความ และทำตามคำสั่ง ได้ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด เป็นพื้นฐานสำคัญต่อการสื่อสารและการเรียนรู้ในวัยต่อไป เพื่อให้เด็กสามารถฟัง เข้าใจ และตีความความหมายของคำพูดหรือภาษาที่ผู้อื่นใช้ได้ถูกต้องและเหมาะสมตามบริบท มีเป้าหมาย

พัฒนาการด้านการเข้าใจภาษา Receptive Language (RL)

เด็กสามารถฟังและทำตามคำสั่งที่ใช้คำบอกตำแหน่ง เช่น “วางตุ๊กตาไว้ข้างกล่อง” “วางลูกบอลไว้ข้างหลังเก้าอี้” และสามารถจัดตำแหน่งได้ถูกต้องตามที่ได้ยิน เป้าหมายของทักษะนี้เพื่อเสริมความเข้าใจคำศัพท์ตำแหน่ง (ข้างหน้า, ข้างหลัง, ข้างๆ ฯลฯ) พัฒนากล้ามเนื้อฟังและเชื่อมโยงคำพูดกับการลงมือทำ เตรียมพร้อมต่อยอดสู่การเรียนรู้ในโรงเรียน เช่น คำสั่งในห้องเรียน, การเข้าแถว ฯลฯ

ทักษะ : วางวัตถุไว้ข้างหน้าและข้างหลังได้ตามคำสั่ง (RL)

ตัวอย่างการฝึกทักษะ วาดวัตถุไว้ข้างหน้าและข้างหลังได้ตามคำสั่ง

1

ของเล่นหลายๆ ชนิด ที่สามารถวางของข้างหน้าและข้างหลังได้ เช่น แก้ว ไม้ โต๊ะ ก้อนไม้ แสดงวิธีให้เด็กดูพร้อมอธิบาย และชวนให้ทำตาม เช่น “ดูสิก้อนไม้อยู่ข้างหน้าโต๊ะ” ก้อนไม้อยู่ข้างหลังโต๊ะ” บอกเด็กให้ “วางก้อนไม้ ไว้ข้างหน้า”

2

ถ้าเด็กไม่ทำตามหรือทำตามไม่ถูกต้อง แสดงให้ดูซ้ำ พร้อมทั้งช่วย จับมือเด็กทำหรือชี้ พร้อมกับพูดเน้น “ข้างหน้า” และ “ข้างหลัง”

3

ขณะเล่นกับเด็กให้วางของเล่นที่คล้าย ๆ กัน ไว้ข้างหน้า 1 ชิ้น และข้างหลัง 1 ชิ้น พูดบอกให้เด็กหยิบ เช่น “หยิบรถที่อยู่ข้างหลัง แก้วสีเขียว/ครึ่ง”

พัฒนาการด้านการเข้าใจภาษา Receptive Language (RL)

ทักษะนี้ เป็นการแยกเสื้อผ้าออกจากของเล่นหรือประเภทอื่นๆ เช่น สัตว์ อาหาร เป็นพื้นฐานของการเข้าใจภาษาและคำศัพท์ เช่น คำว่า “เสื้อผ้า” เด็กจะทำทักษะนี้ได้ดี เมื่อมีพื้นฐานจากประสบการณ์จริง เช่น เคยเห็น ใช้ หรือช่วยพับเก็บเสื้อผ้าร่วมกับผู้ปกครอง เป็นต้น

ทักษะ : เลือกจัดกลุ่มวัตถุตามประเภท ภาพเสื้อผ้า

ตัวอย่างการฝึกทักษะ เลือกรวบรวมวัตถุตามประเภท ภาพเสื้อผ้า

1

วางเสื้อผ้าทั้งหมดให้เด็กดูแล้ว
บอกให้รู้จัก เสื้อผ้าที่ละชิ้น เช่น “นี่
คือเสื้อผ้า มีทางเกง เสื้อ ถุงเท้า
...”

2

บอกให้เด็กเลือกเสื้อผ้าทีละชิ้นตามคำ
บอก จนเด็กสามารถ เลือกได้ ทั้ง 3 ชิ้น

3

นำเสื้อผ้าไปรวมกับวัตถุประเภทอื่น โดยเริ่มจากให้เด็กเลือก
วัตถุ 2 ประเภท เช่น เสื้อผ้าและสัตว์ เมื่อเด็กเลือกได้ถูกต้อง
แล้วจึงเพิ่ม ประเภทวัตถุเป็น 3 ประเภท

วัสดุที่ใช้แทนได้

- รูปเสื้อผ้า/อาหาร/ สัตว์ โดยวาดหรือตัดมาจากหนังสือนิทาน แผ่นพับ
- สอนจากของจริง

4. พัฒนาการด้านการใช้ภาษา Expressive Language (EL)

เป้าหมายของพัฒนาการด้านนี้ เด็กสามารถ สื่อสารความคิด ความ
ต้องการ และความรู้สึก ของตนได้อย่างชัดเจน มีความสามารถ
ในการโต้ตอบทางภาษา และ เชื่อมโยงคำพูดกับเหตุการณ์จริง
พร้อมสำหรับการเรียนรู้ภาษาในระดับที่ซับซ้อนขึ้น
เช่น การอ่าน-เขียนเบื้องต้น

พัฒนาการด้านการเข้าใจภาษา Receptive Language (RL)

ทักษะนี้ เป็นการแยกสิ่งต่าง ๆ ออกจากของเล่นหรือประเภทอื่นๆ เช่น สัตว์ อาหาร เป็นพื้นฐานของการเข้าใจภาษาและคำศัพท์ เช่น คำว่า “เสื้อฟ้า” เด็กจะทำทักษะนี้ได้ดี เมื่อมีพื้นฐานจากประสบการณ์จริง เช่น เคยเห็น ใช้ หรือช่วยพับเก็บเสื้อฟ้าร่วมกับผู้ปกครอง เป็นต้น

ทักษะ : พูดยังเหตุการณ์ที่เพิ่งผ่านไปใหม่ ๆ ได้

ตัวอย่างการฝึกทักษะ พูดยังเหตุการณ์ที่เพิ่งผ่านไปใหม่ ๆ

ถามคำถามที่เกี่ยวข้องกับกิจวัตรประจำวันที่ผ่านมาที่เพิ่งผ่านไปช่วยได้ เช่น

- ก็น้ำเสิร์ฟ
- ล้างหน้า
- แปรงฟัน
- เข้าห้องน้ำ
- ก็นอน
- ดื่มนม ฯลฯ

ถึงระยะเวลาสักครู่หนึ่งแล้วถามเด็กว่า “เมื่อไหร่จะไปทำอะไรมาคะ”

ตามถึงเหตุการณ์ที่ผ่านมาหลายสัปดาห์ และเปิดโอกาสให้ เด็กเล่า ถ้าเด็กตอบไม่ได้ ให้เชื่อมโยงเหตุการณ์ที่ทำร่วมกันกับพ่อแม่ หรือบุคคลอื่นในครอบครัว

พัฒนาการด้านการเข้าใจภาษา Receptive Language (RL)

เป็นทักษะที่สำคัญมาก ในการวางรากฐานการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเหมาะสม ซึ่งเด็กวัยนี้สามารถเรียนรู้และแสดงพฤติกรรมทางภาษาที่สุภาพและเหมาะสมได้แล้ว เด็กสามารถใช้คำพูดสุภาพในการ ขอ, ขอบขอบคุณ, และ ให้ของกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม มีท่าทีที่เป็นมิตร อ่อนโยน และมีน้ำใจในการสื่อสาร

ทักษะ : พูด "ขอ" หรือ "ขอบคุณ" หรือ "ให้" ได้เอง

ตัวอย่างการฝึกทักษะ พูด "ขอ" หรือ "ขอบคุณ" หรือ "ให้"

1

1. ผู้ดูแลเด็กทำตัวอย่างการพูด "ขอ" "ขอบคุณ" "ให้" ให้เด็กได้ยินบ่อย ๆ เช่น
 - 1.1 ผู้ดูแลเด็ก พูดคำว่า "ขอ.....ให้คุณกรุณายอมจะ..." กับเด็กก่อนเวลาที่จะเอาของเล่น หรือขนมจากมือเด็ก ไม่เอาของจากมือเด็กก่อนเด็กยินยอม
 - 1.2 เมื่อเด็กยื่นของที่อยู่บนมือให้แล้ว ผู้ดูแลเด็ก พูดคำว่า "ขอบใจค่ะ/ขอบคุณค่ะ เป็นเด็กดีมากที่รู้จัก แบ่งของให้คนอื่น"
 - 1.3 เวลาผู้ดูแลเด็ก มีขนมต้องการแบ่งให้ เด็กรับประทาน ให้พูดกับเด็กว่า "วันนี้ครูซื้อขนมมาด้วย จะแบ่ง ให้หนูและเพื่อนๆ กินด้วยกันนะจ๊ะ กินด้วยกันหลายคนสนุกดี"

2

2. สอนและกระตุ้นให้เด็กพูด "ขอ" "ขอบคุณ" "ให้" เช่น
 - 2.1 ฝึกเด็กไม่ให้แย่งของ เช่น ก่อนจะให้ของ ให้เด็กแบมือ พูด "ขอ" แล้วจึงให้ของกับเด็ก
 - 2.2 ให้เด็กพูด "ขอบคุณ" ทุกครั้ง เมื่อมีคนให้ความช่วยเหลือ หรือให้ของ
 - 2.3 ฝึกเด็กให้รู้จักการแบ่งปันและการให้ เช่น แบ่งขนม ของเล่น ให้เพื่อน ๆ หรือคนรอบข้าง แล้วบอกให้เด็กพูดว่า "ให้" เวลาทำ ขนมหรืออาหารให้ชวนเด็กนำอาหารเหล่านี้ไปแบ่งปันเพื่อนบ้าน, ชวนเด็กเข้าร่วมกิจกรรมการกุศล เป็นต้น

5. พัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเอง และสังคม Personal and Social (PS)

เป็นช่วงที่เด็กเริ่มแสดงออกถึงความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น และเรียนรู้ที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างมีวุฒิภาวะยิ่งขึ้น โดยมีเป้าหมาย เพื่อสร้าง ความมั่นใจในตัวเอง ความรับผิดชอบเบื้องต้น และรู้จักดูแลตนเองในชีวิตประจำวัน และเพื่อวางรากฐานของ ทักษะการเข้าสังคม การสื่อสาร และความเข้าใจผู้อื่น ที่ดีในระยะยาว

พัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม Personal and Social

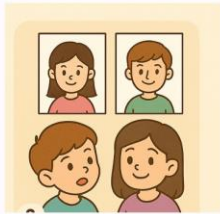

เด็กสามารถ พูดบอกว่า “หนูเป็นผู้หญิง” หรือ “ผมเป็นผู้ชาย” ได้อย่างถูกต้อง แสดงพฤติกรรมหรือเลือก สิ่งของที่สอดคล้องกับเพศของตน เช่น เลือกของเล่น เสื้อผ้าที่สอดคล้องกับบทบาทเพศ และแยกแยะได้ว่า เพื่อนหรือคนรอบตัว เป็นเพศหญิง หรือชาย

ทักษะ : บอกเพศของตนเองได้ถูกต้อง (PS)

ตัวอย่างการฝึกทักษะ บอกลักษณะของตนเองได้ถูกต้อง

1

สอนให้เด็กรู้ความแตกต่างของ
เพศชายและหญิง จากการแต่งตัว
ทรงผม

2

บอกให้เด็กรู้ถึงเพศของสมาชิกใน
ครอบครัว

3

ให้เด็ก เลือกรูปภาพคน แล้วถามว่า "คนนี้เป็นผู้หญิงหรือผู้ชาย?"

พัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม (Personal and Social)

ทักษะนี้จะสร้างความ มั่นใจในตนเองให้แก่เด็ก ส่งเสริม
ความรับผิดชอบในกิจวัตรประจำวัน และเตรียมความ
พร้อมสู่ การอยู่ร่วมในสังคมโรงเรียน

ทักษะ : ใส่เสื้อผ้าหน้าได้เองโดยไม่ต้องติดกระดุม

ตัวอย่างการฝึกทักษะ ใส่เสื้อผ้าหน้าได้เองโดยไม่ต้องติดกระดุม

1

ใส่เสื้อผ้าหน้าให้เด็กดู

2

นำเสื้อผ้าหน้าคลุมไหล่ของเด็กไว้และจับ
มือขวาของเด็ก จับคอ ปกเสื้อด้านซ้าย
ยกขึ้น (หากเด็กถนัดขวาใส่ด้านขวา
ก่อนได้)

3

ให้เด็กสอดแขนซ้ายเข้าไป
ในแขนเสื้อด้านซ้าย

4

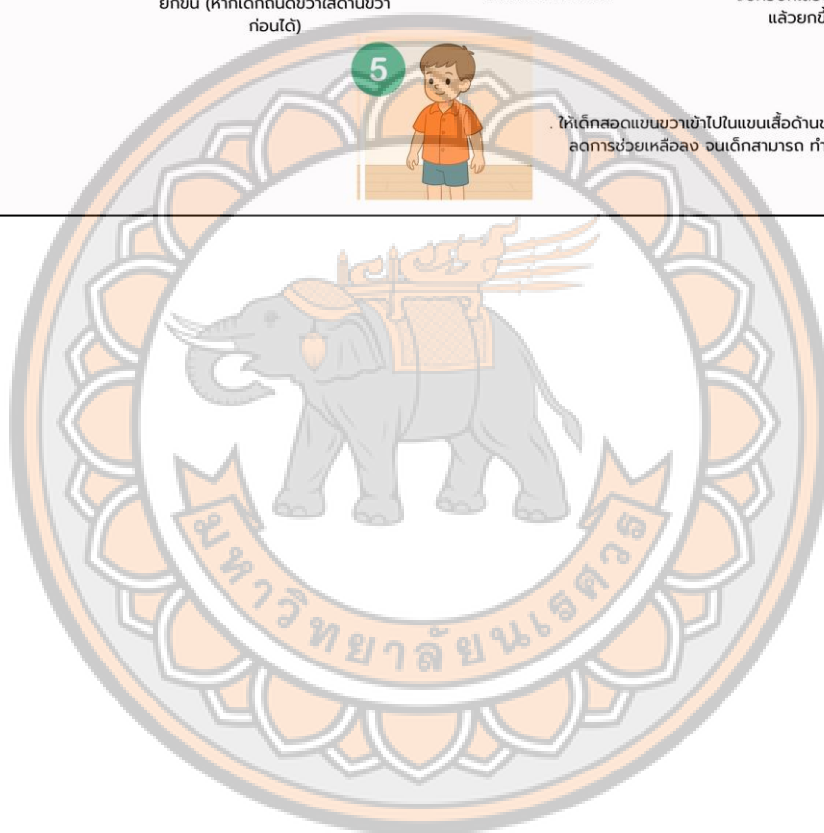

จับมือซ้ายของเด็ก
จับคอปกเสื้อด้านขวา
แล้วยกขึ้น

5

ให้เด็กสอดแขนขวาเข้าไปในแขนเสื้อด้านขวา เมื่อเด็กเริ่มทำได้
ลดการช่วยเหลือลง จนเด็กสามารถ ทำได้เองทุกขั้นตอน

1.4.2 คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย: Developmental Surveillance and Promotion Manual (DSPM) (กรมอนามัย, 2567)

1.5 กิจกรรม การคงไว้ซึ่งการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ (Holding on)

แบบบันทึกบันทึกผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กรายวัน

ชื่อ - สกุล (เด็ก) อายุ ปี เดือน วัน

ปัญหาพัฒนาการเด็ก

กิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการ.....

ช่วงเวลาจัดกิจกรรม ทุกวัน เวลา 09.00 – 10.00 น.

ชื่อครูผู้ดูแลเด็ก.....

ระยะเวลาดำเนินการ 4 สัปดาห์

1.5.1 แบบบันทึกผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กรายวัน

วันที่ เวลา	กิจกรรม	ประเมินผล		ปัญหาอุปสรรค
		ทำได้	ทำไม่ได้	

ระบุการจัดกิจกรรม ส่งเสริมพัฒนาการด้าน.....

แผนการจัดการส่งเสริมพัฒนาการครั้งต่อไป (กรณีเด็กยังทำไม่ได้)

.....

.....

.....

.....

.....

1.5.2 ตัวอย่าง การส่งข้อความ “ คุณครูทำได้ดีแล้วนะคะ สู้ ๆ ค่ะ”และตามด้วย สติกเกอร์ถึงกลุ่มทดลองผ่านทางแอปพลิเคชัน Chat ส่วนตัวของกลุ่มทดลองรายบุคคล

หากกลุ่มตัวอย่าง ยังทำไม่ถูกต้อง ผู้วิจัยจะให้กำลังใจ และทบทวนวิธีการส่งเสริมพัฒนาการ
รายด้านให้แก่ครูผู้ดูแลเด็ก และ โดยการส่งข้อความ “ ตอนนี้คุณครูอาจจะยังไม่คล่อง แต่เห็นความ
ตั้งใจแล้วนะคะ เชื่อว่าพุงนี้ คุณครูจะทำได้ดีขึ้นแน่นอนคะ หากคุณครูไม่มั่นใจขั้นตอนไหนสามารถ
สอบถามได้เลยนะคะ สู้ ๆ ค่ะ”

ตอนนี้คุณครูอาจจะยังไม่คล่อง แต่เห็นความตั้งใจแล้วนะคะ เชื่อว่าพุงนี้ คุณครูจะทำได้ดีขึ้นแน่นอนคะ หากคุณครูไม่มั่นใจขั้นตอนไหนสามารถสอบถามได้เลยนะคะ

อ่านแล้ว 15:48

ตัวอย่างการฝึกทักษะ บอกเพศของตนเองได้

1. สอนให้เด็กรู้ความแตกต่างของเพศชายและหญิง จากการ์ตูนตัวทรงผม
2. บอกให้เด็กรู้ถึงเพศของสมาชิกในครอบครัว เช่น แม่เป็นผู้หญิง พ่อเป็นผู้ชาย หนูเป็นผู้หญิง
3. ให้เด็ก เลือกภาพคน แล้วถามว่า “คนนี้เป็นผู้หญิงหรือผู้ชาย?”
4. เล่นเกม “ใครคือเรา?” โดยให้เด็กชี้ภาพเพศเดียวกับตน
5. ให้เด็ก สวมเสื้อผ้าหรือบทบาทสมมติ เช่น เล่นเป็นพ่อ-แม่ ลูกชาย-ลูกสาว
6. ฝึกให้เด็ก บอกเพศของตนเอง เมื่อมีคนถาม “หนูเป็นเพศอะไร

อ่านแล้ว 15:49

☆

อ่านแล้ว 15:51

ส่งพลัง

☆

อ่านแล้ว 15:51

แผนการเยี่ยมผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย
ของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ต่อความรู้ พฤติกรรม
การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย และพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่สงสัยล่าช้า
กลุ่มเป้าหมาย ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลอง จำนวน 25 คน
ระยะเวลา สัปดาห์ที่ 2 และ 3 ใช้เวลาครั้งละ 15 นาที
สถานที่ดำเนินการ สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และเยี่ยมทางโทรศัพท์
ผู้จัดทำโปรแกรม นางสาวจวีร์ภรณ์ ไชยทักษิณ
วัตถุประสงค์ทั่วไป เพื่อติดตามผลการปฏิบัติกิจกรรมหลังเข้าร่วมการฝึกทักษะการส่งเสริมพัฒนาการ
 เด็กปฐมวัย และเพื่อติดตามปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติพฤติกรรม พร้อมให้ข้อเสนอแนะในการ
 แก้ไขปัญหา

แผนติดตามเยี่ยมผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ครั้งที่ 1 สัปดาห์ที่ 2
เดือน.....

ลำดับที่	จันทร์ วันที่.....	อังคาร วันที่.....	พุธ วันที่.....	พฤหัสบดี วันที่.....	ศุกร์ วันที่.....	ผลการเยี่ยม
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						
9						

ลำดับ ที่	จันทร์ วันที่.....	อังคาร วันที่.....	พุธ วันที่.....	พฤหัสบดี วันที่.....	ศุกร์ วันที่.....	ผลการเยี่ยม
16						
17						
18						
19						
20						
21						
22						
23						
24						
25						

แบบสอบถาม

วิจัยเรื่องผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย
ต่อ ความรู้ พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย และพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่สงสัยล่าช้า

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของ วิทยานิพนธ์เรื่อง ผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ต่อความรู้ พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย และพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่สงสัยล่าช้า มีวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ก่อนการทดลองและหลังทดลอง ของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลอง และ เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย หลังทดลอง ของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่สงสัยล่าช้า

รหัส.....

แบบสอบถาม

วิจัยเรื่องผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย
ต่อความรู้ พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย และพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่สงสัยล่าช้า

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลผู้ดูแลเด็กปฐมวัย ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ใน ☐ หรือเติมข้อความที่ตรงกับข้อมูลของท่าน

1. เพศของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ☐ ชาย ☐ หญิง

2. ปัจจุบันท่านอายุ.....ปี

3. ระดับการศึกษาสูงสุดของท่าน

☐ ต่ำกว่าอนุปริญญาหรือ ปวส.

☐ อนุปริญญาหรือ ปวส.

☐ ปริญญาตรี

☐ สูงกว่าปริญญาตรี

4. ประสบการณ์ในการดูแลเด็กปฐมวัย.....ปี.....เดือน

5. ปัจจุบันจำนวนเด็กปฐมวัย ที่อยู่ในการดูแลของท่าน จำนวน.....คน

6. ท่านรู้จักคู่มือการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย. Developmental

Surveillance and Promotion Manual (DSPM) หรือไม่

☐ รู้จัก

☐ ไม่รู้จัก

7. ที่สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยของท่าน มีเล่มคู่มือการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก
ปฐมวัย. Developmental Surveillance and Promotion Manual (DSPM) หรือไม่

☐ มี

☐ ไม่มี

8. สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่ท่านปฏิบัติงานอยู่ อุปกรณ์เฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการ
เด็กปฐมวัย (DSPM) หรือไม่

☐ มี

☐ ไม่มี

9. ท่านใช้อุปกรณ์เฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) ในการประเมิน/
ส่งเสริม พัฒนาการเด็ก หรือไม่

☐ ใช่

☐ ไม่ใช่

10. ท่านเคยอบรมพัฒนาศักยภาพการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย
Developmental Surveillance and Promotion Manual (DSPM) หรือไม่

☐ ไม่เคย

☐ เคย ระบุปีที่อบรม.....

ส่วนที่ 2 สอบถามพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่สงสัยล่าช้า

ความหมาย: ปฏิบัติประจำ (5 วัน/สัปดาห์), บ่อยครั้ง (4 วัน/สัปดาห์), ปานกลาง (3 วัน/สัปดาห์), น้อยครั้ง (1-2 วัน/สัปดาห์) และ ไม่ปฏิบัติเลย

วิธีประเมิน 1. ประเมินพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในช่วง 1 สัปดาห์ ที่ผ่านมา

2. ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องปฏิบัติ หรือไม่ปฏิบัติในพฤติกรรมแต่ละข้อ

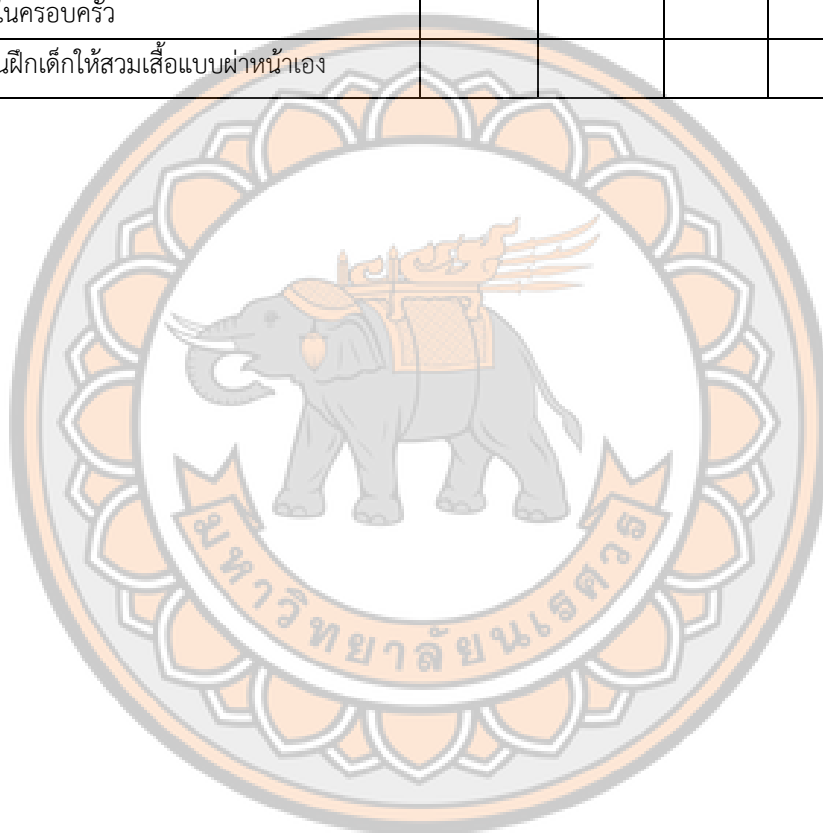
3. กรณีเด็กมีพัฒนาการสมวัย การไม่ดำเนินกิจกรรมเฉพาะด้านนั้นถือเป็นการปฏิบัติที่เหมาะสม และให้บันทึกในระดับ “ปฏิบัติประจำ”

4. การให้คะแนนพิจารณาตามพัฒนาการของเด็กเป็นรายด้าน ณ ขณะประเมิน หากเด็กมีพัฒนาการสงสัยล่าช้าในด้านใด การบันทึกในระดับ “ไม่ปฏิบัติเลย” ในด้านนั้นถือว่าไม่เหมาะสม และให้คะแนนตามความถี่ที่ปฏิบัติจริง

พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย	ปฏิบัติ ประจำ	บ่อยครั้ง	ปาน กลาง	น้อยครั้ง	ไม่ปฏิบัติ เลย
พฤติกรรมทั่วไป					
1. ท่านระบุได้ว่าเด็กแต่ละคนในความดูแลของท่านมีพัฒนาการสมวัย หรือพัฒนาการสงสัยล่าช้า ในแต่ละด้าน					
2. ท่านมีแผนการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ของเด็ก เฉพาะรายบุคคล					
3. ท่านจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ที่ให้เด็กได้มีการเคลื่อนไหวร่างกาย ฝึกการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก และสติปัญญา ส่งเสริมให้เด็กเข้าใจ และใช้ภาษาในการสื่อสารโต้ตอบกับครูผู้ดูแลเด็กหรือเพื่อน และฝึกทักษะด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม					
4. ท่านมีการประเมินและบันทึกผลหลังทำกิจกรรมเสริมประสบการณ์ให้เด็กในแต่ละวัน					
5. ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กตามช่วงวัย ท่านให้ความช่วยเหลือเด็กเท่าที่จำเป็น ลดการช่วยเหลือลง เมื่อเด็กเริ่มทำกิจกรรมได้เอง					
6. ท่านใช้ คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย : Developmental Surveillance and Promotion Manual (DSPM) ในการเฝ้า					

พฤติกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย	ปฏิบัติ ประจำ	บ่อยครั้ง	ปาน กลาง	น้อยครั้ง	ไม่ปฏิบัติ เลย
ระวังพัฒนาการเด็ก ก่อนถึงอายุประเมิน พัฒนาการเด็กจริง 1 เดือน					
7. ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ท่านใช้เวลาเด็ก ปฏิบัติตาม 3 - 5 วินาที ถ้าเด็กยังไม่ได้ทำให้พูด ซ้ำ (ข้อความเหมือนเดิม) พร้อมให้การช่วยเหลือ เด็กทำงานเสร็จ					
การส่งเสริมพัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว					
8. ท่านจัดกิจกรรมเพื่อฝึกเด็กยืนด้วยขาข้างเดียว ได้นาน 5 วินาที เช่น เล่นกระต่ายขาเดียว					
9. ท่านฝึกเด็กให้ยืนแขนมารับ และถือสิ่งของไว้ได้ เช่น ลูกบอล					
การส่งเสริมพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อเล็กและสติปัญญา					
10. ท่านฝึกเด็กให้แยกรูปทรงเรขาคณิต อย่าง น้อย 3 แบบ คือ วงกลม สามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม					
11. ท่านจัดกิจกรรม เพื่อฝึกเด็กให้วาดรูปวงกลม ตามแบบที่ให้เด็กดู					
12. ท่านจัดกิจกรรม เพื่อฝึกเด็กให้ประกอบ ชิ้นส่วนรูปภาพที่ถูกตัดออกเป็น อย่างน้อย 3 ชิ้น					
การส่งเสริมพัฒนาการด้านการเข้าใจภาษา					
13. ท่านจัดกิจกรรม เพื่อฝึกเด็กให้รู้จักการวาง วัตถุได้ถูกตำแหน่ง ด้านหน้าและด้านหลัง					
14. ท่านจัดกิจกรรม เพื่อฝึกเด็กให้เลือกจัดกลุ่ม วัตถุตามประเภท เช่น ประเภทเสื้อผ้า สัตว์ อาหาร					
การส่งเสริมพัฒนาการด้านการใช้ภาษา					
15. ท่านฝึกเด็กโดยสอน และกระตุ้นให้เด็กพูด กล่าวคำว่า “ขอ” “ขอบคุณ” หรือ “ให้”					
16. ท่านฝึกเด็กโดยถามคำถามที่เกี่ยวข้องกับ กิจวัตรประจำวันที่เกิดขึ้นไปชั่วขณะ เช่น กินข้าว เสร็จ แปร่งฟัน กินขนม ตื่นนอน ฯลฯ ทั้งระยะเวลา สักครู่นึงแล้วถามเด็กว่า “เมื่อไหร่จะไปทำอะไรมา คะ”					

พฤติกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย	ปฏิบัติ ประจำ	บ่อยครั้ง	ปาน กลาง	น้อยครั้ง	ไม่ปฏิบัติ เลย
17. ท่านฝึกเด็กให้รู้จักเหตุการณ์ที่เพิ่งผ่านไป ใหม่ ๆ					
การส่งเสริมพัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม					
18. ท่านสอนให้เด็กรู้ความแตกต่างของเพศชาย และหญิง จากการแต่งตัว ทรงผม					
19. ท่านกระตุ้นและบอกให้เด็กรู้จักเพศของ สมาชิกในครอบครัว					
20. ท่านฝึกเด็กให้สวมเสื้อแบบผ่าหน้าเอง					

แบบประเมินความรู้

วิจัยเรื่องผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจ ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย
ต่อความรู้ พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย และพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่สงสัยล่าช้า
คำชี้แจง

แบบประเมินความรู้นี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ เรื่องผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ต่อความรู้ พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย และพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่สงสัยล่าช้า ซึ่งข้อคำถามมีจำนวน ทั้งหมด 20 ข้อ เป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ข้อที่ถูกต้องมีเพียงข้อเดียว ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน คะแนนเต็ม 20 คะแนน มีวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบความรู้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ก่อนการทดลองและหลังทดลอง ของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย กลุ่มทดลอง และ เพื่อเปรียบเทียบความรู้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย หลังทดลองของผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

แบบประเมินความรู้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (วัดก่อนและหลังการอบรม)

คำชี้แจง 1. แบบประเมินก่อนการอบรมมีทั้งหมด 20 ข้อ ข้อละ 1 คะแนน (รวม 20 คะแนน)

2. โปรดทำเครื่องหมาย X ในข้อที่ถูกต้องที่สุดเพียง 1 คำตอบ

1. ข้อใดคือความหมายของ พัฒนาการ

ก. เป็นสิ่งที่ทำนายหรือคาดคะเนไม่ได้

ข. มีการเปลี่ยนแปลงที่ดำเนินไปอย่างมีทิศทาง

ค. มีการเปลี่ยนแปลงที่ดำเนินไปโดยไม่มีทิศทาง

ง. พัฒนาการไม่ว่าด้านใดจะเริ่มจากส่วนน้อยไปสู่ส่วนใหญ่

2. ข้อใดไม่ใช่พัฒนาการสมวัยของเด็กอายุ 42 เดือน (3 ปี 6 เดือน)

ก. แยกรูปทรงเรขาคณิตได้ 3 แบบ (FM)

ข. วางวัตถุไว้ข้างหน้าและข้าง หลัง ได้ตามคำสั่ง (RL)

ค. ประกอบชิ้นส่วนของรูปภาพที่ ถูกตัดออกเป็น 3 ชิ้นได้ (FM)

ง. ทำตามคำสั่งต่อเนื่องได้ 2 กริยากับวัตถุ 2 ชนิด (RL)

3. ข้อใดคือพัฒนาการเด็กปฐมวัย ช่วงอายุ 42 เดือน (3 ปี 6 เดือน) ตามคู่มือ DSPM

ก. สามารถยืนขาเดียวได้ 5 วินาที

ข. สามารถแยกรูปทรงเรขาคณิตได้ 2 แบบ

ค. สามารถวาดรูปคนได้ 6 ส่วน

ง. สามารถนับก้อนไม้ 5 ก้อน และรู้จำนวนเท่ากับ 5

4. ข้อใดคือพัฒนาการด้านการใช้ภาษา Expressive Language (EL) ของเด็กอายุ 42 เดือน (3 ปี 6 เดือน)

ก. เด็กสามารถพูดถึงเหตุการณ์ที่เพิ่งผ่านไป 1 ชั่วโมง ได้

ข. เด็กสามารถถามคำถามได้ 4 แบบ เช่น ใคร อะไร ที่ไหน ทำไม

ค. เด็กสามารถพูดติดต่อกัน 3 - 4 คำได้ อย่างน้อย 4 ความหมาย

ง. เด็กสามารถพูดเป็นประโยค ติดต่อกัน โดยมีความหมาย และเหมาะสมกับโอกาสได้

5. ข้อใดคือพัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม Personal and Social (PS) ของเด็กอายุ 42 เดือน (3 ปี 6 เดือน)

ก. ใส่เสื้อคอกลมได้เอง

ข. บอกเพศของตนเองได้ถูกต้อง

ค. แยกรูปทรงเรขาคณิตได้ 3 แบบ (FM)

ง. วางวัตถุไว้ข้างหน้าและข้าง หลังได้ตามคำสั่ง (RL)

6. ข้อใดคือพัฒนาการด้านการเข้าใจภาษา Receptive Language (RL) ของเด็กอายุ 42 เดือน (3 ปี 6 เดือน)

ก. เลือกสีได้ 8 สี ตามคำสั่ง

ข. เลือกวัตถุที่มีขนาดใหญ่กว่า และเล็กกว่า

ค. เลือกจัดกลุ่มวัตถุตามประเภท ภาพเสื้อผ้าได้

ง. ประกอบชิ้นส่วนของรูปภาพที่ ถูกตัดออกเป็น 3 ชิ้นได้

7. ข้อใดคือพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อเล็กและสติปัญญา Fine Motor (FM) ของเด็กอายุ 42 เดือน (3 ปี 6 เดือน)

ก. เขียนรูปร่างกลมตามแบบได้

ข. วัตถุคนได้ 7 ส่วน

ค. ลอกรูปสี่เหลี่ยมได้

ง. วัตถุคนได้ 6 ส่วน

8. ข้อใดถูกต้องเกี่ยวกับ คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM)

ก. เป็นคู่มือที่ใช้สำหรับฝึกทักษะเด็กป่วยเท่านั้น

ข. เป็นคู่มือที่ใช้สำหรับฝึกทักษะเด็กปฐมวัยเท่านั้น

ค. เป็นคู่มือการเฝ้าระวังและส่งเสริม พัฒนาการเด็กปฐมวัยตาม ช่วงอายุ โดยพ่อแม่

ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลเด็ก

ง. เป็นคู่มือที่ใช้สำหรับการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยเท่านั้น สำหรับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเท่านั้น

9. การประเมินด้านใดต่อไปนี้ ไม่จำเป็นสำหรับการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย ตามคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM)

ก. ด้านการเคลื่อนไหว

ข. ด้านการเข้าใจภาษา

ค. ด้านการนอนหลับพักผ่อน

ง. ด้านกล้ามเนื้อเล็กและสติปัญญา

10. ข้อใดไม่ใช่ อายุเด็กที่ต้องได้รับการคัดกรองพัฒนาการโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

ก. อายุ 9 เดือน

ข. อายุ 18 เดือน

ค. อายุ 50 เดือน

ง. อายุ 42 เดือน

11. เมื่อเด็กในความดูแลของท่านมีพัฒนาการสงสัยล่าช้า ตามแนวทางการส่งเสริมพัฒนาการเด็กต้องได้รับการตรวจซ้ำภายในกี่วัน

ก. 29 วัน

ข. 14 วัน

ค. 30 วัน

ง. 20 วัน

12. เมื่อผลประเมินพัฒนาการเด็กอายุ 42 เดือน พบว่าเด็กยังไม่สามารถประกอบชิ้นส่วนของรูปภาพที่ถูกตัดออกเป็น 3 ชิ้นได้ บทบาทของครูผู้ดูแลเด็ก ข้อใดถูกต้อง

ก. แจ้งผู้ปกครองให้พาเด็กไปพบแพทย์

ข. ทักซะนี้ไม่จำเป็นต้องฝึกเนื่องจากอายุมากขึ้นเด็กจะสามารถทำได้เอง

ค. ฝึกทักษะพัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม Personal and Social (PS)

ง. ฝึกทักษะ โดยการวางรูปที่เป็น 3 ชิ้นตรงหน้าเด็ก และวางอีกภาพต้นแบบไว้ให้เด็กดู

ประกอบตามรูปภาพนั้น

13. อายุเด็กชาย เกิดวันที่ 18 กันยายน 2564 วันที่ทำการประเมิน 9 มีนาคม 2567 เด็กชายออกัสมีอายุกี่ปี

ก. อายุ 2 ปี 5 เดือน 12 วัน

ข. อายุ 2 ปี 5 เดือน 21 วัน

ค. อายุ 3 ปี 5 เดือน 21 วัน

ง. อายุ 3 ปี 5 เดือน 12 วัน

14. เด็กหญิง เกิดวันที่ 4 เมษายน 2565 วันที่ทำการประเมิน 6 พฤศจิกายน 2567 เด็กหญิงมีอายุเท่าไร และ ช่วงอายุการประเมินพัฒนาการคือข้อใด

ก. ช่วงอายุที่ประเมิน 31-36 เดือน (2 ปี 7 เดือน – 3 ปี)

ข. ช่วงอายุที่ประเมิน 37-41 เดือน (3 ปี 1 เดือน – 3 ปี 5 เดือน)

ค. ช่วงอายุที่ประเมิน 42-48 เดือน (3 ปี 7 เดือน – 4 ปี)

ง. ช่วงอายุที่ประเมิน 49-54 เดือน (4 ปี 1 เดือน – 4 ปี 6 เดือน)

15. เด็กหญิง เกิดวันที่ 17 พฤษภาคม 2563 วันที่ทำการประเมิน 10 ตุลาคม 2567 เด็กหญิงมีอายุเท่าไร และ ช่วงอายุการประเมินพัฒนาการคือข้อใด

ก. ช่วงอายุที่ประเมิน 31-36 เดือน (2 ปี 7 เดือน – 3 ปี)

ข. ช่วงอายุที่ประเมิน 42-48 เดือน (3 ปี 7 เดือน – 4 ปี)

ค. ช่วงอายุที่ประเมิน 49-54 เดือน (4 ปี 1 เดือน – 4 ปี 6 เดือน)

ง. ช่วงอายุที่ประเมิน 37-41 เดือน (3 ปี 1 เดือน – 3 ปี 5 เดือน)

16. จงเรียงลำดับการฝึกทักษะยืนขาเดียวได้อย่างน้อย 5 วินาที (GM) ของเด็กปฐมวัย ช่วงอายุ 42 เดือน (3 ปี 6 เดือน)

1. ยืนบนขาข้างเดียวให้ได้กู่
2. ยกขาข้างหนึ่งขึ้นแล้วบอกให้เด็กทำตามเมื่อเด็กยืนได้ เปลี่ยนเป็น จับมือเด็กข้างเดียว
3. ยืนหันหน้าเข้าหากัน และจับมือเด็กไว้ทั้งสองข้าง
4. เมื่อเด็กสามารถยืนด้วยขาข้างเดียวได้ ค่อย ๆ ปลอมมือให้เด็ก ยืนทรงตัวได้ด้วยตนเอง

เปลี่ยนเป็นยกขาอีกข้างหนึ่งโดยทำซ้ำ เช่นเดียวกัน

ก. 1, 2, 3, 4

ข. 1, 4, 3, 2

ค. 1, 3, 2, 4

ง. 1, 3, 4, 2

17. คุณครูวางเสื้อผ้าทั้งหมดให้เด็กดู แล้วบอกให้เด็กรู้จัก เสื้อผ้าทีละชิ้น เช่น “นี่คือเสื้อผ้า มีกางเกง เสื้อ กุญแจ ...” จากข้อความดังกล่าว เป็นการฝึกทักษะด้านใด

ก. ทักษะเลือกจัดกลุ่มวัตถุตามประเภทภาพเสื้อผ้าได้ (RL)

ข. ทักษะการฟังนิทานและจับใจความได้ (RL)

ค. ทักษะการช่วยเหลือตนเองได้

ง. ทักษะการประกอบชิ้นส่วนรูปภาพเสื้อผ้าได้

18. จงเรียงลำดับการฝึกทักษะเขียนรูปร่างกลมตามแบบ (FM) ของเด็กปฐมวัย ช่วงอายุ 42 เดือน (3 ปี 6 เดือน)

1. วาดรูปร่างกลมให้เด็กดู

2. บอกให้เด็ก วาดรูปร่างกลมตาม

3. ถ้าเด็กวาดไม่ได้ ให้ช่วยจับมือเด็กวาด

4. เมื่อเด็กเริ่มวาดรูปร่างกลมได้แล้ว พ่อแม่ ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลเด็ก วาดรูปร่างกลมลงในกระดาษ โดยไม่ให้เด็กเห็น แล้วส่งกระดาษที่ ผู้ดูแลเด็กวาดให้เด็กและบอกว่า “หนูลองวาดรูปร่างกลมแบบนี้ซิคะ/ครับ”

ก. 1, 2, 3, 4

ข. 1, 3, 2

ค. 1, 2, 3

ง. 1, 2, 4, 3

19. กิจกรรมต่อไปนีที่ท่านไม่ต้องปฏิบัติ ขณะฝึกทักษะใส่เสื้อผ้าหน้าตัวเองโดยไม่ต้องติดกระดุม (PS) ให้กับเด็ก ช่วงอายุ 42 เดือน (3 ปี 6 เดือน)

ก. ใส่เสื้อผ้าหน้าให้เด็กดู

ข. ให้ใส่เสื้อผ้าเอง โดยไม่ช่วยเด็ก

ค. ให้เด็กสอดแขนซ้ายเข้าไปในแขนเสื้อด้านซ้าย

ง. นำเสื้อผ้าหน้าคลุมไหล่ของเด็กไว้และจับมือขวาของเด็ก จับคอ ปกเสื้อด้านซ้ายยกขึ้น

(หากเด็กถนัดขวาใส่ด้านขวาก่อนได้)

20. ข้อใดกล่าวถูกต้อง เกี่ยวกับ Red flag (ธงแดง) พัฒนาการเด็กปฐมวัยอายุ 36 เดือน (3 ปี)

ก. ยังทำตามคำสั่ง 2 ขั้นตอนไม่ได้

ข. เด็กยังไม่พูดเป็นประโยคสั้น ๆ

ค. เด็กไม่สามารถเล่าเรื่องสั้น ๆ ให้คนอื่นฟังเข้าใจได้

ง. เด็กยังกระโดดขาข้างเดียวไม่ได้

แบบสอบถามข้อมูลเด็กปฐมวัย

วิจัยเรื่อง ผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ต่อ
ความรู้ พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย และพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่สงสัยล่าช้า
คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ใน ☐ หรือเติมข้อความที่ตรงกับข้อมูลของเด็ก

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้า

- 1.1 วัน เดือน ปีเกิดของเด็ก.....
- 1.2 อายุเด็กในวันที่สัมภาษณ์.....ปี.....เดือน.....วัน
- 1.3 น้ำหนักแรกเกิดของเด็ก.....กรัม
- 1.4 เพศของเด็ก
 - 1.4.1 ☐ ชาย
 - 1.4.2 ☐ หญิง
- 1.5 ผู้ดูแลหลักของเด็กที่บ้าน
 - 15.1 ☐ พ่อ
 - 15.2 ☐ แม่
 - 15.3 ☐ ปู่/ย่า
 - 15.4 ☐ ตา/ยาย
 - 15.5 ☐ อื่น ๆ โปรดระบุ.....
- 1.6 โรคประจำตัวเด็ก
 - 1.6.1 ☐ ไม่มี
 - 1.6.2 ☐ ไม่ทราบ
 - 1.6.3 ☐ มี ระบุ.....
 - 1.6.3.1 ☐ โรค G-6PD Deficiency
 - 1.6.3.2 ☐ โรคโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็ก
 - 1.6.3.3 ☐ โรคธาลัสซีเมีย
 - 1.6.3.4 ☐ โรคไทรอยด์
 - 1.6.3.5 ☐ อื่น ๆ ระบุ.....
- 1.7 ตั้งแต่แรกเกิด - 6 เดือนแรกหลังคลอด เด็กได้กินนมแม่ หรือไม่
 - 1.7.1 ☐ ไม่กิน
 - 1.7.2 ☐ กิน ระบุ.....

1.8 ผลการคัดกรองพัฒนาการเด็ก (ประเมินด้วย DSPM) (วันที่คัดกรอง.....)

- 1.8.1 ☐ พัฒนาการสงสัยล่าช้า ด้าน GM ข้อ.....
- 1.8.2 ☐ พัฒนาการสงสัยล่าช้า ด้าน FM ข้อ.....
- 1.8.3 ☐ พัฒนาการสงสัยล่าช้า ด้าน EL ข้อ.....
- 1.8.4 ☐ พัฒนาการสงสัยล่าช้า ด้าน RL ข้อ.....
- 1.8.5 ☐ พัฒนาการสงสัยล่าช้า ด้าน PS ข้อ.....

2. แบบบันทึกผลการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย

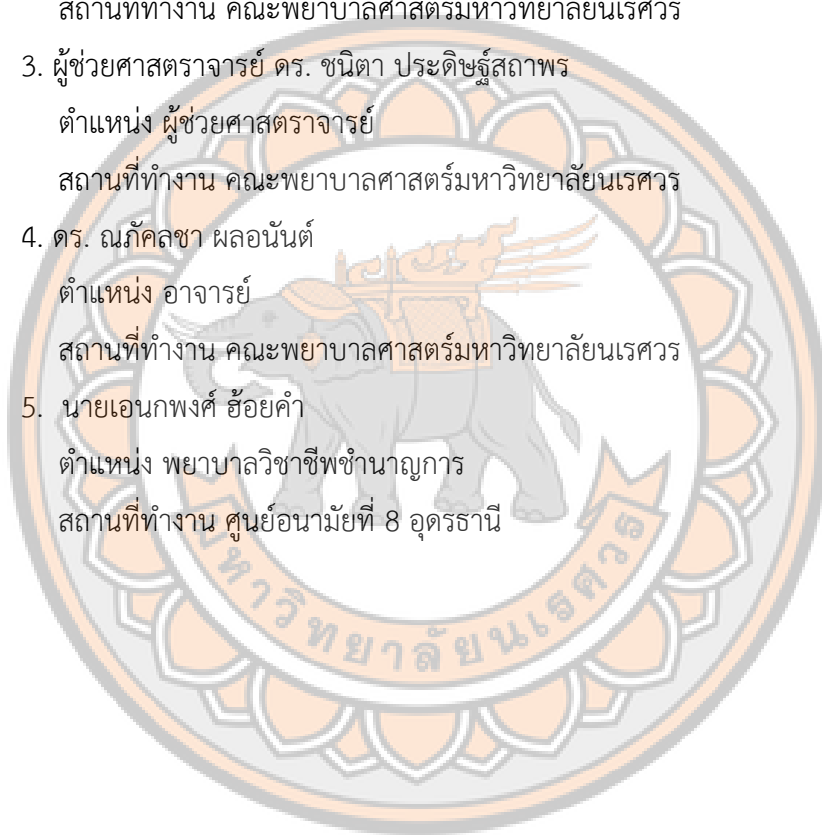
แบบบันทึกผลการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่องผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจ ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ต่อความรู้ พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย และพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่สงสัยล่าช้า มีวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการเด็กปฐมวัย หลังทดลองของเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้า ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

แบบบันทึกผลการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย () กลุ่มทดลอง () กลุ่มควบคุม

ลำดับ	รหัส	อายุ เด็ก (เดือน)	พัฒนาการเด็กปฐมวัย					ผลรวม พัฒนาการ
			Gross Motor (GM)	Fine Motor (FM)	Receptive Language (RL)	Expressive Language (EL)	Personal and Social (PS)	
1			ก่อนทดลอง 1. ยืนขาเดียว 5 วินาที ผ่าน ไม่ผ่าน 2. ใช้แขนรับลูกบอลได้ ผ่าน ไม่ผ่าน หลังทดลอง 1. ยืนขาเดียว 5 วินาที ผ่าน ไม่ผ่าน 2. ใช้แขนรับลูกบอลได้ ผ่าน ไม่ผ่าน	ก่อนทดลอง 1. แยกรูปทรงเรขาคณิตได้ 3 แบบ ผ่าน ไม่ผ่าน 2. ประกอบชิ้นส่วนของรูปภาพที่ถูกตัดออกเป็น 3 ชิ้นได้ ผ่าน ไม่ผ่าน 3. เขียนรูปร่างกลมตามแบบได้ ผ่าน ไม่ผ่าน หลังทดลอง 1. แยกรูปทรงเรขาคณิตได้ 3 แบบ ผ่าน ไม่ผ่าน 2. ประกอบชิ้นส่วนของรูปภาพที่ถูกตัดออกเป็น 3 ชิ้นได้ ผ่าน ไม่ผ่าน 3. เขียนรูปร่างกลมตามแบบได้ ผ่าน ไม่ผ่าน	ก่อนทดลอง 1. วางวัตถุไว้ข้างหน้าและข้างหลังได้ตามคำสั่ง ผ่าน ไม่ผ่าน 2. เลือกจัดกลุ่มวัตถุตามประเภทภาพเสื้อผ้าได้ ผ่าน ไม่ผ่าน หลังทดลอง 1. วางวัตถุไว้ข้างหน้าและข้างหลังได้ตามคำสั่ง ผ่าน ไม่ผ่าน 2. เลือกจัดกลุ่มวัตถุตามประเภทภาพเสื้อผ้าได้ ผ่าน ไม่ผ่าน	ก่อนทดลอง 1. พูดถึงเหตุการณ์ที่เพิ่งผ่านไปใหม่ ๆ ได้ ผ่าน ไม่ผ่าน 2. พูด “ขอ” หรือ “ขอบคุณ” หรือ “ให้” ได้เอง ผ่าน ไม่ผ่าน หลังทดลอง 1. พูดถึงเหตุการณ์ที่เพิ่งผ่านไปใหม่ ๆ ได้ ผ่าน ไม่ผ่าน 2. พูด “ขอ” หรือ “ขอบคุณ” หรือ “ให้” ได้เอง ผ่าน ไม่ผ่าน	ก่อนทดลอง 1. บอกเพศของตนเองได้ถูกต้อง ผ่าน ไม่ผ่าน 2. ใส่เสื้อผ้าหน้าตัวเองโดยไม่ต้องติดกระดุม ผ่าน ไม่ผ่าน หลังทดลอง 1. พูดถึงเหตุการณ์ที่เพิ่งผ่านไปใหม่ ๆ ได้ ผ่าน ไม่ผ่าน 2. พูด “ขอ” หรือ “ขอบคุณ” หรือ “ให้” ได้เอง ผ่าน ไม่ผ่าน	ก่อนทดลอง สมวัย ไม่สมวัย หลังทดลอง สมวัย ไม่สมวัย

ภาคผนวก ข รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือวิจัย

1. นายแพทย์ธีรชัย บุญยะสิทธิ์พรณ
ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมสุขภาพ
สถานที่ทำงาน กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รัตนชฎาวรรณ อยู่่นาค
ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์
สถานที่ทำงาน คณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชนิตา ประดิษฐ์สถาพร
ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์
สถานที่ทำงาน คณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร
4. ดร. ณัฏฐิศา พลอนันต์
ตำแหน่ง อาจารย์
สถานที่ทำงาน คณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร
5. นายเอนกพงศ์ ฮ้อยคำ
ตำแหน่ง พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ
สถานที่ทำงาน ศูนย์อนามัยที่ 8 อุตรธานี

ภาคผนวก ค เอกสารประกอบการวิจัย

ประกาศบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาเพื่อควบคุมการทำวิทยานิพนธ์
ระดับปริญญาโท

เพื่อให้การทำวิทยานิพนธ์ของนิสิตระดับปริญญาโท ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยมีคุณภาพ และมาตรฐานสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และเป็นไปตามข้อ ๒๗ (๒)(ก) แห่งข้อบังคับมหาวิทยาลัยนเรศวร ว่าด้วยการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๙

ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยนเรศวร พ.ศ. ๒๕๓๓ บัณฑิตวิทยาลัยจึงแต่งตั้งอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ของ นางสาวจุริภรณ์ ไชยทักษิณ รหัสประจำตัว ๖๖๐๖๐๖๖๔ สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน ดังต่อไปนี้

๑. รองศาสตราจารย์ ดร.วรวรรณ	ทิพย์วาริรมย์	ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุยงค์	จันทร์วิจิตร	กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ให้อาจารย์ที่ปรึกษาดำเนินการควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ ให้เป็นไปตามประกาศมหาวิทยาลัยนเรศวร เรื่อง แนวปฏิบัติในการทำวิทยานิพนธ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ประกาศ ณ วันที่ ๒๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๐

ประกาศ ณ วันที่ ๙ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๘

(รองศาสตราจารย์ ดร.กรรณกาญจน์ ชูทิพย์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร

ประกาศบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
เรื่อง อนุมัติให้นิติระดับปริญญาโทดำเนินการทำวิจัย
ครั้งที่ ๑๘๔/๒๕๖๘

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้ นางสาวจุริกรณ์ ไชยทักษิณ รหัสประจำตัว ๖๖๐๖๐๖๖๔ นิติระดับปริญญาโท หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน ดำเนินการทำวิจัยตามโครงร่างวิทยานิพนธ์ที่เสนอ

เรื่อง	ภาษาไทย	“ผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจ ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ต่อความรู้ และพฤติกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย และพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่สงสัยล่าช้า”
	ภาษาอังกฤษ	“THE EFFECTS OF EMPOWERMENT PROGRAM FOR EARLY CHILDHOOD CAREGIVER ON KNOWLEDGE AND BEHAVIORS IN PROMOTING EARLY CHILDHOOD DEVELOPMENT AND SUSPECTED DELAYED DEVELOPMENT OF EARLY CHILDHOOD”
โดยมี		รองศาสตราจารย์ ดร.รวิวรรณ ทิพย์วาริรัมย์ เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ทั้งนี้ ในการทำวิจัยหากเกี่ยวข้องกับการวิจัยในมนุษย์ การวิจัยในสัตว์ หรือความปลอดภัยทางชีวภาพ ให้ดำเนินการขอรับรองไปยังคณะกรรมการที่เกี่ยวข้อง และเริ่มดำเนินการวิจัยในส่วนนั้นๆ หลังได้รับการรับรอง

จึงประกาศมาให้ทราบโดยทั่วกัน

ประกาศ ณ วันที่ ๑๒ กันยายน พ.ศ.๒๕๖๘

(รองศาสตราจารย์ ดร.พงศ์พันธ์ กิจสนาโยธิน)
รองคณบดีฝ่ายบริหาร รักษาการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร

COA No. 301/2025
IRB No. P2-0256/2568

AF 11/6.0

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
99 หมู่ 9 ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก 65000 หมายเลขโทรศัพท์ 05596 8642

หนังสือรับรองการพิจารณาแบบเร่งรัดด้านจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ดำเนินการให้การรับรองโครงการวิจัยตามแนวทางหลักจริยธรรมการวิจัยในคนที่เป็นมาตรฐานสากล ได้แก่ Declaration of Helsinki, The Belmont Report, CIOMS Guideline และ International Conference on Harmonization in Good Clinical Practice หรือ ICH-GCP

ชื่อโครงการ : ผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจ ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ต่อความรู้ และพฤติกรรมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย และพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่สงสัยล่าช้า

ผู้วิจัยหลัก : รองศาสตราจารย์ ดร.วราวรรณ ทัพพะจริมย์

สังกัดหน่วยงาน : คณะพยาบาลศาสตร์

ผู้ร่วมวิจัย : นางสาวจิรภรณ์ ไชยหักขณ

วิธีบทวน : แบบเร่งรัด

รายงานความก้าวหน้า : ส่งรายงานความก้าวหน้าอย่างน้อย 1 ครั้ง/ปี

เอกสารรับรอง

1. IF01 Research Ethical Application (Intervention Study) เวอร์ชัน 4.0 วันที่ 21 สิงหาคม 2568
2. IF02 Conflict of Interest and Funding Form เวอร์ชัน 2.0 วันที่ 14 กรกฎาคม 2568
3. IF03 (สำหรับผู้ปกครอง/ผู้แทนโดยชอบธรรมของอาสาสมัครที่มี 0 – 12 ปี กลุ่มทดลอง) เวอร์ชัน 2.0 วันที่ 14 กรกฎาคม 2568
4. IF03 (สำหรับผู้ปกครอง/ผู้แทนโดยชอบธรรมของอาสาสมัครที่มี 0 – 12 ปี กลุ่มควบคุม) เวอร์ชัน 2.0 วันที่ 14 กรกฎาคม 2568
5. IF03 (สำหรับอาสาสมัครที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป กลุ่มทดลอง) เวอร์ชัน 3.0 วันที่ 31 กรกฎาคม 2568
6. IF03 (สำหรับอาสาสมัครที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป กลุ่มควบคุม) เวอร์ชัน 3.0 วันที่ 31 กรกฎาคม 2568
7. IF03 (สำหรับอาสาสมัครที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป กลุ่ม try out) เวอร์ชัน 3.0 วันที่ 31 กรกฎาคม 2568
8. IF04 (สำหรับอาสาสมัครที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป กลุ่มทดลอง) เวอร์ชัน 2.0 วันที่ 14 กรกฎาคม 2568
9. IF04 (สำหรับอาสาสมัครที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป กลุ่มควบคุม) เวอร์ชัน 2.0 วันที่ 14 กรกฎาคม 2568
10. IF04 (สำหรับอาสาสมัครที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป กลุ่ม try out) เวอร์ชัน 2.0 วันที่ 14 กรกฎาคม 2568
11. IF04 (สำหรับผู้ปกครอง/ผู้แทนโดยชอบธรรมของอาสาสมัครที่มี 0 – 12 ปี กลุ่มทดลอง) เวอร์ชัน 2.0 วันที่ 14 กรกฎาคม 2568
12. IF04 (สำหรับผู้ปกครอง/ผู้แทนโดยชอบธรรมของอาสาสมัครที่มี 0 – 12 ปี กลุ่มควบคุม) เวอร์ชัน 2.0 วันที่ 14 กรกฎาคม 2568
13. IF05 CV Principal Investigator เวอร์ชัน 1.0 วันที่ 14 มิถุนายน 2568
14. IF05 CV Co- Investigators เวอร์ชัน 2.0 วันที่ 14 กรกฎาคม 2568
15. IF06 Budget เวอร์ชัน 2.0 วันที่ 14 กรกฎาคม 2568
16. โครงร่างวิทยานิพนธ์ เวอร์ชัน 3.0 วันที่ 31 กรกฎาคม 2568
17. แบบคัดกรอง เวอร์ชัน 2.0 วันที่ 14 กรกฎาคม 2568

18. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เวอร์ชัน 3.0 วันที่ 31 กรกฎาคม 2568

ลงนาม:

(รองศาสตราจารย์ สุทัศน์ เยี่ยมวัฒนา)

รองประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

มหาวิทยาลัยเรศวร

วันที่รับรอง : 25 สิงหาคม 2568

วันหมดอายุ : 25 สิงหาคม 2569

ทั้งนี้ การรับรองนี้มีเงื่อนไขดังที่ระบุไว้ด้านหลังทุกข้อ (ดูด้านหลังของเอกสารรับรองโครงการวิจัย)

